

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
มีนาคม 2551

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

บทคัดย่อ
ของ
ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
มีนาคม 2551

ศศิพันธ์ ศิริธาดากุลพัฒน์. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ. ปรินญาณพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบังกช.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ และศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ด้วยการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ ขั้นที่ 1 สร้างโครงร่างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และทดลองประเมิน ขั้นที่ 2 ศึกษา นำร่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยการทดลองใช้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 50 คน โรงเรียนไพฑูรย์ศึกษา กรุงเทพมหานคร ขั้นที่ 3 ทดสอบประสิทธิผลรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Control - Group Pretest Posttest Design ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยเป็นกลุ่มทดลอง 25 คน เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มควบคุม 25 คน เรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) คู่มือผู้สอน 2) แบบทดสอบทักษะทางสังคม 3) แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความสามารถทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษได้ ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) การจุดประกายความคิด 2) การขยายความคิด 3) การลงมือปฏิบัติ 4) การนำเสนอผลงาน 5) การสรุปและประเมินผล 6) การประยุกต์และการนำความรู้ไปใช้

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษพบว่า

2.1 คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมหลังการทดลองระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ช่วงชั้นที่ 2 กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์หลังการทดลองระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ช่วงชั้นที่ 2 กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL FOR ENHANCING
SOCIAL SKILLS AND EMOTIONAL INTELLIGENCE FOR THE GIFTED
STUDENTS IN PRATHOMSUKSA 4 - 6

AN ABSTRACT
BY
SASINAN SIRITHADAKUNLAPHAT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Doctoral of Education Degree in Special Education
at Srinakharinwirot University
March 2008

Sasinan Sirithadakunlaphat. (2008). *The Development of Instructional Model for Enhancing Social Skills and Emotional Intelligence for the Gifted Students in Prathomsuksa 4 - 6*. Dissertation, Ed.D. (Special Education).
Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Assist.Prof.Dr.Usanee Anuruthwong,
Assist.Prof.Dr.Pitoon Potisaan, Assist.Prof.Dr.Chanthana Phakbongkot.

The purposes of this study were to create an instructional model, and to study the effectiveness of the model for enhancing social skills and emotional intelligence for the gifted in grade 4-6. The model was divided into 3 phases as the following: The 1st phase : Creating a structure of the model by synthesizing conceptual framework from various theories. Then, the instruction model was developed and assessed by 5 experts in the related area. The 2nd phase : A pilot study was conducted with 50 gifted students. The 3rd phase: The efficiency of the instructional model was assessed by using "Randomized Control – Group Pretest Posttest Design as a research methodology. The experiment had been employed with two groups of 25 gifted students in each group for six weeks.

Instrument used in this study:

1. Teacher handbook. 2. Social Skills Test. 3. Emotional Intelligence Test, and
- 4). Form of program evaluation used by students in the program.

Results of the research:

1. The instructional model for enhancing social skills and emotional intelligence for the gifted students in elementary was developed. This model consisted of 6 processes: 1) Igniting stage 2) Expanding the idea 3) Performing 4) Presenting 5) Summarizing and evaluating 6) Transforming the idea into the new situation.

2. Studying in the efficiencies of the model:

2.1 The social skills of gifted students in the experimental group were .01 statistical significance higher than those in the control group.

2.2 The emotional intelligence of students in experimental group was .01 statistical significance higher than those in the control group.

2.3 The gifted students in the experimental group were the range of satisfaction of the participant was in the highest rate.

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
มีนาคม 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ
ของ
ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือน พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์)

..... ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร.อารี สันหนวี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณา และความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบังกข กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำให้ข้อคิด และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดียิ่งมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.อารี สัณห์ทวี และศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.อารี สัณห์ทวี ศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาการศึกษาพิเศษทุกท่านที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ดีและมีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จในการศึกษา และขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์อุษณีย์ บุรณเชษฐกุล อาจารย์จิรศักดิ์ ประยงค์ขำ และคุณครูประจำชั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนไผ่ทอดมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง ในการทดลองและเก็บข้อมูลในการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณะศึกษาศาสตร์ และหัวหน้าภาควิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยบูรพาที่ให้โอกาสผู้วิจัยในการไปเก็บข้อมูลวิจัย ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ นิสิตปริญญานิพนธ์เอก สาขาการศึกษาพิเศษทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบคุณ อาจารย์ ดร.กรวิภา สรรพกิจจำนง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ไสยวรรณ อาจารย์สุเมตตา คงสง อาจารย์บุหงา พลอาษา ที่สนับสนุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย และให้ความรักความห่วงใย คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือในทุกๆ เรื่องและเป็นกำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแก่บุพการี ที่ให้กำลังใจ เลี้ยงดู และอบรมสั่งสอนผู้วิจัยอย่างดียิ่งมาโดยตลอด

ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
สมมติฐานในการวิจัย	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ	14
ลักษณะทางจิตวิทยาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ	27
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม	39
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์	49
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน	66
3 วิธีดำเนินการวิจัย	107
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ	115
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ	121
ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่อง (Pilot Study) รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ	139
ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ	140

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3(ต่อ)ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ	146
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	148
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	149
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	160
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	160
สมมติฐานการวิจัย	160
วิธีดำเนินการวิจัย	161
สรุปผลการศึกษาวิจัย	163
อภิปรายผล	165
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย	171
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	174
บรรณานุกรม	178
ภาคผนวก	192
ภาคผนวก ก	193
ภาคผนวก ข	201
ภาคผนวก ค	204
ภาคผนวก ง	216
ภาคผนวก จ	219
ประวัติย่อผู้วิจัย	293

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	สรุปลักษณะความต้องการ และปัญหาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ	33
2	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง ทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์	110
3	ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียน การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ	117
4	การนิยามองค์ประกอบรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์	120
5	แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์	125
6	ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบทักษะทางสังคม	134
7	ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์	137
8	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมก่อนทดลอง ระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง	143
9	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ก่อนทดลอง ระหว่างเด็กกลุ่มทดลอง($n=25$)กับกลุ่มควบคุม($n=25$)	144
10	ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะ ทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ	151
11	ผลการตรวจสอบคุณภาพขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะ ทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ	152
12	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมก่อนและ หลังการทดลอง เด็กกลุ่มทดลอง ($n=25$)	153
13	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ก่อน และหลังการทดลอง เด็กกลุ่มทดลอง($n=25$)	154
14	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคม หลังทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลอง($n=25$) กับกลุ่มควบคุม($n=25$)	155

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความความฉลาดทางอารมณ์ หลังทดลองระหว่าง เด็กกลุ่มทดลอง($n=25$) กับกลุ่มควบคุม ($n=25$) 156
16	คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะ ทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ และการเปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนน ความพึงพอใจในระดับค่อนข้างมาก (4.00) 157

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	11
2 แผนภูมิแสดงขั้นตอนในการเสาะหาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ.....	21
3 แสดงลักษณะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 3 ด้าน โดยสังเกตภาพที่แรงเงา แสดงถึงความสัมพันธ์ของความสามารถทั้ง 3 ด้านประกอบกัน.....	27
4 รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีของบลูม Bloom.....	69
5 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง ทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มี ความสามารถพิเศษ	109

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาพความเป็นจริง การจัดการศึกษาที่ดีควรเป็นไปเพื่อบุคคลทุกกลุ่มและมีความเท่าเทียมกันในสังคม และมีความสมดุลมากที่สุด โดยเปิดโอกาสให้กับคนที่มีความสามารถพิเศษรับโอกาสในการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเตรียมคนเป็นแกนนำในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ต่อไปในอนาคต การศึกษาส่วนใหญ่จัดให้กับคนปกติทั่วไป ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมหรือประมาณร้อยละ 90 ส่วนที่เหลืออาจถูกทอดทิ้งและไม่ได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสมกับระดับสติปัญญาและความสามารถมากนัก

ถ้าหากเราไม่สามารถจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนระดับหัวกะทิสำหรับพัฒนาประเทศให้ได้ในระยะเวลาอันสั้นนี้ ศักยภาพของประเทศไทยในการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในโลกก็จะยิ่งลดลงมากกว่าที่เป็นอยู่ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543 : 86 - 87) หากเด็กเหล่านี้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและถูกวิธีก็จะกลายเป็นคลังสมองของประเทศและทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติและสังคมโลกนี้เป็นไปอย่างเต็มที่ หากจัดหลักสูตรการเรียนการสอนไม่เหมาะสม เด็กเหล่านี้ อาจเบื่อหน่ายและทิ้งการเรียนกลางคัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543 : 87)

การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษในประเทศไทย นับตั้งแต่เริ่มมีแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกเรื่อยมาจนถึงฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 - 2534) มิได้กล่าวถึงกลุ่มเป้าหมายผู้ที่มีความสามารถพิเศษนี้โดยตรง และเริ่มปรากฏเป็นนโยบายชัดเจนตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 โดยระบุไว้ในหมวดที่ว่าด้วย “ระบบการศึกษา” และได้กำหนดแนวนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายว่า “จะสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบและวิธีการที่จะเอื้อต่อเด็กและเยาวชนของผู้มีความสามารถพิเศษพัฒนาอัจฉริยภาพของตน” ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้มีมาตรการในการดำเนินการที่สำคัญคือ “ขยายและพัฒนารูปแบบ” ทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถในด้านร่างกาย สมองและจิตใจของผู้เรียน แต่ในแผนนี้ไม่ได้ปรากฏมาตรการเป็นรูปธรรมเพียงพอในการนำไปใช้ปฏิบัติ ส่วนแผนการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ (พ.ศ.2541 - 2544) ประเทศไทยยังขาดองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ทำให้การดำเนินงานที่เกิดขึ้นยังไม่เหมาะสมและถูกต้อง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 35 - 36)

แม้ว่าในปัจจุบันจะมีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านการศึกษามากขึ้นและมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ผลการดำเนินงานก็มีปัญหาและอุปสรรคและเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึงมากนัก ประกอบกับขาดแคลนบุคลากรด้านนี้โดยตรงทำให้ขาดองค์ความรู้ในเรื่องนี้อย่างเพียงพอ ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบและวิธีการสอนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เห็นความจำเป็นและความสำคัญของการค้นหาและพัฒนาผู้ที่มีความสามารถพิเศษอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นผู้นำให้กับประเทศได้อีกวิธีหนึ่ง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 39 - 43) ที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงอุปสรรคในการพัฒนา

ปัจจุบันประเทศต้องการคนที่มีคุณภาพและเป็นเลิศ ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม และความซื่อสัตย์จะได้มาช่วยคิดหาวิธีการและนวัตกรรมใหม่ๆ ให้สังคมไทยด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา รวมทั้งศาสนา โดยเฉพาะในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศไทยเรายังห่างไกลจากประเทศกลุ่มพัฒนาแล้วมาก เรายังต้องการค้นหาเด็กเก่งในครอบครัวต่างๆ ภายในประเทศอย่างรีบด่วน แต่สังคมไทยเราขาดความเข้าใจเรื่องการพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โดยเฉพาะวิธีการพัฒนาเด็กอัจฉริยะให้ถูกทิศทางยังมีไม่มากพอ เด็กที่มีความสามารถพิเศษต่างๆ เหล่านี้ ต่างก็มีจุดดีจุดเด่นที่เกิดจากอัจฉริยภาพของตนเองและมีจุดด้อยที่เกิดจากการที่สมองไม่ได้พัฒนาอย่างรอบด้านทำให้เกิดปัญหาในด้านสังคมหรือความคิดที่ล้ายุคเกินเด็กคนอื่น ๆ เด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ แต่กลับมีปัญหาด้านศิลปะและพลศึกษาเป็นต้น (อุษณีย์ โพธิ์สุข. 2542 : คำนิยาม; อ้างอิงจาก นัยพินิจ คชภักดี.2542) ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่ผ่านมา พบว่าเด็กที่มีความสามารถพิเศษส่วนหนึ่งมีปัญหาและมีจุดอ่อนในด้านทักษะทางสังคม (Social skills) เช่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ชอบทำงานคนเดียว มุ่งศึกษาเฉพาะสิ่งที่ตนเองสนใจ มีอารมณ์เหงา โดดเดี่ยว (Loneliness) มีอัตมโนทัศน์ระดับต่ำ (Low self concept) ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เก็บกด และคับข้องใจ (Frustration) และเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Low-self-esteem) ปัญหาดังกล่าวเกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน เนื่องจากประเทศไทยยังขาดแคลนผู้รู้และครูอาจารย์ที่เชี่ยวชาญเฉพาะทาง การจัดการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่มุ่งตอบสนองผู้เรียนโดยทั่วไปโดยไม่คำนึงถึงกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่างๆ ทำให้เด็กกลุ่มนี้ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพตามความต้องการของเด็กแต่ละคนได้ จึงทำให้เกิดความคับข้องทางจิตใจ และอาจมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน บางครั้งก้าวร้าวต่อผู้ปกครอง ครู และเพื่อนร่วมชั้น ในที่สุดเด็กอาจไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ทั้งที่เด็กมีศักยภาพในสมองระดับสูง (อุษณีย์ โพธิ์สุข. 2541 : ข)

นอกจากนี้ คนส่วนใหญ่มีความเข้าใจผิดบางประการเกี่ยวกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษว่าเด็กที่มีความสามารถสูงสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีผู้ช่วยเหลือ แต่จริงๆ แล้วเด็กต้องการความช่วยเหลือโดยเฉพาะการกระตุ้นทางความคิดและได้รับบริการการส่งเสริม

ความสามารถพิเศษ รวมทั้งสร้างเสริมแรงจูงใจให้ใฝ่รู้ อย่างก้าวหน้าและเด็กยังขาดโอกาสได้รับบริการต่างๆ จึงทำให้กลายเป็นเด็กด้อยโอกาสอีกรูปแบบหนึ่ง (อุษณีย์ โพธิ์สุข. 2541 : 13 - 15) นอกจากนี้เด็กบางกลุ่มมีนิสัยจับจดชอบหรือสนใจหลายๆ อย่างพร้อมๆ กัน อยากทำไปหมด ทุกอย่าง อยากเก่งกาจสามารถไปหมดทุกด้าน ซึ่งถ้าหากเด็กไม่ได้รับการฝึกฝนให้จดทน มีสมาธิ มีระบบการคิดและการทำงานอย่างเป็นระบบ เมื่อโตขึ้นอาจเป็นผู้ใหญ่ที่จับจด เป็นคนที่ทำอะไรเอาดีไม่ได้ ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จอะไร ถ้ามีความรู้ดีก็เข้าทำนองความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอดได้ ซึ่งไม่สามารถที่จะทำประโยชน์ให้ใครได้เลยแม้กระทั่งตนเอง อาจเป็นเพราะเด็กกลุ่มนี้มีความรู้สึกนึกคิดรวดเร็ว มองเห็นปัญหา ช่องว่าง หรือมองสิ่งที่บกพร่องได้อย่างฉับไว ถูกต้อง และแม่นยำ ประกอบกับรู้จักใช้ถ้อยคำ ศัพท์สูงๆ เท้าผู้ใหญ่ จึงกลายเป็นคนปากจัด ใช้คำพูดทำร้ายจิตใจผู้อื่น ช่างติ ช่างวิจารณ์ (ดุขฎิ์ บริพัตร ณ อุรุยา. 2540: 232 - 233) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดาบรอสกี ที่กล่าวว่า เด็กกลุ่มนี้มีลักษณะการคิดและจิตใจที่ละเอียดอ่อน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งภายในที่รุนแรงกว่าคนทั่วไป ถ้าหากเด็กไม่ได้รับการสอน การอบรมในทางที่ถูกต้อง หรือเด็กมีแนวคิดในทางลบ บุคคลเหล่านี้ก็จะมีแต่ความโหดร้ายขาดศีลธรรม จริยธรรม ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (อุษณีย์ โพธิ์สุข. 2544 : 29 ; อ้างอิงจาก Dabrowski. 1964) ซึ่งจะเห็นได้จากข่าวจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับผู้ที่เฉลียวฉลาดที่ไม่ได้รับการอบรม ปลูกฝังด้านศีลธรรม จริยธรรม แล้วก็อาจทำร้ายสังคมและเอาเปรียบสังคม ในที่สุดก็ประสบความสำเร็จและขาดความสุขในชีวิตเพราะมีปัญหาด้านจิตใจและสังคม

จากการศึกษาของเทอดศักดิ์ เดชคง (2542 : 59 - 61) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยแยกเป็นเด็กห้องเก่ง และห้องธรรมดา จำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนห้องเก่งมีความฉลาดทางอารมณ์โดยเฉลี่ยต่ำกว่านักเรียนห้องธรรมดา ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ทั้งสองห้องพบว่า นักเรียนห้องเก่งขาดน้ำใจ รับผิดชอบเฉพาะเรื่องของตนเองแต่จะไม่รับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนไม่ได้รับผิดชอบ มักไม่ค่อยพึงพอใจในตนเอง เพราะมีความคาดหวังสูงทำให้เด็กเกิดความเครียด และอาจทำให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวัลลภ ปิยมโนธรรม (2541 : 1) ที่พบว่าคนที่เรียนสูงมุ่งเรียนเพียงอย่างเดียว ไม่คบเพื่อนและไม่ชอบเข้าสังคมจึงกลายเป็นคนที่มีนิสัยเห็นแก่ตัว ชอบดูถูกผู้อื่น มีนิสัยเย่อหยิ่ง ชอบคิดมาก วิตกกังวลง่าย กลัว ย้ำคิดย้ำทำ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง โดยเฉพาะเวลาทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือเข้าสังคม จนกระทั่งเกิดปัญหาทางจิตหรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน นอกจากนี้ อุษณีย์ โพธิ์สุข และคณะ (2544 : 73) กล่าวว่าปัญหาที่พบบ่อยในกลุ่มเด็กที่มีความสามารถพิเศษ คือการขาดทักษะทางสังคม เนื่องจากภาวะโครงสร้างทางการรับรู้ การประมวลข้อมูลที่รับมา ตลอดจนโครงสร้างทางจิตใจที่ละเอียดอ่อนกว่าเด็กปกติทั่วไปทำให้เด็กกลุ่มนี้อ่อนไหว และมีความรู้สึกแปลกแยกง่ายกว่าเด็กอื่นๆ ซึ่งทำให้ขาดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม บางคนอาจถดถอย

ออกจากกลุ่ม บางคนมีพฤติกรรมที่ต่อต้านกลุ่ม บางคนแสดงอาการสับสนและขาดความสามารถในการแสดงออกให้เหมาะสมตามกาลเทศะ เป็นต้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเด็กไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ ขาดความตระหนักในการรู้และเข้าใจผู้อื่น ขาดทักษะในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ขาดทักษะในการสื่อสารกับผู้อื่น ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้ คือ ความฉลาดทางอารมณ์ และทักษะทางสังคม และจากการศึกษาของกิบ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 14 - 15; อ้างอิงจาก Gibbs. 1995) พบว่า สติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีส่วนสัมพันธ์กัน อาจกล่าวได้ว่า รากฐานของความคิด สติปัญญาของบุคคลเป็นผลมาจากสภาพอารมณ์ จิตใจ ตลอดทั้งสภาพความสมบูรณ์ทางสุขภาพ นอกจากนี้ ฉันทนา ภาคบังข (2545 : 159) ; อารี พันธ์. (2545 : 431); และ อัจฉรา สุขารมณ. (2547 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เป็นการพัฒนามิติต่างคุณภาพชีวิตที่แท้จริง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า ความฉลาดทางอารมณ์ทำให้สามารถอยู่ในยุคปัจจุบันได้อย่างดี มีความสุข และมันคงจะต้องรู้เท่าทันโลกโดยอยู่บนพื้นฐานของจิตใจและปัญญา ผู้ที่มีสติปัญญาจะแก้ปัญหาได้โดยไม่ขาดสติ ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีแรงจูงใจ มีความอดทนไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีทักษะทางสังคมดี ซึ่งสอดคล้องกับสุขุมล เกษมสุข. (2535 : 10 – 11) ; และ กรมวิชาการ. (2544 : 90 - 91) ที่ว่า ทักษะทางสังคมทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้และเป็นทักษะหนึ่งที่ทุกคนต้องเรียนรู้และต้องมี แม้ในทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) โดยการ์ตเนอร์ (Gardner. 1983 : 120 - 125) ซึ่งแยกเป็นปัญญาด้านการคิดและปัญหาส่วนตัว โดยประกอบด้วยองค์ประกอบโดยทั่วไป 2 องค์ประกอบคือการใช้กลไกภายในของจิต (Intrapsychic Capacities) และมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ซึ่งทั้งสององค์ประกอบนี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งทางการศึกษาเรื่องของความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคม

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวจำเป็นต้องหาวิธีที่จะพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ในด้านทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ประสบความสำเร็จในชีวิต สามารถที่จะนำพาประเทศให้พัฒนาเท่าเทียมกับนานาประเทศ และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดังนั้น การศึกษาและพัฒนารูปแบบการเรียน การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยหลักการจากหลายทฤษฎีมาสังเคราะห์ จะเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน เช่น ทฤษฎีของดาบรอสกี (Dabrowski. 2008 : Online) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เชิงบวก การใช้อิทธิพลของกลุ่มกับการตัดสินใจ การพัฒนาจิตสำนึก การเห็นคุณค่าในตนเอง การคำนึงถึงความถูกต้อง ทฤษฎีมุ่งให้มนุษย์รับใช้อุดมการณ์ที่ควรเป็นการช่วยเหลือบุคคลที่ดีน้อยกว่า (อุษณีย์ โพธิสุข. 2542 : 40 - 43) ทฤษฎีพหุปัญญาหลายด้าน (Gardner, H.1983; อารี สันทนต์. ม.ป.ป.; ทิศนา แคมมณี. 2545 ; 91 – 92; และ อรรถชัย ฤกษ์กุล. 2545 : 58 - 65) ทฤษฎีของ บลูม (Bloom, B.S. 1956) ที่เน้นการจัดการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ

ด้านความรู้ (Cognitive domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (Affective domain) และทักษะ (Psycho-motor domain) โดยจำแนกการเรียนรู้ออกเป็น 5 ชั้น คือ ชั้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และประเมินผล แนวคิดทฤษฎีการคิดเนอร์ (Gardner. 1983) ที่เน้นเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ โดยเชื่อว่าบุคคลจะประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาอย่างเดียว ส่วนใหญ่แล้วเป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของเพียเจต์ (Piaget, J. 1972 : 1 - 12) ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงการคิด ซึ่งจะทำให้ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นมีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนจะไม่ลืมง่าย และนอกจากนั้นยังนำแนวคิดทฤษฎีของสลาบิน (Slavin. 1995) การเรียนรู้แบบร่วมเรียนร่วมรู้ (Theory of Cooperative Learning) เน้นการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มผู้เรียนมีความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างกลุ่มหรือมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย ฝึกคิดและแก้ปัญหาาร่วมกัน

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษที่สร้างขึ้น มีองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นจุดประกายความคิด ขั้นขยายความคิด ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นเสนอผลงาน ขั้นสรุปและประเมินผล ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ร่วมกัน โดยมีฐานความเชื่อจากทฤษฎีต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ด้วยกิจกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ จากงานวิจัยต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา EQ ได้แก่ มีการฝึกสมรรถฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน (พระราชวรมนี. 2542 : 7 - 13) การฝึกวิปัสสนากรรมฐานตามแนว คุณแม่สิริ กรินชัย และการสอนแบบไตรสิกขา (สุตารัตน์ ท้าวบุญชู. 2546 : บทคัดย่อ) นอกจากนี้ การใช้เทคนิคเต้าเต๋อชี่นซี ได้แก่ กายบริหาร การฟังบรรยาย การฝึกร้องเพลง, กิจกรรม นันทนาการ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การนั่งสมาธิ การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคมโดยการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง การอภิปรายกลุ่ม (คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 29 - 112; สรรเสริญ หุ่นแสน .2547 : 163 - 190)

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ดังกล่าว ผู้เรียนจะได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และทำกิจกรรมเป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร การแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้ร่วมเรียนร่วมรู้กับกลุ่มเพื่อน โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย การรู้จักการฝึกพัฒนาจิตเพื่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า เหมาะสมสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ทางสติปัญญา เนื่องจากนักเรียนของช่วงชั้นที่ 2 นี้ อายุประมาณ 9 - 12 ปี โดย อุษณีย์ โพธิสุข. (2542 : 54 - 55) กล่าวว่าปัญหาของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษที่พบมักจะอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 คือ นักเรียนดังกล่าวมี ไอคิวสูงมาก แต่มีปัญหาทางพฤติกรรม เก็บกดไม่อยากไปโรงเรียน บางรายถึงกับอยากฆ่าตัวตาย การวิจัยนี้

จะช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเด็กกลุ่มนี้โดยการจัดรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กกลุ่มนี้โดยเริ่มจากชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 - 6 ประกอบกับความเหมาะสมของเนื้อหา เพราะกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับขั้นพัฒนาการของเปียเจต์ในขั้นที่ 4 คือ ขั้นการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงนามธรรม (Formal Operational Stage) ขั้นนี้เด็กมีความเจริญงอกงามทางความคิดในขั้นสูงสุด เด็กเริ่มเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคมได้ดีขึ้น สามารถเรียนรู้โดยใช้เหตุผล เริ่มรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ต้องห้ามเด็กเริ่มเปลี่ยนความคิดจากการเป็นผู้รับมาเป็นผู้ให้ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. ม.ป.ป. : 73) ถ้าหากเด็กได้รับประสบการณ์ที่ถูกต้องชัดเจนแล้ว ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กได้เปิดประตูในการรับเอาความรู้ก่อนที่พฤติกรรมนั้นจะกลายเป็นนิสัยที่ถาวรในอนาคต ตามทฤษฎีของดาบรอสกี (Dabrowski. 2008 : Online)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อาจมีข้อจำกัดในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ และเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างควรเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน และเพื่อให้ผลการวิจัยนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง ผู้วิจัยจะได้นำไปทดลองใช้จัดการเรียนการสอนกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการบริหารการศึกษาเอกชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ มุ่งให้ผู้เรียนกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขตามศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. สร้างรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์
2. ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์

2.1 เปรียบเทียบความสามารถทางสังคมของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม

2.2 เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม

2.3 ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งโดยทั่วไปพบว่าเด็กที่มีความสามารถพิเศษหลายคนไม่สามารถเป็นคนเก่ง คนดีในสังคมในสังคมได้เนื่องจากอุปสรรคจากการขาดทักษะทางอารมณ์และสังคมอย่างเป็นระบบและมีแนวทางที่มีหลักการอยู่บนรากฐานทางวิชาการ โดยผู้เรียนได้รับกิจกรรมการฝึกทักษะพื้นฐานเหล่านี้ จะทำให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้เรียนรู้ประสบการณ์ทางสังคมที่ดี เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดี รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีแรงจูงใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และสามารถแก้ไขปัญหาและปรับตัวได้ พร้อมทั้งได้ยกตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน ในระดับที่เหมาะสมกับระดับการศึกษาของผู้เรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ โดยเด็กที่มีความสามารถพิเศษโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน เช่น ด้านคณิตศาสตร์ ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา ด้านวิชาการ ด้านความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กโดยทั่วไปที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมือนกันแต่เด็กกลุ่มนี้มีความสามารถโดดเด่นอย่างเห็นได้ชัดว่าสูงกว่า ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 (ช่วงชั้นที่ 2)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการบริหารการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร โดยคัดเลือกโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้โรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการบริหารการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร มาทำการทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากเข้าเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 25 คน กลุ่มควบคุม 25 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่

2.1 ความสามารถทางสังคม

2.1.1 ทักษะการสื่อสาร

2.1.2 ทักษะการทำงานกลุ่ม

2.1.3 ความรับผิดชอบ

2.2 ความฉลาดทางอารมณ์

2.2.1 การตระหนักรู้ตนเอง (Self awareness)

2.2.2 การควบคุมตนเอง (Self regulation)

2.2.3 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง (Motivating oneself)

2.2.4 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)

2.2.5 การจัดการอารมณ์ตนเอง (Managing emotions)

2.3 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ที่มีการจัดองค์ประกอบ แต่ละขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีทฤษฎี หลักการ และแนวคิดพื้นฐาน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ นี้ได้พัฒนาแนวคิดและทฤษฎีการเรียนการสอนแบบพหุปัญญา ลีลาในการเรียนรู้ของผู้เรียน ทฤษฎีและหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีของดาบรอสกี (Dabrowski. 2008) ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (ทิตินา แชมมณี. 2545) ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้กระทำ ทฤษฎีทักษะการคิดของบลูม ทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ (Goleman. 1995) ทฤษฎีพหุปัญญา (Gardner. 2003) ทฤษฎีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มเรียนรู้แบบร่วมมือ (Slavin. 1990) ทฤษฎีการเรียนการสอนของปาร์น (กรมวิชาการ. 2540) ทฤษฎีการเรียนการสอนของทาบา (กรมวิชาการ. 2540) ทฤษฎีการเรียนการสอนของวิลเลียมส์ (กรมวิชาการ. 2540) ทฤษฎีการเรียนการสอนของ จอห์น ดิวอี้ (กรมวิชาการ. 2540) ทฤษฎีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทางสังคมของไวโกตสกี (พรรณี ช.เจนจิตร. 2545) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ โรเจอร์ (Roger. 1969) การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม 6 ชั้น คือ

1.1 ชั้นจุดประกายความคิด หมายถึง ชั้นนำเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ โดยใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด การแสดงความคิดเห็น และสนใจในกิจกรรมที่ครูจะให้ทำต่อไป เช่น ครูให้นักเรียนดูภาพธรรมชาติภัยพิบัติ แล้วซักถามถึงสาเหตุที่เกิดขึ้น ระบุปัญหาและซักถามถึงประเด็นเรื่องต่างๆ เมื่อครูสังเกตเห็นว่านักเรียนให้ความสนใจแล้วเตรียมเข้าสู่กิจกรรมในชั้นที่ 2

1.2 ชั้นขยายความคิด หมายถึง การให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มระดมพลังสมอง ออกเป็นกลุ่มย่อยๆ 2 คนคิดจับคู่ หรือเข้ากลุ่มย่อย 2-6คน และเล่าสู่กันฟังร่วมกัน นักเรียนช่วยกัน

บันทึกสิ่งที่เพื่อนในกลุ่มช่วยกันคิด ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การแก้ไขปัญหา การทดลองค้นคว้า การเล่นเกม การปฏิบัติ

1.3 ขั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หมายถึง การที่ผู้เรียนเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จากการที่ได้รับชมพลังความคิด แล้วหาทางเลือกและลงมือปฏิบัติ โดยที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ การทำงาน และเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น จากการทำงานกลุ่ม

1.4 ขั้นนำเสนอผลงาน หมายถึง การให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานที่กลุ่มแต่ละกลุ่มช่วยกันคิด วิเคราะห์ และร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานตามมติของกลุ่ม

1.5 ขั้นสรุปและประเมินผล หมายถึง การให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้เรียนรู้จากที่กลุ่มนำเสนอ การที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองนี้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนสิ่งที่มีความหมาย โดยไม่ต้องท่องจำตามตำรา

1.6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ แล้วนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง ทักษะทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ดังนี้

2.1 ทักษะทางสังคม (Social skills) หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของบุคคลในการติดต่อสื่อสาร สามารถทำความเข้าใจกับผู้อื่นได้ทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทางที่แสดงออกได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย

2.1.1 ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการพูดคุยนี้อย่างคล่องแคล่ว การใช้คำและประโยคได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ และกล้าแสดงออกด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง

2.1.2 ทักษะการทำงานกลุ่ม หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม

2.1.3 ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถในการทำงานตามกฎกติกาและข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ

2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) หมายถึง ความสามารถของนักเรียน ในการรับรู้ เข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น สามารถควบคุม และจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถปรับตัวหรือควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ดี รู้จักมองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวกับปัญหาตลอดจนความเครียดต่างๆ ได้ดี การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดของโกลแมน (Goleman. 1995) ดังนี้

2.2.1 การตระหนักรู้ตนเอง (Self awareness) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้และเข้าใจ อารมณ์ และความรู้สึกของตนเอง สามารถบอกอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง วิเคราะห์สาเหตุของตนเอง วิเคราะห์สาเหตุและผลของการเกิดอารมณ์ตนเอง ในลักษณะต่างๆ สามารถแยกความแตกต่างระหว่างความรู้สึกกับการกระทำ

2.2.2 การควบคุมตนเอง (Self regulation) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ ทั้งดี และไม่ดี ได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และสถานการณ์ รวมถึงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

2.2.3 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง (Motivating oneself) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการตั้งใจ อย่างแรงกล้าที่จะทำงานให้สำเร็จ โดยมีมาตรฐานที่ดี กล้าตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย มีความพยายามพัฒนาตนเอง รู้จักแสวงหาโอกาส ไม่กลัวความล้มเหลว มองโลกในแง่ดี และมีความหวังอยู่เสมอ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้ว่าตนเองมีคุณค่า และมีความสามารถยึดมั่นในสิ่งถูกต้อง มีใจกว้างยอมรับฟังและเรียนรู้จากผู้อื่น

2.2.4 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในรับรู้ และเข้าใจผู้อื่นว่ามีอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และความต้องการอย่างไร มีความไวต่อความรู้สึก ของผู้อื่นตามสมควร มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ยอมรับนับถือในตัวผู้อื่นยอมรับในความแตกต่างกันของผู้อื่น

2.2.5 การจัดการอารมณ์ตนเอง (Managing emotions) หมายถึง ความสามารถในการจัดการอารมณ์ของตนในการรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ได้ดี สามารถสร้างความสัมพันธ์ สื่อสารผ่านสถานการณ์ทางสังคมที่ตนเองเกี่ยวข้องได้ดี

2.3 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง ระดับความคิดเห็น ความรู้สึกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มี ความสามารถพิเศษซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 6 อันดับได้แก่ ความพึงพอใจมากที่สุด 6 คะแนน ความพึงพอใจมาก 5 คะแนน ความพึงพอใจค่อนข้างมาก 4 คะแนนความพึงพอใจค่อนข้างน้อย 3 คะแนน ความพึงพอใจน้อย 2 คะแนน ความพึงพอใจน้อยที่สุด 1 คะแนน โดยคิดจากคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจตั้งแต่ 3.50 -4.49 คือ ระดับความพึงพอใจค่อนข้างมากขึ้นไป ถือว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้เหมาะสมและมีคุณภาพ ประเมินโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถทางด้านสังคมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มทดลองสูงขึ้น
2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มทดลองสูงขึ้น
3. ทักษะทางสังคมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ภายหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
4. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ภายหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
5. ความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ภายหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มทดลองอยู่ในระดับสูง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
 - 1.1 ความหมายของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
 - 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
 - 1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
 - 1.4 การคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
 - 1.5 โปรแกรมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
2. ลักษณะทางจิตวิทยาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
 - 2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาทางสังคม อารมณ์ ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
 - 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาทางสังคม อารมณ์ ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ทฤษฎีของดาบรอสกี (Dabrowski's Theory)
 - 2.3 ความต้องการของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
 - 2.4 ปัญหาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
 - 3.1 ความหมายของทักษะทางสังคม
 - 3.2 ลักษณะของบุคคลที่มีทักษะทางสังคม
 - 3.3 ความสำคัญทางทักษะทางสังคม
 - 3.4 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม
 - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์
 - 4.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์
 - 4.2 ลักษณะของคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์
 - 4.3 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์
 - 4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์
5. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน
 - 5.1 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน

5.2 รูปแบบการเรียนการสอนด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัย (The Cognitive and Affective Taxonomies)

5.3 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

5.4 การนำรูปแบบการสอนไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

5.5 เกณฑ์ในการเลือกรูปแบบการเรียนการสอนที่จะนำไปใช้

5.6 ทฤษฎีพหุปัญญากับการประเมินผล

5.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพหุปัญญา

5.8 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน

5.9 แนวคิดพื้นฐานทางทฤษฎีที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

1.1 ความหมายของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

กระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐอเมริกา (อูษณีย์ โพธิสุข. 2541 : 34 ; อ้างอิงจาก U.S. office of education. 1993) ได้ให้ความหมายเด็กที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง เด็กที่การแสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทางทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง ความสามารถทางดนตรี ความสามารถทางกีฬา และความสามารถทางวิชาการ ในสาขาใดสาขาหนึ่ง หรือหลายสาขาอย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กอื่นที่มีอายุระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์เดียวกัน

หม่อมดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา (2540 : 119) ได้ให้ความหมายของเด็กปัญญาเลิศ ได้ว่า เด็กปัญญาเลิศ เด็กที่มีความสามารถเฉพาะทาง หมายถึง เด็กที่มีความสามารถทางสติปัญญาสูง ในกลุ่ม 10% ของผู้ที่ได้ทดสอบสติปัญญา หรือมีความสามารถสูงเหนือเกณฑ์เฉลี่ย มีความสามารถทางวิชาการสูง จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสังเกตพฤติกรรม เด็กเหล่านี้เป็นเด็กเรียนเก่ง มีความถนัดด้านใดด้านหนึ่งเป็นเลิศอย่างเห็นได้ชัด เช่น มีความสามารถในการใช้ภาษา มีความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความสามารถด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา แต่เด็กบางคนอาจมีความสามารถหลายๆ ด้านรวมกันก็ได้ เด็กเหล่านี้ควรได้รับการศึกษาที่มีลักษณะแตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป

สแตนโคว์สกี (Gary A. Davis ; Sylvia B. Rimm.1994 : 17 ; citing Stankowski. 1978) ได้ให้ความหมายเด็กที่มีความสามารถพิเศษว่า หมายถึง ผู้ซึ่งมีผลงานที่แสดงออกอย่างโดดเด่น มีสติปัญญาสูง เด็กในชั้นเดียวกัน โดยวัดระดับสติปัญญาของสแตนฟอร์ด บิเนต ได้

135 มีคะแนนจากแบบวัดระดับสติปัญญา โดยทั่วไปมีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ย มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในระดับ 1 - 5%

กาเย่ (Beverly N. Parke. 2003 : 9; citing Gagne. 1995) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความสามารถพิเศษว่า เด็กที่มีความสามารถในตัวเองตามธรรมชาติ โดยไม่ได้รับการฝึก ซึ่งความสามารถนี้ แสดงออกอย่างเห็นได้ชัด คือ เป็นคนเก่ง 15 เปอร์เซนต์ จาก 100 เปอร์เซนต์

สำนักการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (อุษณีย์ โพธิสุข. 2541 : 3 - 4; อ้างอิงจาก U.S. office of Education. 1993) แสดงออกถึงความสามารถอันโดดเด่น เป็นที่ประจักษ์ได้เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มีสภาพแวดล้อม หรือประสบการณ์คล้ายคลึงกัน หรืออายุพอๆ กัน ความสามารถพิเศษเหนือคนอื่น อาจมีเพียงด้านเดียวหรือหลายด้าน ดังต่อไปนี้ คือ 1. ด้านความสามารถทางสติปัญญาทั่วไป (Intellectual ability) 2. ด้านวิชาการสาขาใดสาขาหนึ่ง (Specific academic ability) 3. ความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking ability) 4. ด้านความเป็นผู้นำ (Leadership ability) ความสามารถทางศิลปะหรือดนตรี (Visual / Performing arts & Music) และเด็กที่มีความสามารถดังกล่าวต้องการการศึกษาที่แตกต่างจากระบบการศึกษาปกติ

จากคำนิยามต่างๆ ของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า เด็กที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง เด็กและเยาวชนที่มีสติปัญญาสูงในด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถทางวิชาการ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ ด้านการเป็นผู้นำ ด้านการคิด การใช้เหตุผล ความสามารถทางด้านร่างกาย ทางการศึกษา ทางทัศนศิลป์ ทางศิลปการแสดง โดยความสามารถต่างๆ ดังกล่าว เด็กสามารถแสดงออกอย่างโดดเด่นกว่าเด็กในวัยเดียวกัน ภายใต้ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเดียวกัน

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

สเตอร์นเบิร์ก (อุษณีย์ โพธิสุข. 2543 : 30; อ้างอิงจาก Sternberg. 1996) ซึ่งเป็นผู้คิดค้นทฤษฎีสามศร (Triarchic theory) ได้กล่าวถึง ความสามารถของบุคคลแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. นักคิดวิเคราะห์ (Analytic) เป็นประเภทที่มักจะทำแบบทดสอบต่างๆ ได้ดี เป็นนักแก้ปัญหา มีความโดดเด่นเรื่องการใช้เหตุผล

2. นักสังเคราะห์ (Synthetic) เป็นประเภทที่มีความโดดเด่นด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความลุ่มลึกในการคิด ชอบมองอะไรในแว่นกว้าง มีญาณปัญญา

3. นักปฏิบัติ (Practical) ได้แก่ ประเภทที่ชอบประยุกต์สิ่งต่างๆ มาใช้ในชีวิตประจำวัน และในอาชีพการทำงานได้ดี

1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

การ์ดเนอร์ (อาร์ สัททหวิ. 2547 : 1 - 33; ทิศนา แคมมณี. 2545 : 4; Armstrong, Thomas. 1999 : 2 - 4; และ Nicholas Colangelo ; Gary A. Davis. 2003 : 101 – 102; citing Gardner. 1993 : 1999) ได้เสนอทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ศึกษาความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ที่มีความหลากหลายเป็น 7 ประเภท แต่ภายหลังได้เพิ่มเติมอีก 1 ประเภท โดยการ์ดเนอร์นำเสนอไว้ในหนังสือชื่อ Frames of Mind การ์ดเนอร์เชื่อว่า ความสามารถของมนุษย์เป็นสิ่งที่สลับซับซ้อน เราจึงไม่ควรให้ความสำคัญเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวแล้วทิ้งความสามารถด้านอื่นๆ ไป การ์ดเนอร์ใช้รากฐานความคิดจากศาสตร์ทางการรับรู้ (cognitive science) และศาสตร์การทำงานของสมอง (Nero science) และให้คำจำกัดความ คำว่า “ปัญญา” ว่าเป็นความสามารถเชิงชีวจิต (Biopsycological potential) คือ คนทุกคนสามารถแสดงออกซึ่งองค์ความรู้แห่งปัญญาที่เขาสามารถและพัฒนาความสามารถนั้นกับบริบทต่างๆ ตามสภาพแวดล้อมของตน โดยความสามารถทั้ง 8 ด้าน ตามทฤษฎีของการ์ดเนอร์ มีในที่นี้จะกล่าวถึงปัญหาเพียงสองด้านที่เกี่ยวข้องกับสังคม ดังนี้

ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (interpersonal intelligence) เป็นความสามารถพิเศษในการทำงานกับผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น สามารถที่จะสังเกตรับรู้อารมณ์ ความคิด ความปรารถนาของผู้อื่น ผู้บริหาร ผู้นำองค์กรบริษัทใหญ่ๆ จำเป็นต้องมีปัญญาด้านนี้ มีความเข้าใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบทางสังคมสูง เช่น มหาตมะ คานธี เวอจีเนีย วูฟ

ปัญญาหรือความเก่งในการรู้จักใจของตนเอง (intrapersonal intelligence) เป็นความสามารถพิเศษด้านการประเมิน และเข้าใจอารมณ์ของตนเองได้ดี สามารถแยกสภาพจิต อารมณ์ของตนเอง และใช้ความสามารถในการเข้าใจจิตใจของตนเองไปใช้ในการดำเนินชีวิตที่ดี บุคคลที่เก่งและมีปัญญาสูงด้านนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ นักสอนศาสนา นักแนะแนว นักธุรกิจที่ดำเนินกิจการของตนเอง บุคคลเหล่านี้จะชอบคิดชอบนั่งสมาธิ ชอบค้นคว้าทางด้านจิตใจ ชอบอิสระเสรี มีวินัยในตนเองสูง ไม่ชอบทำงานกับผู้อื่น ชอบทำงานตามลำพัง

ในการนำเอาคำอธิบายลักษณะของความสามารถต่างๆ บางคนมาสู่การปฏิบัติทางการศึกษาอย่างครบวงจร ดังนั้น จูน เมคเกอร์ (Maker, C.J.) และอุษณีย์ อนุรุทธีวงศ์ ได้ร่วมกันพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ชื่อว่าปริซึมแห่งการเรียนรู้ (Prism of learning) โดยเน้นผลที่จะเกิดทางภาคปฏิบัติในทางการศึกษามากกว่าที่จะอธิบายพฤติกรรมของความแตกต่างของคน โดยแบ่งความสามารถของมนุษย์ออกเป็น 10 ด้าน ดังนี้ (อุษณีย์ อนุรุทธีวงศ์. 2547 : 30 - 39)

1. ความสามารถทางสังคม (Social / Humanitarian Abilities) เป็นทักษะและความความสามารถที่ต้องใช้ในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในการติดต่อสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจผู้อื่น มีความรู้สึกเรื่อต่อความรู้สึกของผู้อื่น เห็นใจผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา เอื้ออาทร เข้าใจสภาพ

ภาษากาย มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีมนุษยธรรม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีมาตรฐานทางจริยธรรมสูง เมื่อเติบโตขึ้นบุคคลเหล่านี้อาจเป็นผู้นำ นักทรงพลังเพื่อสันติภาพ นักการเมือง นักบริหาร เป็นต้น

2. ความสามารถทางอารมณ์ (Sensable / Emotional Abilities) เป็นความสามารถในการบริหารจัดการเรื่องอารมณ์ มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง เข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเอง รับรู้ภาวะของอารมณ์ตนเอง มีความอดกลั้น อดทนทางอารมณ์ได้ดี รวมถึงความสามารถในการแสดงออกอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามกาลเทศะ สามารถระบายหรือกำจัดความรู้สึกในทางลบที่จะมีอิทธิพลต่อจิตใจในทางที่ไม่ดี ผู้ใช้ความสามารถด้านนี้มากได้แก่ ผู้นำ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักบวช นักบริหาร เป็นต้น

3. ความสามารถทางคณิตศาสตร์ (Mathematical / Rembolic Abilities) เป็นความสามารถในการคิดคำนวณ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แต่ไม่ใช้การแปลงสัญลักษณ์ทางภาษา ตัวแทนของผู้ที่มีความสามารถด้านนี้ได้แก่ นักคณิตศาสตร์ นักตรรกศาสตร์ นักประดิษฐ์ วิศวกร เป็นต้น

4. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อร่างกาย (Somatic / Bodily Abilities) เป็นความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อ ควบคุมการเคลื่อนไหว ความยืดหยุ่นทั้งกล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ รวมถึงการใช้กล้ามเนื้อร่างกายในการแสดงออกถึงความรู้สึกหรือความคิด เช่น นักกีฬา นาฏศิลป์ นักแสดง นักปั้น นักมายากล ฯลฯ

5. ความสามารถทางมิติสัมพันธ์ (Special / Visual Abilities) เป็นความสามารถในการสร้างมิติจากการมองเห็นแบบต่างๆ ในความคิด สามารถมองเห็นภาพได้อย่างทะลุปรุโปร่ง ทุกมิติ เช่น กลุ่มนักศิลปิน นักประดิษฐ์ ฯลฯ บุคคลประเภทนี้สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นนามธรรมได้ดี

6. ความสามารถทางเสียงและการได้ยิน (Sonance / Auditory Abilities) เป็นความสามารถในการได้ยินเสียงที่ละเอียดอ่อน จับใจ สามารถถ่ายทอดการรับรู้ของเสียงที่ได้ยินได้ลึกซึ้ง ทั้งความสูงต่ำและความถี่ของเสียง จังหวะของเสียงเข้าสู่อารมณ์และจิตใจได้ แล้วถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาทางเสียง เช่น ดนตรี การร้องเพลง การแต่งเพลง การพากย์หนัง เป็นต้น

7. ความสามารถทางภาษา (Verbal / Llinguistic Abilities) เป็นความเข้าใจความหมายทางภาษา การใช้ภาษาในรูปแบบต่างๆ แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นความคิด จินตนาการ ความรู้ ความรู้สึก อารมณ์ รวมทั้งการจินตนาการ ซึ่งอาจเป็นความสามารถในการใช้ภาษาทางด้านการเขียนหรือการพูด เช่น นักเขียน นักแปล นักภาษาศาสตร์ จินตกวี นักพูด นักโฆษณา เป็นต้น

8. ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ (Scientific / Realistic Abilities) เป็นความสามารถในการสังเกต พิเคราะห์ พิสูจน์ คัดแยก ศึกษา อธิบาย รวมถึงความเข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ความสามารถในการมองเห็นโครงสร้างของระบบธรรมชาติ ความเข้าใจความสัมพันธ์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น บุคคลที่มีความสามารถในด้านนี้ได้แก่นักวิทยาศาสตร์ นักธรรมชาติ นักวิจัย นักภูมิศาสตร์ เป็นต้น

9. ความสามารถทางช่างเทคนิค และอิเล็กทรอนิกส์ (Mechanical Technical Abilities) เป็นความสามารถเกี่ยวกับเครื่องจักรกล กลไกของอุปกรณ์และการทำงานของเครื่องจักร เครื่องยนต์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ สามารถมองเห็นองค์ประกอบต่างๆ ของเครื่องได้รวดเร็ว เช่น ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างประกอบเครื่องยนต์กลไกต่างๆ

10. ความสามารถทางจิตวิญญาณและญาณปัญญา (Spiritual Abilities) เป็นความสามารถในการรับรู้ทางจิต ความสามารถทางความคิด โดยภาษาธรรมชาติ เช่น เรื่องความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน ความคิดที่คิดออกมาได้เอง โดยไม่รู้จึกที่มาจากไหน เป็นภาษาแห่งการรับรู้ที่อยู่เหนือธรรมชาติต่างๆ การตระหนักรู้เกี่ยวกับตัวตนในระดับลึก ซึ่งภาวะแห่งการรับรู้นี้เป็นการสะท้อนตัวตนที่แท้จริง รวมทั้งเป็นความสามารถในการตั้งจิตปรารถนาในสิ่งที่มีคุณค่าทางคุณธรรม หรือสัจธรรม ที่สูงกว่าเรื่องวัตถุธรรมดาทั่วไป คนกลุ่มนี้มีความรู้สึกว่ามีมนุษย์ทุกคนเป็นเพื่อนกัน บุคคลที่มีความสามารถด้านนี้ได้แก่นักปรัชญา นักบวช นักศาสนา เป็นต้น

สรุปได้ว่าความสามารถของเด็กเหล่านี้จะเปล่งประกายออกมาได้จะต้องมีองค์ประกอบและกระบวนการที่เอื้อต่อการแสดงออก ซึ่งต้องใช้ความเข้าใจและความตั้งใจในการเปลี่ยนแปลงของผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้เป็นหลัก

ฮัลลาเฮน คัฟแมน ; ฮาร์ดแมน ; และศรียา นิยมธรรม (Hallahan ;& Kauffman 1994; Hardman 1996; ศรียา นิยมธรรม. 2547 : 7 - 9) ได้อธิบายลักษณะนิสัยต่างๆ ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ดังนี้

1. มีประสาทการรับรู้ไวเป็นพิเศษ (Heightened Perceptual Skills) ได้แก่ เด็กสามารถสัมผัส และมีปฏิกริยาต่อสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา ช่างสังเกต มีประสาทไว และตื่นตัวอยู่เสมอ
2. มีความอยากรู้อยากเห็นอย่างเข้มข้น (Intense Curiosity) ได้แก่ เด็กมักจะตั้งคำถามกับตัวเองและบุคคลอื่นพรากเพียรที่จะหาคำตอบให้ได้ โดยวิธีการสำรวจ หรือแสวงหาค้นคว้าหาคำตอบโดยลำพัง สนใจการทำกิจกรรมที่ได้สัมผัส จับต้องได้อยู่เสมอ
3. มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและมีความเข้าใจสิ่งต่างๆ ในระดับสูง (Advanced Problem Solving Ability and Conceptualization) ได้แก่ มีความสามารถในการคิด

อย่างมีเหตุผล สามารถตั้งกฎเกณฑ์แต่ตั้งได้อย่างกว้าง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ มีความเข้าใจกับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ และสามารถตั้งสมมติฐานได้

4. มีแรงจูงใจ และมีความขยันอดทน (Motivation and Perseverance) ได้แก่ มีความรับผิดชอบในงานที่ตนเองเลือกทำอย่างตั้งใจ และสามารถทุ่มเทแรงใจ แรงกายอยู่กับงานที่ตนเองสนใจอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย และสามารถทำงานได้นานจนกระทั่งผลงานนั้นอยู่ในระดับพอใจ

5. มีแรงผลักดัน ในการจัดระเบียบ การทำงานให้สมบูรณ์ โดยที่ไม่มีข้อตำหนิ (A Drive to Organize and Being Perfect) ได้แก่ การตั้งเป้าหมายให้กับตนเอง เลือกทำไว้อย่างสูงมาก จนบางครั้งอาจจะเป็นไปได้น้อย หรือไม่มีเลย มักจะมุ่งแสวงหาคุณภาพมากกว่าปริมาณ

6. ชอบการแสวงหาสิ่งที่ท้าทาย (Search for Challenge) ได้แก่ การเลือกทำงานที่ยาก มีความซับซ้อนมาก มักจะมองข้ามไม่สนใจงานที่ทำอย่างง่าย ๆ เช่น ชอบเล่นเกม ที่ใช้ความคิด และเหตุผล สนุกกับข้อคิดแปลก ๆ ใหม่ๆ

7. มีความคิดสร้างสรรค์ และมีอารมณ์ขัน (Originality and Humour) ได้แก่ การชอบนำเอาส่วนประกอบต่างๆ มาจัดกลุ่ม เสนอในรูปแบบและกระบวนการใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร เวลาทำงานจะชอบใช้วิธีการที่พิสดาร แตกต่างไปจากคนอื่น ๆ เวลาประดิษฐ์ คิดงานขึ้นใหม่ๆ ผลงานนั้นมักจะแสดงอารมณ์ขัน ยอมเสี่ยงที่จะเสนอความคิดแปลกใหม่ ซึ่งอาจจะไม่มีคนชอบความคิดมักจะออกนอกกรอบ

8. มีอิสระในการคิด และการกระทำ มีความรอบรู้เรื่องต่างๆ (Resourcefulness and Independence) ได้แก่ การชอบทำอะไรด้วยตนเอง แม้ว่ามันนั้นจะท้าทาย เขาจะทำได้โดยไม่ต้องวิตกกังวลใจใดๆ

9. ทุ่มให้งานมีความวิจิตรบรรจง (Fondness for Elaboration) ได้แก่ ความสามารถในการชอบแต่งเพิ่มเติมอยู่เสมอ

10. มีความรู้สึกละเอียด ลึกซึ้ง และว่องไว (Acute Sensitivity) ได้แก่ การมีปฏิกิริยารุนแรง เกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรม และปัญหาสังคม สามารถที่จะทำตัวให้มีความสุข หรือทุกข์ก็ได้ มีความอ่อนไหวกับความยุติธรรม กาถูกเยาะเย้ย ถากถาง ด้วยความละเอียดอ่อนนี้จึงอาจทำให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษต่างจากเด็กปกติ ทำให้ได้เป็นคนที่มักจะเข้มงวดกับตัวเอง มากกว่าที่จะเกิดจากความคิดเห็นของผู้อื่น

1.4 การคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

การคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อเข้าโปรแกรมการศึกษาบางครั้งอาจมีการคัดแยกผิด เนื่องจากคัดแยกเด็กที่ไม่ใช่เด็กที่มีความสามารถพิเศษเข้าโปรแกรม หรืออาจคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ แต่เด็กไม่ได้ถูกเลือกให้เข้าโปรแกรม ดังนั้น กระบวนการ

เสาะหา ควรใช้วิธีการอย่างหลากหลาย ไม่เฉพาะทดสอบด้วยรูปแบบเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดได้ง่าย การเสาะหาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ คือ การใช้กระบวนการตรวจสอบอย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมกับแนวของเด็ก และนำข้อมูลหลายๆ ด้านมาประกอบกัน

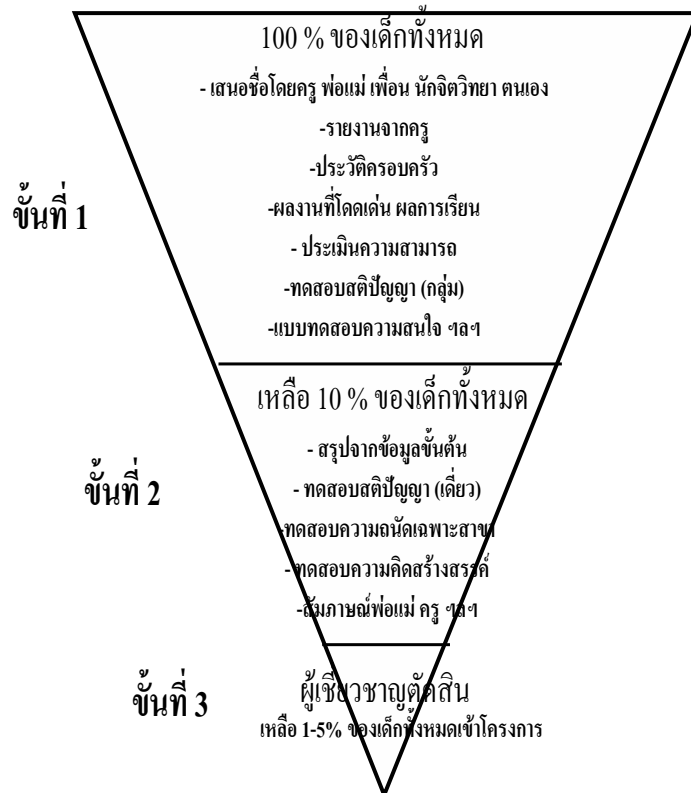
อุษณีย์ อนุรุทธีวงศ์ (2548 : 54 - 57) ได้กล่าวถึงรูปแบบในการคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีดังนี้

1. ขั้นสำรวจแบบคร่าว ๆ (Screening) ทำได้โดยการเสนอชื่อของครู ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา ครูแนะแนว เพื่อน หรือตนเอง รายงานจากครูเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ความกระตือรือร้น พัฒนาความสามารถทางอารมณ์สังคม ฯลฯ ประวัติจากครอบครัว ผลการเรียน ผลงาน ผลจากแบบสำรวจความสามารถ ความสนใจ แบบทดสอบต่างๆ เช่น แบบทดสอบวัดสติปัญญาแบบกลุ่ม ฯลฯ เมื่อได้คร่าวๆ แล้วใช้เกณฑ์คัดเลือก 10 - 20 เปอร์เซนต์แล้วแต่ความเหมาะสม จากจำนวนทั้งหมดในแต่ละสาขา

2. ขั้นเจาะลึก เพื่อหาความถูกต้องโดยรวมรวมข้อมูลที่คัดแล้วพร้อมทั้งทำการทดสอบเพิ่มเติม โดยใช้ข้อมูลจากขั้นต้น การสัมภาษณ์พ่อแม่ ครู ตัวเด็ก การทดสอบเฉพาะสาขา การทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดสติปัญญา แบบรายบุคคล การทดสอบความคิดสร้างสรรค์

3. ขั้นคัดเลือกครั้งสุดท้าย โดยใช้ข้อมูลทั้งหมดจากขั้นที่ 2 มาพิจารณา ลดจำนวนเหลือตามความเหมาะสม ที่จะจัดเข้าโปรแกรม อาจเหลือเด็กประมาณ 1 – 5 เปอร์เซนต์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญร่วมตัดสิน

แผนภูมิแสดงขั้นตอนในการสำรวจหาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงขั้นตอนในการหาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
ที่มา: อุษณีย์ โพธิสุข. (2548). โรงเรียนจะพัฒนาอัจฉริยภาพเด็กได้อย่างไร. หน้า 54

ศรียา นิยมธรรม (2535 : 38 - 39) กล่าวว่า การคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษสามารถกระทำได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอชื่อ เป็นขั้นที่ผู้ใกล้ชิดและรู้จักเด็กเป็นอย่างดี เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครูผู้สอน เพื่อน ตัวเด็กเอง เป็นผู้ให้รายละเอียดโดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบเสนอชื่อ เช่น แบบเสนอชื่อสำหรับบิดา มารดา / ผู้ปกครอง แบบเสนอชื่อสำหรับครู แบบเสนอชื่อสำหรับเพื่อน เป็นต้น ซึ่งข้อมูลจะนำมาเขียนรายงานประกอบการลงความเห็นเพื่อรายงานเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก

ขั้นที่ 2 ขั้นคัดแยกอย่างเป็นทางการ เป็นการคัดแยกที่ใช้เกณฑ์ตามหลักวิชา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ง่ายและรวดเร็ว

ขั้นที่ 3 ขั้นวินิจฉัย ใช้เครื่องมือเป็นทางการเพื่อทดสอบความสามารถเฉพาะด้าน ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเชิงวิชาการ แบบทดสอบสติปัญญารายบุคคล แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบความถนัด แบบสำรวจความสนใจ เป็นต้น

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 177 - 179) ได้กล่าวถึงการคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถพิเศษควรใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีรวมกัน ไม่ควรใช้วิธีหนึ่งวิธีใดเพียงวิธีเดียว ทั้งนี้ เพราะว่า เด็กมาจากสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการทดสอบ หากเด็กมีปัญหาทางด้านอารมณ์ ภาษา การพูด การทดสอบ ตลอดจนการแปลผลจะต้องทำด้วยความระมัดระวัง ตัวอย่างการคัดเลือกเด็ก ตามวิธีของโกแวน (Gowan) มีลักษณะดังนี้

1. คัดเลือกเด็กที่หลายคนเห็นว่าเป็นเด็กฉลาด โดยเลือกมาประมาณอย่างน้อย 1% และอย่างมากไม่เกิน 10% (ยกเว้นโรงเรียนที่คัดเลือกเด็กโดยวิธีสอบเข้า การคัดเลือกเด็กไว้เป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษอาจคัดไว้เกิน 10%)

2. ทดสอบเด็ก โดยใช้แบบทดสอบวัดระดับสติปัญญาที่เป็นการทดสอบพร้อมกัน ครั้งละหลายคน คัดเลือกเอาเด็กที่ได้คะแนนสูงสุด 10% เด็กเหล่านี้จัดเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ส่วนเด็กที่เหลือให้จัดกลุ่มไว้ต่างหาก กลุ่มเด็กนี้เรียกว่า “อ่างเก็บน้ำ – Reservoir”

3. ให้ครูประจำชั้นคัดเลือกเด็กในชั้นจำนวนหนึ่ง เด็กที่จะคัดเลือกควรมีลักษณะดังนี้

3.1 เรียนเก่ง

3.2 รู้คำศัพท์มาก

3.3 มีความคิดสร้างสรรค์สูง

3.4 มีความเป็นผู้นำ

3.5 มีความสนใจและเก่งในวิชาวิทยาศาสตร์

3.6 มีความคิดเชิงวิจารณ์สูง

3.7 มีทักษะพิเศษ แต่มีการบงกความสงบของห้องเรียน

3.8 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

3.9 มีเพื่อนมากที่สุด

3.10 มีพ่อแม่ผู้ปกครองที่สนใจส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

4. ทดสอบเด็กที่คัดเลือกได้ในข้อ 3 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คัดเอาเด็กที่เก่งที่สุด 10% ไว้ ส่วนเด็กที่เหลือจัดไว้ในกลุ่ม “อ่างเก็บน้ำ” (ตามข้อ 2)

5. ครูใหญ่ ครูประจำวิชา ครูแนะแนว และครูอื่นที่เคยสอน หรือรู้จักเด็กเป็นอย่างดี ทำการคัดเลือกเด็กที่มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

5.1 เป็นหัวหน้ากลุ่มนักเรียน

5.2 มีความชำนาญพิเศษเฉพาะด้าน

5.3 มีพ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษาดี

5.4 เป็นเด็กฉลาด แม้จะมีปัญหาทางอารมณ์

5.5 เป็นเด็กฉลาด ที่คณะกรรมการนี้มีความเห็นว่าจะเป็นเด็กที่มี

ความสามารถพิเศษ

นำรายชื่อเด็กดังกล่าวข้างบนนี้ไปส่งให้อ่างเก็บน้ำ

1. เรียงลำดับรายชื่อเด็ก และระบุว่าเด็กแต่ละคนถูกกล่าวถึงกี่ครั้ง
2. เด็กใน “อ่างเก็บน้ำ” เหล่านี้ หากคนใดถูกกล่าวถึง 3 ครั้งขึ้นไป ให้จัดเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษได้
3. เด็กใน “อ่างเก็บน้ำ” เหล่านี้ หากคนใดถูกกล่าวถึง 2 ครั้ง ให้นำไปทดสอบโดยใช้แบบทดสอบ Stanford - Binet

4. เด็กใน “อ่างเก็บน้ำ” ที่ถูกกล่าวถึงเพียงครั้งเดียว ให้ปล่อยกลับชั้นเรียนไป
5. เด็กที่ผ่านการทดสอบ (ใช้จุดตัดเป็นเกณฑ์) โดยแบบทดสอบ Stanford - Binet ให้จัดเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษเด็กที่ไม่ผ่านให้กลับชั้นเรียนไป หากมีเวลาหรือกรรมการเห็นว่าเหมาะสม การทดสอบเด็กในข้อ 9 ด้วย และปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ 10

ในการคัดเลือกครูควรพิจารณาและสังเกตเด็กต่อไปนี้เป็นพิเศษ

- 5.1 เด็กด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น เด็กที่พ่อแม่ฐานะยากจนมาก
- 5.2 เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์
- 5.3 เด็กที่มีปัญหาในการอ่าน
- 5.4 เด็กที่มีความเป็นผู้นำ

ทางโรงเรียนควรหาทางช่วยเหลือเด็กเหล่านี้เป็นพิเศษ

1.5 โปรแกรมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

เด็กที่มีความสามารถพิเศษแต่ละคนมีศักยภาพและความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่เนื่องจากหลักสูตรไม่สามารถตอบสนองความต้องการ หรือส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาในสิ่งที่ตรงกับศักยภาพของตนเอง ทำให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษจำนวนมากถูกปิดกั้นโอกาสไม่ให้ได้แสดงออกถึงความสามารถที่แท้จริง จนกระทั่งเด็กบางส่วนกลายเป็นผู้สร้างปัญหาให้กับสังคม ท้อถอยต่อชีวิต ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้เหมาะสมโดยมีความหลากหลาย และต้องคำนึงถึงลักษณะพิเศษความต้องการ จะช่วยให้เด็กกลุ่มนี้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ถึงขีดสุด

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 181) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียน จะช่วยให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้พัฒนาศักยภาพให้ถึงขีดสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตัดสินใจ การให้เหตุผล การสร้างสรรค์ การวางแผน การแสดงความสามารถ และการสื่อสารกับผู้อื่น
2. เพื่อจัดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตภาพในการแก้ปัญหาและความสามารถ ทั้งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ในอันที่จะทำให้เด็กเหล่านี้ได้พัฒนาทักษะความสามารถพิเศษของตน

3. เพื่อจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อเด็กในการแสดงออก ซึ่งความ
รับผิดชอบและความสามารถ ทั้งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ในอันที่
จะทำให้เด็กเหล่านี้ได้พัฒนาทักษะความสามารถพิเศษของตน

4. เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปของสหวิทยาการ การใช้สื่อผสมและ
ความรู้ในหลายระดับ เพื่อให้เด็กเรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง

5. เพื่อจัดโอกาสให้เด็กในการเพิ่มพูนประสบการณ์ของตนทั้งในแนวกว้าง และ
แนวลึกตามความสนใจของเด็ก โดยเน้นความรับผิดชอบและอิสระทางปัญญา

อุษณีย์ โพธิสุข (2544 : 40 - 41) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก
ที่มีความสามารถพิเศษ ไว้ดังนี้

1. จัดเนื้อหายากและท้าทายกว่าหลักสูตรสำหรับเด็กทั่วไป
2. มีการเชื่อมโยงและบูรณาการกันในหลายๆ วิชา
3. ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกสิ่งที่ตนเองจะเรียน
4. จัดกระบวนการเรียนการสอนที่สลับซับซ้อนลึกซึ้งกว่าหลักสูตรปกติ
5. เน้นกระบวนการทางความคิดระดับสูง
6. มีกิจกรรมที่ตอบสนองความหลากหลายของกระบวนการเรียนรู้
7. ตั้งเกณฑ์ในการพิจารณาผลงานหรือผลการเรียนรู้ของเด็กให้ชัดเจน
8. ให้ความสนใจกับความมุ่งมั่นในความสำเร็จความกระตือรือร้นและการ
เปลี่ยนแปลงภายในที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ของเด็ก ที่ส่งผลต่อสังคม
9. เน้นพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรมเป็นแกนนำ
10. เน้นการพัฒนาสมองทุกส่วน

อุษณีย์ โพธิสุข (2543 : 116 – 122) โรเจอร์ ไพแองเจอโร (Roger Pierangelo.
2003 : 116) ; และคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545 : 54 - 59) ได้กล่าวถึงวิธีการ
จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษไว้ 4 วิธี คือ

1. วิธีเพิ่มพูนประสบการณ์ (Enrichment)

วิธีเพิ่มพูนประสบการณ์เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้มีความสามารถพิเศษ
โดยการขยายกิจกรรมในหลักสูตร และเนื้อหาวิชาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์
ทั้งในแนวกว้างและในแนวลึกกว่าที่มีอยู่ในหลักสูตรปกติ ซึ่งสอดคล้องกับดวงเดือน อ่อนน่วม
(2529 : 54 – 52) กล่าวว่า การสอนแบบนี้เป็นการสอนในลักษณะ

- การสอนเสริมในแนวกว้าง หมายถึง การให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้
ศึกษาเนื้อหาวิชาในหลักสูตรในแนวกว้าง ด้วยการนำไปสัมพันธ์กับเรื่องอื่นๆ เพื่อขยายองค์
ความรู้ในเรื่องนั้นให้กว้างขวางขึ้น

- การสอนเสริมในแนวลึก หมายถึง การให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้
ศึกษาเนื้อหาวิชาในหลักสูตรอย่างลึกซึ้ง

- การสอนเสริมเรื่องที่ทันสมัย หมายถึง การให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้ศึกษาเรื่องต่าง ๆ รอบตัวที่เกิดขึ้นในขณะนั้นตามความสามารถและความสนใจของเด็ก หรือน้อยกว่าเวลาที่เด็กอื่นในชั้นเรียนเดียวกันใช้ได้

2. วิธีการขยายหลักสูตร (Extension)

เป็นการจัดโปรแกรมการศึกษานอกหลักสูตรสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ หลักสูตรนี้จะช่วยตอบสนองความสามารถและความสนใจของผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถเรียนได้เกินกว่าหลักสูตร เช่น การทำโครงการพิเศษ การศึกษาในห้องศูนย์ วิทยาพัฒนา การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ดังนั้น ครูผู้สอนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ในรูปแบบนี้จะต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบดังนี้

1. ฝึกทักษะการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เช่น การสืบค้นหาข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ การนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ
2. ฝึกให้ผู้เรียนทำโครงการ
5. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสนใจโดยใช้ศูนย์วิทยาพัฒนา
3. ฝึกให้ผู้เรียนทำทฤษฎีความคิดโดยติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญมาเป็น พี่เลี้ยง

4. จัดการแข่งขัน เพื่อให้เกิดความท้าทายทางความคิดรวมทั้งช่วยให้มีการ ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน

3. วิธีลดระยะเวลาเรียน (Acceleration)

การลดระยะเวลาเรียนถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความยืดหยุ่นทาง การศึกษาได้มากขึ้น เป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่มีความสามารถพิเศษเรียนร่วมกับผู้อื่นได้สูง กว่าวัยของตนเอง โดยเรียนในหลักสูตรเร็วขึ้นตามความสามารถของแต่ละบุคคล ดังนั้นใน หลักสูตรนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและลงลึกในรายวิชาต่างๆ ได้โดยศึกษา แนวคิดหลักการและทฤษฎีก่อนแล้วจึงลงไปสู่รายการปลีกย่อย การจัดการศึกษาในรูปแบบนี้ ควรระมัดระวังในเรื่องของการคัดแยกและการวินิจฉัยผู้เรียนเข้าศึกษา รวมทั้งการพิจารณาถึง ความพร้อมในวุฒิภาวะด้านสติปัญญา การปรับตัว อารมณ์และสังคมของผู้เรียนเป็นสำคัญ

หลักเกณฑ์การจัดการศึกษาแบบลดระยะเวลาเรียน

อุษณีย์ โพธิ์สุข (2543 : 122 - 123) กล่าวถึงเด็กที่จะเข้าลักษณะของการจัด การศึกษาแบบนี้ควรมีลักษณะต่อไปนี้

1. มีความสามารถมากกว่าเด็กวัยเดียวกัน
2. มีเกณฑ์ความสามารถทางสติปัญญาเหนือเกณฑ์เฉลี่ยสูง I.Q. ตั้งแต่ 130 ขึ้น ไป (กรณีเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางการเรียน)
3. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสังคมเหมาะสมกับอายุ

4. มีความกระหายที่จะเรียนรู้โดยไม่เครียด
5. พ่อแม่ ผู้ปกครอง และโรงเรียนมีความเห็นตรงกันว่าควรใช้กระบวนการจัดการศึกษาแบบนี้กับเด็ก
6. เด็กมีความพร้อมที่จะแยกจากเพื่อน
7. ต้องมีความแน่ใจว่าไม่เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ใหญ่ที่อาจเป็นพ่อแม่หรือครูที่ตั้งความคาดหวังกับเด็กสูงเกินไปจริง
8. ต้องมีคนดูแลและรับผิดชอบในการจัดอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

4. การให้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษเป็นผู้ให้คำปรึกษาดูแล (Mentoring)

เป็นการให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมาช่วยเด็กที่มีความสามารถโดดเด่น มักจะทำในระดับมัธยมศึกษา ในกรณีที่เด็กมีความสนใจอย่างเด่นชัด และมีทักษะพื้นฐานทางสังคมดี รูปแบบนี้ผู้เรียนสามารถทำงานภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เช่น บุคคลในท้องถิ่น อาจารย์ในมหาวิทยาลัย ครูที่สนใจเรื่องเดียวกับผู้เรียน นักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี ทนาย สถาปนิก ศิลปิน นักประพันธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ

วิธีดำเนินการ

1. ดำเนินการคัดเลือกนักเรียนโดยดูจากผลงาน ความต้องการ ความสนใจของนักเรียนที่อยากจะเรียนรู้เรื่องนั้นๆ
2. เสาะหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในวิชาชีพโดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีจิตใจอยากที่จะถ่ายทอดความรู้ และทำงานร่วมกับเด็ก
3. หางบประมาณเพิ่มเติมเนื่องจากการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ต้องใช้งบประมาณมาก มักมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ผู้เรียนอาจจำเป็นต้องใช้จ่ายในเรื่องการทดลอง การทำโครงการต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษควรใช้หลายๆ วิธีเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นตามความต้องการหรือศักยภาพของเด็กเป็นรายบุคคล โดยสามารถดัดแปลงได้ตามความเหมาะสมและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาทั้งนี้และทั้งนั้นจะต้องศึกษาความเป็นไปได้ถึงสภาพแต่ละโรงเรียนในการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถดำเนินงานการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษได้พัฒนาความสามารถและความต้องการเต็มตามศักยภาพ

2. ลักษณะทางจิตวิทยาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

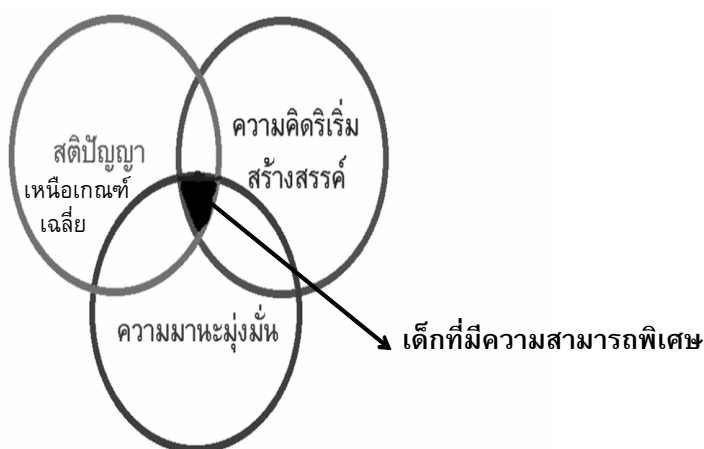
2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาทางสังคม อารมณ์ ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

โจเซฟ เรนซุลลี (Joseph Renzulli. 1977 : 19; citing Khatena. Joe. 1992 : 8-10) ว่าความสามารถพิเศษต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 3 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กัน จึงทำให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จและมีความสามารถที่โดดเด่น คือ

1. มีความสามารถด้านหนึ่งด้านใดสูง (Above – Average Ability)
2. มีความมุ่งมั่นหมั่นสำเร็จ (Task commitment)
3. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

(ดูภาพประกอบ 2)

นิยามตามทฤษฎีของ Renzulli

ภาพประกอบ 3 แสดงลักษณะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 3 ด้าน โดยสังเกตภาพที่แรเงา แสดงถึงความสัมพันธ์ของความสามารถทั้ง 3 ด้าน ประกอบกัน

ที่มา : Khatena, Joe. (1992). *Gifted Challenge and Response for Education*. p.9
(citing Renzulli. 1997)

แสดงลักษณะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 3 ด้าน โดยสังเกตภาพที่แรงๆ แสดงถึงความสัมพันธ์ของความสามารถทั้ง 3 ด้าน ประกอบกัน แต่ในสภาพความเป็นจริง พบว่า เด็กจำนวนมากที่มีความสามารถเพียงพอ ที่จะเป็นอัจฉริยะบุคคล หรือผู้นำด้านสังคมต่างๆ นั้น ไม่สามารถพัฒนาตนเองให้ไปถึงศักยภาพสูงสุดของตนเองได้ เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ ซึ่งประการที่สำคัญที่สุดคือ ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา เช่น การขาดความเชื่อมั่น การขาดความอดทน มุ่งมั่น การขาดแรงจูงใจ ฯลฯ

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาทางสังคม อารมณ์ ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ทฤษฎีของดาบรอสกี (Dabrowski's Theory)

ทฤษฎีของดาบรอสกี เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงกลไกทางจิตวิทยาของคนที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งมีโครงสร้างในรูปแบบที่ซับซ้อนกว่าคนทั่วไป เนื่องจากคนที่มีความสามารถพิเศษ มีลักษณะด้านความคิดและจิตใจที่ละเอียดอ่อน ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในตนเองที่รุนแรงและสูงกว่าคนทั่วไป (อุษณีย์ โพธิสุข, 2544; อ้างอิงจาก Dabrowski, 1964) ทฤษฎีของดาบรอสกีนี้มุ่งทำประโยชน์ เพื่อผู้อื่น (Piechowski, 1999; citing Connor J. kerin) โดยมี 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 Primary Integration

ระดับนี้เป็นระดับที่คนยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คนในระดับนี้ขาดศักยภาพในการมอบความรัก ความเมตตา หรือการตรวจสอบตนเองถ้ามีอะไรผิดพลาดก็จะโทษผู้อื่น หรือโทษสิ่งอื่นๆ ขาดความรับผิดชอบ ขาดความยับยั้งชั่งใจ มีความทะเยอทะยาน มักจะแสวงหาอำนาจ โดยการกระทำที่โหดร้าย รุนแรง บุคคลในระดับนี้ไม่ค่อยสนใจใยดีคนอื่น ขาดการพิจารณาไตร่ตรอง มักจะแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเอง แสวงหาความร่ำรวย ความสำเร็จ อำนาจการยกย่อง สรรเสริญ และชัยชนะ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของคนกลุ่มนี้ โดยไม่ละอายต่อบาป

ระดับที่ 2 Unilevel Disintegration

คนในระดับนี้ จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของกลุ่มของสังคม เป็นประเภทว่าอย่างไรก็ตามกัน มักจะแสดงออกและพูดอย่างมีเหตุผล มีศีลธรรม แต่มักจะแสดงออกถึงความลึกลับใจ ไม่กล้าตัดสินใจ เนื่องจากความขัดแย้งภายในระหว่างค่านิยมกับความต้องการของตนเอง

คนในระดับนี้มักจะชอบรอผลการพิจารณาหรือคำสั่งการรอความคิดคนอื่นก่อน มีความหวาดกลัวต่อการลงโทษ ไม่กล้าตัดสินใจ มักจะมีความขัดแย้งทางบวกและทางลบ บุคคลประเภทนี้ไม่สามารถสร้างความมั่นคงทางค่านิยม หรือคุณค่าในงานได้ แต่บุคคลประเภทนี้ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลางแต่ก็ยังเริ่มมีความห่วงใยคนอื่นมากกว่าระดับแรกมาก บุคคลในประเภทนี้ยังไม่สามารถสร้างมิตรภาพที่ยั่งยืนได้ เพราะว่ายังหวาดกลัว และยังติดอยู่กับความคิดเห็นของคนหมู่มาก

ระดับที่ 3 Spontaneous Multilevel Disintegration

บุคคลในระดับนี้จะพัฒนาจิตสำนึกในเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าในตนเอง เริ่มมีความขัดแย้งในตนเอง เริ่มมีความขัดแย้งในตน มีการต่อสู้ที่จะยกระดับตนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น มีความไม่พอใจในตน และมีความคิดว่าเราควรจะทำอะไร ความรู้สึกเหล่านี้ก็จะทำให้เกิดความเจ็บปวด ความกังวล และความรู้สึกไม่พึงพอใจในตนเอง

บุคคลในระดับที่ 3 นี้ ดาบรอสกีถือว่าเป็นระดับสำคัญที่คนเริ่มแยกตัวออกจากพฤติกรรมทางลบอย่างชัดเจนขึ้น คนกลุ่มนี้เริ่มห่วงใยผู้อื่นมาก และเป็นผู้ที่หาคุณค่าในตน ความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง และสังคมในเรื่องที่ควรจะเป็นกับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ เริ่มเรียนรู้ถึงความรู้สึกผิด ละอายต่อบาป เริ่มมีกระบวนการตรวจสอบตนเอง เรียนรู้ที่จะไม่พอใจในตนเอง เรียนรู้ถึงอุดมการณ์ต่างๆ เริ่มตระหนักถึงสิ่งที่ไม่ถูกต้อง พัฒนาตนเองไปสู่การค้นหาสัจธรรมแห่งชีวิต

ระดับที่ 4 Organized Multilevel Disintegration

บุคคลในกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มที่สามารถยับยั้งเบนความถูกต้องและสามารถที่จะหาแนวทางสร้างเกียรติในตน ตามที่อุดมการณ์ที่ตนตั้งไว้ และสามารถเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในสังคม มีความรับผิดชอบ มีสัจจะ มักจะแสดงความเป็นตัวตนที่แท้จริง โดยไม่ต้องปกปิด หรือแสร้ง มีความยุติธรรม มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ความเป็นอิสระทั้งความคิดและการแสดงออก บุคคลเหล่านี้จะเรียนรู้ และทำตัวให้สอดคล้องกับความคิดของตนเองอย่างเหมาะสม กลมกลืนมาก บุคคลเหล่านี้สามารถอุทิศตนเพื่อคนอื่น มีโครงสร้างภายในที่เข้มแข็งด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณาที่แท้จริงกับผู้อื่น คนลักษณะนี้ได้ละทิ้งความก้าวร้าว และความขัดแย้งในตนเองได้มาก เพราะมีระดับตรวจสอบ คัดค้าน พิจารณาตนเองได้ชัดเจน มีความเข้าใจในตน คนในระดับนี้เทียบได้กับคนที่อยู่ในระดับขั้นตระหนักรู้ในความสามารถของตน หรือการมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ (self actualization need)

ระดับที่ 5 Secondary Integration

ระดับนี้เป็นระดับสูงสุดที่บุคคลเหล่านี้หมดความขัดแย้งภายในตนเองแล้ว ซึ่งระดับอุดมการณ์ของตนขึ้น มีชีวิตอยู่โดยการอุทิศตนเพื่อคนอื่น มีความรัก ความกรุณาต่อคนทั่วไป โดยไม่เลือกชาติ ศาสนา คนประเภทนี้ มีอุดมการณ์ สมบูรณ์ มีความงดงามทางจิตใจ สามารถเป็นที่พึ่งของทุกสังคมโลก บุคคลเหล่านี้ทำงานอย่างหนักเพื่อสร้างสันติภาพ และสร้างความสงบสุขของชาวโลก มีชีวิตอยู่เพื่อการให้มากกว่าการรับ

ในทฤษฎีของดาบรอสกีนี้ เป็นทฤษฎีที่จะทำให้เห็นแนวและเป้าหมายในอนาคตว่า คนในสังคมจะพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความพิเศษในระดับใด (อุษณีย์ โพธิ์สุข. 2544 :

ดาบรอสกีได้พัฒนาทฤษฎีที่ชื่อว่า Theory of Positive Disintegration เป็นทฤษฎีที่อธิบายลักษณะการแสดงทางความคิดและจิตใจที่ละเอียดอ่อน ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในที่รุนแรงกว่าคนทั่วไป โดยแบ่งการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (Ellen D. Fiedler. 2004 : online) โดยแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะดังนี้

1. ลักษณะการแสดงออกทางกาย (Psychomotor) ได้แก่ พุดเร็ว ชอบเล่นเกมกีฬา ชอบเสียง ชอบทำงานที่มีความกดดัน ชอบแสดงออก ปากจัด พุดซ้ำซาก พฤติกรรมงุ่มง่าม ลักษณะอาการทางประสาท (กล้ามเนื้อเกร็ง กัดเล็บ) ชอบแสดงออก ชอบการแข่งขัน เป็นต้น

2. ลักษณะการแสดงออกทางเพศ (Sensual) ได้แก่ มีความสุขกับการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ความรู้สึก ไตกลั่น ชิมรส สัมผัส ได้ยิน ตามใจตนเองในเรื่องเพศ กินมากเกินไป ต้องการเป็นที่สนใจของประชาชน สนใจเกี่ยวกับความงามเป็นพิเศษ สนใจเครื่องประดับต่างๆ สนใจการเขียน โคร่ง กลอน เป็นต้น

3. ลักษณะของสติปัญญา (Intellectual) ได้แก่ ชอบการเรียนรู้ มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบถามคำถาม หรือศึกษาที่ทำหาย มีสมาธิดี มีความอดทนกับคนที่ต้องใช้สติปัญญา ชอบอ่าน ชอบวางแผน ชอบคิดเกี่ยวกับความคิด ชอบวิเคราะห์ความคิด ชอบวิเคราะห์ตนเอง ชอบศึกษาทฤษฎีต่างๆ สนใจปรัชญา

4. ลักษณะจินตนาการ (Imaginational) ได้แก่ ชอบเล่นสมมติ และชอบสร้างจินตนาการ ชอบการเปรียบเทียบ มองเห็น มองเห็นภาพร่างๆ มีการรับรู้เกี่ยวกับพลังอีกมิติหนึ่ง มีความสับสนระหว่างจินตนาการกับความจริง เก็บรายละเอียดและจดจำได้ดี ชอบฝันเฟื่อง

5. ลักษณะทางอารมณ์ (Emotional) ได้แก่ มีความรู้สึกรุนแรง มีทั้งความรู้สึกทางบวกและทางลบ มีอารมณ์ร่วมกับคนอื่น มีความหวาดหวั่น วิตกกังวล ความรู้สึกผิด ละอายใจ รู้สึกโดดเดี่ยว กดดัน มีแนวโน้มที่จะทำร้ายหรือฆ่าตัวตาย

ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมให้กลมกลืนกันระหว่างสังคมแวดล้อมในโรงเรียนได้เหมาะสม และขจัดต้นตอหรือสาเหตุของปัญหาที่จะเกิดขึ้นออกไป สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ โดยนำหลักการทฤษฎีของดาบรอสกี มาเป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้

2.3 ความต้องการของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

จากบุคลิกลักษณะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ทำให้เราทราบว่าเด็กแต่ละคนมีความหลากหลายในการแสดงออก และมีความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ทำให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษมีความต้องการแตกต่างไปจากเด็กปกติทั่วไป การศึกษาความต้องการของ

เด็กเหล่านี้จะช่วยให้สามารถจัดระบบการศึกษาที่สนองตอบความต้องการเพื่อช่วยให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ถึงขีดสุด

อุษณีย์ โพธิสุข (2543 : 67 - 68) ได้กล่าวถึงความต้องการของเด็กที่มีความสามารถพิเศษทุกสาขา จะมีความต้องการที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. ต้องการการเรียนการสอนที่ทำทลายต่อศักยภาพและความสามารถของเขา
2. ต้องการงานที่ซับซ้อนและยากกว่าระดับปกติ
3. ต้องการใช้เวลาในสิ่งที่เขาเชี่ยวชาญน้อยกว่าเด็กคนอื่นๆ และเขาสามารถทำเสร็จเร็วกว่า ดังนั้น เขาต้องการเวลาที่เหลือหรือนอกเหนือจากนั้นทุ่มเทกับสิ่งที่ลึกซึ้งกว่าที่สอนอยู่ทั่วไป
4. ต้องการการยอมรับจากคนอื่นๆ
5. ต้องการคบเพื่อนวัยเดียวกันและเพื่อนต่างวัยที่มีความสามารถทัดเทียมกัน หรือคบคนที่มีอายุมากกว่าหรือคนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกับเขา
6. ต้องการโอกาสที่จะได้แสดงออกซึ่งความสามารถภายใน
7. ต้องการโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถพื้นฐานและสิ่งที่ตนเองสนใจ
8. ต้องการคำปรึกษาจากผู้ที่เป็นที่พึ่งได้

2.4 ปัญหาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

อุษณีย์ โพธิสุข (2537 : 22 - 23; 2544 : 4 - 5; 2542 : 34 - 35) ได้กล่าวถึงปัญหาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษไว้ดังนี้

1. คนทั่วไปเข้าใจผิดว่า พวกเขาไม่ต้องการความช่วยเหลือใดๆ เพราะช่วยตัวเองได้ จริงอยู่ที่มีศักยภาพของความเป็นเลิศอยู่ในตัว บางคนมีโอกาประสบความสำเร็จ เพราะมีคนสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังมีเด็กส่วนใหญ่ถูกทอดทิ้งอย่างน่าเสียดาย
2. ขาดความเข้าใจในศักยภาพอันมีค่าของตนเอง ทำให้เด็กจำนวนมากใช้เวลากับชีวิตของตนเองให้สูญเปล่าอย่างน่าเสียดาย
3. การที่เด็กไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม เพราะหลักสูตรที่เขียนไว้มิใช่สำหรับเด็กส่วนใหญ่ แต่เป็นหลักสูตรที่พยายามคำนึงถึงสิ่งที่วัดได้ ในทางพฤติกรรมภายนอกที่สามารถแสดงออกได้ ความสามารถพิเศษส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่วัดไม่ได้จากแบบทดสอบ
4. เด็กมีความคับข้องใจ สิ้นหวังในระบบการศึกษา จึงพบว่าเด็กที่มีความสามารถพิเศษส่วนมากเลิกกลางคัน จะเห็นได้ว่ายิ่งฉลาดเท่าไยยิ่งหนีจากระบบโรงเรียนเท่านั้น
5. ขาดการชี้นำที่ดี จึงทำให้เด็กกลายเป็นคนสร้างปัญหาให้กับสังคม ติดสิ่งเสพติดมึนเมา เพื่อบรรเทาความล้มเหลวและสับสน เด็กหลายคนไม่ได้ใช้พรสวรรค์ในตัวให้ถูกทาง

6. เด็กส่วนใหญ่ถูกสอนให้มุ่งมั่นอยู่แต่วิชาการ สอบไล่ให้ได้คะแนนเป็นเยี่ยม ระดับเกียรตินิยม เน้นแต่เนื้อหาและข้อมูลที่ต้องอาศัยการท่องจำจึงทำให้คนส่วนใหญ่คิดว่าเด็กที่มีความสามารถพิเศษ คือ เด็กที่เรียนดี สอบคะแนนดี มีคะแนนชาวนับัญญาสูง มีความจำอย่างดีเยี่ยม ซึ่งที่จริงแล้วเด็กเรียนดีอาจไม่ใช่เด็กที่มีความสามารถพิเศษ แต่เด็กสอบตกซ้ำแล้วซ้ำอีกอาจเป็นอัจฉริยะบุคคลได้

7. ขาดบุคลากรที่เข้าใจในเรื่องนี้อย่างแท้จริง โรงเรียนควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของลูกด้วย

8. ความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง เพราะคนไม่ค่อยเข้าใจความคิดความรู้สึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กกลุ่มที่มีความสามารถสูงๆ จะรู้สึกว่าทำไมคนอื่นคิด และรู้สึกไม่เหมือนเรา จนรู้สึกว่าตนเองแตกต่างจากผู้อื่น ผิดชาวบ้านเขา เด็กจึงมีพฤติกรรมตอบสนองไปในรูปแบบต่างๆ แล้วแต่พื้นฐานจิตใจ การอบรม และวิถีคิดของเด็ก

9. รู้สึกว่าตนเองต่ำต้อยด้อยค่า ไม่มีคุณค่าในตนเอง (Low Self - Esteem) ทำให้ขาดความเชื่อมั่น ขาดการตัดสินใจที่ดีในอนาคต

10. รู้สึกว่ามีปัญหาในการปรับตัว มีทักษะทางทักษะทางสังคมต่ำ (Low Social Skills) ไม่สามารถมีความรู้สึกนึกคิดคล้อยไปกับสังคมหรือผสมผสานกับกลุ่มง่ายนัก เพราะระบบคิดต่างกัน

11. มีความเครียดสูง จากสาเหตุต่างๆ ทั้งในเรื่องความคาดหวังและการที่ตัวเองอยู่ในสภาพที่โดนกดดันโดยระบบการศึกษาที่น่าเบื่อหน่ายแล้วต้องปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองไม่สนใจ

12. กลัวความล้มเหลว ในกรณีที่เด็กที่แสดงออกถึงความโดดเด่น ผู้คนใกล้ชิดก็มักจะคาดหวัง หรือโดยนัยพื้นฐานเด็กพวกนี้ก็มี “รสนิยมทางปัญญา” สูงกว่าปรกติอยู่แล้ว มีแนวโน้มที่จะเป็นพวกทำอะไรสมบูรณ์แบบ

13. ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก

14. ขาดสมาธิ

15. ฝึกทำงานไม่ค่อยเสร็จ มีความคิดดีๆ พุดอะไรเข้าใจรวดเร็ว คิดเก่ง คิดไว แต่พอลงมือทำไม่ค่อยอดทนทำให้สำเร็จ

คล้าค (Clark. 1979 : 33 – 44) ได้สรุปลักษณะทางจิตวิทยา ปัญหาและความต้องการของเด็กที่มีความสามารถพิเศษไว้ว่า

ตาราง 1 สรุปลักษณะทางจิตวิทยาความต้องการและปัญหาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
(Clark. 1979 : 33 - 44)

ลักษณะที่ปรากฏ	ตัวอย่างความต้องการ	ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
<u>ด้านสติปัญญา (Cognitive domain)</u>		
1. มีความสามารถจดจำข้อมูลได้ดีมากกว่าคนปกติ	สนใจศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ หาข้อมูลใหม่ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สุนทรียศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และสังคม เพื่อให้ตนเองรู้รอบด้าน	เบื่อหน่าย ไม่ชอบ หลักสูตรปกติและต้องรอคอยเรียนไปพร้อมกับเพื่อน
2. มีความสามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว	ชอบหลักสูตรที่ท้าทาย และชอบเพื่อนที่ฉลาด	ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีความสามารถต่ำกว่า ไม่ชอบพูดถึงสิ่งที่เข้าใจแล้ว ขัดแย้งกับเพื่อนเกี่ยวกับงานกลุ่ม เช่น ต้องการกำลังที่ใช้พลังงานมากเกินไป
3. มีความสนใจ อยากรู้ อยากเห็นหลายๆ ด้าน	ศึกษาค้นคว้าในวิชาต่างๆ ตามที่ตนสนใจ	อาจมีโครงการหลายอย่างในเวลาเดียวกัน
4. มีพัฒนาการทางภาษาสูง	ชอบการใช้คำศัพท์ใหม่ๆ และยาก	เพื่อนวัยเดียวกันอาจมีความคิดเห็นชอบโอ้อวด "show off"
5. มีความสามารถด้านการพูดสูง	การแสดงความคิดเห็นได้อย่างลึกซึ้ง	อาจออกคำสั่งผู้อื่นในการอภิปราย
6. มีความสามารถในการจัดระบบระเบียบข้อมูล ได้ดีกว่าปกติ	ชอบแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งต่างๆ ในหลายระดับ ซึ่งแตกต่างกันออกไป	ไม่ชอบให้ใครขัดจังหวะหรือรบกวน อาจมีความมีความเครียดมากเกินไปและไม่ชอบการฝึกซ้ำๆ
7. มีความก้าวหน้าในกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ	มีอัตราในการแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม ต่อการเรียนรู้ของตน	ความวิตกกังวล คับข้องใจกับปัญหาและอุปสรรคมีความเฉื่อยชาทำให้งานขาดความก้าวหน้า

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะที่ปรากฏ	ตัวอย่างความต้องการ	ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
8. มีกระบวนการคิดที่ยืดหยุ่น	ใช้วิธีการแก้ไขปัญหามากมาย แบบ	ไม่ชอบการบังคับและการทำตามประเพณีที่เคยปฏิบัติ
10. สามารถเลื่อนกำหนดเวลาให้ขยายออกไปได้	ยอมให้แสดงความคิดเห็นต่อไป และสามารถบูรณาการคิด โดยไม่ผลักดันให้เกิดผลตามที่ตนต้องการ	เน้นผลของการได้รับการเรียน อาจไม่ยอมศึกษาสิ่งอื่น
11. มีความสามารถในการเข้าใจ ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ดีมาก	ใช้เวลาในการคิดสิ่งต่างๆ อย่างหลากหลาย	สนใจศึกษาวิชาอื่นๆ นอกจากที่เรียนซึ่งคนอื่นอาจมองว่าไม่ควรทำ
12. สามารถเสนอวิธีคิดและวิธีการแก้ไขใหม่ๆ	สร้างทักษะการแก้ปัญหาและเข้าใจ ในความหมายของสถานการณ์ของปัญหา	อาจถูกทำโทษ ที่ไม่ชอบทำตามกฎ กติกา
13. มีรูปแบบการคิดที่แปลกสำหรับกระบวนการคิดหนึ่งๆ	ชอบแสวงหาความรู้ หลายด้านในสิ่งที่เป็นามธรรม สามารถสรุปผล และชอบพิสูจน์ข้อสรุป	ไม่สนใจรายละเอียดสงสัยข้อสรุปของผู้อื่น
14. มีความสามารถในการใช้และกำหนดกรอบความคิดได้เร็ว	ใช้และออกแบบกรอบแนวคิดในการรวบรวมข้อมูล และการแก้ปัญหา แสวงหาแนวทางการพัฒนาตนเองให้มีความชอบคอบในการตัดสินใจ	อึดอัดใจเมื่อเห็นผู้อื่นเข้าใจช้า มีความซาบซึ้งกับสิ่งเก่าๆ อาจขัดแย้งกับกระบวนการที่ครูสอน
15. มีวิธีการประเมินตนเองและผู้อื่น	เข้าใจในความสามารถของผู้อื่น สามารถกำหนดงานให้บรรลุเป้าหมายในเวลาสั้น พัฒนาทักษะการประเมินผล และการตัดสินใจ	อาจถูกมองว่าเป็นคนฉลาดเกินไป เจ้าความคิด อาจท้อแท้ได้ ถ้าหากถูกมองเช่นนั้น จึงอาจซ่อนความพยายาม ที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ นอกจากนั้นอาจไม่อดทน
16. มีความมุ่งมั่นยึดเป้าหมายเป็นหลัก	ใช้เวลานานในการศึกษาค้นคว้าตามกำหนดและประเมินตามความเหมาะสม	ต่อความไม่รู้ของผู้อื่น ถูกมองว่าตื้อดิ่ง ดันทุรังและไม่ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะที่ปรากฏ	ตัวอย่างความต้องการ	ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
<u>ด้านเจตคติ (affective domain)</u>		
1. มีการสะสมข้อมูลเกี่ยวกับอารมณ์ที่ยังขาดการตระหนัก	จัดกระบวนการในการให้ความหมายของประสบการณ์ทางอารมณ์ตั้งชื่อ จำแนกอารมณ์ของตนและผู้อื่น ทำความเข้าใจกับสภาพที่มีผลต่ออารมณ์และทำความเข้าใจว่าผู้อื่นต้องการอะไร และรู้สึกอย่างไร	อาจตีความหมายของข้อมูลผิด ซึ่งทำให้มีผลต่อบุคคลในแง่ลบ
2. รับรู้ไวต่อความรู้สึกและความคาดหวังของผู้อื่น	เรียนรู้ที่จะประเมินความต้องการและความรู้สึกของตนเอง โดยไม่ได้ลำเอียง ร่วมรับรู้ความเป็นตนกับผู้อื่น เพื่อให้เข้าใจตนเองมากขึ้น	อาจถูกตำหนิและถูกวิจารณ์ได้ง่าย และอาจต้องการการยอมรับสูงเกินไป
3. มีอารมณ์ขัน ซึ่งอาจแสดงออกอย่างสุภาพหรือไม่ค่อยสุภาพ	เรียนรู้ว่าพฤติกรรมต่างๆ มีผลต่อความรู้สึกและการแสดงออกของผู้อื่น	อาจใช้อารมณ์ขัน วิเคราะห์ผู้อื่น ซึ่งอาจทำให้ทำลายความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกันได้
4. มีความตระหนักในตนเองสูง และรู้สึกว่าตนเองแตกต่างจากผู้อื่น	เรียนรู้ที่จะประเมินความต้องการและความรู้สึกต่อตนเองอย่างตรงประเด็น ร่วมรับรู้ความเป็นตนกับผู้อื่นเพื่อความเข้าใจตนเองมากขึ้น	อาจแยกตนเองจากผู้อื่น และรู้สึกว่าถูกปฏิบัติหรือมองตนเองในแง่ลบ ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม
5. มีอุดมการณ์และความยุติธรรมซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก	ลดการมีปฏิกิริยาในแง่ลบเพราะมีผลต่อการยอมรับของผู้อื่น	พยายามปรับปรุงและกำหนดเป้าหมายต่างๆที่เป็นไปไม่ได้ซึ่งทำให้เกิดความคับข้องใจ(ถ้าซึมเศร้าจากสาเหตุนี้ อาจทำให้ฆ่าตัวตายได้)

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะที่ปรากฏ	ตัวอย่างความต้องการ	ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
6. พัฒนาการควบคุมตนเอง และตั้งความหวังแห่งความสำเร็จไว้ตั้งแต่วัยเด็ก	สร้างความกระจำในค่านิยมต่างๆ ที่ขัดแย้งกับค่านิยมของผู้อื่น	อาจมีปัญหาเรื่องการนัดหรือตกลงกับผู้อื่น และยึดค่านิยมของตน ซึ่งถูกมองท้าทายอำนาจหรือประเพณี
7. มีอารมณ์ลึกซึ้งและแน่วแน่มั่นคงต่างจากคนทั่วไป	ค้นหาเป้าหมายและทิศทางของชีวิต จากค่านิยมส่วนบุคคล และนำเอาข้อตกลงนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อาจทำให้เกิดความผิดพลาดในการดำรงชีวิตจริงจังกับชีวิต กับงานมากเกินไป
8. มีความคาดหวังต่อตนเองและผู้อื่นสูง ซึ่งอาจทำให้กังวลในตนเองของผู้อื่นและเหตุการณ์	เรียนรู้ ที่จะกำหนดเป้าหมายที่เป็นไปได้ และยอมรับผลของข้อมูลย้อนกลับได้	อาจท้อแท้ เพราะตั้งเป้าหมายสูงเกินไปจึงไม่สำเร็จเท่าที่ควร
9. ยึดความสอดคล้องระหว่างค่านิยมที่ฝึกและปฏิบัติของบุคคล	หาอาชีพที่เป็นการเปิดโอกาสให้ตนเองเรียนรู้และเข้าใจในค่านิยมของบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป	อาจจะกังวลใจในตนเองและผู้อื่น ซึ่งอาจทำให้ไม่กล้าเปิดเผยตนเอง
10. มีจริยธรรมในระดับสูง	ยอมรับการปรับปรุงจริยธรรมที่ยังไม่เหมาะสม	ขาดความอดทนและขาดความเข้าใจจากเพื่อน ซึ่งอาจถูกปฏิเสธ และทำให้โดดเดี่ยว
11. มีแรงจูงใจในตนเองสูง โดยต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและต้องการพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ	เปิดโอกาสให้ตนเองได้สนใจสิ่งต่างๆ พยายามให้ตนเองได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ	มีความคับข้องใจขาดความท้าทายในการทำงานจนคล้ายกับสูญเสียความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะที่ปรากฏ	ตัวอย่างความต้องการ	ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
12. มีสติปัญญาดีและมี ความคิดรวบยอดในการ แก้ไขปัญหาเชิงสังคม	กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาทางสังคม มีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหา ทางสังคม มีกรอบแนวคิดอย่าง เป็นขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา	นิสัยโน้มเอียงในการ แก้ปัญหาอย่างรีบด่วน ขาด ความสมบูรณ์รอบคอบ มี ความคับข้องใจ สงสัยมี ความเครียด ประสบการณ์ ในการตัดสินใจที่ดี
13. ความเป็นผู้นำ	เข้าใจ ขั้นตอนการฝึกทักษะต่างๆ หลากหลายในความเป็นผู้นำ	ขาดโอกาสในการใช้ ความสามารถ ขาดผลการ รายงานในการใช้ ความสามารถสร้างสรรค์ หรือมีบุคลิกภาพเชิงลบกับ การเป็นกลุ่มอันธพาล (gang)
14. อธิบายวิธีแก้ปัญหา สังคม และปัญหา สิ่งแวดล้อม	เห็นความสำคัญในแก้ไขปัญหาคือ เกิดขึ้นจริง	ขาดการสมาคมจากหมู่คณะ ซึ่งขาดโอกาสในการแนะ แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ทางสังคม
<u>ด้านกายภาพ (Physical</u>		
<u>domain)</u>		
1. การใช้ประสาทสัมผัสใน การรับรู้ ข้อมูลในด้านต่างๆ	เข้าร่วมกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริม บูรณาการและการรับรู้ข้อมูลต่างๆ	มีความสนใจหลายด้านมาก เกินไป ซึ่งทำให้สับสนเปลือง พลัง และอาจทำให้ข้อมูล ขาดความต่อเนื่อง

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะที่ปรากฏ	ตัวอย่างความต้องการ	ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
2. เห็นความแตกต่างระหว่างการพัฒนาทางกายภาพและสติปัญญา	ไม่พอใจในสภาวะทางกายภาพของตน	เมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ลักษณะทางกายและสติปัญญาอาจแตกต่างกัน ผู้ที่ฝึกกิจกรรมเน้นหนทางการเพียงสติปัญญาอย่างเดียว พัฒนาการทางร่างกายก็จะจำกัด ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรม ที่ไม่ชอบ ซึ่งจำกัดประสบการณ์
3. มีความอดทนต่อสมรรถภาพทางกีฬาต่ำกว่ามาตรฐาน	ร่วมกิจกรรมทางกายภาพที่นำมาซึ่งความสนุกสนาน และร่วมกิจกรรมกีฬาที่ไม่เน้นการแข่งขัน	ไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาที่ตนไม่ชอบ ซึ่งทำให้จำกัดประสบการณ์
4. หลีกเลี่ยงกิจกรรมทางกายเพื่อเสริมสมรรถภาพ	ร่วมกิจกรรมที่ช่วยฝึกฝนทั้งกายและใจ เพื่อพัฒนาการยอมรับ ในการมีสุขภาพทางกายที่ดี ซึ่งต้องใช้สังคม และการปกครองเป็นสื่อช่วยในการชักนำ	อาจมีผลเสียต่อพัฒนาการทางกายและสมอง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพ
ด้านญาณปัญญา (Intuitive)		
1. มีส่วนร่วมในการหาความรู้ ในเชิงการหยั่งรู้ และการคิดเชิงปรัชญา ตั้งแต่เยาว์วัย	ต้องการปรึกษาสนทนากับนักปรัชญาเพื่อศึกษาความสามารถในการเข้าใจความรู้เชิงปรัชญาของตน	อาจถูกเพื่อนหัวเราะเยาะ และผู้ใหญ่ไม่สนใจเท่าที่ควร
2. เปิดเผยตนที่จะเข้าเรียนรู้ ประสบการณ์เชิงการหยั่งรู้จากนักจิตวิทยา และนักปรัชญา	การแนะนำวิธีการเรียนรู้ด้วยการวิเคราะห์และประเมินในด้านนี้และควรจะได้รับคำแนะนำให้รู้จักวิธีศึกษาเชิงประวัติศาสตร์	อาจสนใจศึกษาเพื่อหยั่งรู้ในเรื่องที่ตนขาดความรู้ในทฤษฎีพื้นฐาน
3. มีความคิดสร้างสรรค์ในทุกด้านที่สนใจด้วยความพยายาม	คำแนะนำในการประเมินความคิดสร้างสรรค์อย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง	อาจถูกมองว่าเป็นตัวประหลาด เปื่องวานที่ซ้ำซาก และถูกมองว่าเป็นตัวเจ้าปัญหา

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะที่ปรากฏ	ตัวอย่างความต้องการ	ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
<u>ด้านสังคม</u>		
1. มีแรงจูงใจภายในสูง	อยากศึกษาหลายด้านเพื่อเข้าใจความต้องการของตนเอง	กังวล อึดอัดกับสิ่งที่ไม่ท้าทายความสามารถและการที่ผู้อื่นไม่สนใจ
2. มีสติปัญญาเหนือเกณฑ์เฉลี่ยสูงและมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้และการแก้ปัญหาสังคม	กล้าเผชิญกับปัญหาสังคมตระหนักในความยุ่งยากของปัญหาที่สังคมกำลังเผชิญอยู่ สร้างกรอบแนวคิดเพื่อการแก้ปัญหาเหล่านั้น	แก้ปัญหาได้เร็วและเห็นว่าไม่ยุ่งยากโดยสร้างทางเลือกหลากหลายที่ผู้อื่นอาจไม่สนใจ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

อิริคสัน(ศรีธรรม ธนะภูมิ.2535 : 20 - 24; อ้างอิงจาก Erikson. n.d.) ได้เสนอแนวคิดทฤษฎีทางสังคมของอิริคสัน (Erikson's Psychosocial Stage) อิริคสันได้เน้นเรื่องการปรับตัวต่อสังคม ในการพัฒนาของเด็กตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ พัฒนาการของมนุษย์แต่ละวัยจะมีอิทธิพลของสภาพแวดล้อมและสังคม เป็นตัวกำหนดพัฒนาการจะดำเนินไปได้ตามปกติหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับสังคม ซึ่งมีผลกระทบ เช่นเดียวกับอิทธิพลของความขัดแย้งระหว่างส่วนต่างๆ ภายในจิตใจ ความรู้สึกที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะทำให้มนุษย์ปรับตัวได้และเกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิต

อิริคสัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2535 : 23 - 33; อ้างอิงจาก Erikson. 1951) ให้ความสำคัญของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ตลอดจนระยะเวลาของการเจริญเติบโตของคนเราตั้งแต่วัยทารก จนกระทั่งวัยผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ โดยพัฒนาในเชิงบวก โดยเริ่มจากความไว้วางใจ ความสามารถที่จะช่วยตนเองให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความขยัน หรืออาจจะพัฒนาออกมาในเชิงลบ โดยเริ่มจากความไม่ไว้วางใจ ความขลาดละอายและสงสัย ไปเป็นความรู้สึกผิด แล้วก็เกิดความรู้สึกด้อย และขั้นตอนต่อไปย่อมขึ้นอยู่กับการเล่นดูของพ่อแม่ สิ่งแวดล้อม

3.1 ความหมายของทักษะทางสังคม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม พบว่า มีผู้ให้ความหมายของคำว่าทักษะไว้ดังนี้

ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี สามารถอ่านสภาพการณ์ทางสังคม และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้อย่างแม่นยำ มีปฏิสัมพันธ์ที่ราบรื่นได้ สามารถใช้ทักษะในการจูงใจผู้อื่น และเป็นผู้นำในการประนีประนอม และยุติข้อโต้แย้งเพื่อการร่วมมือกันและสามารถทำงานเป็นทีมได้ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ รู้จักเคารพสิทธิผู้อื่น และมีความสำนึกต่อสังคม และสร้างประโยชน์ให้กับสังคม (วิลาสลักษณ์ ชวาลลี. 2542 : 40; วารี ธีระจิตร. 2530 : 87 – 88;แล สุขุมาล เกษมสุข. 2535 : 10)

สมโภช เอี่ยมสุภาษิต (2540 : 2) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึกของตนเองตามความเหมาะสมและพึงพอใจ ตลอดจนทำให้ความต้องการแห่งตนสามารถบรรลุผล โดยไม่ไปละเมิดสิทธิและพึงพอใจของบุคคลอื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 1) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตั้งมั่น ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจอย่างฉลาด และร่วมมือปฏิบัติ ทำจนเกิดผลดีต่อคนส่วนใหญ่อย่างเป็นนัยด้วยความภาคภูมิใจ

จากความหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบตามบทบาทและหน้าที่ สามารถดำเนินกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข และสามารถที่จะทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมได้

3.2 ลักษณะของบุคคลที่มีทักษะทางสังคม

1. สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น
2. สามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา รู้จักฟังและรู้จักโต้ตอบ
3. รู้จักประเมินสถานการณ์ รู้ว่าตนควรปฏิบัติอย่างไร
4. สามารถจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. สามารถประนีประนอมและร่วมมือกับผู้อื่นได้
6. มีความเป็นผู้นำ
7. รู้จักโน้มน้าวจิตใจคน สร้างความร่วมมือร่วมใจ มีแรงบันดาลใจ และความ

กระตือรือร้นให้เกิดขึ้นในกลุ่ม (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2544 : 22 - 23)

3.3 ความสำคัญของทักษะทางสังคม

การมีทักษะทางสังคมนั้นจะทำให้บุคคลมีการติดต่อสัมพันธ์กัน ทำให้ไม่โดดเดี่ยว มีความรับผิดชอบต่อบทบาท และหน้าที่และอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติวิธี สามารถเสียสละเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม บุคคลที่มีทักษะทางสังคม สามารถ

ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตได้ในอนาคต (อุษณีย์ โพธิสุข. 2545 : 120; ประนอม เดชชัย. 2536 : 19; กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 90 – 91; และ สุขุมล เกษมสุข. 2535 : 10 - 11)

3.4 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม

วารี ธีระจิตร (2530 : 88 - 89) ได้แบ่งทักษะทางสังคมออกเป็น 2 ด้านใหญ่ ได้ดังนี้

1. ทักษะทางด้านคุณธรรม ทักษะทางสังคมด้านคุณธรรมที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็ก ๆ

คือ

1.1 ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน รู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

1.2 ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

1.3 รู้จักเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เปิดโอกาสให้

ผู้เรียนได้ทำประโยชน์ต่อสังคม / โรงเรียน

1.4 มีความสามัคคี มีเหตุผล รู้จักแพ้ รู้จักชนะ

1.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระตือรือร้น ใฝ่รู้อยู่เสมอ

2. ทักษะทางด้านความสามารถ

2.1 การรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2.2 รู้จักอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ ที่ดีงามของธรรมชาติและของท้องถิ่น

2.3 การรู้จักแก้ปัญหา

2.4 การรู้จักติดต่อสื่อความหมายกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ความสามารถในการหาเลี้ยงชีพ ดำรงชีพของตนเอง และครอบครัว

2.6 การขจัดปัญหาของเรื่องสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เป็นพิษต่อสังคม

2.7 การรู้ค่าของเวลา รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.8 การรู้จักและปฏิบัติตนได้ตามกฎเกณฑ์ของสถานที่ตนอยู่

สุขุมล เกษมสุข (2535 : 14) ได้แสดงทักษะทางสังคมที่ควรมุ่งเน้นให้เกิดแก่นักเรียนในชั้นประถมศึกษาไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ทักษะการคิดสร้างสรรค์

2. ทักษะการทำงานกลุ่ม

3. ทักษะการแสวงหาความรู้

4. ทักษะทางการสื่อสาร

5. ทักษะการแก้ปัญหา

อรพรรณ พรสีมา (2540 : 66 - 67) ได้กล่าวถึง การพัฒนาทักษะทางสังคม เพื่อความสำเร็จของการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ จะต้องพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ทักษะการติดต่อสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ประกอบด้วย การสื่อสารที่ถูกต้องและเที่ยงตรง การใช้เสียงค่อยๆ การใช้ภาษาสุภาพ และเหมาะสมกับโอกาส การแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็น การแยกแยะและสรุปความคิดเห็นของผู้อื่น การเชื่อมโยงความรู้สึกเก่าความรู้สึกใหม่ การตั้งคำถามและตอบคำถาม การวิจารณ์ ความคิดเห็นโดยไม่วิจารณ์เจ้าของความคิด การให้กำลังใจในการทำงานร่วมกันด้วยคำพูด หรือแสดงความสนใจ

2. ทักษะการอยู่ร่วมกัน และการทำงานเป็นกลุ่ม ได้แก่ การให้ความสำคัญ และเอาใจใส่ต่อทุกคนเท่าเทียมกัน สามารถหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้ง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีน้ำใจ และความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักให้กำลังใจเพื่อนๆ การเป็นผู้นำที่ดี การชี้แนะการทำงานกลุ่ม การเป็นผู้ตามที่ดี

3. การรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ได้แก่ การทำงานในหน้าที่ให้สำเร็จด้วยดี ดูแลเพื่อนๆ ให้ปฏิบัติตามหน้าที่ ไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของผู้อื่น การรักษากฎระเบียบในการทำงานและการรักษาเวลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดทักษะทางสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดทักษะทางสังคมที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งพบว่า องค์ประกอบของแบบสำรวจทักษะทางสังคม (SSI) ของริกจิโอ (Riggio) ในปี 1986 และมูริค ลัว และคณะ เป็นแบบสำรวจที่ได้รับความนิยม และใช้กันแพร่หลายทั่วโลก ซึ่งหลายแห่งได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของงานวิจัยของตน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แบบสำรวจทักษะทางสังคม (Social Skills Inventory ; SSI)

แบบสำรวจทักษะทางสังคม (SSI) ได้พัฒนาขึ้นโดยริกจิโอ (Riggio) ในปี 1986 และได้พัฒนาข้อคำถามและสเกลให้เหมาะสมยิ่งขึ้นอีกครั้งใน 1989 จุดมุ่งหมายในการสร้าง SSI เพื่อวัดทักษะการสื่อสารทางสังคมขั้นพื้นฐาน เป็นการวัดการแสดงออกโดยใช้ภาษาพูด แต่ SSI จะวัดใน 2 ลักษณะ คือ การสื่อสารทางสังคม โดยใช้ภาษาพูด และไม่ใช้ภาษาพูด ความสามารถทางสังคม โครงสร้างของความสามารถนี้ 3 แบบ คือ ทักษะในการส่ง ทักษะในการรับ และทักษะในการปรับ หรือควบคุมพฤติกรรมสื่อสารระหว่างบุคคล ทักษะการสื่อสารขั้นพื้นฐานทั้ง 3 ชั้น ครอบคลุมใน 2 ขอบเขต คือ การสื่อสารทางอารมณ์ (ไม่ใช้ภาษาพูด) และการสื่อสารทางสังคม (ใช้ภาษาพูด)

คุณสมบัติเฉพาะของเครื่องมือ

SSI ใช้กับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปี หรือผู้ที่มีระดับการอ่านตั้งแต่เกรด 8 ขึ้นไป ซึ่งมีประโยชน์ในการคำปรึกษา โปรแกรมการฝึกทักษะและการจำแนกความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นเครื่องมือที่ใช้ได้ทั้งในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและรายบุคคล การฝึกการจัดการและความ

เป็นผู้นำและใช้ประโยชน์ในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานของฝ่ายบุคคล และในการศึกษาด้านสุขภาพ (दाराररण ग्लोमगल्ल्यंग. 2546 : 24 - 25)

ลักษณะของ SSI

ประกอบด้วยข้อคำถาม 90 ข้อ เป็นแบบรายงานตนเอง ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 สเกล คือ ไม่เหมือนฉันเลย เหมือนฉันเล็กน้อย เหมือนฉัน เหมือนฉันมาก และเหมือนฉันอย่างแน่นอน ใช้เวลาในการทำ 30 – 45 นาที ข้อคำถามวัดทักษะทางสังคม 6 ด้าน คือ การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expressivity) ความไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (Emotional Sensitivity) การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) การแสดงออกทางสังคม (Social Sensitivity) และการควบคุมทางสังคม (Social Control) แต่ละด้านมี 15 ข้อ ข้อคำถามถูกจัดเรียงไว้ทุกๆ ข้อที่ 6 จะเป็นคำถามด้านเดียวกัน เช่น ข้อ 1, 7, 13, 19, 25, 31, 37, 43, 49 วัดด้านการแสดงออกทางอารมณ์ เป็นต้น

คุณภาพของเครื่องมือ

1. ค่าความเชื่อมั่น ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบซ้ำของแบบสำรวจทางสังคม จำแนกเป็นรายด้าน 6 ด้าน มีค่าระหว่าง .81 - .96 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่า .94 เมื่อเว้นระยะการทดสอบ 2 สัปดาห์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสำรวจทักษะทางสังคมโดยทั่วไป มีค่าสหสัมพันธ์ภายในเชื่อถือได้

2. ค่าความเที่ยงตรง พบว่า แบบสำรวจ SSI แต่ละด้าน และทั้งฉบับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพ และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก เมื่อนำไปหาความสัมพันธ์กับแบบทดสอบที่วัดทักษะทางสังคมที่ไม่ใช้ภาษาพูด ฉบับอื่นๆ และระบบทดสอบวัดบุคลิกภาพแบบดั้งเดิมสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า SSI ทั้ง 6 ด้าน สามารถพยากรณ์องค์ประกอบได้ ซึ่งสนับสนุนโครงสร้างของแบบสำรวจทักษะทางสังคม

การให้คะแนน

การให้คะแนนของ SSI นั้นง่าย และรวดเร็ว สำหรับข้อความทางบวก จะมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 1 - 5 และมีข้อคำถามทางลบ อีก 32 ข้อ ที่ให้คะแนนในทางกลับกัน คะแนนในแต่ละด้าน จะมีค่าอยู่ระหว่าง 15 - 75 คะแนน คะแนนรวมของทักษะทางสังคมชี้ให้เห็นถึงระดับของทักษะทางสังคมหรือความสามารถทางสังคม ซึ่งถ้าคะแนนสูงก็จะมีการพัฒนาทักษะทางสังคมในระดับสูง

การแปลความหมายของคะแนน

การแปลความหมายของคะแนน จะไม่พิจารณาแยกเป็นทักษะใดทักษะหนึ่ง จึงต้องทำด้วยความระมัดระวังในการประเมินคะแนนในแต่ละด้าน และการแปลความหมายของคะแนนรวมทั้งหมด สิ่งสำคัญคือ ความสมดุลระหว่างความสามารถทางสังคมทั้งหมด คะแนนไม่

ควรสูงหรือต่ำเกินไป ในมิติใดมิติหนึ่ง ตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีความไวต่อการรับรู้สูง (ES และ SS) มีการแสดงออก (EE และ SE) และการควบคุมตนเอง (SC) ระดับต่ำถึงปานกลาง จะมีความสามารถในการทราบถึงพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่น และมีความรู้ถึงบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แต่ไม่มีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ในขณะที่คะแนนรวมอาจสูงปานกลาง จึงไม่จัดว่าบุคคลนี้มีทักษะทางสังคมสูง เนื่องจากไม่มีความสมดุลกันของคะแนน

การใช้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะทางสังคมสำหรับแปลความหมายเป็นรายบุคคล ถ้าคะแนนมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมากกว่า 11 จัดว่ามีความไม่สมดุลพอสมควร และสามารถตีความหมายของคะแนน SSI ที่เบี่ยงเบนไปจากความสมดุลเป็นรายบุคคล โดยเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของ SSI แต่ละด้านกับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม (Riggio. 1989a : 1 - 18; Riggio. 2005 : online)

2. แบบสำรวจทักษะทางสังคม (Social Skills Inventory)

ของ มูริค ลอร์ ; ริชาร์ด พี ยูนิส ;& เอ็ดเวิร์ด ซี สเตฟิค (.Mauric Lorr; Richard P. Youniss; Edward C. Stefic. 1991:Online) เป็นแบบวัดทักษะทางสังคมประกอบไปด้วยข้อคำถาม 128 ข้อ ชนิดตอบถูกหรือผิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเหมาะสมได้แก่ ความรู้สึกของตนเอง พฤติกรรมกล้าแสดงออก การปฏิบัติตามคำสั่ง การปกป้องสิทธิ์ ความเชื่อมั่น การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เน้นสององค์ประกอบคือ ทักษะทางสังคม(Social skill)และการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา(Empathy) แบบวัดนี้เที่ยงตรงและมีความเชื่อมั่นโดยปรับปรุงจากริกจีโอ(Riggio.1986) แบบวัดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของวัตสันและเฟรนด์ (Watson] and Friend.1969)

3. คุณภาพทางจิตของแบบวัดทักษะทางสังคม (Psychometric qualities of a Social Skills Inventory : IHS) ของ เบเนเดร่า และคนอื่น ๆ (Bandeira and et al.2000) แบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นประกอบการวิจัยโดยแบบวัดทักษะทางสังคมนี้ใช้วัดคุณลักษณะทางจิตของนักเรียน ซึ่งมีความเชื่อมั่นและมีความเที่ยงตรง ใช้วัดการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 39 คน เป็นมาตราส่วนประมาณค่าด้านพฤติกรรมกล้าแสดงออก ผลจากการวิจัยพบว่าแบบวัดนี้สามารถวัดและประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนในระดับวิทยาลัยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. แบบวัดหรือแบบสำรวจทักษะทางสังคม ของ อุษณีย์ โพธิสุข.(2542 : 132)

เป็นแบบวัดความสามารถทางสังคม มีลักษณะเป็นข้อคำถาม มีทั้งหมด 20 ข้อ เนื้อหาของข้อคำถามถามเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสาร การควบคุมอารมณ์ ความสามารถในการตัดสินใจหรือการตัดสินใจ โดยมีค่าคะแนน 1-10 คะแนน ถ้าตอบ 1 คะแนน หมายถึงมีลักษณะพฤติกรรมแบบนี้บ่อย ถ้าตอบ 10 คะแนน หมายถึงมีลักษณะเช่นนี้มาก

รูปแบบของการประเมินทักษะทางสังคมนอกจากแบบสอบถาม (questionnaires) มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) หลายๆ ประเภท เพื่อที่จะทำให้สมบูรณ์ โดยสอบถาม

เกี่ยวกับเด็กโดยครู พ่อ แม่ เด็กคนอื่นๆ หรือตัวเด็กเอง ชีวิตต่างๆ เหล่านี้ประกอบด้วยการสังเกตเด็ก การปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงพฤติกรรมต่างๆ ทั้งเป็นไปโดยสิ่งแวดล้อมปกติ หรือจัดสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ โดยทดสอบเด็กหลายๆ วิธี ว่าเด็กแสดงพฤติกรรมตอบสนองอย่างไร ในสถานการณ์ทางสังคม แล้วเลือกประเมินเป็นขั้นตอน การมีปฏิสัมพันธ์ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ประเมินพฤติกรรมที่เป็นไปอย่างธรรมชาติ ประเมินเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม ใช้เครื่องมือในการประเมิน สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ประเมินจากความสามารถและการรายงานตนเอง (Cartledge G. ; Fellows Milburn J. 1995 : 35 - 36)

แบบทดสอบทักษะทางสังคมในประเทศไทยนั้น ได้มีผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับทักษะทางสังคม และได้นำเครื่องมือริกจิโอที่สร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1986 มาใช้ โดยได้แปลและเรียบเรียง คือนวลละออ สภาผล ซึ่งมีจำนวน 88 ข้อ รูปแบบคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้น นำไปวิเคราะห์ ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 4.69 - 30.23 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93 ในปี พ.ศ.2539 ภาติษฐา อ่อนดี (2539) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทักษะทางสังคมกับการปฏิบัติงานและมนุษยสัมพันธ์ของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศิริราช โดยใช้เครื่องมือดังกล่าว นอกจากนั้น ยังมีผู้แบบทดสอบทางสังคมองริกจิโอ ได้แก่ ศันสนีย์ นาคะสนธิ์ (2545) โดยศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม กรุงเทพมหานคร ใช้รูปแบบคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 81 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบระหว่าง 1.96 - 17.20 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .80

และดาราวรรณ กล่อมเกลี้ยง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างทักษะแบบวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสร้างตามแนวคิดของริกจิโอ จำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับข้อความ และฉบับสถานการณ์ ฉบับละ 66 และ 54 ข้อ ตามลำดับ แบบวัดทักษะทางสังคม ฉบับข้อความ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.116 - 10.002 ส่วนฉบับสถานการณ์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.004 - 10.724

แบบวัดทักษะทางสังคมที่มีผู้ศึกษาส่วนใหญ่มีการนำมาแปล พัฒนา และดัดแปลงเพื่อใช้ในการวิจัย โดยเป็นแบบวัดชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการวิจัยเรื่องอื่นๆ

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

งานวิจัยในประเทศ

รังสี วิบูลย์อรชร (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยศึกษา พบว่า ทักษะทางสังคมมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิชาสังคมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม การแสดงความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับมอบหมาย การมีลักษณะความเป็นผู้นำกลุ่มการช่วยเหลือผู้อื่น ทักษะทางสังคมของนักเรียนชายและหญิงไม่แตกต่างกัน ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัทมา บุญยสวัสดิ์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้เกมการเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลพิบูลย์เวศน์ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนทักษะทางสังคมในการเคารพต่อระเบียบวินัย ของตนเองและกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม การแสดงออก และการแก้ปัญหา ในกลุ่มไม่แตกต่างกัน นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะทางสังคมในด้านการมีมารยาทในสังคม การแสดงความรับผิดชอบ และมีลักษณะความเป็น ผู้นำการช่วยเหลือผู้อื่น สูงกว่า กลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีสังคมมิติ สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ภาติษฐา อ่อนดี (2539 : 111) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมกับการปฏิบัติงานและมนุษยสัมพันธ์ของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศิริราช ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลที่มีทักษะทางสังคมสูง มีการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน และการปฏิบัติงานในหน้าที่ของพยาบาล โดยรวมสูงกว่าพยาบาลที่มีทักษะทางสังคมต่ำ พยาบาลที่มีทักษะทางสังคมสูงมีมนุษยสัมพันธ์ สูงกว่าพยาบาลที่มีทักษะทางสังคมต่ำ และการปฏิบัติงานพยาบาลในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับมนุษยสัมพันธ์

วรรณสวัสดิ์ อุทัยพันธุ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจบัณฑิต โดยกลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาทักษะทางสังคม ภายหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการแก้ปัญหา และตัดสินใจร่วมกันการรับรู้ที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

ศันสนีย์ นาคะสิทธิ์ (2545 : 45 - 46) ได้ศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม กรุงเทพมหานคร โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนทักษะทางสังคม ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 12 คน เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนเพศชายและเพศหญิง มีทักษะทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .01 หลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ดารารวรรณ กล่อมเกลี้ยง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 เขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 1,489 คน ได้กลุ่ม

ตัวอย่างมาแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบวัดทักษะทางสังคมที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของริกจิโอ จำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับข้อความ และฉบับสถานการณ์ ฉบับละ 66 ข้อ และ 54 ข้อ ตามลำดับ แต่ละฉบับวัดองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ การแสดงออกทางอารมณ์ ความไวในการรับรู้ทางอารมณ์ การควบคุมอารมณ์ การแสดงออกทางสังคม ความไวในการรับรู้ทางสังคม การควบคุมทางสังคม การศึกษานี้ได้ทดสอบ 3 ครั้ง เพื่อหาอำนาจจำแนก ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความเชื่อมั่น และสร้างเกณฑ์ปกติในรูปของคะแนนที่ ผลการศึกษาพบว่า ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดมีความสอดคล้องกับแนวคิดของริกจิโอ แบบวัดทักษะทางสังคมทั้ง 2 ฉบับ มีค่าสหสัมพันธ์ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน อยู่ระหว่าง 0.503 - 0.535 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเที่ยงตรงเชิงจำแนก มีค่าอยู่ระหว่าง 0.005 - 0.498 ซึ่งต่ำกว่าความเที่ยงตรงเชิงเหมือน

ธนธร เจริญราช (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมและความเครียดของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอัสสัมชัญ (แผนกประถม) จำนวน 12 คน ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบประเมินทักษะทางสังคม และแบบประเมินความเครียด แผนการจัดกิจกรรมศิลปะ ระยะเวลาทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 20 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเครียดของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

เฮร์เบิร์ต (Herbert. 1984 : Online) ได้ศึกษาโครงสร้างของความฉลาดทางสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกจ้างในโรงพยาบาลทางจิต จำนวน 186 คน ผลการศึกษา พบว่าความสามารถทางสังคมวัดได้ 5 องค์ประกอบ คือ ความสนใจทางสังคม ทักษะทางสังคม ทักษะการแสดงความรู้สึก การแสดงออกทางอารมณ์ และความวิตกกังวล และการแสดงออกทางอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก ที่ทำให้เกิดความสมบูรณ์ทางสังคม พบความสัมพันธ์กันปานกลางระหว่างความสนใจทางสังคม การแสดงออกทางอารมณ์ และความวิตกกังวลทางสังคม มีความสัมพันธ์ปานกลางระหว่างเพศชาย เพศหญิง และบุคคลที่มีลักษณะเบี่ยงเบนทางเพศ

มารี คอนเน (Marie Connie. 1990 : Online) ได้ศึกษาผลกระทบของทักษะทางสังคมที่มีต่อพัฒนาการของนักเรียนในหอพัก โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่อยู่หอพัก 54 คน โดยวัดพัฒนาการจาก ความเหงา การนับถือตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความรู้และการใช้ศูนย์บริการนักเรียนความพอใจในชีวิต ความพอใจในสถาบัน และการสนับสนุนทางสังคม โดยวัด 2 ครั้ง ในภาคเรียนที่ 1 และ 2 คะแนนจากภาคเรียนที่ 1

ทำนายคะแนนในภาคเรียนที่ 2 และวัดทักษะทางสังคม ใช้แบบสำรวจทักษะทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ในการเรียนที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพิเศษ แต่การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับของทักษะทางสังคมของนักเรียน

เชอร์รี่ รีเน่ (Sherry Renee. 1990 : Online) ได้ศึกษาผลกระทบที่มีต่อทักษะทางสังคม ซึ่งเนื่องมาจากความสำเร็จ และความล้มเหลวในกลุ่มที่มีสถานะ และไม่มีในสถานะทางสังคม โดยแบ่งสถานะทางสังคมออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ประสบความสำเร็จในสังคม กลุ่มที่ล้มเหลวในสังคม กลุ่มที่ไม่ล้มเหลวทางสังคม กลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จในสังคม โดยวัดทักษะทางสังคม (SSI) ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Efficacy) และการยึดถือกับตำแหน่งของรอตเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับของทักษะทางสังคมส่งผลต่อความเข้าใจในเหตุการณ์ต่างๆ ของสังคม และคาดว่าบุคคลที่มีทักษะทางสังคมสูงเนื่องมาจากผลของสังคมทางบวกจากภายใน คือ มีความมั่นคง มีปัจจัยที่ควบคุมได้ ส่วนกลุ่มที่มีทักษะทางสังคมต่ำ เนื่องมาจากผลของสังคมภายนอกในทำนองเดียวกัน คือ ไม่มีความมั่นคง ไม่สามารถควบคุมปัจจัยต่างๆ ได้ ผลของสังคมจากภายในและภายนอกมีสาเหตุมาจากทักษะทางสังคม สถานะทางสังคม และผลของสถานะทางสังคม

สเตฟานี ดาร์วิน (Stephanie Dawn. 1999 : Online) ได้ศึกษาการวัดกระบวนการแปรรหัส การแสดงออกที่ไม่ใช้ภาษาพูด และทักษะทางสังคมในผู้ใหญ่ที่มีภาวะสมาธิสั้น ผิดปกติ (ADHD) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 56 คน ทำแบบวัดความเข้าใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับภาระงาน (IPT ; คอสแทโซ และอาร์เซอร์. 1991) แบบสอบถามเพื่อวินิจฉัยภาวะ ADHD และแบบสำรวจทักษะทางสังคม (SSI ; Riggio. 1986) ผลการศึกษพบว่า อาการ ADHD ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางสังคม หรือแปรรหัสการแสดงออกที่ไม่ใช้ภาษาพูด มีแนวโน้มว่าผู้ที่มีลักษณะ ADHD อาจขาดการรับรู้การแสดงออกที่ไม่ใช้ภาษาพูด และโดยทั่วไป IPT และ SSI เป็นเครื่องมือที่สามารถประเมินความสามารถในการรับรู้การแสดงออกที่ไม่ใช้ภาษาพูด และทักษะทางสังคมได้อย่างเหมาะสม

โจ แอนนา (Jo Anna. 2001 : Online) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ (CMC) กับทักษะทางสังคมและความเหงา กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 64 คน โดยใช้แบบวัดทักษะทางสังคม (ปรับปรุงจาก Riggio. 1989) แบบทดสอบการปรับตัว (Steinfeld. 1986) ที่ใช้กับ CMC แบบวัดความเหงา (Russell ; et al. 1980) ผลการศึกษพบว่า การสื่อสารโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อมีความสัมพันธ์กับระดับความเหงาสูง ส่วนเพศหญิงพบวาระดับความเหงาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะจากสังคม โดยส่วนใหญ่ ได้ศึกษาด้านการพัฒนาทักษะทางสังคม โดยการทำกิจกรรม การฝึกอบรม การหาความสัมพันธ์ทางสังคมกับตัวแปรด้านอื่นๆ โดยกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษามีความหลากหลายทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และวัยทำงาน แบบทดสอบ หรือวัดทักษะทางสังคม ส่วนใหญ่ปรับปรุงจากของริกจิโอ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่ม

ตัวอย่างและบริบททางสังคมนั้นๆ ลักษณะของแบบทดสอบส่วนใหญ่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) หรือเป็นแบบข้อคำถามลักษณะพฤติกรรมของผู้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ แบบถูก ผิด แบบกำหนดสถานการณ์มาให้ว่าควรทำอย่างไรแล้วเลือกตอบตามความรู้สึก

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

แนวคิดที่เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ผู้ที่คิดทฤษฎีนี้คือ แดเนียล โกลแมน (Daniel Goleman) การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาเพียงอย่างเดียว บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต มีความก้าวหน้าและมีความสุขทั้งในชีวิตการทำงาน การศึกษา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ล้วนมีองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างเด่นชัด ถึงแม้ว่าความฉลาดทางอารมณ์จะพัฒนาได้ตลอดชีวิต แต่ถ้าหากบุคคลได้รับการพัฒนาตั้งแต่ระยะแรกเริ่มของชีวิต ผู้เรียนจะมีพื้นฐานที่มั่นคงและมีความพร้อมที่จะพัฒนาอารมณ์ที่สมวัยในเวลาต่อมา อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมสุขภาพจิต. 2545 : ก) สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต รู้เท่าทันอารมณ์และปรับตัวได้อย่างเหมาะสมตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาเหนือเกณฑ์เฉลี่ย ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข (ประสงค์ สังขะไชย. 2546 : ก - ข)

ในปัจจุบันการศึกษาวิจัย ทางจิตวิทยา พบว่า คนฉลาดคนที่มีสติปัญญาสูง / IQ สูงเป็นจำนวนมาก ประสบความสำเร็จทั้งการทำงาน การดำเนินชีวิต และรวมทั้งความฉลาดทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่เป็นหลักประกันความสำเร็จ ความสุขในชีวิต และการทำงานของบุคคล แต่จำเป็นต้องประกอบด้วย ความฉลาดทางอารมณ์เป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญยิ่งในการนำบุคคลไปสู่ความสำเร็จ ความสุขและชีวิตที่มีคุณค่า มีความหมาย ก่อให้เกิดประโยชน์สุขในการเรียน การทำงานและครอบครัว (ศรียา นิยมธรรม. 2547 : 42 – 43; วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 : 34 – 35; และ ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์. 2545 : บทนำ)

4.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ นั้นมีผู้ให้นิยามที่สำคัญๆ หลายคนที่น่าสนใจ คือ

บาร์ออน (Bar - on. 1997 : 25) ให้ความหมายของ ความฉลาดทางอารมณ์ ว่าเป็นองค์ประกอบด้านความสามารถส่วนตัว อารมณ์และสังคมของบุคคลที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างประสบความสำเร็จ

คูเปอร์ และซาวาฟ (Cooper ;& Sawaf. 1997 : 21) ให้ความหมายไว้ว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้ เข้าใจ และรู้จักใช้พลังทางด้านอารมณ์ของตน เป็นรากฐานในการสร้างความสัมพันธ์ภาพและโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น

สโลเวย์ และเมเยอร์ (Goleman. 1995 : 4; citing Salovey;Mayer. 1990) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึก และภาวะทางอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และผู้อื่นได้ และสามารถควบคุมอารมณ์ของตน ทำให้สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนได้อย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับการทำงาน และการดำเนินชีวิต โดยมีสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

โกลแมน (Goleman. 1998 : 95) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเอง และความรู้สึกของผู้อื่น สามารถบริหาร หรือจัดการกับอารมณ์ของตนเพื่อเป็นแรงจูงใจ ในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ

โดนัลด์สัน (Donaldson. 2004 : Online) ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Smart) คือ ความสามารถที่จะรับรู้ความเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ ทั้งในการทำงาน การสร้างครอบครัว และการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ซึ่งส่งผลให้มีสุขภาพที่ดี

เทอดศักดิ์ เดชคง (2542 : 8) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า การใช้ปัญญาควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์อย่างมีเหตุผล

ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 21) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่ตระหนักรู้ถึงความคิดของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์ และระบอคอยการตอบสนองความต้องการของตนเองได้ สามารถสร้างกำลังใจในการเผชิญกับอุปสรรค ข้อขัดแย้งต่างๆ รู้จักขจัดความเครียด นำความคิดและการกระทำของตนไปใช้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามได้จนประสบความสำเร็จในชีวิต

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543 : 1) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นความสามารถทางอารมณ์ ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

กล่าวโดยสรุป ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) คือความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ถึงความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายใน ตลอดจนสามารถระบอคอยการตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ และสามารถให้กำลังใจตนเองในการที่จะเผชิญข้อขัดแย้งต่างๆ ได้อย่างไม่คับข้องใจ รู้จักขจัดความเครียดที่จะขัดขวางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันมีค่าของเราได้ สามารถทำงานร่วมกันผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำหรือผู้ตาม ได้อย่างมีความสุข จนประสบความสำเร็จในการเรียน (Study Success) ความสำเร็จในอาชีพ (Career Success) ตลอดจนประสบความสำเร็จในชีวิต (Life Success)

4.2 คุณลักษณะของคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์

อูษณีย์ โพธิ์สุข (2542 : 20 - 21) ได้กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ ไว้ดังนี้

1. รู้จักแยกแยะเข้าใจอารมณ์ตนเองและของผู้อื่น ว่าคนนี้อารมณ์เป็นอย่างไร การแสดงออกทางอารมณ์ เราจะเรียนรู้ได้อย่างไร
2. ควบคุมอารมณ์ตนเองได้เป็นอย่างดี ไม่แสดงอารมณ์อย่างยับยั้งไม่ได้ ในสมัยก่อนกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้นำ นักการทูต จะต้องถูกอบรมอย่างหนักในเรื่องนี้อย่างมาก ที่จะทำให้รู้จักพูด แสดงออก ควบคุมสีหน้า แววตา ฯลฯ
3. สามารถควบคุมแรงผลักดันภายในได้อย่างมีทิศทาง เช่น ในเรื่องของแรงจูงใจ ภายใน ความมานะพยายามก็อาจจะเกิดจากความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ให้ไม่ล้มเลิก
4. มีความละเอียดอ่อนและไวต่อความรู้สึกนึกคิด เข้าใจจิตใจของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ ห่วงใยอาหารผู้อื่น สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการทางอารมณ์ของคนอื่น และของตนเองได้อย่างเหมาะสม
5. สามารถปรับตัวกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ เมื่อเผชิญปัญหาใดๆ ก็จะมี ความมั่นคงในจิตใจ ไม่อ่อนไหวง่าย ๆ หรือไม่ พุ่มพ่ายเกินเหตุ
6. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีลักษณะเป็นที่ยอมรับของสังคม เพราะความเข้าใจคนอื่น รู้ความต้องการทางจิตใจของคนอื่น รู้ว่าจะในใจของคนอื่นได้จะต้องทำอย่างไร

4.3 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544 : 20 - 23) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วยความสามารถด้านใหญ่ๆ สองด้าน คือ

1. ประสิทธิภาพส่วนตัว คนที่มีประสิทธิภาพส่วนตัว (Personal Competence) จะมีคุณสมบัติ 3 ประการ ดังนี้

1.1 มีความเข้าใจตนเอง (Self - Awareness) คือ มีความตระหนักและเข้าใจในอารมณ์ของตน คือรู้ว่าตนกำลังรู้สึกอย่างไร และเพราะอะไรจึงมีความรู้สึกแบบนี้ รู้ว่าความคิด ความรู้สึก และการกระทำนั้นเกี่ยวพันกันอย่างไร รู้ว่าความรู้สึกของตนมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างไร ประเมินตนเองได้อย่างถูกต้อง รู้ว่าตนมีจุดแข็งและจุดอ่อนอะไรบ้าง พยายามพัฒนาจุดแข็งให้แข็งแรงขึ้น และเปลี่ยนจุดอ่อนที่มีอยู่ให้กลายเป็นจุดแข็ง

1.2 มีการควบคุมตนเอง (Self - Regulation) คือ มีระเบียบวินัยในชีวิต ควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนได้ เช่น ควบคุมอารมณ์โกรธ ไม่ให้รุนแรงเกินไป หรือ ควบคุมความต้องการทางเพศให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม มีความสงบมั่นคง แม้สถานการณ์

รอบตัวจะแยกก็ตาม คิดและตัดสินใจได้อย่างกระฉับกระเฉงแม้จะอยู่ในสภาวะที่กดดัน มีความรับผิดชอบสูง รักษาสัญญาที่ตนให้ไว้กับผู้อื่น บังคับตนเองให้อดทนทำงานจนสำเร็จ ทำสิ่งต่างๆ อย่างมีสติ มีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้ดีกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดำรงตนในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ และไว้วางใจได้

1.3 มีการผลักดันตนเอง (Self - Motivation) คือ มีแรงจูงใจที่จะประสบความสำเร็จ ตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะทำงานให้สำเร็จ โดยมีมาตรฐานที่ดี กล้าตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย แม้จะเป็นได้ยากก็ตาม พยายามพัฒนาตนเอง แสวงหาโอกาส แทนที่จะรอให้โอกาสมาถึงเอง ไม่กลัวความล้มเหลว มองโลกในแง่ดีและมีความหวังอยู่เสมอ มีความมุ่งมั่นและพยายามฟันฝ่าต่อสู้กับอุปสรรค เชื่อมมั่นในตนเอง รู้ว่าตนเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ ยืนหยัดในสิ่งที่ตนคิดว่าถูกต้อง แม้จะแตกต่างไปจากคนอื่นก็ตาม มีใจกว้าง ยอมรับฟัง และเรียนรู้จากผู้อื่น

2. ประสิทธิภาพทางสังคม คนที่มีประสิทธิภาพทางสังคม (Social Competence) จะมีคุณสมบัติ 2 ประการ ดังนี้

2.1 มีความเข้าใจผู้อื่น (Empathy) คือ เข้าใจผู้อื่นว่ามีอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และความต้องการอย่างไร ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่นตามสมควร มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจ พยายามช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ รู้จักให้ผู้อื่นบ้าง ไม่ใช่คอยแต่รับอย่างเดียว มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ต้องการเห็นผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี ยอมรับนับถือในตัวผู้อื่น ยอมรับว่ามนุษย์มีความหลากหลาย และมีความแตกต่างกัน

2.2 มีทักษะทางสังคม (Social Skills) คือ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สื่อสารได้อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา รู้จักฟังและรู้จักโต้ตอบ รู้จักประเมินสถานการณ์ รู้ว่าตนควรจะทำอย่างไร จัดการกับความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประนีประนอม และร่วมมือกับผู้อื่นได้ มีความเป็นผู้นำ รู้จักโน้มน้าวจิตใจคน สร้างความร่วมมือร่วมใจ แรงบันดาลใจ และความกระตือรือร้นให้เกิดขึ้นในกลุ่ม

บาร์ออน (Bar - On, 1997 : 112 - 113) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 5 หมวด ดังนี้

1. ความสามารถภายในตน (Intrapersonal Self - Awareness)

- 1.1 การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Emotional Self - Awareness)
- 1.2 การกล้าแสดงออก (Assertiveness)
- 1.3 การเคารพในศักดิ์ศรีของตนเอง (Self - Regard)
- 1.4 การรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self - Actualization)
- 1.5 ความเป็นอิสระเอกเทศ (Independence)

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skill)

- 2.1 ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy)
- 2.2 สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship)

- 2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)
- 3. สเกลการปรับตัว (Adaptability Scales)
 - 3.1 การแก้ปัญหา (Problem Solving)
 - 3.2 ความยืดหยุ่น (Flexibility)
 - 3.3 การทดสอบความจริง (Reality Testing)
- 4. สเกลการบริหารความเครียด (Stress Management Scales)
 - 4.1 รับมือเมื่อเหตุการณ์ตึงเครียด (Stress Tolerance)
 - 4.2 ความหุนหันพลันแล่น (Impulse)
 - 4.3 การควบคุมอารมณ์ของตนเอง (Control)
- 5. ภาวะอารมณ์ทั่วไป (General Mood)
 - 5.1 การมองโลกแง่ดี (Optimism)
 - 5.2 ความสุข (Happiness)

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกลแมน (Goldman, 1997 : 43) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง (Knowing One's Emotion) โดยสามารถรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้นว่ารู้สึกอย่างไร และสามารถรับรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา
2. การบริหารจัดการอารมณ์ (Managing Emotions) โดยสามารถจัดการกับภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมสามารถระงับอารมณ์ของตนเอง และขจัดความวิตกกังวล ความวุ่นวายใจความสับสน หรือความฉุนเฉียวให้ลดลงและจนกระทั่งสิ้นไปในที่สุด
3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง (Motivating Oneself) โดยให้อารมณ์เป็นตัวนำความคิดให้ไปสู่เป้าหมาย รู้จักรอคอยได้และระงับ ความหุนหันพลันแล่นของตนเอง แม้ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อที่จะไปสู่เป้าหมาย
4. การรับรู้ - รู้จักอารมณ์ของบุคคลอื่น (Recognitions in Others) โดยสามารถตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของบุคคลอื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถปรับอารมณ์ของตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และความต้องการของบุคคลตามความจำเป็น เพื่อสร้างและรักษาสัมพันธภาพ
5. การบริหาร - จัดการด้านสัมพันธภาพ (Handling Relationships) โดยมีทักษะทางสังคมในการบริหารจัดการอารมณ์ที่เกี่ยวกับบุคคลอื่น สามารถสร้างสายสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือ ร่วมกันทำเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย ตลอดจนสามารถบริหารจัดการกับความขัดแย้งให้ยุติลงได้

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ควรคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้ (Goleman.1995:42-48 ; นันทนา วงษ์อินทร์.2542:80-86 ;และ ทศพร ประเสริฐสุข.2544:65-66)

เดิมเชื่อกันว่าบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะประสบความสำเร็จในการทำสิ่งต่างๆ ได้ดีแต่ในความเป็นจริงพบว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จไม่ได้มีความสุขในชีวิตเสมอไป จึงเกิดความสนใจว่าสิ่งที่นอกเหนือไปจากความฉลาดทางอารมณ์ที่จะทำให้บุคคลทั่วไปประสบความสำเร็จและมีความสุขนั้น คือ ความฉลาดทางอารมณ์นั่นเอง

1. การรู้จักอารมณ์ตนเอง คือ การรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นอย่างถูกต้องว่าตนเองมีอารมณ์แบบใด การแสดงอารมณ์และการรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง แนวทางในการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง คือ ให้เวลาทบทวนอารมณ์ของตนเอง พิจารณาว่าตนเองเป็นคนที่มีลักษณะอารมณ์ เช่นไร คล้อยตามตนเอง ผู้อื่น สิ่งแวดล้อม ฝึกให้เกิดการรู้ตัวเสมอ และมีสติอยู่กับตัว โดยให้รู้ว่ขณะนี้เรากำลังรู้สึกอย่างไรกับความรูสึกนั้น และความคิด ความรูสึกนั้น มีผลอย่างไรกับการแสดงออกของตนเอง

2. การจัดการกับอารมณ์ของตน เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และแสดงออกทางอารมณ์ทั้งดีและไม่ดีอย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และสถานการณ์ การจะจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถควบคุมอารมณ์ ไม่แสดงออกทันทีทันใด แนวทางการฝึกการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง คือ ทบทวนว่ามีอะไรบ้างที่ทาลงไปเพื่อตอบสนองอารมณ์ที่เกิดขึ้นและดูด้วยว่าผลที่ตามมาเป็นเช่นไร เตรียมการในการแสดงอารมณ์ ฝึกการสั่งตัวเองว่าจะทำอะไรและจะไม่ทำอะไร ฝึกการรับรู้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือที่เราต้องเกี่ยวข้องในด้านดี ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งอื่นที่อยู่รอบตัว ฝึกมองหาประโยชน์ หรือโอกาสจากอุปสรรค ฝึกการผ่อนคลายความเครียดที่เกิดจากอารมณ์ไม่ดี โดยเลือกวิธีที่เหมาะสม

3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง เป็นการมองแง่ดีของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และสร้างความเชื่อมั่นว่าเราสามารถอยู่กับสิ่งนั้นได้ สามารถทำได้ เพื่อให้เกิดกำลังใจที่จะสร้างสรรค์ในสิ่งที่ดี แนวทางในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง คือ ทบทวนว่าสิ่งสำคัญในชีวิตของเรามีอะไรบ้าง นำความต้องการที่เป็นไปได้และเกิดประโยชน์มาตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน ในการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ต้องระวังอย่าให้มีเหตุการณ์บางอย่างมาทำให้ไขว่เขว ต้องลดความสมบูรณ์แบบ ไม่ใช่ทำทุกอย่างได้ดีที่สุด

4. การหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น มีความเข้าใจ เห็นใจผู้อื่น สามารถปรับความสมดุลของอารมณ์ตนเอง แนวทางการฝึกการหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น คือ ให้ความสนใจการแสดงออกของผู้อื่น อ่านอารมณ์ความรู้สึกจากสิ่งที่

สังเกตเห็นว่าเขากำลังมีความรู้สึกใด ทำความเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลตามสภาพที่เขาเผชิญอยู่

5. การรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ แนวทางในการพัฒนาการรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน คือ สร้างอารมณ์ที่ดีต่อกัน ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ฝึกการแสดงน้ำใจ เอื้อเพื่อ รู้จักการให้ การรับ ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงจัง

แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในสถานศึกษา

ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่โรงเรียน ควรฝึกให้ผู้เรียน มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักมองโลกในแง่ดี การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง โดยสิ่งเหล่านี้ทุกฝ่ายควรร่วมกันพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กรไปพร้อมๆ กัน ครู อาจารย์ต้องเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพและการรับฟัง ส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษา เห็นว่าความคิด ความรู้สึกของตน ได้รับการยอมรับ มีความสำคัญและมีความหมาย (อัจฉรา สุขารมณ์;และ อรพินทร์ ชูชม.2548:42)

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

งานวิจัยในต่างประเทศ

โกลแมน (Goleman. 1998 : 25) ได้ศึกษาย้อนหลังเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงาน โดยศึกษาจากนักศึกษาที่เรียนในช่วงทศวรรษ 1940 จำนวน 95 คน เป็นการศึกษาระยะยาว ติดตามจนถึงวัยกลางคนพบว่า นักศึกษาที่จบการศึกษาและได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง ๆ มักไม่ค่อยประสบความสำเร็จ เมื่อเทียบกับนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่า ทั้งในด้านหน้าที่การงานและความสุขในชีวิตครอบครัว และจากการศึกษาเด็กในรัฐ Massachusetts จำนวน 450 คน ติดตามผลถึงวัยกลางคนพบว่า IQ มีความสัมพันธ์เพียงเล็กน้อยกับความสำเร็จในงานที่ทำ

เมเยอร์และคอบบ์ (Mayer ;& Cobb. 2000 : 163 - 183) ได้เสนอความคิดเห็นว่า นโยบายการศึกษาควรจะทำให้ความสำคัญกับความฉลาดทางอารมณ์ อีกทั้งจากผลการวิจัยที่เขาได้ศึกษามีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ด้านสังคมด้านอารมณ์ และความสำเร็จของผู้เรียน

เคอร์ติส (Curtis. 2000 : 2812) ได้สำรวจเกี่ยวกับโครงการพิเศษของโปรแกรมการแนะแนวระดับมัธยมศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Skills) และ พัฒนาอัตมโนทัศน์ของนักเรียน กลุ่ม

ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมโครงการพัฒนาดังกล่าว แบ่งเป็น 3 กลุ่มแต่ละกลุ่มเข้าร่วมโครงการสัปดาห์ละ 1 ครั้ง รวมจำนวน 6 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่าจากการประเมินตนเองก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ นักเรียนมีทักษะ ความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มมากขึ้น และมีอัตมโนทัศน์ดีขึ้น สำหรับทักษะความฉลาดทาง อารมณ์ที่นักเรียนพัฒนาขึ้นนั้น ได้แก่ ทักษะที่เกี่ยวกับการรู้จักเข้าใจตนเองและผู้อื่น การ แสดงความรู้สึกและอารมณ์ในการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น การปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น การจัดการความเครียด ตลอดจนทั้งความสามารถในการควบคุมและบริหารอารมณ์

เยทส์ (Yates. 2000 : 3284) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทาง อารมณ์และสุขนิสัยของนักศึกษาพลศึกษาจำนวน 278 คน ผลการศึกษาพบว่า ความฉลาด ทางอารมณ์และสุขนิสัย มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก แต่ความฉลาดทางอารมณ์บางด้าน เช่น ด้านความเห็นอกเห็นใจและความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับสุขนิสัย อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษา ในครั้งนี้ทำให้ได้แนวคิดที่จะพัฒนาสุขนิสัยและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่นักศึกษา โดยคาดหวังว่า ผลการพัฒนาดังกล่าวจะช่วยให้นักศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ในด้านองค์กร คาร์เนย์ (Carney. 2000 : 4281) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงขององค์กรในปัจจุบัน พบว่า มีวิวัฒนาการในการปรับปรุงการบริหารองค์กร หลาย ๆ ด้าน แต่ด้านที่สำคัญยิ่งจะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จคือ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเน้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่บุคลากรขององค์กร ทั้งนี้เพราะว่า ความฉลาดทางอารมณ์นั้นสามารถนำมาสอนได้และพัฒนาได้

บาคแมนและคณะ (Bachman and Others. 2000 : 176) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงานบัญชีที่ประสบความสำเร็จในอาชีพมากที่สุดจำนวน 24 คน และที่ประสบความสำเร็จในอาชีพน้อยจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบ วัดความฉลาดทางอารมณ์ของบาร์ - ออน (Bar - On) ผลการศึกษาพบว่า ระดับความฉลาด ทางอารมณ์จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการปฏิบัติงานของพนักงาน ดังนั้นในการคัดเลือกบุคคลจึง คำนึงถึงความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย

ฟอกซ์และสเปคเตอร์ (Fox ;& Spector. 2000 : 203 - 220) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ เชาว์ปัญญา และคุณลักษณะด้านจิตใจของผู้รับ การสัมภาษณ์สำหรับความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ของการศึกษาค้นคว้านี้ หมายถึง ศักยภาพที่จะช่วยให้แต่ละบุคคลรู้จักใช้อารมณ์อย่างฉลาดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความเห็นอกเห็นใจ การควบคุมและบริหาร อารมณ์ของตนเองและการเข้าสังคม ผลการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์และเชาว์ ปัญญามีความสัมพันธ์กันน้อยมาก แต่ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะ ด้านจิตใจของผู้รับการสัมภาษณ์และมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการสัมภาษณ์เพื่อการคัดเลือก

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น เมราเบียน พบว่า ศักยภาพความสำเร็จในชีวิตของบุคคลมีความสัมพันธ์กับอารมณ์ที่ผ่อนคลาย การกำหนดทิศทางของเป้าหมายอย่างเคร่งครัดและอารมณ์ที่มีพลัง แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับอารมณ์บางด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอารมณ์ที่ก่อให้เกิดการตื่นตัว และความซึมเศร้า

เมเยอร์และคณะ (Mayer and others. 2001 : 131 - 137) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์กับการแก้ปัญหาทางสังคม ในวัยรุ่นที่มีความสามารถพิเศษ อายุ 13 - 17 ปี จำนวน 11 คน โดยใช้วิธี Peabody Picture Vocabulary Scale ของโครงการนำร่อง พบว่าวัยรุ่นที่มีความสามารถพิเศษที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงจะสามารถอธิบายถึงวิธีการแก้ปัญหาในสังคม และสามารถบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองได้ดีกว่าวัยรุ่นที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับต่ำ

วอแทชสกี (Wotaszewski. 2001 : 81) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์กับความสำเร็จทางการเรียนและสังคมของวัยรุ่นที่มีความสามารถพิเศษ จำนวน 39 คน อายุเฉลี่ย 16 ปี 6 เดือน เพื่อพิสูจน์คำกล่าวของ Goleman ที่ให้ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์มากกว่าความฉลาดทางสติปัญญา โดยใช้แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ 3 ชุด คือ (AMEIS), (CTB), (BASC - SRP - A) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ไม่ได้มีส่วนหรือเป็นเครื่องหมายของความสำเร็จทางการศึกษาและทางสังคมของวัยรุ่นกลุ่มนี้ ข้อสรุปที่ได้ขัดแย้งกับคำกล่าวของ Goleman อย่างไรก็ตาม การค้นคว้าในอนาคตยังต้องการการพิสูจน์ด้วยเครื่องมือที่มีการวัดที่แน่นอนและเหมาะสม โดยเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

งานวิจัยในประเทศ

คุณธรรม ศัลยพงษ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคูณลักษณะทางจิตใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาคูณลักษณะทางจิตใจของนักศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านความมั่นคงทางสังคมและด้านลักษณะมุ่งอนาคต ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณลักษณะทางจิตใจไม่แตกต่างกัน

เทอดศักดิ์ เดชคง (2542 : 56 - 60) ได้ศึกษาระดับ EQ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร จำนวนมากกว่า 200 คน วัด 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เป็นการประเมินโดยให้เด็กทำเอง ส่วนที่ 3 เป็นการประเมินโดยครูประจำชั้น พบว่าเด็กเก่งมี EQ เฉลี่ยต่ำกว่าเด็กห้องธรรมดา เด็กห้องเก่งมักจะมีระดับความสุขต่ำกว่าเด็กห้องธรรมดา เด็กห้องเก่งมีแนวโน้มที่จะมองตนเองว่ามีความสามารถทางอารมณ์ (ความพึงพอใจ ความคิดแง่บวก ความรับผิดชอบ น้ำใจ เป็นต้น) และครูมีแนวโน้มที่จะให้คะแนนความสุขและการเป็นคนดี คนเก่งแก่เด็กห้องเก่งสูงกว่าเด็กห้องธรรมดาส่งเห็นได้ชัด

ลักขณา แพทยานันท์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลการสนับสนุนทางสังคมและความผาสุกทางจิตวิญญาณกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการศึกษาพบว่าระดับชั้นปี มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวัดอารมณ์และความฉลาดทางอารมณ์ในเด็ก

การสร้างแบบวัดอารมณ์โดยทั่วไปเริ่มมีมาก่อนการสร้างแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งแบบวัดแต่ละแบบนั้นก็จะมีนิยามความหมายของอารมณ์ แตกต่างกันไป ตามความสนใจของผู้สร้างแบบวัด และวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด แบบวัดในระยะแรกจะใช้วัดลักษณะอารมณ์ในผู้ใหญ่ ซึ่งมีหลายประเภท (กรมสุขภาพจิต. 2545 : 26 – 27) ดังนี้

1. แบบวัดอารมณ์ประเภท Checklist ได้แก่

1.1 Mood Checklist วิธีนี้ใช้คำคุณศัพท์เกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ เช่น กลัว เบื่อ ตื่นเต้น ฯลฯ ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายหน้าคำที่สะท้อนสภาพอารมณ์ของตนเอง คำแนะนำในการตอบอาจเป็นการให้ตอบความตามความรู้สึกในขณะนั้น หรือในระยะเวลาที่ผ่านมาไม่นานนัก เช่น ภายใน 2 สัปดาห์ เป็นต้น

1.2 Adjective Checklist วิธีนี้ประกอบด้วยคำคุณศัพท์ที่เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ ให้ผู้ตอบจัดระดับจากน้อยไปหามาก 5 ระดับ คือ ไม่มีอารมณ์ดังกล่าวเลย จนถึงมีมากที่สุด การใช้คำคุณศัพท์ที่มีความหมายประเภทเดียวกัน 3 – 4 คำ เช่น เสียใจ วิทกกังวล เศร้า ผิดหวัง หรือสุข ตื่นเต้น กระตือรือร้น ผู้ตอบให้คะแนนความรุนแรงของอารมณ์ขณะนั้น

1.3 Mood Profile Index ประกอบด้วยคำที่แสดงออกอารมณ์จัดเป็นคู่ๆ เช่น อาย - เศร้า กลัว - หงุดหงิด เป็นต้น ให้ผู้ตอบเลือกคำใดคำหนึ่งในแต่ละคู่ที่แสดงสภาพอารมณ์ของผู้ตอบขณะนั้น

2. แบบวัดอารมณ์ประเภทแบบสอบถาม (Questionnaire) เช่น

The Emotional Experience Questionnaire เป็นการวัดการแสดงออกทางอารมณ์ต่อสิ่งเร้า และประสบการณ์ของความรู้สึกส่วนตัวที่เกิดขึ้น เมื่อมีอารมณ์นั้น ให้ผู้ตอบบอกความรุนแรง ระยะเวลาที่มีอารมณ์ และมีประโยคปลายเปิดให้ตอบคำถามตามขั้นตอน ดังนี้

- ให้ผู้ตอบคิดถึงสถานการณ์ที่เกิดอารมณ์และบรรยายลักษณะอารมณ์ขณะนั้น

- ระยะเวลาที่เกิดอารมณ์ นานแล้วหรือเพิ่งเกิด
- มีใครเกี่ยวข้องบ้าง
- มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น

- มีอารมณ์นั้นอยู่นานเท่าใด
- เหตุการณ์ที่เกิดอารมณ์จบลงอย่างไร

3. แบบวัดประเภทรายงานตนเอง (Self - Report Technique) แบบวัดนี้ประกอบด้วยสิ่งเร้าให้เกิดอารมณ์และให้ผู้ตอบบอกความรู้สึกของตน แบบวัดประเภทนี้มีปัญหาในการสร้างเหตุการณ์ หรือสิ่งเร้าว่าจะครอบคลุมเรื่องอารมณ์ได้มากน้อยเพียงใด และจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งจะทำให้วิเคราะห์ผลได้ยาก และมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

4. แบบวัดประเภทการสังเกตในชีวิตจริง (Real - Life Observation) วิธีนี้เป็นการวัดที่ดีในการศึกษาประสบการณ์ทางอารมณ์ แต่กระบวนการในวิธีนี้เป็นการวัดที่ดีในการศึกษาประสบการณ์ทางอารมณ์ แต่กระบวนการในการวัดหรือเก็บข้อมูลค่อนข้างยาก เพราะผู้วัดจะต้องติดตามผู้ถูกสังเกต ในชีวิตประจำวันโดยตรง และคอยสังเกตอารมณ์ที่เกิดขึ้น แล้วให้ผู้ถูกสังเกตมีโอกาสตอบข้อซักถามทันทีที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น

5. แบบวัดประเภทรำลึกย้อนหลังถึงเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์ (Recalling Emotional Incident) การวัดวิธีนี้ผู้วัดต้องแน่ใจว่าผู้ถูกประเมินมีความจำดี และเชื่อถือได้เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเพื่อจะรายงานเกี่ยวกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้โดยละเอียด ข้อดีของแบบวัดประเภทนี้ คือ อาจได้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ที่สัมพันธ์กับการเกิดอารมณ์ ส่วนใหญ่แล้วอารมณ์ที่ได้รับการรายงานจะค่อนข้างรุนแรง มิฉะนั้น ผู้ถูกประเมินมักจำเหตุการณ์ไม่ค่อยได้ ส่วนปัญหาในการวัด คือ ความจำของผู้ถูกประเมิน และเวลาที่กำหนดให้รำลึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

6. การวัดประเภทการแสดงออกทางอารมณ์ที่ตรงกันข้าม (Dimension Rating) เป็นลักษณะอารมณ์ในเชิงบวก และลบ เช่น ตัวอย่างแบบวัดโดย พลัทซิค และเคลเลอร์แมน. (Plutchik ; Kellerman. 1989 ; citing Maslach. 1979a. 1979b) โดยให้ผู้ตอบประเมินสภาวะทางอารมณ์ที่มีอยู่ 8 ด้าน จากคำคู่ที่ตรงข้ามกัน ได้แก่ เครียด – ผ่อนคลาย หวาดกลัว เชื่อมั่นตนเอง รำคาญ - วางเฉย โกรธ - อารมณ์ดี สุข - เศร้า โดยผู้ตอบจะต้องบอกว่าตนเองอยู่ในอารมณ์ลักษณะใด ผลการศึกษาของพลัทซิค บ่งชี้ว่า อารมณ์ที่มีลักษณะเชิงลบ มักมีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าที่รุนแรงส่วนอารมณ์เชิงบวกจะมีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าที่ไม่ค่อยรุนแรงมากนัก

7. แบบวัดประเภทตรรกะชีววัดทางชีววิทยาทางอารมณ์ (biological index of emotion) การใช้แบบทดสอบของ Rorschach (กรมสุขภาพจิต. 2545 : 28 ; อ้างอิงจาก Rorschach. 1942) เป็นวิธีหนึ่งที่นิยมใช้มากในทางวัดอารมณ์ที่มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ 2 แบบ คือ Extroversive ซึ่งมีลักษณะที่แสดงถึงอารมณ์ต่ำกับ Introversive ซึ่งแสดงออกถึงการควบคุมอารมณ์มีความเก็บกด ไม่ยืดหยุ่น และระมัดระวังตัวมาก การใช้วิธีทาง Rorschach

สามารถนำไปเกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางอารมณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ในการวินิจฉัยความผิดปกติทางจิตเวช

การวัดความฉลาดทางอารมณ์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ที่ผ่านมาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตมากกว่าความฉลาดทางปัญญา ซึ่งเห็นตัวอย่างเป็นจำนวนมากที่คนมีสติปัญญาสูงมีปัญหาในการศึกษา เพราะใช้ความสามารถได้ไม่เต็มที่ มีปัญหาการเข้าใจและยอมรับอารมณ์ของตนเอง ทำให้นำไปสู่ปัญหาการปรับตัว ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานได้ มีการศึกษาวิจัยจำนวนมากที่แสดงว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นแหล่งพลังเบื้องต้นของมนุษย์ เป็นความทะเยอทะยาน เป็นแรงผลักดันความรู้สึกให้ไปสู่เป้าหมายในชีวิตสามารถทางสติปัญญาเพียง 7% และอีก 93% เป็นผลมาจากคุณสมบัติอื่นๆ ซึ่งเรียกว่าความฉลาดทางอารมณ์ (กรมสุขภาพจิต. 2545 : 29)

แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์มักนิยมใช้วิธี Self – Report และ Rating Scale ดังตัวอย่าง เช่น

1. แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของสโลเวย์ และคณะ (กรมสุขภาพจิต.

2545 : 29; อ้างอิงจาก Salovey; et al. 1995) คือ Trait - meta - mood scale เป็นการวัดความแตกต่างระหว่างบุคคลในความสามารถที่จะสะท้อนอารมณ์และการจัดการกับอารมณ์ให้ผู้ตอบประเมินตนเอง โดยมีมาตรการประเมินค่าจากระดับ 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งจนถึง 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของโกลแมน (อรพินทร์ ชูชม. 254; อ้างอิงจาก Goleman.n.d.) เป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ แต่ละข้อคำถาม ถามเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ตอบ ผู้ตอบต้องระบุคำตอบที่มีต่อสถานการณ์ ที่สมบูรณ์ขึ้น และมีข้อความเป็นประโยคต่างๆ ให้ผู้ตอบเลือกตามความคิดเห็นของตน

3. แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของบาร์-ออน (กรมสุขภาพจิต. 2545: 30; อ้างอิงจาก Bar - on. 1997) เครื่องมือวัดมีชื่อว่า Emotional Quotient Inventory มีองค์ประกอบที่ต้องการวัด 13 ด้าน และแสดงผลการวัดเป็นรูปฐานทางอารมณ์ (Emotional Profile) ซึ่งใช้ประโยชน์ในการวัดสรรคนให้เหมาะกับอาชีพ หรือชีวิตอารมณ์ด้านที่ควรมีการพัฒนาให้ดีขึ้น

4. การวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเมเยอร์ และคณะ (กรมสุขภาพจิต. 2545 : 30 ; อ้างอิงจาก Mayer Emotional Intelligence Scale – MEIS. 1990) เป็นแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน คือ ความสามารถในการรู้จักอารมณ์ตนเอง และผู้อื่น ความสามารถในการรู้จักและอธิบายเหตุผลที่เกี่ยวกับอารมณ์ความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ที่ซับซ้อน การ

เปลี่ยนแปลงของอารมณ์และความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น แบบวัดนี้มีประโยชน์สำหรับการวางแผนเพื่อพัฒนาอารมณ์ การฝึกการเป็นผู้นำหรือผู้บริหารและการทำงานเป็นทีม

5. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 6 - 11 ปี (กรมสุขภาพจิต : 2545) มีข้อคำถาม 60 ข้อ ซึ่งสะท้อนถึงความฉลาดทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดทางสุขภาพและพุทธศาสนา ประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการ คือ ดี หมายถึง ความพร้อมทางอารมณ์ที่จะร่วมกับผู้อื่น เก่ง หมายถึง ความพร้อมทางอารมณ์ที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ และสูง หมายถึง ความพร้อมทางอารมณ์ของบุคคลที่ทำให้เกิดความสุขแต่ละข้อคำถามให้ผู้ตอบประเมินตนเอง โดยมีตัวเลือก 4 ข้อ คือ ไม่เป็นเลย เป็นบางครั้ง เป็นบ่อยครั้งเป็นประจำ ผู้ตอบใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับตนเองมากที่สุด การแปลผลจะพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของผู้ตอบที่ทำได้ เพื่อเทียบกับช่วงคะแนนเฉลี่ยของผู้ตอบในระดับอายุเดียวกัน ผลการประเมินไม่ได้ใช้เพื่อการวินิจฉัยความผิดปกติ แต่จะเน้นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ ความพร้อมของบุคคลที่ทำให้เกิดความสุขเพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

ตัวอย่างวิธีการศึกษาแบบประเมินพฤติกรรมทางอารมณ์สังคมของเด็กวัยก่อนเรียนและเด็กวัยเรียน (กรมสุขภาพจิต. 2545 : 32)

1. วิธีการสังเกตอย่างมีแบบแผน (Systematic Observations) ใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึกหรือประเมินพฤติกรรมการทำได้ 3 วิธี คือ

1.1 การสังเกตตามความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน หรือในชั้นเรียน (Naturalistic Observation) เช่น แบบประเมินจากการสังเกตโดยตรง (DOF - Direct Observation Form for Ages 5 - 15) ของออกแนแพค

1.2 การสังเกตโดยผู้ประเมินสร้างสถานการณ์ขึ้น โดยเฉพาะที่คิดว่าจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต

1.3 การสังเกตโดยสร้างสถานการณ์ที่คิดว่าจะเป็นตัวอย่างของพฤติกรรมที่ต้องการประเมิน (Sampling Behavior With Task)

2. การศึกษาแบบติดตามผลระยะยาว (Longitudinal Study) วิธีนี้ได้ศึกษาคนเดียวกัน จะได้รับการประเมินในช่วงวัยต่างๆ ของชีวิต ซึ่งต้องใช้เวลาต่อเนื่องกันในระยะยาว แต่ทำได้ค่อนข้างยากมีค่าใช้จ่ายสูง และมีปัญหาในกรณีต้องเปลี่ยนผู้ประเมินหลายคน

3. การวัดแบบตัดขวาง (Cross - Sectional Study) เป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งในช่วงพัฒนาการหรือช่วงอายุที่กำหนด

4. การประเมินจากคำบอกเล่าของพ่อแม่ เป็นการประเมินโดยใช้และสอบถามซึ่งให้พ่อแม่เป็นผู้ตอบเกี่ยวกับภูมิหลังของเด็กและครอบครัว ในแบบสอบถามจะมีข้อมูลพื้นฐานของเด็ก

5. แบบวัดอื่นๆ มีหลายรูปแบบ ได้แก่ ประเภท Inventory Checklist, Questionnaire และวิธีการอื่นๆ แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและวัยรุ่นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ ของบาร์ออนและพาร์คเกอร์ กับเมเยอร์ และคณะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของบาร์ออน และพาร์คเกอร์ (Bar – On Emotional Quotient Inventory Youth Version TM หรือ Bar - On EQ - I : Yvtm – ของ Bar – On ; Parker. J.) (Bar - On : 2000 : 363 - 364) เป็นแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและวัยรุ่น อายุ 7 – 18 ปี แบบวัดเป็นแบบการประเมินตนเอง (Self - Report) ประกอบด้วยข้อคำถาม 60 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบประมาณ 30 นาที แบบวัดนี้วัดข้อความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal) ความสามารถภายในของตนเอง (Intrapersonal) ความสามารถในการจัดการกับความเครียด (Stress Management) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) และลักษณะอารมณ์ทั่วไป (General Mood) ผลการวัด แสดงเป็นคะแนนรวม และคะแนนความสามารถแต่ละด้าน คะแนนที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานได้จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง เด็ก และวัยรุ่นประมาณ 10,000 คน มีเกณฑ์มาตรฐานที่ทำไว้สำหรับเพศ และกลุ่มอายุต่างๆ แบบวัดสำหรับเด็ก และวัยรุ่นที่วัดองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ที่คล้ายคลึงกับแบบวัดของผู้ใหญ่ ยกเว้นการเลือกและการจัดการด้านพัฒนาการทางอารมณ์

นอกจากนี้ บาร์ออน และพาร์คเกอร์(Bar-On ;& Parker.J.) ยังได้พัฒนาแบบวัดฉบับย่อ ซึ่งมีชื่อเรียกว่า Ea - I : Yv(s)TM ใช้สำหรับการคัดกรองผู้ได้รับการประเมินเป็นกลุ่มใหญ่ หรือในกรณีที่มีเวลาในการประเมินจำกัด และการประเมินในเด็กอายุน้อย แบบวัดฉบับย่อนี้มีข้อคำถามเพียง 30 ข้อ และใช้เวลาในการประเมิน 10 นาที

สำหรับผู้ที่ใช้แบบวัด Bar - On EQ – I : YrTM อาจเป็นนักจิตวิทยา ครูแนะแนว นักสังคมสงเคราะห์ และจิตแพทย์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวินิจฉัย หรือประเมินสุขภาพของอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น เพื่อช่วยให้ปรับตัวกับกฎข้อบังคับของทางโรงเรียน ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาการเรียนต่ำกว่าความสามารถด้านเชาวน์ปัญญาการต้องหยุดพักการเรียน แนวโน้มอาจทำให้กลายเป็นปัญหาทางพฤติกรรมและปัญหาทางอารมณ์

แบบวัดความสามารถทางอารมณ์ของ เมเยอร์ และคณะ (Mayer ;& Salovey, Caruso Emotional Intelligence Test - MSCET) เมเยอร์ ได้พัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ฉบับแรก คือ Mayer Emotional Intelligence Scale – MEIS (1990) มาก่อน หลังจากนั้น เมเยอร์ และคณะได้ทำการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับความเที่ยงและความตรงของแบบวัด โดยเปรียบเทียบผลของการวัดกับแบบวัดบุคลิกภาพ และเชาวน์ปัญญาแบบอื่นๆ

รวมทั้งการนิยามความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ให้เหมาะสมกว่าเดิม และประมาณปี 2000 เมเยอร์ และคณะได้พัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ฉบับใหม่ขึ้นชื่อ MSCEIT ซึ่งใช้สำหรับเด็กและวัยรุ่น แบบวัดฉบับนี้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ตามคำนิยามความฉลาดของอารมณ์ของเมเยอร์และซาโลเวย์ (กรมสุขภาพจิต. 2545 : 34 : อ้างอิงจาก Mayer, J.D.; & Salovey, P. 1997) โดยจำแนกองค์ประกอบที่สำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ดังนี้

1. การรับรู้อารมณ์และการแสดงอารมณ์ (Perception and Expression of Emotion) ประกอบด้วย ทักษะที่สำคัญๆ ดังนี้
 - 1.1 สามารถบอกหรือประเมินได้ว่า การที่แต่ละคนแสดงออกเช่นนั้นเป็นเพราะอารมณ์ ในขณะนั้นเขาเป็นอย่างไร เขารู้สึกอย่างไร และมีความคิดอย่างไร
 - 1.2 สามารถบอกและประเมินอารมณ์ของบุคคลอื่น
2. การประสมประสานความคิดกับอารมณ์ (Assimilating Emotion in Thought) ทั้งนี้เนื่องมาจาก
 - 2.1 อารมณ์เป็นตัวนำความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน
 - 2.2 อารมณ์เปรียบเสมือนสิ่งที่จะช่วยในการตัดสินใจ
3. การเข้าใจและการวิเคราะห์อารมณ์ (Understanding and Analyzing Emotion) ประกอบด้วย
 - 3.1 สามารถบอกได้ว่าอารมณ์ในขณะนั้นของตนเป็นอย่างไร ยุ่งยาก ชับซ้อน และอารมณ์หลากหลายเพียงใด
 - 3.2 สามารถเข้าใจว่า อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ใดหรือสถานการณ์อะไร
4. การควบคุมอารมณ์อย่างไตร่ตรอง (Reflective Regulation of Emotion) ประกอบด้วย
 - 4.1 สามารถเปิดเผยความรู้สึกต่างๆ ที่อยู่ในใจ หรือค้างคาใจ
 - 4.2 สามารถเตือนตนเองโดยไตร่ตรอง คิดทบทวน และควบคุมอารมณ์ของตนเอง เพื่อพัฒนาอารมณ์และสติปัญญาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

ไวซิงเกอร์ (Weisinger. 1998 : 213 – 217) ได้สร้างเครื่องมือสำหรับพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แต่ละคนได้ตระหนักถึงความสามารถของตนเองในด้านความฉลาดทางอารมณ์ ขั้นแรกผู้วิจัยได้ให้บุคคลที่ต้องการเข้าร่วมโครงการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ประเมินตนเองด้วยการตอบแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ที่ไวซิงเกอร์สร้างขึ้น ขั้นตอนที่ 2 ให้ผู้ตอบแบบวัดดังกล่าวพิจารณาผลของการตอบแบบวัดนั้นว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ของเขาอยู่ในระดับใด หากความฉลาดทางอารมณ์ด้านใดยังบกพร่องอยู่ ก็เปิด

โอกาสให้บุคคลเหล่านั้นเข้าไปร่วมในโครงการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เป็นเวลา 4 สัปดาห์ เมื่อเข้าร่วมโครงการจบลงก็ให้ผู้นั้นตอบแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อดูว่าผู้นั้นมีพัฒนาการของความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นหรือไม่ และเพิ่มมากน้อยเพียงใด ในแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของไวซิงเกอร์นี้ ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบด้านความสามารถส่วนบุคคล ได้แก่ การตระหนักรู้ความรู้สึก และอารมณ์ของตน การบริหารจัดการอารมณ์ของตน และการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

2. องค์ประกอบด้านสมรรถนะทางสังคม ได้แก่ การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น รู้เท่าทันความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถสร้างและรักษาสายสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

ซัลลิแวน (Sullivan. 1999 : AAI 9916408) ได้ศึกษาเรื่องแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็ก โดยกำหนดคำนิยามของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นชุดของความสามารถต่างๆ (A Set of Abilities) ประกอบไปด้วย การรับรู้อารมณ์ของตนเอง และผู้อื่น การเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น การบริหารอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ คือ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้วัดระดับต่างๆ ของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก โดยเครื่องมือนี้ปรับปรุงมาจากแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์หลายองค์ประกอบ {Multifactor Emotion Intelligence Scale (MEIS)} ของเมเยอร์ ครูโซ และซาโลเวย์ (Mayer, Caruso ;& Salovey's Adult. 1996) ซึ่งปรับข้อคำถามให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมสำหรับเด็ก แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กประกอบด้วย สเกล 5 ด้าน คือ สเกลด้านเรื่องราวใบหน้า (Faces) สเกลด้านดนตรี (Music) สเกลด้านเรื่องราวสั้นๆ (Stories) สเกลด้านความเข้าใจ (Understanding) และสเกลด้านการจัดการ (Managing) นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ใช้หลักพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กมาประกอบในการสร้างแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ด้วย และได้สร้างสเกลของแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มเติม เพื่อให้เข้าใจทักษะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กมากขึ้น และได้เพิ่มการวัดทักษะด้านการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) และได้ประเมินความเที่ยงตรงสเกลวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก {Emotional Intelligence Scale for Children (EISC)} โดยให้ครูและพ่อแม่ (Teacher / Parent Rating Scales) เป็นผู้ประเมินทักษะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก นอกจากนี้ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงกับความแบบวัดความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ และแบบวัดการจัดคู่ภาพเหมือน (The Story Comprehension Test and The Matching Familiar Figures Test) ผลการศึกษาพบว่า ค่าความคงที่ภายใน (Internal Consistency) ของแต่ละด้านของแบบวัด EISC มีค่าตั้งแต่ต่ำจนถึงปานกลาง โดยค่าความคงที่ภายในที่มีค่าระดับปานกลาง ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจ ด้านที่มีค่าความคงที่ภายในสูง ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจ ด้านที่มีค่าความคงที่ภายในสูง ได้แก่ ด้านครู / พ่อ แม่ ประเมิน ความเที่ยงตรงของสเกล (Teacher / Parent Rating Scales) และพบว่า แบบวัด EISC ฉบับนี้มีค่าความเที่ยงตรงสูง ผลการศึกษารูปได้ว่า

แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ฉบับนี้สามารถช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาทักษะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กได้เพื่อที่จะทำให้เด็กควบคุมอารมณ์ได้

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้สร้างแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ เพื่อสร้างแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีอายุระหว่าง 9 - 12 ปี และกำลังศึกษาในใช้ปกติ (Norm และความทางอารมณ์ของเด็กที่มีอายุ 9 - 12 ปี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาทั้งเพศชาย และหญิง อายุ 9 - 12 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาทั้งเพศชาย และหญิง อายุ 9 - 12 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,765 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายจากประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก และสำรวจคุณลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กโดยใช้คำถามปลายเปิด จากนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 100 คนแล้วผู้วิจัยประมวลคำตอบที่ได้จากการสำรวจ
3. กำหนดคุณลักษณะของความฉลาดของอารมณ์ของเด็กให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และให้สัมพันธ์กับเอกสารและงานวิจัยตลอดทั้งแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์
4. กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะของความฉลาดทางอารมณ์และตรวจสอบรายละเอียด และความถูกต้องเชิงเนื้อหาของแต่ละองค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
5. นำแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กที่ผ่านการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแก้ไข
6. นำแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 100 คน เพื่อดูว่าแบบวัดนั้นมีคุณภาพดีพอที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย
7. หาคุณภาพของแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ โดยตรวจสอบ Concept Validity ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กโดยการสอบซ้ำ โดยครั้งแรกกับครั้งที่ 2 ห่างกัน 3 สัปดาห์ หลังจากนั้นตรวจสอบ Independence ขององค์ประกอบต่างๆ ของแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก โดยการหาค่า Correlation Matrix

แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วยข้อความต่างๆ จำนวน 80 ข้อ โครงสร้างของความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ 6 องค์ประกอบ คือ ความสามารถของเด็กในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง ความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์ ความสามารถในการรู้จัก และเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ความสามารถในการเคารพกฎระเบียบ การมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กที่มีรายละเอียด และมืองค์ประกอบที่สามารถประเมินความฉลาดทางอารมณ์ได้ตรงประเด็น นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถที่จะนำแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กไปประยุกต์ใช้เพื่อ พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่เด็กต่อไป

สรุปได้ว่า การวัด และการประเมินที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความฉลาดทางอารมณ์ ในเด็กนั้น มีความแตกต่างกันทั้งในด้านวิธีการประเมินและเนื้อหาแตกต่างกันบ้าง เนื่องจากผู้ที่ คิดวิธีวัดและแบบประเมินกำหนดค่านิยาม และวัตถุประสงค์ในการประเมิน แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ให้มีความชัดเจน สอดคล้อง กับพัฒนาการเด็ก และประเมินด้วยรูปแบบที่เหมาะสมกับวัย และแบบวัด หรือแบบประเมินที่ใช้ มีความเชื่อมั่น มีค่าอำนาจจำแนก มีความเป็นปรนัย และมีความเที่ยงตรง จึงจะทำให้แบบวัดมี ความสมบูรณ์

สมิธ และลักคัสสัน (Smith and Luckasson. 1992 : 45) ได้สรุปลักษณะด้าน สติปัญญา และด้านอารมณ์กับสังคม ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษจากงานวิจัยหลายเรื่อง สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะทางสติปัญญา พบว่า นักเรียนสามารถให้เหตุผลเชิงนามธรรม จัดระบบข้อมูลได้ดี สามารถเรียนรู้ได้เร็ว มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนใจสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ไม่ชอบการฝึกฝน และสิ่งที่เป็นกิจวัตร สามารถสรุปสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริง จดจำสิ่งต่าง ๆ ได้มาก และมีความสามารถในการพูดและการใช้ภาษา

2. ลักษณะทางสังคมอารมณ์ พบว่า สามารถวิเคราะห์ตนเองได้ เข้าใจงานศิลปะ ชอบคบเพื่อนที่อายุมากกว่าสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความเป็นตัวของตัวเอง มี บุคลิกภาพเข้มแข็งและเป็นผู้ผู้นำได้ดี

5. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน

5.1 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ พบว่า มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบการ เรียนการสอนไว้หลายท่าน ดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ ระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัดกระบวนการ หรือขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยอาศัยวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้าไปช่วยทำให้ สภาพการเรียนการสอนนั้น เป็นไปตามหลักการที่ยึดถือและได้รับการพิสูจน์และทดสอบแล้วว่า มี ประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนได้ (ทิตนา แชมมณี. 2546 : 5)

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนของผู้สอน (Joyce ;& Weil. 2000 : 63)

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แนวคิดสำหรับการสอนโดยทั่วไปที่ได้จากทฤษฎีการศึกษา ซึ่งมีข้อตกลงพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนควรเรียนและวิธีการเรียน บางครั้งรูปแบบการเรียนการสอนจะมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ทำให้รู้ถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนนั้นมากขึ้น รูปแบบการเรียนการสอนจะเน้นหน้าที่ในการสอน ครูต้องได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะ และรูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบจะมีข้อจำกัดและข้อดีต่างกัน ไม่มีรูปแบบใดที่เหมาะสมเป็นสากล (Duke. 1990 : 83)

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แนวทางในการจัดสิ่งแวดล้อม ในการเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ และเกิดการเรียนรู้ มีการระบุความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ อย่างชัดเจน ซึ่งได้แก่ ลำดับชั้นการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน โดยอาศัยแนวคิดของนักทฤษฎีต่างๆ ที่จะให้การสอนบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแต่ละรูปแบบ ในแต่ละรูปแบบก็จะมีวัตถุประสงค์ต่างๆ กันไป (ปิยะรัตน์ คัญทัพ. 2546 : 10)

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปความหมายของรูปแบบการสอนได้ดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แผนการหรือวิธีการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ซึ่งต้องอาศัยหลักการแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำแนวทางนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะได้จากนักศึกษาวิจัย หรือประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบนั้นมาสนับสนุน

5.2 รูปแบบการเรียนการสอนด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัย (The Cognitive and Affective Taxonomies)

5.2.1 รูปแบบการเรียนการสอนของบลูมและคราธวอล (Benjamin Bloom and David Krathwohl: The Cognitive and Affective Taxonomies)

การจำแนกประเภทการเรียนรู้ทางด้านความรู้ (พุทธิพิสัย) ของบลูม และการจำแนกประเภทการเรียนรู้ด้านความรู้สึก เจตคติ (จิตพิสัย) ของคราธวอล ได้เริ่มพัฒนามาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 ในการประชุมทางด้านจิตวิทยา กลุ่มนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ตกลงกันศึกษาจุดมุ่งหมายทางพฤติกรรมของผู้เรียน โดยแยกพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็น 3 พฤติกรรมใหญ่ๆ คือ 1. ทางด้านความรู้ หรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) 2. ทางด้านความรู้สึก เจตคติ หรือจิตพิสัย (Affective Domain) 3. ทางด้านเคลื่อนไหวจิตทักษะสัมพันธ์ (Psychomotor domain)

5.2.2 หลักการและสมมติฐานของรูปแบบการสอนของบลูมและคราธวอล

หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนของบลูมและคราธวอล มีหลักการใหญ่ๆ คือ การเรียนรู้จะมีขั้นตอน การจะขึ้นไปสู่ขั้นที่สูง จะต้องผ่าน หรือทำตามขั้นต้นได้ก่อน และไม่มี การข้ามขั้น ในการสอนตามรูปแบบของบลูมและคราธวอล ครูจะต้องแน่ใจว่านักเรียนมีการเรียนรู้ ตามขั้นต่างๆ ได้ก่อน ที่จะสอนในขั้นต่อไป

ในการนำรูปแบบของบลูม และคราธวอลมาใช้กับเด็กที่มีความสามารถพิเศษนั้น ผู้นำมาใช้สนใจในการฝึกคิดระดับสูง ซึ่งจะสามารถใช้กับเด็กที่มีความสามารถพิเศษได้ดี

ถึงแม้ว่ารูปแบบของบลูมจะมุ่งที่พฤติกรรมด้านการรู้ (Cognitive Domain) และ รูปแบบของคราธวอล มุ่งเน้นด้านการรู้สึก (Affective Domain) แต่ลักษณะพฤติกรรมทั้งสองนี้ สัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะกระบวนการของการรู้สึก และคิด ค่านิยม จะมีผลต่อแรงขับเคลื่อน ความมุ่งมั่น ความอยากรู้อยากเห็น และในทำนองกลับกัน ความสามารถในการรู้ และคิดในเรื่องต่างๆ ก็มีผลทางความรู้สึก และเจตคติของนักเรียนได้ดี รูปแบบของบลูม และคราธวอลนี้จะนำไปใช้ในการสอนได้ทุกระดับ ตั้งแต่อนุบาล – อุดมศึกษา

ลักษณะและองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนของบลูม บลูมได้แบ่ง ลำดับขั้นตอนของการรู้ออกเป็น 6 ขั้น คือ

การรู้จำข้อมูลเนื้อหา (Knowledge) หมายถึง ผู้เรียนสามารถจำและเล่ากลับ ถึงความรู้ที่ได้เรียนมา โดยไม่ต้องไปปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง

1. การเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง การอธิบายเนื้อเรื่องที่นำรู้ และ บรรยายด้วยภาษาของตนเอง ทั้งนี้ยังไม่จำเป็นจะต้องไปสัมพันธ์กับเรื่องอื่นๆ การเข้าใจ จำแนก ได้ 3 ลักษณะ คือ การแปลความ (Translation) การตีความ (Interpretation) และการขยายความ (Extrapolation)

2. การนำไปใช้ (Application) หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ ทฤษฎี หลักเกณฑ์ แนวคิดไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่เป็นรูปธรรม

3. การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะส่วนต่างๆ ของเรื่องที่เป็นความรู้ หรือแนวคิดนั้นได้ และสามารถชี้ความสัมพันธ์ระหว่างส่วน หรือ องค์ประกอบต่างๆ ได้

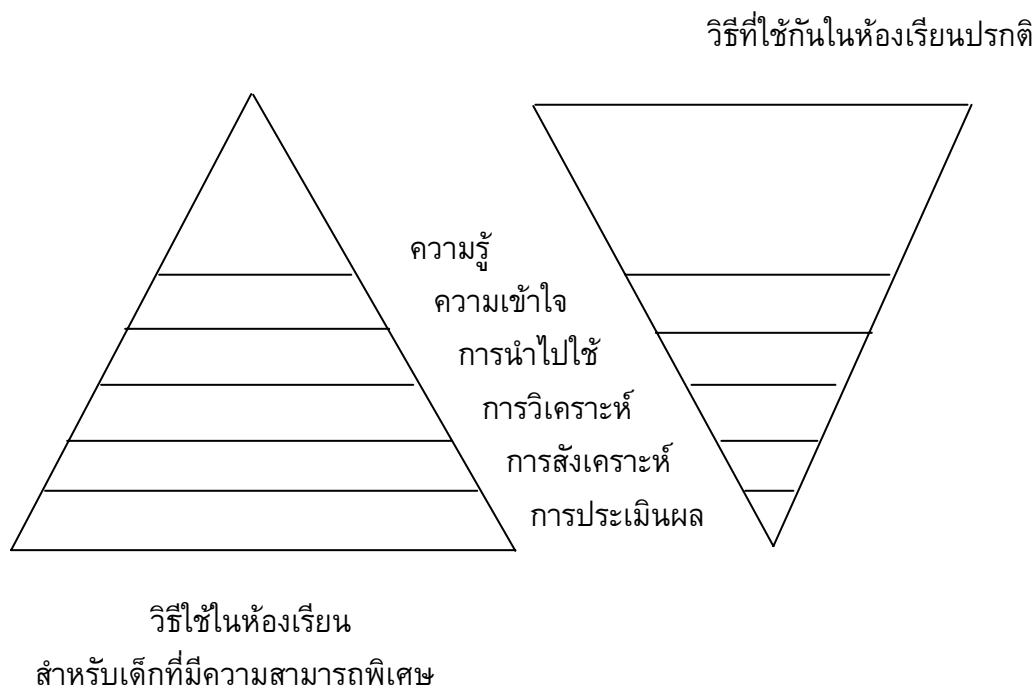
4. การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง การคิดแบบรวมส่วนต่างๆ ที่ แยกแยะกระจัดกระจายให้เป็นแนวคิดเดี่ยว และเป็นแนวคิดใหม่

5. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง ความคิดระดับสูงสุด ซึ่งสามารถมี วิจารณ์ญาณตัดสินประเมินผลได้ การตัดสินจะมีเกณฑ์แต่ละคนตั้งขึ้น เกณฑ์มี 2 ลักษณะ คือ เกณฑ์ภายนอก ได้แก่ การเปรียบเทียบคุณภาพและคุณลักษณะที่สามารถมองเห็นได้ ส่วนเกณฑ์

ภายใน ได้แก่ ความเป็นเหตุ เป็นผล ความสม่ำเสมอของหลักการ โดยอาศัยทักษะการสังเกตเป็น
อย่างดี

ตัวอย่างรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีของบลูม Bloom (อุษณีย์ โพธิสุข. 2540 : 61)

รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีของบลูม Bloom

ภาพประกอบ 4 ตัวอย่างรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีของบลูม Bloom

ที่มา : อุษณีย์ โพธิสุข. (2540). โรงเรียนจะพัฒนาอัจฉริยภาพเด็กได้อย่างไร. หน้า 61.

5.2.3 ลักษณะและองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนของคราธไวล

รูปแบบการเรียนการสอนของคราธไวลเป็นเรื่องของความรู้ลึกหรือจิตพิสัย ซึ่งมี

5 ขั้นตอน คือ

1. **ขั้นรับรู้ (Receiving)** คือ ผู้เรียนรับรู้หรือตระหนักการรับรู้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1. การเริ่มตระหนัก การเริ่มรับรู้ 2. การเต็มใจที่จะรับรู้ 3. การสนใจที่จะรับรู้
2. **ขั้นแสดงออก (Responding)** มี 3 ระดับ คือ 1. ยอมแสดงออก 2. เต็มใจที่จะแสดงออก 3. ยินดีที่จะแสดงออก

3. ขั้นนิยมชมชอบ (Valuing) ขั้นนี้เป็นขั้นที่เห็นความสำคัญ ความจำเป็น ขั้นนิยมชมชอบ จะมี 3 ระดับ คือ 1. ยอมรับถึงความสำคัญ 2. มีความพึงพอใจ 3. เชื่อมั่นในความสำคัญ

4. ขั้นเป็นหมวดหมู่ระบบค่านิยม (Organization) เป็นขั้นที่นิยมหลายๆ เรื่อง มีการจัดระบบหมวดหมู่ เป็นระบบค่านิยมของแต่ละบุคคล ขั้นนี้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ 1. ระดับสร้างความคิดรวบยอดของค่านิยม (Conceptualization of A Value) 2. ระดับสร้างระบบของค่านิยมของแต่ละบุคคล (Organization of A Value System)

5. ขั้นเป็นคุณลักษณะพิเศษ เป็นค่านิยมเฉพาะตน (Characterization by A Value or A Value System) ขั้นนี้เป็นค่านิยมที่จัดเป็นระบบหมวดหมู่จะมีลำดับสูงต่ำ ที่บุคคลมีความเชื่อถือ เชื่อมั่นอย่างจริงจัง และเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของบุคคล ความรู้สึกนี้แบ่งเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของบุคคล ความรู้สึกแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ 1. ระดับสรุปลักษณะที่เป็นลักษณะเฉพาะเป็นปรัชญาของบุคคลนั้นๆ (Characterization) (อารี สัททหนวี. 2540 : 8 - 14; อ้างอิงจาก Maker, C. June)

รูปแบบการเรียนการสอนของวิลเลียมส์ : ยุทธวิธีการสอนเพื่อให้เกิดและรู้สึก (Frank E. Williams : Teaching Strategies for Thinking and Feeling)

รูปแบบการสอนของวิลเลียมส์มิได้มุ่งสำหรับเด็กปัญญาเลิศ จุดมุ่งหมายหลักของรูปแบบของวิลเลียมส์ คือส่งเสริมกระบวนการคิดและรู้สึกเพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการทำงานอย่างได้ผลของเด็กทุกคน รูปแบบการสอนของวิลเลียมส์จะพัฒนาความสามารถ กระบวนการคิด และรู้สึกจากเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่สอนตามปกติในโรงเรียน โดยครูจะใช้ยุทธวิธีการสอน 18 วิธีของวิลเลียมส์ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้ามีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสม 3 ส่วน คือ 1) นักเรียนเป็นอย่างไรและสามารถเป็นอะไรได้ 2) หลักสูตร (เนื้อหาของวิชาต่างๆ ในหลักสูตร) 3) สิ่งทีครูกระทำต่อหลักสูตรและเด็กนักเรียน วิลเลียมส์มีความเห็นว่าในทุกสถานการณ์ของการสอนมีองค์ประกอบทั้งสามนี้ ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน เพราะฉะนั้นในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ให้แก่เด็กจะต้องพิจารณาทั้ง 3 องค์ประกอบ

หลักการและสมมติฐานของรูปแบบยุทธวิธีการสอนให้คิดและรู้สึก

วิลเลียมส์ไม่เห็นด้วยกับลำดับขั้นตอนของการคิด เขาเห็นว่าการคิดสร้างสรรค์ซึ่งมีกระบวนการตั้งสมมติฐาน การสังเคราะห์ และการปรับเปลี่ยนแก้ไขนั้น อยู่ในระดับขั้นการคิดขั้นสูง ซึ่งกว่าเด็กจะได้ฝึกการคิดขั้นสูงก็จะเป็นเด็กที่มีอายุมากขึ้น แต่วิลเลียมส์เห็นว่าเด็กเล็กๆ มีความคิดฝัน อยากรู้ อยากเห็น มีความยืดหยุ่น และพร้อมที่จะเปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ ถ้าจะต้องคอยให้เด็กโตและได้เรียนรู้การคิดระดับสูงแล้ว จึงสอนการคิดสร้างสรรค์ก็จะผ่านพ้นวัยเด็กเล็ก ซึ่งมีความคิดสร้างสรรค์สูง ที่ทำให้วิลเลียมส์ไม่เห็นด้วยกับลำดับขั้นตอนของความคิด คือวิธีการปฏิบัติลำดับขั้นที่วกก่อนจะให้เด็กคิดแบบ

เอกนัย (Convergent) โดยการเรียนจำและเข้าใจก่อน วิลเลียมส์ไม่คิดเช่นนั้นเขามีความเห็นว่าการความสามารถในการคิดสร้างสรรค์มีตั้งแต่วัยเด็กเล็กๆ และถ้ามีแต่ฝึกคิดแบบเอกนัยก่อน ก็อาจจะบั่นทอนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่มีอยู่

วิลเลียมส์มีหลักการเกี่ยวกับลักษณะของการเรียนที่มีประสิทธิภาพดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้จะเกิดได้ดีถ้าเด็กซึ่งเป็นผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมผลิตหรือกระทำด้วย แทนที่จะเป็นผู้รับฟังเฉยๆ และการเรียนนั้นต้องมีพื้นฐานจากความสามารถและสไตล์ในการเรียนที่แตกต่างกันของผู้เรียน มิใช่ถือผู้เรียนทุกคนมีความสามารถและสไตล์การเรียนเหมือนกันหมด

หนึ่งความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง สุขภาพจิตที่ดี และความเต็มอกเต็มใจที่จะเรียน เป็นผลจากการเรียนที่ได้รับโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล และการให้มีส่วนร่วมและสนุกสนานในการเรียน

2. การเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่างๆ จะเรียนรู้ได้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้าในการเรียนเนื้อหาวิชาต่างๆ เหล่านั้นได้มีการพัฒนาการคิดและความรู้สึกไปพร้อมกัน

3. การคิดและการรู้สึกเกิดขึ้นด้วยกัน มิได้แยกจากกัน ทุกครั้งที่บุคคลเกิดเรื่องใด จะมีความรู้สึกเกี่ยวโยงด้วย เช่น ในลำดับการคิดและรู้สึกของบลูมและคราธวอล “บุคคล ไม่เรียนรู้เนื้อหาวิชาการ ถ้ามีความรู้สึกไม่ยอมรับ” หรือในระดับสูง ความคิดที่ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่า ผู้เรียนก็จะ “ไม่ยึดเข้าเป็นค่านิยมของตน”

หลักการเกี่ยวกับการสอน

วิลเลียมส์มีสมมติฐานเกี่ยวกับบทบาทของครูและการศึกษาดังต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา คือการช่วยให้เด็กแต่ละคนบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง และเพื่อให้ได้ถึงจุดมุ่งหมายนี้ การสอนจะต้องมีพื้นฐานจากลักษณะการเรียนรู้ หรือสไตล์ การเรียน และความสามารถที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน

2. ประสบการณ์ในโรงเรียนและการสอน ควรจะมีความหมายต่อเด็ก และเหมาะสมกับชีวิตของเด็ก

3. การที่จะช่วยให้เด็กนักเรียนได้บรรลุถึงศักยภาพสูงสุดของตนเองนั้น จะต้องมีการกระบวนการพัฒนาความคิดและความรู้สึกซึ่งยังมิได้มีการปฏิบัติในห้องเรียน สาเหตุที่วิลเลียมส์มีความคิดเช่นนี้ ก็เพราะกระบวนการฝึกคิดสร้างสรรค์และคิดแบบเอกนัยยังมิได้มีการปฏิบัติในโรงเรียนมากนัก วิลเลียมส์มีความเห็นว่าการสอนที่พัฒนาความคิดและความรู้สึกนั้นจะต้องใช้ยุทธวิธีการสอนหลายๆ แบบ เพื่อที่จะดึงดูดเด่นของเด็กที่แฝงอยู่ให้ออกมาปรากฏแทนที่จะไปเพิ่มเติมให้แต่ส่วนที่บกพร่อง

4. กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความรู้สึก ควรจะจัดในชั้นเรียนที่ลดความสามารถของเด็กนักเรียน วิลเลียมส์เชื่อว่าเด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กปัญญาเลิศ เด็ก

เรียนช้า เด็กปกติปานกลาง ตลอดจนครู จะได้ประโยชน์จากการเรียนละความสามารถ เพราะสถานการณ์เช่นนี้ต่างคนก็จะได้เรียนรู้จุดอ่อนและจุดเด่นของแต่ละคน

5. ครูผู้สอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็ก ไม่จำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิด สร้างสรรค์ แต่ควรจะเป็นผู้ที่ริเริ่มของใหม่ เพราะครูจะต้องเป็นผู้นำวิธีการสอนแบบใหม่ตามรูปแบบของวิลเลียมส์นี้ไปใช้ ครูจะต้องเข้าใจทฤษฎีและหลักการของรูปแบบนี้ วิลเลียมส์มีความเห็นว่าครูที่จะสอนแบบรูปแบบยุทธวิธีการสอนให้คิดและรู้สึกนี้ จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอบรมเพิ่มเติมก่อน เพื่อจะได้มีความมั่นใจที่จะนำวิธีการสอนใหม่ไปใช้

คุณลักษณะของความเป็นบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ

วิลเลียมส์ให้คำจำกัดความของความเป็นบุคคลที่มีความสามารถพิเศษว่า อยู่ ความคิดสร้างสรรค์ถึงแม้ระดับสติปัญญาจะมีส่วนอยู่บ้างก็ตาม การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กควรพิจารณาจากจุดเด่นและจุดด้อยในด้านต่างๆ ของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งวิลเลียมส์ได้ใช้วิธีการวัดจากการสังเกตพฤติกรรมทางการคิดด้านความคล่อง ความยืดหยุ่น ความใหม่ และความคิดขยายและพฤติกรรมความรู้สึก คือ ความใฝ่ฝัน ความคิดฝัน ความกล้าเสี่ยง วิลเลียมส์มีความเห็นว่า บุคคลที่สร้างสรรค์จะมีลักษณะการคิดและรู้สึกดังกล่าว คือ จะมีลักษณะอิสระพึ่งตนเอง และยิ่งถ้ามีสติปัญญาดีก็จะมี ความมั่นใจในตนเองสูง แต่นักการศึกษาอื่นๆ เห็นว่า ถึงแม้เด็กที่มีความสามารถพิเศษส่วนใหญ่จะมีลักษณะพึ่งตนเอง และนำทางตนเองมากกว่าเด็กที่มีใช้เด็กที่มีความสามารถพิเศษ แต่ก็มิได้หมายความว่าเด็กที่มีความสามารถพิเศษทุกคนจะสามารถนำทางของตนเองได้ ความแตกต่างของเด็กมีมาก เด็กที่มีความสร้างสรรค์สูงตามแนวคิดของวิลเลียมส์ อาจจะไม่ใช่ผู้นำทางตนเองได้หรือมีความรู้สึกต่อตนเองสูงก็ได้

องค์ประกอบของรูปแบบการสอนยุทธวิธีการสอนเพื่อให้เกิดและรู้สึก

รูปแบบของวิลเลียมส์มีส่วนคล้ายกับรูปแบบของกิลฟอร์ด รูปแบบของวิลเลียมส์มี 3 มิติที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในสถานการณ์การเรียนการสอน

มิติที่หนึ่ง : หลักสูตร

มิตินี้ ได้แก่ เนื้อหาวิชาต่างๆ ที่สอนในโรงเรียน เช่น ดนตรี ศิลปะ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา สังคมศึกษา หรือในโครงการเด็กปัญญาเลิศ อาจจะใช้ชื่ออื่นๆ ก็ได้ เช่น สิ่งแวดล้อม การศึกษาชีวิตทะเล ประชากรศึกษา จิตวิทยา การพัฒนาอาชีพ

มิติที่สอง : ยุทธวิธีการสอน

มิตินี้ ได้แก่ สถานการณ์ เทคนิคและวิธีสอนที่ครูใช้ในการสอนวิชาต่างๆ ในหลักสูตร ยุทธวิธีการสอนของวิลเลียมส์มี 18 วิธี คือ

1. การใช้สิ่งตรงข้าม (Paradox) ยุทธวิธีนี้ต้องการให้ผู้เรียนมีความไวต่อการสังเกตความแตกต่างระหว่างความเป็นจริงกับความเชื่อต่างๆ ไป เพราะการศึกษาสิ่งตรงกันข้าม หรือ Paradox นี้ เป็นสถานการณ์จริงที่ดูเหมือนไม่จริง เช่น ในวิชาสังคมศึกษา การเดินเรือไปทางทวีปตะวันตก แต่กลับเดินทางไปทางตะวันออก

2. การใช้คุณสมบัติ (Attribute) คุณสมบัติเป็นลักษณะประจำของสิ่งของ คุณภาพ และสัญลักษณ์ของสิ่งของ เช่น หลังจากที่ได้ทดลองเล่นกับแม่เหล็กแล้ว บรรยายคุณสมบัติของแม่เหล็ก ให้นักเรียนทำรายการสิ่งของที่แม่เหล็กดูดและไม่ดูด หรือในการเขียนภาษาครูอาจจะให้นักเรียนบรรยายถึงคำศัพท์ต่างๆ ที่ใช้ในการแสดง คุณสมบัติหรือลักษณะของสิ่งของที่ครูชูให้ดู

3. การใช้การเปรียบเทียบ (Analogies) การเปรียบเทียบแบบนี้จะเปรียบเทียบส่วนที่เหมือนมากกว่าส่วนที่แตกต่างกัน เช่น ในสาขาวิชาสังคมศึกษาให้นักเรียนเปรียบเทียบแฟชั่นและความนิยมในสมัยวัยรุ่นของพ่อแม่ กับแฟชั่นและความนิยมของวัยรุ่นในสมัยปัจจุบัน โดยศึกษาว่ามีส่วนใดบ้างที่เหมือนและมีเหตุผล

4. ชี้ให้เห็นจุดบอด (Discrepancies) โดยให้เห็นว่าข้อมูลใดยังขาด เช่น ให้นักเรียนช่วยกันคิดถึงสิ่งที่ยังไม่รู้เกี่ยวกับบุคคลในชาติต่างๆ ครูอาจให้นักเรียนทำรายการข้อมูลที่ต้องการทราบและทางที่จะหาข้อมูลหรือให้นักเรียนคิดถึงว่าการอยู่ในบ้านที่เป็นกระจกจะเป็นอย่างไร ให้นักเรียนทำรายการให้มากที่สุดว่า การอยู่ในบ้านกระจกแตกต่างจากการอยู่บ้านธรรมดาอย่างไร

5. ตั้งคำถามที่ยั่ว (Ask Provocative Questions) การถามคำถามที่ยั่ว มีจุดมุ่งหมาย ที่จะเร้าให้เกิดความสนใจ อยากสืบเสาะ สืบสวน และค้นหาความรู้ใหม่ๆ เช่น หลังจากเรียนเรื่องน้ำและสภาวะต่างๆ ของน้ำแล้ว ครูตั้งคำถามว่า นักเรียนอยากจะเป็นเมฆฝนหรืออยากจะเป็นก้อนเมฆ และทำไมจึงเลือกเช่นนั้น หรือหลังจากการเรียนรู้เรื่องสิ่งมีชีวิต ครูอาจจะถามว่า “โลกจะมีลักษณะอย่างไรถ้าต้นไม้ถูกทำลายหมด เพราะความมั่งคั่งของมนุษย์”

6. ให้ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง (Change) ให้เด็กเห็นถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น อภิปรายกับนักเรียนถึงวิธีการรักษาสภาพของสิ่งของและสัตว์ เช่น การแช่ปลาในตู้เย็น การถนอมอาหาร ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าทำไมจึงต้องมีการรักษาถนอม

7. ใช้ตัวอย่างของนิสัยความเคยชิน (Habit) ยุทธวิธีนี้ต้องการช่วยให้เด็กหลีกเลี่ยงจากการคิดที่เป็นไปตามความเคยชิน เช่น อภิปรายกับเด็กถึงความเคยชินกับจำนวนเลขหลักสิบ ให้ลองคิดในหลักอื่น หรือการคิดสิ่งปฏิบัติที่เคยชินและจะมีวิธีการเปลี่ยนนิสัยหรือการปฏิบัติที่เคยชินอย่างไร

8. การใช้ค้นหาโดยมีโครงสร้าง (Organization Random Search) ครูให้ตัวอย่างชี้ให้เห็นโครงสร้าง กฎเกณฑ์พื้นฐาน เช่น โคลงสี่สุภาพ ครูอธิบายว่าบรรทัดใดมีกี่คำ คำใด

สัมพันธ์กัน แล้วให้นักเรียนแต่งใหม่โดยใช้รูปแบบโคลงสี่สุภาพนั้น หรือให้นักเรียนคิดเลข เช่น จำนวน 27 อาจจะได้จาก 3×9 หรือจาก $20 + 7$ ให้เด็กช่วยกันคิดหาวิธีการต่างๆ ที่ทำให้ได้จำนวน 27

9. สอนทักษะการค้นหา (Skills of Search) ได้แก่ การสอนให้นักเรียนมีวิธีต่างๆ ในการค้นหาข้อมูล ตลอดจนการทดลองวิทยาศาสตร์ แล้วรายงานผล ตัวอย่าง เช่น สมมติว่านักเรียนต้องตกไปอยู่บนเกาะร้าง ให้นักเรียนคิดหาวิธีที่จะออกจากเกาะนั้น และลองเสนอวิธีการที่ผู้อื่นเคยทำไว้แล้ว หลังจากนั้นครูให้คิดหาวิธีการเพิ่มเติมอีก หรือหลังจากเรียนเรื่องพืชและการเติบโตของพืช ครูให้นักเรียนลองทดลองปลูกพืชชนิดอื่น และสังเกตรายงานว่าพืชนั้นเติบโตอย่างไร

10. สร้างความอดทนต่อสิ่งคลุมเครือ (Tolerance for Ambiguity) ครูให้สถานการณ์ที่ท้าทายและให้เป็นแบบปลายเปิด เพื่อให้นักเรียนได้คิดต่อ เช่น ครูอ่านเรื่องราวที่ตื่นเต้นจากในหนังสือ พอถึงตอนสำคัญหยุด และให้นักเรียนคิดต่อว่าควรจะเป็นอย่างไรต่อไป คำตอบของนักเรียนทุกคนไม่ผิด เพราะคำตอบที่ถูกมีได้มีคำตอบเดียวหรือให้นักเรียนคิดถึงว่าจะอะไรจะเกิด ขึ้น ถ้าลักษณะภูมิอากาศที่เป็นอยู่นี้เปลี่ยนแปลงไป

11. ส่งเสริมการคิดเชิงญาณ (Intuitive Expression) ยุทธวิธีนี้ ส่งเสริมทักษะการคิดทางอารมณ์ หรือการคิดจากกลางสังหรณ์ และการสังเกตสิ่งต่างๆ จากประสาทสัมผัสด้านต่างๆ เช่น ครูให้นักเรียนดูภาพคนในลักษณะอารมณ์ต่างๆ ให้นักเรียนทายว่าทำไมบุคคลในภาพจึงรู้สึกเช่นนั้น หรือฉายภาพยนตร์ให้เห็นสภาพและปรากฏการณ์ธรรมชาติ แล้วแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มหนึ่งเขียนบรรยายในแง่ของนักอุตุนิยมวิทยา อีกกลุ่มหนึ่งเขียนบรรยายในแง่ของศิลปิน

12. สอนมิใช่เพื่อให้ปรับตัว (Adjust) แต่สอนเพื่อให้เกิดพัฒนา (Development) เช่น สอนให้มองในแง่บวกถึงความผิด ความล้มเหลว การเรียนรู้จากความผิด และการที่จะปรับปรุงสถานการณ์แทนที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เช่น หลังจากศึกษาเรื่องระบบการปกครองท้องถิ่น ครูพานักเรียนไปสำนักงานเขตเทศบาลในเมือง สังเกตการทำงานและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ หลังจากนั้นครูให้นักเรียนคิดโครงสร้างระบบการปกครองท้องถิ่นในอุดมคติ และคุณสมบัติคุณลักษณะต่างๆ แล้วให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าจะทำให้เกิดลักษณะและคุณสมบัติเหล่านั้นได้อย่างไร หรือหลังจากการศึกษาปัญหาการขาดแคลนกระดาษ ให้นักเรียนสมมติตัวเองอยู่ในครอบครัวที่ยากจนที่สุด ไม่สามารถซื้อกระดาษได้ ให้นักเรียนคิดหาวิธีการที่จะหาสิ่งอื่นมาใช้แทนกระดาษ

13. ศึกษาบุคคลที่สร้างสรรค์และกระบวนการสร้างสรรค์ (Creative People and Creative Processes) ยุทธวิธีนี้ครูให้นักเรียนศึกษาบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่ามีความสร้างสรรค์ และให้ศึกษาถึงกระบวนการและวิธีการสร้างสรรค์ของบุคคลเหล่านั้น เช่น ครูให้นักเรียนศึกษาชีวิตของนักประดิษฐ์และศิลปิน ให้นักเรียนศึกษาสิ่งทีบุคคลทั้งสองกลุ่มมีลักษณะ

คล้ายกัน และแตกต่างกัน ศึกษาบุคคลเหล่านั้นเป็นรายบุคคล แล้วดูความเหมือนกันและแตกต่างกันที่บุคคล สร้างสรรค์แต่ละคนทำงานสร้างผลงานของตน และให้นักเรียนโยงลักษณะต่างๆ ที่ศึกษานั้นกับบุคคลสำคัญในอดีต เช่น เบนจามิน แฟรงคลิน แล้วให้นักเรียนศึกษาคุณสมบัติของตนเองและเปรียบเทียบกับลักษณะ และคุณสมบัติของบุคคลที่มีชื่อเสียงเหล่านั้น

14. ส่งเสริมให้นักเรียนประเมินสถานการณ์ (Evaluate Situation) ครูให้นักเรียนเลือกคำตอบจากการพิจารณาเหตุและผล หรือให้ทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้น เช่น ครูให้นักเรียนพิจารณาสิ่งของต่างๆ แล้วทายว่าจะจมน้ำหรือลอย ให้นักเรียนชี้แจงเหตุผลของการทาย หรือจากการศึกษาประวัติศาสตร์ ให้นักเรียนพิจารณาและผลจากเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์นั้นๆ

15. พัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading) ยุทธวิธีนี้ฝึกให้เด็กสร้างความคิดจากจินตนาการ “มิใช่อ่านเพื่อทราบว่าคุณอะไร แต่เพื่อให้ทราบว่าฉันพาเราไปที่ไหน” เช่น ครูให้นักเรียนอ่านแล้วเก็บสำนวนต่างๆ ที่นักเรียนเขียนไว้ ทำรายการไว้ หรือดูรายการโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ แล้วทำรายการสำนวนต่างๆ

16. พัฒนาทักษะในการฟังอย่างสร้างสรรค์ (Creative Listening) ฝึกให้นักเรียนฟังเพื่อได้ข้อมูล ข้อคิด ซึ่งจะนำไปสู่เรื่องอื่นๆ ต่อไป เช่น การสร้างสัตว์จากจินตนาการ ครูให้นักเรียนคนแรกตั้งต้นหนึ่งประโยค แล้วให้คนต่อไปช่วยกันแต่งคนละประโยค บรรยายถึงลักษณะสัตว์จินตนาการนั้น หรือให้นักเรียนฟังเรื่องจากเทป แล้วให้นักเรียนทำรายการจากการฟังเป็น 2 รายการ รายการที่หนึ่งเป็นรายการข้อมูลเท็จจริงในเรื่อง อีกรายการเป็นข้อคิดที่ผู้ฟังสันนิษฐานหรือเดาจากเหตุการณ์ในเรื่อง

17. พัฒนาทักษะในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (Creative Writing) ยุทธวิธีนี้ฝึกให้นักเรียนเขียนบรรยายความคิดของตนให้ชัดเจน และแสดงอารมณ์ความรู้สึก ออกมาทางการเขียน เช่น ในการเขียนอัตชีวประวัติ ครูให้นักเรียนอภิปรายกันถึงวิธีการทำให้เรื่องราวในชีวิตของนักเรียนน่าสนใจ ให้นักเรียนคิดหาวิธีเสนอหรือเขียนเรื่องใหม่

18. พัฒนาทักษะในการจินตนาการมองเห็นภาพ (Skills in Visualization) ครูฝึกให้นักเรียนบรรยายสิ่งของหรือสถานการณ์จากแง่มุมต่างๆ หรือให้บรรยายความคิดออกมาเป็นรูปทรงสามมิติ เช่น ครูอภิปรายกับนักเรียนถึงสาเหตุของการฝันของมนุษย์ และพูดกันถึงศิลปินที่นำภาพในความฝันมาวาด นำเสียงที่ได้ยินในฝันมาแต่งเพลง หรือกวีนำเรื่องราวในฝันมาแต่งเป็นบทกลอนคำประพันธ์ หรือครูให้นักเรียนฟังดนตรี แล้วให้แสดงอารมณ์ความรู้สึกจากการฟังออกมาเป็นการวาดภาพ

ยุทธวิธีทั้ง 18 วิธีนี้ วิลเลียมส์กล่าวว่าใช้ได้ผลในการสอนเด็กที่มีความสามารถพิเศษ แต่วิธีที่ได้ผลมากคือ 1) ยุทธวิธีสำรวจจุดบอด 2) ยุทธวิธีการตั้งคำถามยั่วๆ 3) ยุทธวิธีให้ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงและนิสัย 4) ยุทธวิธีพัฒนาทักษะการค้นหา 5) ยุทธวิธีสร้างความอดทนต่อสิ่งคลุมเครือ 6) ยุทธวิธีการสอนเพื่อพัฒนามิใช่เพื่อปรับตัว 7) ยุทธวิธีประเมินสถานการณ์

มิติที่สาม : พฤติกรรมของนักเรียน

พฤติกรรมของนักเรียนอันเป็นผลจากการใช้ยุทธวิธีการสอนตามรูปแบบของ วิลเลียมส์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การรู้ และการรู้สึก วิลเลียมส์ได้แบ่งพฤติกรรมออกเป็น 8 กลุ่ม โดยใช้หลักเกณฑ์จากผลการวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์

ก. กลุ่มพฤติกรรมการคิด

1. มีความคล่องในการคิด คิดได้หลายอย่าง มีทั้งการตอบ ชักถาม เสนอแนะ วิธีการได้จำนวนมาก มักจะตอบได้มากกว่าสองคำตอบ การวัดจำนวนคำตอบจะเป็นการวัด ความคล่องในการคิดของเด็ก

2. มีความคิดยืดหยุ่นในการคิด โดยทั่วไปจะสามารถเสนอความคิดได้หลาย ๆ อย่าง และมักจะหาทางเลือกแบบต่างๆ สามารถเปลี่ยนแนวทางและวิธีการได้ การนับจำนวนของการเปลี่ยนจะช่วยให้ทราบความยืดหยุ่นของการคิดของเด็ก เด็กที่คิดคล่องอาจจะไม่ ยืดหยุ่นก็ได้ ถ้าความคิดหลายๆ ความคิดเป็นแนวเดียวกัน เด็กที่ยืดหยุ่นอาจจะไม่เป็นผู้คิด คล่องก็ได้

3. มีความแปลกใหม่ในการคิด กล่าวคือ สามารถคิดสิ่งใหม่ แปลก มีลักษณะ พิเศษ ไม่ธรรมดา เด็กที่สามารถคิดแปลกใหม่นี้อาจจะไม่คล่องหรือยืดหยุ่นก็ได้ เด็กประเภทนี้ บางทีพอได้ยินได้เห็นคนอื่นที่คิดแนวใหม่ เด็กเหล่านี้จะคิดต่อแบบใหม่ขึ้นไปอีก ในขณะที่คน อื่นไม่คิดต่อไปแล้ว

4. มีการคิดขยายตกแต่งเพิ่มเติม หมายถึง ความสามารถในการคิดที่จะ เพิ่มเติม ปรับปรุงตกแต่งความคิดเดิมให้น่าสนใจหรือลึกซึ้งกว้างขวางยิ่งขึ้น ผู้ที่คิดขยายตกแต่ง เพิ่มเติม นี้อาจจะไม่เป็นผู้ที่คิดริเริ่มแปลกใหม่ แต่จะเป็นผู้ที่ขยายความคิดใหม่ หรือเพิ่มเติม รายละเอียด ให้แก่ความคิดใหม่

ข. กลุ่มพฤติกรรมความรู้สึก

1. มีลักษณะนิสัยปกติที่ ช่างสังเกต และใฝ่รู้ มักจะสนใจอยากรู้เรื่องเกี่ยวกับ มนุษย์ สิ่งของ เหตุการณ์ ชอบสำรวจ ชักถาม และมีความสงสัยและคิดหาคำตอบ

2. มีลักษณะนิสัยช่างคิดช่างฝันหรือคิดจินตนาการ จะสามารถมองเห็นภาพ ในความคิดและมีความคิดฝันเฟื่องแปลกๆ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถแยกความจริงจาก ความฝัน

3. มีลักษณะนิสัยชอบสิ่งที่ยากลำบากและท้าทาย จะชอบปัญหาต่างๆ และ สนใจที่จะขุดค้นทำงานให้ลึกซึ้ง

4. มีลักษณะนิสัยกล้าเสี่ยง และกล้าเดา จะไม่กลัวเกรงความล้มเหลวหรือการ วิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น ไม่สนใจต่อความไม่แน่นอน การไม่มีระบบโครงสร้างแน่นอน

5.3 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เลือกตามลักษณะต่างๆ ที่มีผู้นำไปทดลองใช้สอนเด็กที่มีความสามารถพิเศษ การนำรูปแบบไปใช้อาจจะเลือกใช้หลายรูปแบบ เพื่อให้เหมาะกับระดับ วัย หรือขั้นการสอนเนื้อหาวิชา

รูปแบบการเรียนการสอน (Teaching – Learning Model) เป็นโครงสร้างที่ใช้เป็นแนวในการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ลักษณะเด่นของรูปแบบการเรียนการสอน คือ

1. ระบุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายของเนื้อหาที่จะสอน
2. มีหลักการหรือสมมุติฐานเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียนและกระบวนการเรียน

การสอน

3. มีแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละวัน

4. มีรูปแบบที่แน่นอนและชัดเจนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

5. มีการวิจัยหรือประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบนั้นๆ สนับสนุน

จอยส์และเวล (Joyce ;& Weil. 2000:46) ได้พิจารณาเลือกรูปแบบการเรียน

การสอน 80 รูปแบบ และได้จัดรูปแบบเหล่านี้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. กลุ่มที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction Models) กลุ่มนี้จะเน้นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับสังคมและผู้อื่น รูปแบบการสอนกลุ่มนี้จะกล่าวถึงความสามารถของบุคคลในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การทำงานแบบประชาธิปไตย และการทำงานสร้างสรรค์เพื่อสังคม นักวิชาการกลุ่มนี้ได้แก่ เฮร์เบิร์ต เทเลน (Herbert Thelen) ที่คิดวิธีการสืบสวนสอบสวนแบบกลุ่ม (Group Investigation) แฟนนีและแชฟเทล (Fannie ;& Shafitel) เป็นผู้ต้นคิดบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นต้น

2. กลุ่มที่เน้นการประมวลข้อมูลความรู้ ข่าวสาร (Information – Processing Models) กลุ่มนี้เน้นกระบวนการที่บุคคลจะจัดการความรู้ ข้อมูล การตระหนักถึงปัญหาและการแก้ปัญหา นักวิชาการกลุ่มนี้ได้แก่ ฮิลดา ตาบา (Hilda Taba) รูปแบบการคิดเชิงอุปนัย (Inductive Thinking Model) ริเชิด ซุดแมน (Richard Suchman) รูปแบบการฝึกสืบสวน (Inquiry Training Model) เจอโรม บรูเนอร์ (Jerome Bruner) การรับความคิดรวบยอด (Concept Attainment) และยอง เปียเจต์ (Jean Piaget) ความเจริญด้านความคิดความรู้ (Cognitive Growth) เป็นต้น

3. กลุ่มที่เน้นอัตบุคคล (Personal Models) กลุ่มนี้เน้นกระบวนการพัฒนาตนและอัตมโนทัศน์ (Self - Concept) นักวิชาการกลุ่มนี้ได้แก่ คาล โรเจอร์ (Carl Rogers) การสอนทางอ้อม (Nondirective Teaching) ฟิตส์ เฟิลส์ (Fitz Perls) การฝึกกระมัตรวัง (Awareness

Training) วิลเลียม กอร์ดอน (William Gordon) รูปแบบ Synectics และวิลเลียม กลาสเซอร์ (William Glasser) รูปแบบ Classroom Meeting เป็นต้น

4. **กลุ่มที่เน้นพฤติกรรม (Behavioral Models)** กลุ่มนี้เน้นการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีขั้นตอนก่อนหลัง และสามารถสังเกตได้ กลุ่มนี้ได้แก่ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) การจัดการแบบฉุกเฉิน (Contingency Management) และกาเย่ (Gagne) การฝึกโดยตรง (Direct Training) เป็นต้น

รูปแบบการสอนเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่นำเสนอนี้มีหลายลักษณะ บางรูปแบบจะเป็นไปในวงกว้าง บางรูปแบบการสอนเสริม 3 ชั้นของเรนซูลลี (Renzulli's Enrichment Triad) ซึ่งมุ่งหมายเจาะจงเพื่อใช้ในการสอนเด็กปัญญาเลิศ โดยมุ่งพัฒนาทักษะทางปัญญาในการหาความรู้และเจตคติในการแสวงหาความรู้ แต่รูปแบบการสอนของวิลเลียม (The William Model) มุ่งเน้นพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ทั้งทักษะด้านจิตพิสัยและสติปัญญา รูปแบบของวิลเลียมจึงลึกซึ้งมากกว่า รูปแบบของเรนซูลลีที่พยายามพัฒนาหลายๆ ด้าน แต่ไม่ลึกมากนัก

อนึ่ง รูปแบบการเรียนการสอนที่จัดเป็นกลุ่มใหญ่ๆ 4 กลุ่มนั้น ก็ได้หมายความว่าแต่ละรูปแบบในแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะเฉพาะในกลุ่มของตน แต่อาจจะมีลักษณะร่วมกับกลุ่มอื่นบ้าง เช่น รูปแบบของทาบ (Taba) และปาร์เนส (Parnes) ซึ่งอยู่ในกลุ่มประมวลข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร แต่ก็เน้นในการพัฒนาทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการพัฒนาตนเองของผู้เรียนด้วย

5.4 การนำรูปแบบการสอนไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

ในการพิจารณาจัดสร้างหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษนั้น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาที่มีความสามารถพิเศษหลายคนมีความเห็นว่า ควรปรับใช้จากหลักสูตรปกติ เพียงแต่มีการปรับในเรื่องต่อไปนี้คือ

ก. ปรับเนื้อหาให้มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีการอภิปราย อ่าน และศึกษาเพิ่มเติมที่ลึกซึ้งและกว้างขวางขึ้น มีลักษณะที่เป็นนามธรรมมากขึ้น
2. เนื้อหาที่ศึกษามีความซับซ้อนมากขึ้น
3. เนื้อหาที่มีความหลากหลายมากขึ้น
4. จัดเนื้อหาให้มีความคิดรวบยอดหลัก (Key Concepts) และแนวคิดแบบนามธรรม (Abstract Ideas) ในแต่ละวิชาลึกซึ้งยิ่งขึ้น
5. ให้มีโอกาสดูเกี่ยวกับมนุษย์มากขึ้น เช่น ศึกษาชีวประวัติของบุคคลสำคัญและปัจเจกชนที่สร้างสรรค์ เพื่อวิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ปัญหา เพราะเด็กที่มีความสามารถพิเศษจะมีโอกาสเป็นผู้นำทางสาขาต่างๆ ในอนาคต

6. ให้ศึกษาการสืบสวนสอบสวน ซึ่งเป็นวิธีแสวงหาความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ (Methods of Inquiry)

ข. ปรับกระบวนการเรียนการสอน

การปรับกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตร และการสอนสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษนั้น ควรทำดังนี้

1. ใช้คำถามที่ต้องใช้ความคิดระดับสูง (Higher Level of Thinking Skills) มิใช่ถามความจำ ความเข้าใจเท่านั้น แต่ให้นำข้อมูลความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ต้องเพิ่มให้ฝึกคิด นำความรู้ไปใช้พัฒนาแนวคิดใหม่ ประเมินความเหมาะสม และการคิดสร้างสิ่งใหม่

2. คำถามหรือแบบฝึกหัดควรเป็นแบบปลายเปิด (Open - Endedness) เพื่อให้ นักเรียนได้คิดกว้างขวางและหลากหลาย ไม่ควรเป็นเรื่องที่มีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียว

3. ส่งเสริมการค้นพบ (Discovery) ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ นักเรียนได้ค้นพบรูปแบบแนวคิด และหลักการด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความอยากรู้อยาก เห็น และความมั่นใจในตนเอง

4. ฝึกการใช้เหตุผลให้มาก ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสสรุปจากเหตุผล และ หลักฐานต่างๆ ไม่ควรเน้นแต่ผลสรุปอย่างเดียว ควรให้นักเรียนได้ชี้แจงเหตุผลและหลักฐานที่ นำไปสู่การสรุปนั้น การฝึกให้นักเรียนชี้แจงแสดงหลักฐานและเหตุผลนี้ นักเรียนก็จะได้เรียนรู้ซึ่ง กันและกัน

5. ให้นักเรียนมีอิสระในการเลือกเรื่องที่ต้องการจะศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ การ ให้โอกาสนักเรียนเลือก จะช่วยเสริมความสนใจในการเรียนและสร้างนิสัยอิสระ ช่วยตนเอง แต่ใน ระยะต้นครูอาจต้องช่วยเหลือบ้าง

6. จัดให้มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์และสถานการณ์จำลอง กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์หรือ ปฏิสัมพันธ์ ตลอดจนสถานการณ์จำลองจะช่วยให้ นักเรียนได้พัฒนาตนเอง พัฒนาทักษะ ทางสังคมและทักษะการเป็นผู้นำ กิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การสร้างกฎเกณฑ์ของกลุ่ม การทำงาน ในกลุ่มย่อย การวิเคราะห์ประเมินตนเอง และการประเมินผลจากเพื่อน

7. จัดระยะเวลาในการเรียนให้พอเหมาะและมีความหลากหลายของวิธีการสอน เด็กที่มีความสามารถพิเศษมักจะเรียนรู้ได้เร็ว เพราะฉะนั้นครูจึงต้องคาดคะเนระยะเวลาในการ สอนให้พอเหมาะ เพื่อมิให้นักเรียนเบื่อหน่าย ตลอดจนใช้วิธีสอนแบบต่างๆ ที่จะช่วยให้นักเรียน สนใจ

ค. การปรับผลสัมฤทธิ์ของการเรียน

ผลงานของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ควรจะมีลักษณะเหมือนกับผลงานของ คนในอาชีพนั้นจริงๆ ผลงานอาชีพมีลักษณะต่อไปนี้

1. ศึกษาปัญหานั้นจริงๆ (Real Problems) นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ต้องการผลงานที่มาจากปัญหาจริง

2. มีผู้ดู ผู้ฟังจริงๆ (Real Audiences) คือควรให้นักเรียนมีโอกาสนำผลงาน
ต่อชุมชนและสาธารณชนจริงๆ

3. การสร้างของใหม่จากที่เรียนรู้ (Transformation) ควรให้นักเรียนได้นำข้อมูล
ต่างๆ มาสร้างและปรับปรุงใหม่ ไม่ใช่เพียงแต่เรียนรู้และสรุปเป็นข้อมูลเฉยๆ

4. การประเมินผลงานของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ควรให้สาธารณชนหรือ
เพื่อนนักเรียนช่วยประเมิน ไม่ใช่ครูประเมินฝ่ายเดียว และฝึกให้นักเรียนประเมินผลงานของ
ตนเอง

ง. การปรับสภาพแวดล้อมในการเรียน

สภาพแวดล้อมในการเรียน (Learning Environment) หมายถึง
สภาพแวดล้อมทั้งกายภาพ ได้แก่ สภาพของห้องเรียน โรงเรียน และสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ
สภาพแวดล้อมในการสอนเด็กที่มีความสามารถพิเศษก็เช่นเดียวกับการสอนเด็กทั่วไป สภาพ
สิ่งแวดล้อมสำหรับการเรียนที่ดี ควรมีลักษณะต่อไปนี้

1. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student - Centered) ไม่ใช่ครูเป็นศูนย์กลาง
(Teacher Centered) คือ การเรียนการสอนเน้นที่ตัวผู้เรียนและความสนใจผู้เรียน เช่น มีการให้
นักเรียนอภิปรายซักถาม แทนที่ครูจะบรรยายเพียงคนเดียว

2. มีบรรยากาศส่งเสริมความเป็นอิสระของผู้เรียน ผู้เรียนได้หาความรู้ด้วย
ตนเอง แก้ปัญหด้วยตนเอง แทนที่จะพึ่งแต่ครูคนเดียว

3. มีบรรยากาศที่เปิดกว้างทั้งทางกายภาพและทางจิตใจ เช่น มีการสำรวจ
สิ่งแวดล้อม หรืออภิปรายแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง

4. มีการยอมรับมากกว่าการตอบถูก ผิด คือ ครูยอมรับความคิดและข้อเสนอ
ของผู้เรียนรับฟังด้วยความเห็นอกเห็นใจ และพยายามเข้าใจ หรืออธิบายตีความให้ถ่องแท้ ไม่
ควรตัดสิน ผิดถูกทันที

5. มีลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ ยากซับซ้อนขึ้น เช่น มีวัสดุยาก
ซับซ้อนขึ้น มีหนังสือที่ยากซับซ้อนขึ้น หรืองานที่ให้ทำยากขึ้น คำถามที่ยากซับซ้อนขึ้น

6. มีการเคลื่อนไหวได้คล่องตัวมากขึ้น (High Mobility) คือ นักเรียนจะ
เคลื่อนไหวได้คล่องตัว เช่น เลื่อนการทำงานเป็นกลุ่ม หรือออกไปศึกษานอกห้องเรียน

สรุปการปรับหลักสูตรและการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษโดยมี
หลักการที่สำคัญในการจัดคือ จะต้องสนองลักษณะความต้องการพิเศษของนักเรียนทั้งกลุ่ม และ
เป็นรายบุคคลให้มากที่สุด

5.5 เกณฑ์ในการเลือกรูปแบบการเรียนการสอนที่จะนำไปใช้ มีดังนี้

1. ความเหมาะสมกับสถานการณ์ (Appropriate to The Situation) คือ เหมาะกับสภาพของโรงเรียน ห้องเรียน ปรัชญาของโรงเรียน ความคาดหวังของพ่อ แม่ และลักษณะพิเศษของครูผู้สอน
2. ความครอบคลุม (Comprehensiveness) รูปแบบที่เลือกใช้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาวิธีสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สภาพแวดล้อมทางการเรียน ถ้าไม่ครอบคลุมยังขาดในด้านใดจะสามารถเสริมหรือปรับปรุงใหม่ได้หรือไม่
3. ความยืดหยุ่นหรือการนำไปปรับใช้ (Flexibility or Adaptability) รูปแบบที่เลือกนี้สามารถนำไปปรับใช้กับวิชาอื่นๆได้เพียงใด สามารถปรับใช้ในระบบโครงสร้างการบริหารและหลักสูตรที่มีอยู่ได้หรือไม่ สามารถปรับใช้ร่วมกับรูปแบบอื่นได้หรือไม่ สามารถปรับใช้กับเด็กระดับวัยต่างๆได้หรือไม่ สามารถปรับใช้เพื่อสนองความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนได้หรือไม่
- การปฏิบัติ (Practicality) รูปแบบที่เลือกนี้มีวัสดุอุปกรณ์ที่พอจะนำมาใช้หรือผลิตขึ้นได้ ค่าใช้จ่ายไม่สูงเกินไป การอบรมครูเพื่อใช้รูปแบบพอจะทำได้และการนำรูปแบบไปใช้ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่พอจะทำได้
4. ความเที่ยงตรง (Validity) คือ รูปแบบการสอนใช้วิธีการพัฒนาเหมาะสมเพียงใด มีผลการวิจัยที่สนับสนุนประสิทธิผลของวิธีสอนรูปแบบนั้นหรือไม่ และได้นำไปใช้สอนเด็กที่มีความสามารถพิเศษแล้วอย่างไร

การผสมผสานรูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นสุดท้ายของการเลือกและนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ คือ การพิจารณาว่าจะนำรูปแบบใดไปใช้ในการสอนเรื่องใด ระดับใด และอายุเท่าไร การผสมผสานหลายรูปแบบก็อาจจะจำเป็นในการเรียนการสอนบางสถานการณ์ ในบางเรื่องอาจใช้รูปแบบนี้ แต่บางเรื่องก็อาจจะใช้รูปแบบอื่น ควรผสมผสานไม่ควรเน้นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง (June maker. 1982 : 1 - 7;และ อาร์ สัททนต์. 2540)

ทฤษฎีพหุปัญญาและการสอนตามหัวข้อแนวคิด (MI and Thematic

Instruction)

นักการศึกษาในปัจจุบันเริ่มเห็นความสำคัญของการสอนแบบสหวิทยาการ โดยบูรณาการวิชาการต่างๆ เข้าด้วยกัน และเรื่องที่จะสอนต้องเป็นเรื่องที่จะสะท้อนชีวิตจริง ของนักเรียนในสังคม โดยไม่ได้แยกวิชาการออกจากชีวิตประจำวัน การสอนแบบนี้จะสอนตามแนวคิด (Theme) การสอนพหุปัญญาอาจใช้หัวข้อเรื่อง (Theme) ในการสอนโดยกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ใช้ปัญญาทุกด้าน (Armstrong Thomas. 1994 : 64;และ อาร์ สัททนต์. 2543 : 62)

ทฤษฎีพหุปัญญากับยุทธวิธีการสอน (MI and teaching Strategies)

อาร์มสตรอง โธมัส (Armstrong Thomas. 1994 : 65) และอารี สันทรวี (2543 : 64) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีพหุปัญญาว่าไม่มียุทธวิธีการสอนแบบใดที่ดีที่สุดสำหรับเด็กทุกคน เพราะเด็กทุกคนมีความสามารถ ความฉลาด และความชอบแตกต่างกัน ยุทธวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเด็กกลุ่มหนึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับเด็กอีกกลุ่ม เช่น ถ้าครูสอนโดยใช้เพลงดนตรี จังหวะวิธีสอนนี้ เด็กที่ฉลาดด้านดนตรีจะสนใจเป็นพิเศษ แต่เด็กที่ไม่ถนัดดนตรีอาจไม่สนใจเลย หรือการสอนโดยใช้ภาพ อาจเหมาะสมกับเด็กที่ฉลาดด้านมิติ แต่เด็กที่ฉลาดด้านภาษา คำพูด ก็จะไม่สนใจ เพราะว่าเด็กมีความแตกต่างกันมาก ครูจึงควรใช้ยุทธวิธีการสอนหลายวิธี ถ้าครูสอนโดยใช้วิธีทั้ง 2 ด้าน ในวันหนึ่งๆ เด็กแต่ละคนจะได้รับในสิ่งที่ตรงกับความถนัดของตน

แนวทางในการส่งเสริมพหุปัญญาในด้านต่าง ๆ

สุปราณี ไกรวัตนุสสรณ์ และคณะพร คมสัน (2544 : 9 - 33) ได้อธิบายแนวทางในการส่งเสริมพหุปัญญาแต่ละด้านดังนี้

นอกจากนั้น อาร์มสตรอง โธมัส. 1994 : 74 – 76) ; และอารี สันทรวี (2543 : 74) ได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริม คือ การใช้ความคิดรวบยอดทางกายซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ให้นักเรียนเข้าใจความคิดรวบยอดโดยการแสดงท่าทาง หรือให้นักเรียนแสดงละครแสดงถึงความคิดรวบยอดที่เรียน เช่น ท่าทาง เป็นตัวบุคคลในประวัติศาสตร์ และให้ผู้เรียนทายกิจกรรมนี้

- การคิดด้วยเสียงสิ่งของ นักเรียนที่มีปัญญาสูงด้านร่างกายจะเรียนได้ดี ถ้าได้หยิบจับสิ่งของ หรือหยิบทำด้วยมือของตนเอง นักการศึกษาปัจจุบันได้นำมาผลิตเป็นอุปกรณ์ในการเรียนของนักเรียน เช่น แท่งไม้ บล็อกชนิดต่างๆ

- แผนที่ร่างกาย อาจนำร่างกายมนุษย์เป็นอุปกรณ์การสอนได้ โดยให้เป็นจุดต่างๆ ของแผนที่

แนวทางในการส่งเสริมความสามารถด้านเข้าใจผู้อื่น ได้แก่

1. พยายามฝึกที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อุดหนุนฟัง โดยไม่พูดขัดจังหวะถามคำถามเป็นระยะๆ ให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมจัดลำดับความคิดของผู้อื่นเพื่อตรวจสอบความเข้าใจตนเอง

2. ฝึกเฝ้าดูพฤติกรรมทั้งด้านบวกและด้านลบของคนว่าคนเหล่านั้นกำลังคิดอะไร และรู้สึกอย่างไร โดยไม่ต้องสื่อสารทางวาจา

3. แบ่งปันเพื่อนกัน โดยครูของนักเรียนว่า “หันไปหาเพื่อนข้างๆ แล้วแบ่งปันกัน” บางทีเมื่อสอนจบเรื่องใดครูอาจจะให้นักเรียนหัวหน้าเข้าหากัน และคิดตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เพิ่งเรียนจบไป

4. กลุ่มร่วมมือ เป็นการดำเนินงานกลุ่มเล็กๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือ

5. การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการที่คนรวมกลุ่มกันของบุคคล แล้วสร้างสถานการณ์สมมติขึ้น โดยเลียนแบบสภาพความเป็นจริง

แนวทางในการส่งเสริมความสามารถด้านเข้าใจอื่น ได้แก่

1. เก็บบันทึกgrayงานที่สะท้อนความคิด ความรู้สึก การหยั่งเห็น และเหตุการณ์สำคัญๆ ในแต่ละวัน โดยพยายามใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การเขียน การวาดภาพ การร้องเพลง การระบายสี เป็นต้น

2. ทำตัวเป็นผู้สังเกตการณ์ที่อยู่ภายนอก และเฝ้าดูความคิดของตนเอง ความรู้สึก และอารมณ์ สังเกตรูปแบบของการแสดงออกของอารมณ์ ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น รูปแบบของความโกรธ การเล่น หรือความตื่นเต้น

3. การประเมินยุทธวิธี การคิดของตนเองในรูปแบบการสอนสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อเราทำสิ่งต่างๆ โดยการวางแผนอย่างดีแล้ว หรือเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ จะตัดสินใจอย่างไร เมื่อมีทางเลือกหลายๆ ทาง เป็นต้น

4. จัดทำกราฟแสดงอารมณ์ แสดงให้เห็นจุดสูงสุด ในแต่ละวัน บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดอารมณ์ที่แตกต่างกัน

5. คิดตรึงตรองครั้งละ 1 นาที ระหว่างที่ครูสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ครูอาจจะใช้เวลา นอก แก่นักเรียนครั้งละ 1 นาที ให้นักเรียนคิดตรึงตรองถึงเรื่องที่เรียน 1 นาที นอกจากจะช่วยให้ให้นักเรียนหยุดคิดแล้ว ยังเป็นการเตรียมตัวสำหรับทำกิจกรรมต่อไป

6. กิจกรรมสัมพันธ์กับนักเรียนโดยตรง โดยเฉพาะผู้ที่ถนัดด้านปัญญา ด้านตน มักจะถามเสมอว่า “แล้วเรื่องที่นักเรียนเรียนนี้มันเกี่ยวข้องกับชีวิตอย่างไร”

7. ให้โอกาสนักเรียนได้เลือกตัดสินใจ เลือกสิ่งที่จะเรียน การฝึกให้นักเรียนตัดสินใจเลือกบ่อยๆ ก็จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบ ของนักเรียนแข็งแรงขึ้น

8. สอนนักเรียนให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เพราะการเรียนรู้ต้องอาศัยสมองแห่งอารมณ์ (Emotional Brain) ด้วย ครูจะต้องสอนนักเรียนให้กระตุ้นอารมณ์ ความรู้สึก และสร้างบรรยากาศให้นักเรียนให้หัวเราะ อารมณ์อย่างปลอดภัย ไม่ตำหนิและยอมรับอารมณ์ต่างๆ ของนักเรียน และจัดประสบการณ์ที่ทำให้นักเรียนเกิดอารมณ์

9. การตั้งจุดมุ่งหมาย ผู้ที่มีความสามารถหรือมีความเก่งด้านตน ได้แก่ ความสามารถในการตั้งจุดมุ่งหมาย ที่เป็นจริงได้ (อารี สัททหวิ. 2543 : 79 - 81; สุปราณี ไกร วัฒนุสสรณ์; และคณาพร คมสัน. 2544 : 18; อ้างอิงจาก Campbell and others. 1996 : 3650)

5.6 ทฤษฎีพหุปัญญากับการประเมินผล

ยุทธวิธีการสอนแบบพหุปัญญา จำเป็นต้องมีการปรับการประเมินผลการเรียนรู้ใหม่ เพราะถ้าครูสอน เพื่อพัฒนาปัญญา 7 ด้าน แล้วเขาแบบทดสอบมาตรฐานเดิมมาใช้วัด ดังนั้น ทฤษฎีพหุปัญญาควรเป็นการประเมินผลแบบใหม่ ไม่ใช่ระบบแบบทดสอบมาตรฐานแบบอิงกลุ่มแต่จะเป็นในรูปของอิงเกณฑ์ อิงมาตรฐาน และวัดผลงานจริง ๆ และเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลงานแต่ละคน

ปรัชญาการประเมินของทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มใหม่ของการประเมินที่จัดคำถามแบบเลือกตอบ เป็นการประเมินผลงานจริง ๆ และในสภาพจริง

องค์ประกอบสำคัญในการประเมินในสภาพจริง (Authentic Assessment) คือ การจัดเก็บเอกสารข้อมูล (Documentation) ของผลงานและกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียน มีวิธีการเก็บข้อมูลเอกสารดังนี้

1. **ระเบียบพฤติกรรมการณ์** เช่น มีสมุดบันทึกประจำวันและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านวิชาการและไม่ใช่วิชาการ ตลอดจนสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนๆ ของนักเรียนทุกคน
2. **ตัวอย่างผลงาน** เก็บตัวอย่างผลงานของนักเรียนไว้ในแฟ้ม
3. **แถบเสียง** ใช้แถบเสียงบันทึกการอ่านหรือการพูด ตลอดจนการเล่าเรื่อง การอภิปราย หรือการร้องเพลง การเล่นดนตรีของนักเรียน
4. **วิดีโอเทป** ใช้วิดีโอเทป บันทึกพฤติกรรมและกิจกรรมของนักเรียนไว้ เช่น การแสดงละคร การแข่งกีฬา การประดิษฐ์สิ่งของ การทำงานแกะสลัก ฯลฯ
5. **ถ่ายภาพ** ครูควรมีก้องถ่ายภาพไว้ประจำเพื่อถ่ายภาพผลงานที่เก็บไว้ไม่ได้ เช่น ผลงานโครงการวิทยาศาสตร์ ผลงานศิลปะ ฯลฯ
6. **บันทึกประจำวันของนักเรียน** นักเรียนเขียนบันทึกประจำวันทุกวันถึงประสบการณ์ในโรงเรียน ความรู้สึก ในสมุดบันทึก
7. **บันทึกความก้าวหน้าของนักเรียน** นักเรียนมีสมุดบันทึกความก้าวหน้าในการเรียน เช่น จำนวนหนังสือที่ได้อ่าน จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
8. **สังคมมิติ** ครูสังเกตและบันทึกความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทั้งด้านบวกและด้านลบ
9. **การทดสอบแบบไม่เป็นทางการ** สร้างแบบทดสอบเพื่อจะทราบว่านักเรียนได้อะไร ไม่ใช่แบบทดสอบว่านักเรียนไม่รู้อะไร

5.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพหุปัญญา

แอสมอร์ ล่ารา ฮอลิแฮม (Ashmore, Lara Houlihan. 2003) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ความสามารถในการใช้ เว็บไซต์ ตามแนวทางทฤษฎีพหุปัญญาของ เฮวาร์ด การ์ดเนอร์ โดย

ใช้แบบสอบถาม Teele Inventory for Multiple Intelligences (TIMI), การสังเกต, การสัมภาษณ์, ผลจากการศึกษาพบว่า เด็กมีความสามารถในการใช้ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic), ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence), และปัญญาหรือความเก่งในการรู้จักใจของตนเอง (Intrapersonal) อยู่ในระดับสูง ส่วนความสามารถในการใช้ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence), ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) และ ปัญญา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical - Mathematical Intelligence) อยู่ในระดับ กลาง ส่วนการใช้พหุปัญญาที่อยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ปัญญาด้านภาษาและถ้อยคำ (Linguistic Intelligence).

เอลิซาเบท ทอมเซน (Elisabeth Thomsen. 2003 : Online) ได้ศึกษาการใช้ ทฤษฎีพหุปัญญา ในภาคปฏิบัติในห้องเรียน โดยวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงกระบวนการที่จะ นำเอาทฤษฎีของ เฮวาร์ด การ์ดเนอร์มาประยุกต์ใช้ในห้องเรียนตามหลักการเรียนที่ว่าผู้เรียน สามารถเรียนรู้วิชาต่างๆโดยธรรมชาติ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยการสังเกตในห้องเรียน การ สัมภาษณ์ครู และเด็กนักเรียน การวิเคราะห์เอกสารและการจัดบันทึก ผลจากการศึกษาพบว่า ทฤษฎีของเฮวาร์ด การ์ดเนอร์ที่มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็น กระบวนการความพยายามที่ยุ่งเหยิงซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหาของบทเรียน ครูที่อยู่ในประเทศต่างๆ ต่างก็รับเอาคุณค่าและความเชื่อเกี่ยวกับ ความพหุปัญญาของมนุษย์และรูปแบบการสอนที่ เหมือนกัน

คอลลิน เอ เร็ควู้ด (Collins A Rockwood. 2003 : Online) ได้ศึกษาทฤษฎีพหุ ปัญญาของ เฮวาร์ด การ์ดเนอร์ โดยยึดการใช้ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic) ในการนำมาประยุกต์ใช้ในการทดสอบเพื่อประสิทธิภาพในการสอนในห้องเรียน โดยการใช้ร่างกายช่วยในการออกเสียงของศัพท์ ผลจากการศึกษาเด็กนักเรียน มีความสนุกกับการเรียนมากกว่าเดิมและตั้งใจเรียน อีกทั้งเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนมากยิ่งขึ้น

ซอห์ท เอส คัทเลอร์ (Sohn S. Culter. 2003 : Online) ได้ศึกษาพบว่า ทฤษฎีของ เฮวาร์ด การ์ดเนอร์ สามารถช่วยให้เด็กนักเรียนเกรด 6 ของ โรงเรียน แอนดริว มีความสามารถในการช่วยให้นักเรียนเลือก กลวิธีที่เหมาะสมในการแก้โจทย์ปัญหาของวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียน สามารถที่จะใช้วิธีมาแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยการเลือกวิธีและกลยุทธ์ที่จะนำมาแก้ปัญหาโจทย์ คณิตศาสตร์ตามที่นักวิจัยได้สร้างรูปแบบและเครื่องมือตามทฤษฎีของเฮวาร์ด การ์ดเนอร์

5.8 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) มีหลักการสำคัญ กล่าวคือ ในการ เรียนรู้ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำ (Active) และสร้างความรู้ โดยมีความเชื่อพื้นฐานมาจาก 2 แหล่ง คือ จากทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์และไวททอสกี ทฤษฎี Constructivism จึงแบ่ง ออกเป็น 2 ทฤษฎี (Gvedler. 1997 : 58 ;& Woolfolk. 1995 : 276)

1. Cognitive Constructivism หมายถึง ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญาซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาของเพียเจต์ เน้นผู้เรียนเป็นผู้กระทำ และเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นในใจเอง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทในการก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางพุทธิปัญญาขึ้น ทำให้ผู้เรียนปรับความรู้ ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ให้เข้ากับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนทำให้เกิดความสมดุล และเกิดเป็นความรู้ใหม่ (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2545 : 210; อ้างอิงจาก Fowler. 1994 ; Green; et al. 1996)

2. Social Constructivism เป็นทฤษฎีที่มีฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการของไวทกอสกี เน้นบทบาทของภาษาและสังคม โดยธรรมชาติ และเกิดขึ้นในสภาพทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกๆ ที่ ดังนั้น องค์ประกอบทางสังคมเป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้บุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกภายนอก การเรียนรู้ จึงเน้นการเรียนรู้จากสภาพชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ในโรงเรียน (Gredler. 1997 : 58; Woolfolk. 1995 : 276; สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2545 : 210; อ้างอิงจาก Bruning; et al. 1999)

คุณลักษณะร่วมของทฤษฎี Constructivism แมื่อนักจิตวิทยาระหว่าง Cognitive Constructivists และ Social Constructivists จะมีความเห็นความแตกต่างกัน เกี่ยวกับคำอธิบายเกี่ยวกับการสร้างความรู้ของผู้เรียน แต่ทั้งสองก็มีความเห็นร่วมกันของคุณลักษณะ Constructivism ดังนี้ คือ

1. ผู้เรียนสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
 2. การเรียนรู้สิ่งใหม่ ขึ้นอยู่กับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน
 3. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้
 4. การจัดสิ่งแวดล้อมกิจกรรมที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- อย่างมีความหมาย

ปัจจุบันทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึมได้รับความสนใจจากผู้มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา สหรัฐอเมริกา คณะกรรมการชุดนี้จึงสรุปว่าผู้เรียนจะมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ก็ต่อเมื่อถูกใช้การสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered) พร้อมกับเสนอหลักการทางจิตวิทยา (Learner - Centered Psychological Principles) ว่าสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทั้งหมด 14 หลักการ และแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2545 : 211 - 212; อ้างอิงจาก APA. 1995; Lambert ;& McCombs. 1998) หลักการกลุ่มที่ 1 คือ การรู้คิด และการตระหนักในการรู้คิดของตนเอง (Cognitive and Metacognitive) ประกอบด้วย

1. ธรรมชาติของการเรียนรู้จะต้องมีผู้เรียนเป็นผู้กระทำ
2. ผู้เรียนจะต้องมีเป้าหมายในการเรียนรู้
3. ผู้เรียนสร้างความรู้โดยการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารใหม่กับความรู้เดิม
4. ยุทธศาสตร์ในการคิดของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้
5. การตรวจสอบปรับปรุงการคิดให้เหมาะสมกับการแก้ปัญหา

6. สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่มีความหมายคล้ายคลึงกับชีวิตจริง

หลักการกลุ่มที่ 2 แรงจูงใจ และเจตคติ (Motivation and Affective) ได้แก่

1. แรงจูงใจ ความมุ่งมั่น ความเชื่อ ความรู้สึกของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้
2. แรงจูงใจภายในของผู้เรียน
3. ความพยายามของผู้เรียน

หลักการกลุ่มที่ 3 พัฒนาการและสังคม (Developmental and Social) ได้แก่

1. พัฒนาการทั้งทางร่างกาย เซาว์นปัญญา อารมณ์ และสังคม อาจเอื้อ หรือเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้

2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้

หลักการกลุ่มที่ 4 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ได้แก่

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคลและภายในตัวบุคคลที่เนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมของพันธุกรรม

2. ความแตกต่างทางภูมิหลังและวัฒนธรรมของผู้เรียน

3. การใช้มาตรฐานในการวัดและประเมินผล รวมทั้งการวิเคราะห์ผลของการเรียนรู้ที่เหมาะสม

5.9 แนวคิดพื้นฐานทางทฤษฎีที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้

ทฤษฎีที่เป็นต้นกำเนิดของคอนสตรัคติวิซึม คือ ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ และทฤษฎีของไวทกอสกี (Gredler. 1997 : 58) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลายในเวลาต่อมา การสร้างกระบวนการเรียนรู้ แนวคิดของคอนสตรัคติวิซึมจึงต้องศึกษาแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของทฤษฎีทั้งสองเพื่อนำมากำหนด เป็นกรอบโครงสร้างในการจัดกระบวนการเรียนรู้

ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์ (Jean Piaget's Cognitive Development Theory) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางปัญญาของบุคคล มีเป้าหมายในการแยกแยะและศึกษากฎโดยรวมของพัฒนาการทางปัญญา ซึ่งเน้นพัฒนาการทางการคิดเชิงเหตุผล (Logical Thinking) จากวัยทารกถึงวัยผู้ใหญ่ เพียเจต์ อธิบายว่า พัฒนาการทางเซาว์นปัญญาของบุคคลที่มีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซาบหรือดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้น เมื่อบุคคลรับและซึมซาบข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิมถ้าหากว่าไม่สามารถสัมพันธ์กันได้ ก็จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (Disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา เพียเจต์เชื่อว่า (ทิสนา แคมมณี. 2545 : 91; อ้างอิงจาก Piaget. 1972 : 1 - 12) คน

ทุกคนจะมีการพัฒนาเชาวน์ปัญญาไปตามลำดับขั้น จากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logico - Mathematical Experience) รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (social Transmission) วุฒิภาวะ (Maturity) และกระบวนการพัฒนาความสมดุลของบุคคลนั้น (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2545 : 49 - 50; ทิศนา แหม่มณี. 2545 : 90 - 91)

เพียเจต์ ถือว่า การพัฒนาเชาวน์ปัญญาของมนุษย์จะเป็นไปตามลำดับขั้นเปลี่ยนแปลงข้ามขั้นไม่ได้ โดยจำแนกออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นการใช้กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส (Sensori - Motor Stage) จะอยู่ในช่วงแรกเกิด - 2 ปี พฤติกรรมของเด็กแสดงออกโดยการเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่ เช่น การมอง การดูด การไขว่คว้า
2. ขั้นเตรียมสำหรับความคิดที่มีเหตุผล (Preoperational or Preconceptual Stage) อยู่ในช่วงอายุ 2 - 7 ปี เด็กวัยนี้เริ่มด้วยการพูดเป็นประโยค และการเรียนรู้คำต่างๆ เพิ่มขึ้น เด็กจะรู้จักคิดในใจ ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับความรู้เป็นส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะใช้ภาษาได้อย่างลึกซึ้ง สามารถที่จะเรียนรู้สัญลักษณ์และใช้สัญลักษณ์ได้ เด็กวัยนี้มักเล่นสมมติ
3. ขั้นความคิดอย่างมีเหตุผลเชิงรูปธรรม (Concrete Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่างปี 7 - 11 ปี เป็นขั้นที่เด็กสามารถใช้สมองคิดอย่างมีเหตุผล แต่กระบวนการคิดและการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาจะต้องอาศัยรูปธรรมกล่าวคือ จะต้องเป็นวัตถุ หรือ เหตุการณ์ที่เด็กได้พบเห็นจริงๆ จุดเด่นของเด็กวัยนี้ คือ เด็กเริ่มมีเหตุผล สามารถคิดกลับไปได้ (Reversibility)
4. ขั้นคิดอย่างมีเหตุผลเชิงนามธรรม (Formal Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 11 - 15 ปี พัฒนาการทางเชาวน์ปัญญา และความคิดของเด็กเป็นขั้นสุดยอด คือ เด็กวัยนี้เริ่มคิดเป็นผู้ใหญ่ ความคิดแบบเด็กเริ่มสิ้นสุดลง เด็กสามารถคิดหาเหตุผล นอกเหนือ ไปจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถคิดอย่างนักวิทยาศาสตร์ สามารถสร้างสมมติฐาน และทฤษฎี มีความคิดสิ่งที่เป็นนามธรรม

ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาทั้ง 4 ขั้นนี้ มิได้เกิดขึ้น โดยลำพัง หรือแยกออกจากกัน ขั้นตอนของแต่ละขั้นตอนที่เกิดขึ้น จะเป็นตัวนำไปสู่ขั้นตอนต่อไป อย่างเป็นลำดับ ความคิดที่สำคัญๆ อยู่กับเจริญทางร่างกาย ประสบการณ์จากการที่เด็กได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลอื่น (Social Interaction) ตลอดจนความสมดุลย์ กระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าเด็กไม่มีโอกาสพบปะผู้คน หรือสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2545 : 56 - 57; พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. มปป : 71 - 74)

ทฤษฎีพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของไวทสกี้ (Vygotski.1978)

ไวทสกี้ เป็นนักจิตวิทยาชาวรัสเซีย ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของวัฒนธรรมและสังคม และการเรียนรู้ที่มีต่อพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาโดยไวทสกี้ กล่าวว่า การเข้าใจพัฒนาการของมนุษย์จะต้องเข้าใจวัฒนธรรมที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู เริ่มตั้งแต่แรกเกิดมนุษย์จะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลงานของมนุษย์ คือ วัฒนธรรม (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2545 : 61) ไวทสกี้ อธิบายว่า เด็กทุกคนมีระดับพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาที่ตนเป็นอยู่ และมีระดับพัฒนาการที่ตนมีศักยภาพ จะไปให้ถึงช่วงห่างระหว่างระดับที่เด็กเป็นอยู่ในปัจจุบันกับระดับที่เด็กมีศักยภาพจะเจริญเติบโต ซึ่งเรียกว่า “Zone of proximal development” หรือ “Zone of proximal growth” ซึ่งช่วงห่างนี้จะมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล แนวคิดนี้ทำให้อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการสอน ถ้าหากช่องว่างระหว่างระดับพัฒนาการที่เป็นอยู่กับระดับที่ต้องการไปให้ถึงยังห่างหรือกว้างมาก แสดงว่าเด็กยังมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอหรือยังไม่พร้อมที่จะทำสิ่งนั้น ดังนั้น จำเป็นต้องรอให้เด็กมีวุฒิภาวะสูงขึ้น หรือลดระดับงานตามระดับพัฒนาการให้ต่ำลง ไวทสกี้มีความเชื่อว่า การให้ความช่วยเหลือชี้แนะแก่เด็ก ซึ่งอยู่ในลักษณะของ “Assisted Learning” หรือ “Scaffolding” เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะสามารถช่วยพัฒนาเด็กให้ไปถึงระดับที่อยู่ในศักยภาพของเด็กได้ นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เน้นความสำคัญของบริบทที่แท้จริง (Authentic Context) กิจกรรมและงานทั้งหลายที่ใช้ในการเรียนรู้ก็จำเป็นต้องเป็นของจริง (Authentic Activities / Task) (ทิศนา แคมมณี. 2545 : 92 - 93; อ้างอิงจาก Vygotsky. 1978 : 90 - 91)

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปเป็นหลักสำคัญที่จะช่วยนำหลักการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

ข้อสรุปทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ ได้แก่

1. พัฒนาการทางปัญญาของบุคคลแต่ละคนจะเป็นไปตามลำดับขั้นจะไม่สลับข้ามขั้น
2. พัฒนาการทางปัญญาเกิดจากการกระทำกิจกรรม การจัดสิ่งแวดล้อม ให้

เหมาะสมกับวัย

3. การจัดประสบการณ์ที่เป็นพื้นฐาน สำคัญ เพื่อให้เด็กสามารถ สร้างความรู้ โดยการตั้งคำถาม สำรวจหาคำตอบ โดยการทดลองแก้ปัญหา

4. เด็กแต่ละคนที่อยู่ในวัยเดียวกัน จะมีพัฒนาการทางปัญญาแตกต่างกัน

สรุปข้อมูลจากทฤษฎีไวทสกี้

1. ภาษาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้พัฒนาการทางปัญญาของแต่ละบุคคลซับซ้อนและกว้างขวางมากขึ้น

2. การสอนแต่ละบุคคลควรคำนึงถึงความแตกต่างกันของเชาวน์ปัญญาของแต่ละบุคคล

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองไปใช้ในการเรียนการสอน

(ทิสนา แชมมณี.2545:94-96; อ้างอิงจาก Perkins.1992 : 171)

การนำทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองไปใช้ในการเรียนการสอนสามารถทำได้โดย

1. ตามทฤษฎีการเรียนรู้ แบบผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผลการเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น เป้าหมายของการเรียนรู้จะต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง ครูจะต้องเป็นตัวอย่าง ในการฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น โดยผู้เรียนจะต้องฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง
2. เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระ ความรู้ที่แน่นอน ไปสู่การสาธิตกระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่างๆ ต้องให้ผู้เรียนสามารถทำได้และแก้ปัญหาได้จริง
3. ในการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (active) ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำข้อมูล หรือประสบการณ์ต่างๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริงจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของหรือข้อมูลต่างๆ ที่เป็นของจริง และมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถจัดกระทำศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ ทดลอง ลองผิดลองถูกกับสิ่งนั้นจนผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ
4. ในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคม จริยธรรม (Sociomoral) ให้เกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งทางสังคมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้ เพราะไม่เพียงแต่กิจกรรม และวัสดุ อุปกรณ์ทั้งหลาย ที่ครูจัดให้ หรือผู้เรียนแสวงหาเพื่อการเรียนรู้ ยังไม่เพียงพอ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ ผู้เรียน กับผู้เรียน และบุคคลอื่นๆ จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้หลากหลาย ชับซ้อน และสร้างขึ้น
5. ในการเรียนการสอนผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ (ทิสนา แชมมณี. 2545 : 95; อ้างอิงจาก Devries. 1992 : 1 - 2) โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้แบบนำทางตนเอง และควบคุมตนเองในการเรียนรู้ เช่น เลือกสิ่งที่ต้องการเรียนเอง ตกลงกัน เมื่อเกิดความขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันและอื่นๆ เป็นต้น
6. ในการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ ครูจะมีบทบาทแตกต่างไปจากเดิม (ทิสนา แชมมณี. 2545 : 95; อ้างอิงจาก Devries. 1992 : 3 - 6) คือ ครูเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ และควบคุมการเรียนรู้ ไปเป็นการให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวก และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้บทบาทของครู คือ จะต้องช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดแก่ผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาของผู้เรียนให้คำแนะนำทั้งด้านวิชาการ และด้านสังคมแก่ผู้เรียน

7. ในด้านการประเมินผลการเรียนการสอนนั้นขึ้นอยู่กับความสนใจและการสร้างความหมายที่แตกต่างกันของบุคคล ดังนั้น การประเมินผลจึงมีลักษณะยืดหยุ่น แต่ประเมินตามจุดมุ่งหมาย การประเมินผลการใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินจากเพื่อน แฟ้มผลงาน (Portfolio) รวมทั้งการประเมินตนเอง นอกจากนั้นการวัดผลจึงจำเป็นต้องมีความซับซ้อน เช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอน (Jonassen. 1992 : 137 – 147)

การประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนตามแนวคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism)

การประเมินผลตามแนวคอนสตรัคติวิซึม เป็นการประเมินที่เน้นการวัดความสามารถหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการตั้งปัญหา และแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถด้านเหตุผล ความสามารถในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการเรียน (Watts ;& Fofili. 1998 : 175) แล้วยังมีข้อเสนอแนะที่เป็นหลักสำคัญที่นำมาใช้เป็นแนวคิดในการประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึมมีดังนี้ (Jonassen. 1991 : 28 - 32)

1. ควรมีเกณฑ์ไว้อ้างอิงผลการประเมินก่อนที่จะทำการประเมิน
2. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่มีอยู่ในการสร้างผลงาน
3. หลักการสำคัญของคอนสตรัคติวิซึม คือ เน้นการศึกษาบนงานที่เป็นจริง (Authentic Tasks) หมายถึง งานทั้งหลายที่มีประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตจริง เป็นงานที่ซับซ้อน และเป็นงานที่ผสมผสานเนื้อหาต่างๆ ของหลักสูตร ดังนั้น ปัญหา หรือสถานการณ์ ที่นำมาใช้ในการประเมินผล การเรียนรู้ การมีความซับซ้อน สอดคล้องกับชีวิตจริง เช่นเดียวกับที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน

4. การประเมินผลความผสมผสานเข้ากับการเรียนการสอนหรือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่า การประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งเป็นการประเมินผลนักเรียนขณะที่นักเรียนแสดงหรือครูทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนมากกว่าการตอบคำถามจากแบบทดสอบแบบเลือกตอบ ซึ่งอาจวัดได้ เฉพาะความจำ

5. การประเมินผลควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น และการประเมินความก้าวหน้าของตนเอง เพราะผู้เรียนสามารถประเมินการสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ดี การให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเองยังเป็นการฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น การประเมินผล จึงไม่ควรใช้ผู้ประเมินเพียงคนเดียว

6. ถ้าหากจำเป็นที่จะต้องประเมินผลลัพธ์ของการเรียนรู้มากกว่ากระบวนการแล้ว ควรใช้แฟ้มสะสมงานมากกว่าการใช้ผลงานเพียงชิ้นเดียวในการประเมิน

สรุปการประเมินผลการเรียนควรใช้ข้อมูลหลายๆ อย่างประกอบกันทั้งการสังเกต การนำความรู้ และทักษะที่มีไปใช้ เจตคติที่ดีต่อการเรียนของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ

ประเมิน การใช้แบบทดสอบ แบบประเมินตนเอง บันทึกพฤติกรรม ของผู้เรียนขณะร่วมกิจกรรม การเรียนการสอน และผลงานของผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึม มีดังนี้

บุลลอค (Bullock. 1996 : 611 - A) ได้ศึกษาผลของวิธีสอนแบบคอนสตรัคติวิซึม ต่อเจตคติของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาคณิตศาสตร์สำหรับครูประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายว่า งานหรือเนื้อหาที่เปลี่ยนไป การสื่อสารหรือการอภิปรายที่เปลี่ยนไป และสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ของนักศึกษา โดยทำการทดลองเป็นเวลา 1 ภาคเรียน ผลการศึกษา พบว่า การใช้วิธีการสอนแบบคอนสตรัคติวิสต์ มีอิทธิพลผลทางบวกต่อเจตคติในวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษา

โลเวน (Loewen. 1993 : 4241 - A) ได้ศึกษา ผลของการใช้แบบจำลองการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ 3 วิธี คือ แบบตรงแบบความหมาย และแบบกระบวนการแก้ปัญหา เมื่อวิธีสอนแบบตรงเน้นโครงสร้างขั้นตอน วิธีของเนื้อหาคณิตศาสตร์ วิธีสอนแบบความหมาย เป็นวิธีที่ขยายจากแบบตรงโดยเพิ่มการแสดงให้เห็นแนวคิดและความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเชิงคณิตศาสตร์เป็นจุดเน้นด้วย ส่วนวิธีสอนแบบกระบวนการแก้ปัญหาจะขยายเพิ่มจากวิธีการสอนแบบความหมายโดยการเพิ่มองค์ประกอบของการแก้ปัญหาเข้าไปในตอนเริ่มชั้นเรียนแต่ละชั่วโมง แบบจำลองของการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ โดยสร้างให้ครอบคลุมความรู้ 3 ประการ ได้แก่ ความรู้ข้อตกลง ความรู้กระบวนการ และความรู้เชิงปัญหา ความรู้ข้อตกลง หมายถึง ความสัมพันธ์อย่างมีความหมาย และความเชื่อมโยงระหว่างมโนคติเชิงคณิตศาสตร์ ความรู้กระบวนการ หมายถึง ผลรวมของกระบวนการ คำนวณที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อทางคณิตศาสตร์ ความรู้เชิงปัญหา หมายถึง ความรู้ทั่วไปที่ก่อให้เกิด และเอื้ออำนวยให้เกิดพัฒนาการทั้งความรู้ ข้อตกลง และความรู้กระบวนการ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน 9 คน และนักเรียนเกรด 8 จำนวน 240 คน เนื้อหาที่ใช้ คือ เรื่องร้อยละ แต่ละวิธีใช้ครูสอน 3 คน มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง วัดพัฒนาการของความรู้ ข้อตกลงจากการใช้โครงสร้างแบบต้นไม้ การแยกประเภทและจัดกลุ่มคำที่เข้ากัน วัดพัฒนาการ กระบวนการจากแบบทดสอบวินิจฉัยในเกรด 8 เรื่องร้อยละ และวัดพัฒนาการของความรู้ทางสติปัญญา โดยการสัมภาษณ์รายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า วิธีสอนความหมายส่งเสริมพัฒนาการของความรู้ ข้อตกลง วิธีสอนแบบตรง และกระบวนการแก้ปัญหา ส่งเสริมพัฒนาการของความรู้เป็นกระบวนการ ความรู้ข้อตกลง และความรู้กระบวนการมีการพัฒนาที่ไม่สัมพันธ์กับความรู้เชิงปัญหา โดยเฉพาะการแยกแยะ และการ

สังเคราะห์ สัมพันธ์กับความสามารถของนักเรียนในการสร้างความรู้ข้อตกลงและความรู้กระบวนการ

โทมัส (Thomas. 1994 : 2499 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจผลของวิธีการเรียนการสอนแบบคอนสตรัคติวิสต์ ต่อความเชื่อมั่นในความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนอเมริกัน - แอฟริกัน กลุ่มตัวอย่างนักเรียนอเมริกัน - แอฟริกัน เกรด 9 และ 10 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเรขาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเก็บข้อมูลโดยใช้แบบวัดความเชื่อมั่นในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ Fennema - Sherman การอรรถาธิบายทัศนภาพ และเสียง การสัมภาษณ์นักเรียน และการศึกษาผลงานที่เป็นเอกสารของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าบรรยากาศการเรียนแบบคอนสตรัคติวิสต์ มีผลบวกต่อการอภิปรายของนักเรียนมีโอกาสอย่างเต็มที่ในการร่วมสนทนา นักเรียนมีแนวโน้มในการติดตามและเข้าร่วมในงานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์มากขึ้น การทำงานในกลุ่มย่อย นักเรียน ร้อยละ 97 มีความเชื่อมั่นในความสามารถในทางคณิตศาสตร์ของตนมากขึ้น

งานวิจัยในประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม

(Constructivism)

วิโชค พงษ์ศิริ (2540) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนแบบคอนสตรัคติวิซึมด้วย วิธีสอนแบบแก้ปัญหาการเรียนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 80 คน ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบคอนสตรัคติวิซึม กลุ่มควบคุม 40 คน เรียนโดยใช้วิธีสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมแบบคอนสตรัคติวิซึมดีกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนตามคู่มือครู

สุชาดา บัวลอย (2545) ได้ทำการศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษจากการจัดกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีสรณนิยม (Constructivism) โดยการวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษจากการจัดกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีสรณนิยม (Constructivism) กลุ่มตัวอย่างเป็นที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 20 คน ดำเนินการทดลอง โดยจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ตามแนวทฤษฎีสรณนิยมใช้เวลาในการจัดกิจกรรม จำนวน 32 ชั่วโมง แบบแผนการทดลอง เป็นการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้เป็นแผนการจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ตามแนวทฤษฎีสรณนิยม 12 แผน และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำการทดลองโดยวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ จากแบบทดสอบชุดเดียวกัน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ t - test แบบ dependent sample ผลการศึกษาพบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษหลังจัดกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีสมรรถนิยมเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากรายงานการวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่าการจัดการเรียนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งเน้นนักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ดี และสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ดี ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองมากขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนสามารถเลือกใช้ยุทธวิธีในการแก้ปัญหาอย่างเป็นกระบวนการ การนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

ความหมาย

อาร์ สัททหนวี ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการเรียนที่ให้นักเรียนที่ทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ และทางด้านจิตใจ ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนตลอดจนรู้จักช่วยเหลือ และสนับสนุนเพื่อนๆ (อาร์ สัททหนวี. ม.ม.ป. : 33; กรมวิชาการ. 2544 : 4)

ผดุง อารยะวิญญู ได้ให้ความหมาย การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ร่วมกลุ่มกันทำงานตามที่ตกลงกัน เมื่อเด็กทำงานเสร็จจะได้รับรางวัลตามผลงานที่แสดงออก เป็นการฝึกให้นักเรียนร่วมมือกันเรียน โดยไม่แบ่งชั้นกันเพื่อนความเป็นเลิศ (ผดุง อารยะวิญญู. 2542 : 69; ชูศรี สนิทประชากร. 2534 : 45; ปลาสัน กงตาล. 2535 : 19)

สลาวิน (Slavin.1991)ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันผู้อื่น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ช่วยกันทำงานในกลุ่มสมาชิกสร้างแรงจูงใจที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ โดยช่วยกันเรียนในกลุ่ม การให้รางวัลเป็นกลุ่ม (Team rewards) ซึ่งเป็นหัวใจที่สำคัญที่จะให้ผู้เรียนตระหนักถึงความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและกลุ่ม ในการแบ่งกลุ่มจะเป็นกลุ่มที่ละความสามารถแตกต่างกัน (Salavin. 1991; citing Grabe ; Grabe. 1998 : 69)

อาทซ์ และนิวแมน (Artzt ; Newman. 1990) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่า หมายถึง การเรียนโดยเป็นกลุ่มเล็กๆ แล้วจัดสมาชิกร่วมกันแก้ปัญหา หรือทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Artzt ; Newman. 1990 : 448)

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอน โดยการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งสมาชิกในกลุ่ม จะมีความสามารถแตกต่างกันสมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามความสามารถ สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันเรียน ร่วมกันทำงาน ด้วยบรรยากาศอบอุ่นให้กำลังใจ ซึ่งกันและกัน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

คุณลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ กลุ่มละ 2 - 6 คน และมีองค์ประกอบในการทำงานกลุ่ม ดังนี้

1. มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางบวก (Positive Independent) สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนจะมีหน้าที่และบทบาทสำคัญ และจำเป็นในกลุ่มทุกคน ทุกคนในกลุ่มเห็นว่างานของตนเองเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมกลุ่ม การทำงานในกลุ่มย่อยทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น
2. มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด (Face - to - Face Interaction) สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองต่อหน้าเพื่อนๆ ในกลุ่มสมาชิกในกลุ่มให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการส่งเสริมและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน
3. แต่ละคนต้องรับผิดชอบในผลงานที่ได้รับมอบหมาย (Individual Accountability) โดยทุกคนได้รับการแบ่งปันงานกันอย่างยุติธรรมโดยมีหน้าที่รับผิดชอบรายบุคคล
4. สมาชิกของกลุ่มจะต้องได้รับการฝึกฝนในเรื่องทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ และกระบวนการกลุ่ม (Interpersonal and Small Group Skills) สมาชิกในกลุ่มก็จะรู้จักและไว้วางใจซึ่งกันและกัน สื่อสารกันด้วยความเข้าใจมีการยอมรับ ซึ่งกันและกัน และสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ (อารี สันตหจวี. ม.ป.ป. : 33; Johnson and Johnson. 2005 : Online)
5. กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) เมื่อสมาชิกทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้สักระยะหนึ่ง สมาชิกแต่ละคนก็จะประเมินผลการทำงานของตนเอง และผลงานกลุ่มเพื่อจะทำให้ถึงข้อบกพร่องและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข และวางเป้าหมายในการทำงานกลุ่มครั้งต่อไปให้ดีขึ้นประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม

บทบาทของครูและผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

บทบาทครู

วัฒนาพร ระบุบุทช์ (2541 : 39 - 40) ได้กล่าวถึงบทบาทครู ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ และเทคนิคที่ใช้ในการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่ม (โดยปกติประมาณ 2 - 6 คน ต่อกลุ่ม) และลักษณะกลุ่ม ซึ่งควรเป็นกลุ่มที่ความสามารถ
2. ดูแลการจัดลักษณะการนั่งสมาชิกกลุ่มให้สะดวกที่จะทำงานร่วมกันและง่ายต่อการสังเกต และติดตามความก้าวหน้าของกลุ่ม
3. ชี้แจงกรอบการจัดกิจกรรมให้นักเรียน แต่ละคนเข้าใจวิธีการและกฎเกณฑ์การทำงาน
4. สร้างบรรยากาศที่เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก
5. เป็นที่ปรึกษาของกลุ่มย่อย และคอยติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของกลุ่มสมาชิกกลุ่ม
6. ยกย่อง เมื่อนักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้รางวัล คำชมเชยในลักษณะกลุ่ม
7. กำหนดว่าผู้เรียนควรทำงานร่วมกันแบบกลุ่มนานเพียงใด

บทบาทของผู้เรียน

1. ไว้วางใจซึ่งกันและกันและพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย
2. ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง สมาชิกคนหนึ่งจะทำหน้าที่ผู้ประสานงาน คนหนึ่งทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม ส่วนสมาชิกที่เหลือทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมทีม สมาชิกทุกคนต้องได้รับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ
3. ให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกทุกคน
4. รับผิดชอบการเรียนรู้ของตน และเพื่อนๆ ในกลุ่ม ผู้เรียนจะร่วมกันทำกิจกรรม กำหนดเป้าหมายของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้และวัสดุอุปกรณ์ให้กำลังใจซึ่งกันและกันดูแลกัน ให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่และช่วยกันควบคุมในการทำงาน

ข้อดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. ผู้เรียนที่มีความสามารถของการเรียนสูง เข้าใจคำสอนของครูได้ดี จะเปลี่ยนคำพูดของครูเป็นภาษาพูดของผู้เรียน แล้วอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มฟัง ทำให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจได้ดีขึ้น
2. ทำให้ผู้เรียนที่อธิบายบทเรียนให้สมาชิกในกลุ่มฟังก็จะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และเพื่อนในกลุ่ม
3. ผู้เรียนได้รับความเอาใจใส่และความสนใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการสอนแบบตัวต่อตัว

4. ผู้เรียนทุกคนมีความพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เนื่องจากครูกิดคะแนนเฉลี่ยของทั้งกลุ่ม ไม่เฉพาะคนใดคนหนึ่ง
5. ผู้เรียนทุกคนเข้าใจดีว่าคะแนนของตน มีส่วนช่วยเพิ่ม หรือลดค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนั้น ทุกๆ คน ก็จะพยายามช่วยกันอย่างเต็มที่ ไม่คอยอาศัยเพื่อนเพียงอย่างเดียว
6. ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม ทุกคนได้ทำงานร่วมกันในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์มาก เมื่อเข้าสู่ระบบการทำงานจริงๆ
7. ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม เพราะในการปฏิบัติงานร่วมกันนั้น ต้องมีการทบทวน กระบวนการทำงานของกลุ่ม เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพดีขึ้น
8. ผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูง จะมีบทบาททางสังคมในชั้นมากขึ้น เขาจะรู้สึกว่าเขามีหน้าที่รับผิดชอบต่อกลุ่ม โดยไม่เห็นแก่ตัว
9. ในการตอบคำถามในห้องเรียน ผู้เรียนจะช่วยกันคิดและตอบร่วมกัน เพราะถ้าตอบผิดก็ผิดทั้งกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนในกลุ่มมีความรักความผูกพันกันมากขึ้น (Johnson ;& Johnson. 1987 : 45 - 50)

ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างเป็นระบบ โดยขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย ครูเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายให้นักเรียนทำ โดยจุดมุ่งหมายควรชัดเจน แน่นนอน เหมาะสมกับเวลาที่ครูมอบหมายให้ และนักเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายอย่างละเอียดเอง
2. กำหนดระยะเวลา แจ้งให้นักเรียนพบว่ทำงานกลุ่มที่มอบหมายให้จะต้องให้เสร็จภายในเวลาเท่าใด
3. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ครูจัดเตรียมข้อมูลอุปกรณ์ที่จำเป็นไว้ให้พร้อม หากงานนั้นจะต้องทำให้เสร็จภายในชั่วโมงเรียน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ครูต้องจัดเตรียมให้พร้อม หากครูต้องการงานให้เสร็จภายใน 1 สัปดาห์ ครูควรบอกความรู้ให้กับนักเรียนก่อน
4. การจัดกลุ่มนักเรียน ครูจัดนักเรียนเข้ากลุ่มตามปกติไม่เกินกลุ่มละ 5 คน โดยประมาณ การจัดกลุ่มควรเป็นกลุ่มที่หลากหลาย เช่น ทั้งหญิง – ชาย ในกลุ่มเดียวกัน ความสามารถแตกต่างกัน ฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน เป็นต้น
5. กำหนดบทบาทหน้าที่ ครูจะต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของนักเรียน แต่ละคนในกลุ่มว่าจะให้นักเรียนทำอะไรบ้าง นักเรียนมีความรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด
6. กำหนดเกณฑ์ของความสำเร็จ ครูจะต้องแจ้งรายละเอียดของงานที่จะให้นักเรียนทำส่งครูภายในระยะเวลาใดคุณภาพของงานมีลักษณะอย่างไร เป็นต้น

7. สอนทักษะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกัน โดยครูกำกับนักเรียน ให้ร่วมทำงาน ไม่ใช่ทำคนเดียว นักเรียนจึงควรมีทักษะหลายอย่างในการทำงานร่วมกัน ไม่ผูกขาดในการทำงานเพียงอย่างเดียว ไม่สร้างความขัดแย้งในกลุ่ม ร่วมกันแก้ไขปัญหา

8. ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ครูควรแจ้งให้นักเรียนทราบบทบาทและหน้าที่ โดยลำดับขั้นตอนก่อน - หลัง แล้วนำผลงานที่แต่ละคนทำได้มารวมกลุ่มกันอย่างไร

9. ลงมือปฏิบัติงาน เมื่อนักเรียนเข้าใจดีแล้วให้นักเรียนทุกคนลงมือทำงาน ครูควรสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะปฏิบัติงาน

10. เสนอผลงาน สมาชิกในกลุ่มจะต้องนำผลงานมาเสนอหน้าชั้นในลักษณะต่าง ๆ ตามความเหมาะสม โดยหัวหน้ากลุ่ม หรือเลขานุกลุ่มเป็นผู้นำเสนอ หรือสมาชิกทุกคนร่วมกันนำเสนอ

11. การประเมินผล เมื่องานสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย และเป็นไปตามเกณฑ์ ตัวครูทำหน้าที่ในการประเมินและควรกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนด้วย (ผดุง อารยะวิญญู. 2542 : 71 - 72)

เทคนิคและประเภทในการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. Jigsaw เป็นเทคนิคเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เทคนิคนี้ใช้กันมากในรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาวิชาจากตำราเรียน หรืออื่นๆ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1.1 ครูแบ่งเนื้อหาที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยๆ ให้เท่ากับจำนวนสมาชิก แล้วจัดกลุ่มนักเรียน ที่มีความสามารถแตกต่างกันคละกัน เรียกว่า “กลุ่มบ้าน” (Home groups)

1.2 ผู้เรียนที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกันเพื่อทำงาน และศึกษาร่วมกันในหัวข้อดังกล่าว เรียกว่า “กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ” (Expert groups)

1.3 สมาชิกแต่ละคนจากเดิมผู้เชี่ยวชาญกลับไปกลุ่มเดิมของตน ผลัดกันอธิบาย เพื่อถ่ายทอดความรู้ ทักษะศึกษาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ

1.4 ครูทดสอบเนื้อหาที่ศึกษาแล้วให้คะแนนรายบุคคล

2. Jigsaw II เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นจากเทคนิคเดิม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนช่วยเหลือกันและพึ่งพากันในกลุ่มมากขึ้น กระบวนการของ Jigsaw II เหมือนเดิมทุกประการ แตต่างกันตรงช่วงการประเมินผล ครูจะนำคะแนนของทุกคน ในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนรวมหรือค่าเฉลี่ยสูงสุดจะติดประกาศไว้ที่ป้ายประกาศของห้อง

3. Team - Games - Tournament (TGT)

เทคนิคนี้เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในจุดประสงค์ที่ต้องการให้กลุ่ม ผู้เรียนได้ศึกษาประเด็น หรือปัญหาที่มีคำตอบ ถูกต้อง เพียงคำตอบเดียว หรือมีคำตอบ ถูกต้องที่ชัดเจน เช่น การคำนวณคณิตศาสตร์ การใช้ภาษาศาสตร์ และทักษะการใช้แผนที่และ ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ โดยขั้นตอนของกิจกรรมนี้ประกอบด้วย

3.1 ครูนำเสนอบทเรียน หรือข้อความความใหม่แก่ผู้เรียน โดยอาจจะนำเสนอ ด้วยสื่อ การเรียนการสอนที่น่าสนใจหรือใช้การอภิปรายทั้งห้องเรียนโดยครูเป็นดำเนินการ

3.2 แบ่งกลุ่มผู้เรียน โดยจัดให้แต่ละความสามารถ และเพศ แต่ละกลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิก 4 - 5 คน (เรียกกลุ่มนี้ว่า Study Group หรือ Home Group) กลุ่มเหล่านี้ จะศึกษาบทวนเนื้อหาข้อความที่ครูนำเสนอสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถสูงกว่า จะช่วยเหลือ สมาชิกที่ความสามารถด้อยกว่าเพื่อเตรียมกลุ่มสำหรับการแข่งขัน ในช่วงท้ายสัปดาห์หรือท้าย บทเรียน

3.3 จัดการแข่งขันโดยโต๊ะแข่งขันและทีมแข่งขัน (Tournament Teams) ที่มี ตัวแทนของแต่ละกลุ่ม (ตามข้อ 2) ที่มีความสามารถใกล้เคียงกันมาร่วมแข่งขันกันตามรูปแบบ และกติกาที่กำหนด ข้อคำถามที่ใช้ในการแข่งขันจะเป็นคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว และมีการฝึกฝนเตรียมพร้อมในกลุ่มมาแล้วควรให้ทุกโต๊ะแข่งขันเริ่มแข่งขันพร้อมกัน

3.4 ให้คำแนะนำการแข่งขันโดยให้จัดลำดับคะแนนผลการแข่งขันในแต่ละ โต๊ะ แล้วผู้เล่น จะกลับเข้ากลุ่มเดิม (Study Group) ของตน

3.5 นำคะแนนการแข่งขันของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของทีม ทีมที่ได้ คะแนนรวม หรือค่าเฉลี่ยสูงสุดจะได้รับรางวัล

4. Student Teams and Achievement Divisions (STAD)

เทคนิคนี้พัฒนาเพิ่มเติมจากเทคนิค TGT แต่จะการใช้การทดสอบรายบุคคลแทน การแข่งขันมีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้

4.1 ครูนำเสนอประเด็นหรือเนื้อหาใหม่ โดยอาจนำเสนอด้วยสื่อที่น่าสนใจใช้ การสอนโดยตรงหรือตั้งประเด็นให้ผู้อภิปราย

4.2 จัดผู้เรียนเป็นกลุ่มๆ 4 - 5 คน ให้สมาชิกมีความสามารถละกันมีทั้ง ความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ

4.3 แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาบทวนเนื้อหาที่ครูนำเสนอจนเข้าใจ

4.4 ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มทำแบบทดสอบ (Quiz) เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจใน เนื้อหาที่เรียน

4.5 ตรวจคำตอบของผู้เรียน นำคะแนนของสมาชิกทุกคนในกลุ่มมารวมกัน เป็นคะแนนกลุ่ม

4.6 กลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูงสุด (ในกรณีที่แต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิกไม่เท่ากัน ให้ใช้คะแนนเฉลี่ยแทนคะแนนรวม) จะได้รับคำชมเชยโดยอาจติดประกาศไว้ที่บอร์ด หรือป้ายของห้องเรียน

5. Team Assisted Individualization (TAI)

กิจกรรมนี้เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคลมากกว่าการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มเหมาะสมสำหรับการสอนคณิตศาสตร์ การจัดกลุ่มผู้เรียนจะคล้ายกับเทคนิค STAD และ TGT แต่ในเทคนิคนี้ผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้และทำงานตามระดับความสามารถของตน เมื่อทำงานในส่วนของตนเสร็จแล้วจึงจะไปจับคู่หรือเข้ากลุ่มทำงาน ขั้นตอนของกิจกรรมประกอบด้วย

5.1 จัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ และลดความสามารถในกลุ่มละ 2 – 4 คน

5.2 ผู้เรียนทบทวนสิ่งที่เรียนมาแล้ว หรือศึกษาประเด็น / เนื้อหาใหม่ โดยอภิปรายสรุปข้อความรู้ หรือถามตอบ

5.3 ผู้เรียนแต่ละคนทำใบงานที่ 1 แล้วจับคู่กันภายในกลุ่มของตนเพื่อแลกเปลี่ยนกันตรวจใบงานที่ 1 เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและ อธิบายข้อสงสัยและข้อผิดพลาดของคู่ตนเอง

ถ้าผู้เรียนคู่ใดทำใบงานที่ 1 ได้ถูกต้อง ร้อยละ 75 ขึ้นไป ให้ทำใบงานชุดที่ 2 แต่หากคนใดคนหนึ่ง หรือทั้งคู่ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 75 ให้ทั้งคู่ทำใบงานที่ 3 หรือ 4 จนกว่าจะทำได้ถูกต้องร้อยละ 75 ขึ้นไป จึงจะผ่านได้

5.4 ผู้เรียนทุกคนทำการทดสอบ

5.5 นำคะแนนผลการทดสอบของแต่ละคน มารวมกันเป็นคะแนนกลุ่มหรือใช้คะแนนเฉลี่ย (กรณีจำนวนคนแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน)

5.6 กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดได้รับรางวัลหรือติดประกาศชมเชย

6. Group Investigation (GI)

เทคนิคนี้ เป็นการจัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อเตรียมการทำโครงงานกลุ่ม หรือทำงานที่คลุมอบหมาย ก่อนใช้เทคนิคนี้ ครูควรฝึกทักษะทางสังคมให้แก่ผู้เรียนก่อน เทคนิคนี้เหมาะสำหรับการสืบค้นความรู้ หรือแก้ปัญหา เพื่อหาคำตอบ ในประเด็นหรือหัวข้อที่สนใจ

ขั้นตอนการเรียนรู้ประกอบไปด้วย

6.1 ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย ทบทวนเนื้อหา หรือประเด็นที่กำหนด

6.2 แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ ลดความสามารถกลุ่มละ 2 - 4 คน

6.3 แบ่งเรื่องที่จะศึกษาเป็นหัวข้อย่อย แต่ละหัวข้อจะเป็นใบงานที่ 1 ใบงานที่ 2 ใบงานที่ 3 เป็นต้น

6.4 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเลือกทำหนึ่งหัวข้อ (ใบงานเพียงใบเดียว) โดยให้นักเรียนที่เรียนอ่อนในกลุ่มเลือกข้อย่อยที่จะศึกษาก่อน หรืออาจให้ผู้เรียนในกลุ่มแบ่งกันหาคำตอบตามใบงานแล้วนำคำตอบทั้งหมดมารวมกันเป็นคำตอบที่สมบูรณ์

6.5 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเรื่องจากใบงานที่ศึกษาจนเป็นที่เข้าใจของทุกคนในกลุ่ม

6.6 ให้แต่ละกลุ่มรายงานผลการศึกษา โดยเริ่มจากกลุ่มที่ทำใบงานที่ 1 จนถึงใบงานสุดท้าย

7. Learning Together (LI)

เทคนิคนี้เหมาะกับการสอนวิชาที่มีโจทย์ปัญหาการคำนวณ หรือการฝึกปฏิบัติในช่วงปฏิบัติการ โดยมีขั้นตอนดังนี้

7.1 ครูและนักเรียนอภิปราย สรุปเนื้อหาที่เรียนในชั่วโมงที่แล้ว

7.2 แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มละความสามารถกัน กลุ่มละ 4 – 5 คน

7.3 ครูแจกใบงานกลุ่มละ 1 แผ่น

7.4 แบ่งหน้าที่ของผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่ม ดังนี้

คนที่ 1 อ่านคำสั่งหรือขั้นตอนในการดำเนินงาน

คนที่ 2 ฟังขั้นตอนและจดบันทึก

คนที่ 3 อ่านคำถามและหาคำตอบ

คนที่ 4 ตรวจคำตอบ (ข้อมูล)

7.5 แต่ละกลุ่มส่งกระดาษคำตอบ เพียงแผ่นเดียว แต่ละกลุ่มส่งงาน 1 ชิ้น ผลงานที่เสร็จแล้วเป็นผลงานที่ทุกคนยอมรับ ซึ่งทุกคนในกลุ่มจะได้คะแนนเท่ากัน

7.6 ปิดประกาศ ชมเชย กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด

8. Numbered Heads Together

เทคนิคนี้เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจขั้นตอนการประกอบด้วย

8.1 เตรียมประเด็นปัญหา / ข้อคำถามที่จะให้ผู้เรียนศึกษา

8.2 แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 4 คน ประกอบด้วยผู้เรียนที่เรียนเก่งหนึ่งคน ผู้เรียนที่เรียนระดับปานกลางสองคน และผู้เรียนอ่อนหนึ่งคน แต่ละคนมีหมายเลขประจำตัว

8.3 ถามคำถาม / มอบหมายงานให้ทำ

8.4 ให้ผู้เรียนอภิปรายในกลุ่มย่อย จนมั่นใจว่าสมาชิกทุกคนเข้าใจคำตอบ

8.5 ครูถามคำถามในประเด็นที่กำหนด โดยเรียกหมายเลขประจำตัว ผู้เรียนคนใดคนหนึ่งในกลุ่มตอบ

8.6 ให้คำชมเชยกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องมากที่สุด ผู้เรียนทุกคนตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำตอบที่ตนและกลุ่มร่วมกัน ศึกษา ชักถาม ทำความเข้าใจข้อคำตอบ จนกระจ่างชัดเจน

9. Co - op Co - op

เทคนิคนี้ เป็นเทคนิคที่เน้นการร่วมกันทำงานโดยสมาชิกของกลุ่มที่มีความสามารถ และความถนัดต่างกัน ได้แสดงบทบาทหน้าที่ ที่ตนถนัดเต็มที่ ผู้เรียนที่เรียนเก่ง ได้ช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อนเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการคิดระดับสูง ทั้งการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ วิธีการนี้สามารถนำไปใช้สอนในวิชาใดก็ได้

โดยมีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้

- 9.1 กำหนดขอบข่ายประเด็นหรือเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษา
- 9.2 ผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกันอภิปราย เพื่อกำหนดประเด็นหรือหัวข้อที่จะศึกษา
- 9.3 กำหนดกลุ่มย่อย โดยให้สมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถละกัน
- 9.4 แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา
- 9.5 สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อย แล้วแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้สมาชิกแต่ละคน เลือกศึกษาหัวข้อย่อยคนละหนึ่งหัวข้อ
- 9.6 สมาชิกนำผลงานมารวมกันเป็นงานกลุ่ม อาจมีการอ่านทบทวน และปรับแต่งภาษาให้ผลงานกลุ่มที่ทำร่วมกันมีความสละสลวยต่อเนื่อง เตรียมผู้ที่จะนำเสนอผลงานกลุ่ม
- 9.7 นำผลงานกลุ่มเสนอต่อชั้นเรียน
- 9.8 ทุกกลุ่มช่วยกันประเมินผล โดยประเมินทั้งกระบวนการทำงานและผลงานกลุ่ม

10. Cooperative Integrated Reading and Composition (CIRC)

เทคนิคนี้เป็นแนวทางที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษา โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 10.1 กรสร้างกลุ่มการอ่าน โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 8 – 15 คน ตามระดับความสามารถในการอ่าน
- 10.2 จัดกลุ่มย่อย โดยนักเรียนในแต่ละกลุ่ม จะทำงานเป็นคู่ๆ หรือกลุ่มละ 3 คน ตามความเหมาะสม หลังจากนั้นนำกลุ่มย่อยที่สร้างขึ้นใหม่นี้ไปจับคู่กับกลุ่มย่อยจากกลุ่มอ่านกลุ่มอื่น เพื่อให้แต่ละกลุ่ม มีสมาชิกที่มีความสามารถละกัน ทั้งผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูง ปานกลาง และต่ำ
- 10.3 กิจกรรมการอ่านพื้นฐาน ผู้เรียนทุกคนต้องอ่านหนังสือที่บังคับตามหลักสูตร จากนั้นครูจะเล่าเรื่องให้ผู้เรียนฟังวันละประมาณ 20 นาที หลังจากการเล่าเรื่อง ครูจะนำตำรามาเสนอแนะให้ผู้เรียนสนใจหรืออยากอ่าน ผู้เรียนทุกคนจะได้รับมอบหมายให้อ่านหรือ

ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านอย่างใดอย่างหนึ่ง ขณะที่ครูกำลังทำงานกับกลุ่มย่อยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

10.4 การหาเพื่อนช่วยตรวจสอบ หลังจากทำกิจกรรมที่ครูมอบหมายสำเร็จ ผู้เรียนจะขอให้เพื่อนในกลุ่มเซ็นชื่อรับรองว่าเขาได้ทำกิจกรรมและเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ครูกำหนด

10.5 การทดสอบ หลังจากเรียนแต่ละครั้ง จะมีการสอบย่อยโดยใช้เวลาสั้นๆ

10.6 การสอนอ่าน ในแต่ละสัปดาห์ ครูจะสอนการอ่านแก่ผู้เรียนหนึ่งครั้ง โดยเน้นการสอนอ่านเพื่อจับใจความ แล้วจะมอบหมายให้ผู้เรียนไปฝึกอ่านจับใจความ

10.7 การสอนเขียน ครูจะสอน หลักการเขียนในห้องเรียน ขณะผู้เรียนยังทำงานในกลุ่มย่อยหลังจากเรียนในชั้นเรียน 3 ชั่วโมง ผู้เรียนจะเข้าร่วมโครงการฝึกปฏิบัติการเขียน โดยจะได้เขียนเรื่องที่ตนสนใจและชอบ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542 : 40 - 44; ขวัญตา บุญวาศ. 2547 : 52 - 56)

11. Graffiti Model

เทคนิคนี้นำมาใช้ต่อเนื่องจากการที่ผู้เรียนได้เรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะมีความรู้ความเข้าใจในระดับหนึ่งมาแล้ว และต้องการให้ผู้เรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้น สิ่งที่จะนำมาอภิปรายกัน ควรมีลักษณะที่ไม่มีคำตอบที่ถูกต้อง เฉพาะเจาะจง มีจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนได้มีทักษะในการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายแง่มุม นอกจากนั้นยังนำมาใช้ในการสอนที่เป็นเนื้อหาวิชาได้ เช่น ครูอาจให้นักเรียนช่วยกันค้นหาคำตอบจากคำถามที่ครูถาม โดยให้แต่ละกลุ่มตอบทีละคำถาม สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันหาคำตอบ โดยแต่ละคนเขียนคำตอบลงในกระดาษ คำตอบ จากนั้นครูขอถาม คำถาม ใหม่ ให้แต่ละคนในกลุ่มค้นหาคำตอบ ทำเช่นนี้เรื่อยไป จนหมดทุกคำถามที่ครูเตรียมไว้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

11.1 แบ่งกลุ่มผู้เรียนแบบละความสามารรถ กลุ่มละ 4 คน จากนั้นให้ผู้เรียนจับคู่กัน

11.2 ครูกำหนดประเด็นที่จะให้ผู้เรียนอภิปรายกัน ในลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรืออาจจะอภิปรายในลักษณะอื่นๆ

11.3 เริ่มต้นให้แต่ละคู่อภิปรายในลักษณะเห็นด้วยก่อนโดยคนหนึ่งเป็นคนแสดงความคิดเห็น และอีกคนหนึ่งเป็นคนจดบันทึก แล้วสลับหน้าที่กัน

11.4 ต่อมาให้ทั้งคู่อภิปรายกัน ในลักษณะไม่เห็นด้วยบ้าง โดยคนหนึ่งเป็นคนแสดงความคิดเห็น และอีกคนหนึ่งเป็นคนจดบันทึก แล้วสลับหน้าที่กัน

11.5 เมื่อเสร็จสิ้นการอภิปรายในแต่ละคู่แล้ว ให้สมาชิกทุกคนมารวมกัน นำความคิดเห็นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยของแต่ละคู่ มาประมวลเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยจะต้องมีทั้งความคิดเห็นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย และต้องคงความคิดเห็นของสมาชิก

ทุกคนเอาไว้วัดด้วย จากนั้นทุกคนในกลุ่มช่วยกันเขียนผลสรุปขั้นสุดท้ายก่อนส่งครู เป็นผลงานที่มีลายมือของสมาชิกทุกคนปรากฏอยู่ จากนั้นครูนำสิ่งที่ผู้เรียนอภิปรายกันในกลุ่ม มาอภิปรายรวมในชั้น (Mary Gunter; Thomas Estes ; Jan Schwab. 1995; อ้างอิงจาก นาดยา ปิรันธ นานนท์. 2543 : 50 - 51)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

งานวิจัยในต่างประเทศ

ซิง บิง ลี (Xingbing, LI. 2002 : 68) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมความเข้าใจข้อมูลสารสนเทศในชั้นเรียนของเด็กที่มีความสามารถพิเศษหลายด้านและเด็กที่มีความสามารถพิเศษหลายด้าน และเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่งในโรงเรียน ไฟจิง ยู มิน ประเทศจีน ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา การศึกษาครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา การร่วมเรียนร่วมรู้ ข้อมูลสารสนเทศ ระหว่างเด็กที่มีความสามารถที่มีความสามารถพิเศษด้านเดียวกันกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษหลายด้าน โดยออกแบบโครงสร้างโดยให้นักเรียนทำงานจากเครื่องข่ายข้อมูล (Network) ที่จัดไว้ให้อย่างครบสมบูรณ์แบบ และให้ใช้ในเวลาที่กำหนด โดยให้ใช้วิธีการใหม่ๆ ในการเลือกข้อมูลสารสนเทศ

ผลการศึกษานักเรียนมีส่วนร่วมร่วมกับพ่อแม่และเพื่อนๆ หลังจากเรียนเสร็จแล้ว ใน การศึกษาครั้งนี้ครูควรจะใช้วิธีการสอนและการใช้ข้อมูลสารสนเทศใช้ชั้นเรียนผสมผสานกัน และทำงานร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิผลมากขึ้น

เบค (Beck. 1995 : 225 - 226) ได้ศึกษาบทบาทครูในการสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า ผู้เรียนมีการรับรู้บทบาทของผู้เรียนว่าเป็นเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ โดยการให้การสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจ จัดหาทรัพยากร และช่วยให้เกิดบรรยากาศ การวิเคราะห์ วิเคราะห์บทเรียน ในขณะที่ผู้สอนรับรู้ว่ามีบทบาท 5 ด้าน คือ

1. เป็นผู้วางแผน (Planner) เป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดในการจัดทำเนื้อหาได้ครอบคลุม และทำให้การดำเนินการในห้องเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ เช่น การเลือกหนังสือที่มีแนวคิดแตกต่างกัน สำหรับอ่านก่อนล่วงหน้าที่จะเรียน เพื่อใช้สำหรับการอภิปรายในชั้นเรียน ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ การจ้างประเด็นที่จะอภิปรายก่อนล่วงหน้าหนึ่งสัปดาห์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเตรียมความรู้ก่อนเข้าชั้นเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียน สังเคราะห์ เนื้อหาส่วนที่สำคัญ ของบทเรียนได้ดี

2. บทบาทผู้ให้ความกระจ่าง (Clarifier) บทบาทนี้ เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนขอคำอธิบาย ในขณะที่ผู้สอนเดินตรวจการทำงานกลุ่ม ได้แก่ การอธิบายงานที่มอหมาย การขยายความจากเนื้อหา หรือตำรา ที่ครูครูมอหมาย ให้อ่านล่วงหน้า

3. บทบาทผู้กระตุ้น (Stimulator) ผู้สอนจะทำหน้าที่ในการกระตุ้น ผู้เรียนให้เกิดความคิดใหม่ๆ ในขณะที่ผู้เรียนอภิปรายในกลุ่มย่อย ซึ่งครูจะใช้คำถามกระตุ้น ความคิด ในการอภิปรายในกลุ่มใหญ่ ผู้เรียนมักจะเห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนเสมอ จึงเป็นโอกาสที่ผู้สอนจะเสนอแนะมุมมองที่ตรงกันข้าม และนำเสนอแนวคิดจากเอกสารหรือตำรา

4. บทบาทผู้ประสานงาน (Coordinator) มีความสำคัญในการรักษาโครงสร้าง และกิจกรรมในห้องเรียนครูผู้สอนจะอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรม ระยะเวลาที่กำหนด วันกำหนดส่งงาน ในขณะเดียวกัน ครูผู้สอนควรจะมีคามยืดหยุ่น โดยเน้นที่การตอบสนอง ความต้องการของ ผู้เรียนในแต่ละชั้นเรียน

5. บทบาทผู้ประเมินผล (Evaluator) ทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม ในหลักการจัด แล้ว เป็นบทบาทร่วมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งอาจจะเป็นการสร้างข้อตกลงในการเรียนรู้ ร่วมกันในการประเมินนั้นจะประเมินโดยตัวผู้เรียนเอง โดยเพื่อนและครูผู้สอนประเมิน (Beck. 1995 : 225 - 226)

งานวิจัยในประเทศไทย

มยุรี สาลีวงศ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ STAD กับกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครูของสถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่านักเรียนที่รับการสอนและความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือ ครูของสถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

อนุสรณ์ สุชาตินันท์ ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมและบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 1 ที่สอน โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ กับการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 84 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 42 คน ผลการศึกษา พบว่า นักเรียน ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาที่สอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ กับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาที่สอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครูมีบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ที่สอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (อนุสรณ์ สุชาตินันท์. 2536 : 65)

สามารถ สุขาวงษ์ (2537 : 93 - 96) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการศึกษา

พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบโครงการ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ

เทียมใจ พิมพ่วงศ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยใช้วิธีการสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ และเพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคม ของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ ก่อนและหลังการเรียนด้วยวิธีสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงที่มีปัญหาทางพฤติกรรมที่เรียนร่วมกับเด็กปกติที่กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้ระยะเวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้งๆ ละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมที่เรียนร่วมกับเด็กปกติสูงขึ้นหลังการทดลอง

ขวัญตา บุญวาศ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางพยาบาลด้วยการสร้างความรู้แบบร่วมมือ และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 2 ที่กำลังศึกษารายวิชาการศึกษาพยาบาล ผู้สูงอายุในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ จำนวน 59 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มทดลอง 30 คน เรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการพยาบาล ด้วยการสร้างความรู้แบบร่วมมือ กลุ่มควบคุม 29 คน เรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะการสร้างความรู้ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีสถิติที่ระดับ .05 โดยมีทักษะการสร้างความรู้ด้านการแสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และสรุปความรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ทักษะความร่วมมือในการเรียนรู้ ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีทักษะความร่วมมือในการเรียนรู้ ด้านการสื่อสาร การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความรู้ความเนื้อหาในรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน
4. ภายหลังการทดลองนักศึกษาพยาบาลมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสร้างความรู้แบบร่วมมือ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ สรุปได้ว่า การนำวิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มมีความคงทน ในการเรียนรู้สูง มีทักษะทางสังคม การสื่อสาร มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี รู้จักร่วมมือร่วมใจในการทำงานได้บรรลุเป้าหมาย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ในขั้นตอนนี้แบ่งเป็น

1. การออกแบบโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์
2. การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์

3. ตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

1. สร้างคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

2. สร้างเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่อง (Pilot Study) รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างวิจัย เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ อีกทั้งการทดลองใช้เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและปรับปรุงก่อนนำไปใช้ทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

1. ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

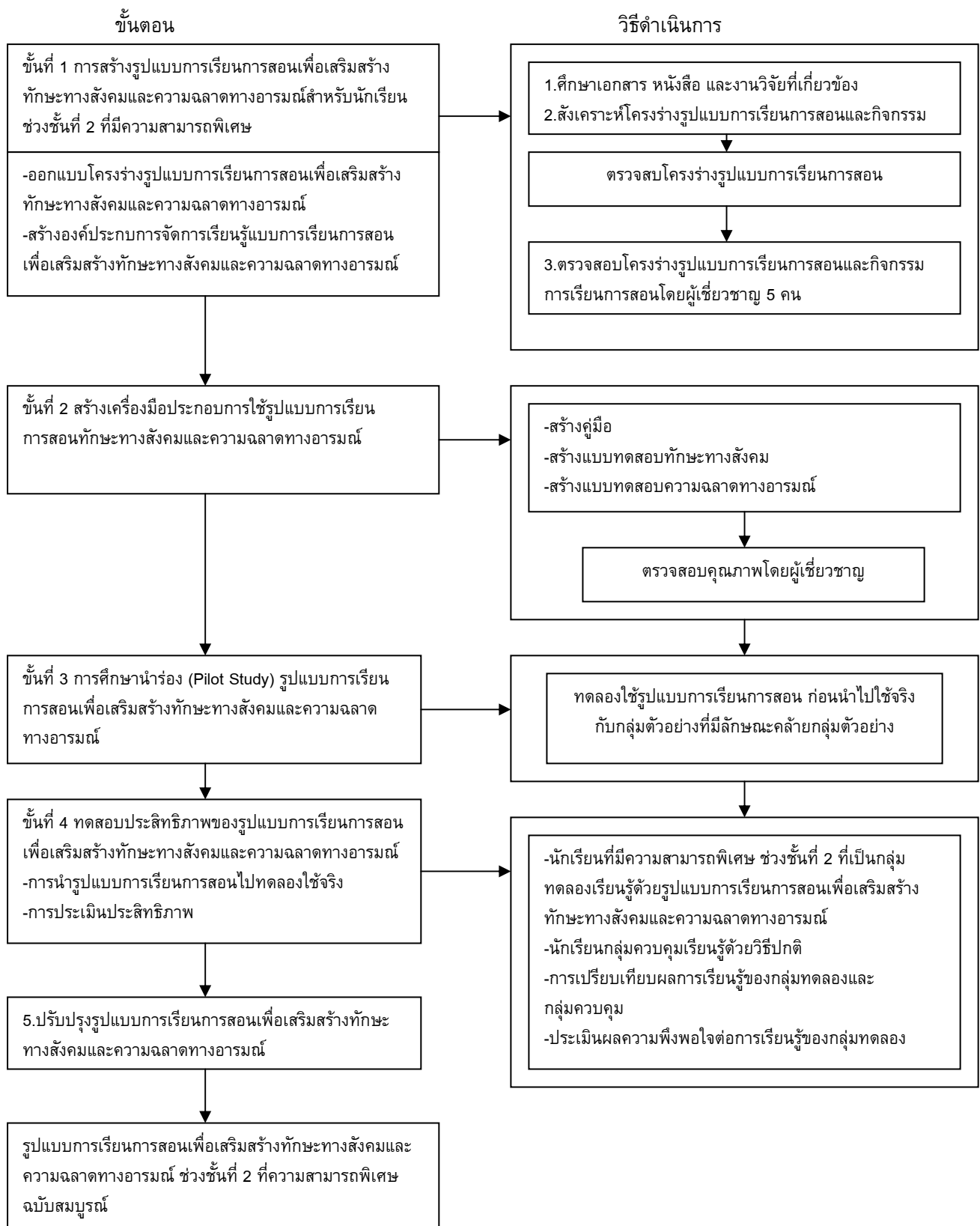
การดำเนินการขั้นนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) แบบ Randomized Control - Group Pretest Posttest Design ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์

2. ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. ประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลอง

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษเป็นฉบับสมบูรณ์

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

จากภาพประกอบ 5 ที่แสดงถึงขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ สรุปเป็นตารางขั้นตอนการศึกษาวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์

ตาราง 2 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
1.การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ 1.1สร้างโครงร่างรูปแบบการเรียนการสอน	เพื่อกำหนดโครงร่างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์	1.ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร หนังสือต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ปัญหาและความต้องการของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ รูปแบบการเรียนการสอนและทฤษฎีต่างๆ	-เอกสาร -งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ	
1.2ตรวจสอบโครงร่างรูปแบบการเรียนการสอน	เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน	1.กำหนดจุดประสงค์การประเมิน 2.สร้างเครื่องมือตรวจสอบความเหมาะสมความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนการสอน 3.ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอน	ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ รูปแบบการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมด้านจิตวิทยา 5 คน	1.แบบประเมินความเหมาะสม 2.แบบประเมินความสอดคล้อง

ตาราง 2 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
2.สร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอน 2.1สร้างคู่มือครู	1.เพื่อให้ครูหรือผู้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามกรอบแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ	1.สร้างคู่มือประกอบ ดังนี้ 1.1กำหนดโครงสร้างคู่มือครู 1.2แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอน 1.3พิจารณาความเหมาะสมของคู่มือครูโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านจิตวิทยา 5 คน	คู่มือครู
2.2สร้างเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน	1.เพื่อสร้างเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน	1.ศึกษาเอกสารหนังสือ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 2.สร้างแบบทดสอบทักษะทางสังคม 3.สร้างแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ 4.ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบทักษะทางสังคมและแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์และแบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอน 5.ปรับปรุง	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 3 คน ด้านจิตวิทยา 1 คน ด้านกิจกรรมกลุ่ม 1 คน	-แบบทดสอบทักษะทางสังคม -แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ -แบบประเมินความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญสำหรับประเมินการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ตาราง 2 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
3.การศึกษานำร่อง	1.เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนการสอนจริงตลอดจนปัญหาและอุปสรรคระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	1.ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่กำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่างทดลอง 2.นำรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบไปทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด 3.ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความสมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปใช้จริง	นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง 25 คน	-คู่มือครู -แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ -สมุดบันทึกกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอน
4.การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์	เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการเรียนการสอน	1.ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) แบบ Randomized Control-Group Pretest Posttest Design 2.ประสานงานกับโรงเรียนที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างและผู้ช่วยผู้วิจัย	นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ จำนวน 50 คน เป็นกลุ่มทดลอง 25 คน และกลุ่มควบคุม 25 คน	-คู่มือครู -แบบทดสอบทักษะทางสังคม -แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ -สมุดบันทึกผลการเรียนรู้ -แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

ตาราง 2 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
		3.ผู้วิจัยทดสอบก่อนเรียนกับทดลองและกลุ่มควบคุม 4.ผู้วิจัยทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษกับกลุ่มทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอนแบบปกติ		
5.การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน	เพื่อปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ	1.พิจารณาการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้ 1.1ค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1.2ค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ	1.นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ 50 คน	-ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกหลังการสอน -ข้อคิดเห็นจากนักเรียน -ผู้ช่วยผู้วิจัย -คู่มือครู -แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน

ตาราง 2 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
			1.3 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้จากรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มี ความสามารถ ระดับ 4.00 ขึ้นไป หรือ ความพึงพอใจ ระดับค่อนข้างมาก ขึ้นไป 1.4 ผู้วิจัยปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษให้เป็นฉบับสมบูรณ์	

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

1. การออกแบบโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

วิธีการศึกษา เป็นการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมความฉลาดทางอารมณ์ ในเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษระดับช่วงชั้นที่ 2 โดยพิจารณาข้อมูลพื้นฐาน ดังนี้

1. ข้อมูลการวิเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้สร้างรูปแบบโดยยึดปรัชญา จิตวิทยา แนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างและพัฒนารูปแบบการสอนดังนี้

1.1 ทฤษฎีทางสังคม อารมณ์ของดาบรอสกี

1.2 ทฤษฎีพหุปัญญา

1.3 ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

1.4 ทฤษฎีการคิดของบลูม

1.5 ทฤษฎีการคิดสร้างสรรค์ของวิลเลียมส์

1.6 แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

1.7 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการสอนแบบพหุปัญญา รูปแบบการเรียนการสอนเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อนำมาประยุกต์เป็นรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทั้งหมด 5 ท่าน

2. การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ โดย

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์จากงานวิจัย เอกสาร บทความ และการสืบค้นข้อมูลทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ โดยสรุปเป็นความสามารถและพัฒนาทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ดังนี้ คือ

2.1 การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

2.2 การติดต่อสื่อสาร

2.3 ทักษะทางสังคม

2.4 การควบคุมอารมณ์

- 2.5 การตระหนักรู้ตนเอง
- 2.6 ความสามารถในการควบคุมตนเอง
- 2.7 การสร้างแรงจูงใจตนเอง
- 2.8 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา
- 2.9 การจัดการตนเอง

ศึกษาข้อมูลดังกล่าวแล้ว นำมาสังเคราะห์เป็นแนวคิด ดังนี้

1. สร้างกรอบความคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ ด้วยการ
ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ แนวคิดความฉลาดทาง
อารมณ์ของโกลแมน (Goleman. 1995) แนวคิดของบาร์ออน (Bar - On. 1997) แนวคิดของ
เมเยอร์ (Mayer. 2000) แนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา (Gardner. 1983) ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตวิทยา
ทางสังคมของดาบรอสกี (Darowski. 2008) การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ (Cooperative
or Collaborative Learning) ของ สลาบิน (Slavin. 1990) รูปแบบการเรียนการสอนของ จอยส์
และเวล (Joyce ;& Weil. 2000) รูปแบบการเรียนการสอนของวิลเลียม (William. 1972) จาก
เอกสารและตำรา จากนั้นผู้วิจัยสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี พื้นฐานที่กล่าวมาแล้ว เพื่อกำหนด
กรอบความคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ หลังจากการตรวจสอบ
คุณภาพของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ตรวจสอบองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของโกลแมน
- 2) ขั้นตอนปรกาศความคิดตามความรู้สึกของตนเองต่อสภาพเหตุการณ์และตาม
ความรู้สึกของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ ถ้าหากเป็น จะรู้สึกอย่างไร
- 3) ควรนำ 18 กิจกรรมมาวิเคราะห์ว่าเป็น EQ ในด้านใด

2. สังเคราะห์นิยาม ความหมาย และกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียน
การสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ที่มีความสามารถพิเศษด้านการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กที่มี
ความสามารถพิเศษ ซึ่งเน้นทักษะกระบวนการคิด การเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมสู่
ประสบการณ์ใหม่ การสอนจะมีประโยชน์ถ้าเด็กได้ฝึกคิด เรียนรู้ด้วยตนเอง จะสามารถสร้าง
องค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทฤษฎีประวัติศาสตร์ทางสังคมของไวโกตสกี (Vygotsky's Socio
Historical) ยุทธวิธีการสอนเพื่อให้เกิดและรู้จักของวิลเลียม (Frank. E. Williams. *Teaching
Strategies to Thinking and Feeling*) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของบลูมและคราธวอล :
ประเภทของการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัย (Benjamin Bloom and David Krathwohl :
The Cognitive and Affective Taxonomies) และรูปแบบการเรียนการสอนเด็กที่มีความสามารถ
พิเศษ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสังเคราะห์นิยาม ความหมาย
องค์ประกอบรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถ

พิเศษ ได้องค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด ขั้นที่ 2 การขยายความคิด ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินผล ขั้นที่ 6 การประยุกต์ และนำความรู้ไปใช้

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

ตาราง 3 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

กระบวนการเรียนการสอน	ขั้นที่ 1 การจุดประกายความคิด	ขั้นที่ 2 การขยายความคิด	ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ	ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน	ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินผล	ขั้นที่ 6 การประยุกต์และนำความรู้ไปใช้
หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี						
ทฤษฎีการเรียนการสอนของปาร์น (Sidney Parnes) -ครูที่สอนเพื่อสร้างสรรค์ ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนพัฒนาความคิดและผลงานด้วยตนเอง -ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นให้ได้มากๆ -การสอนเด็กที่มีความสามารถพิเศษ การที่จะนำกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มาใช้สอนแต่เนิ่นๆ	✓					
ทฤษฎีการเรียนการสอนของทาบ (Hilda Taba) -ผู้เรียนจะแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพนั้น ผู้แก้ปัญหาต้องตั้งต้นด้วย “ความยุ่งเหยิง สับสน”	✓	✓				
ทฤษฎีการเรียนการสอนของวิลเลียมส์ (Frank E. Williams) -การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้ามีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบกับพฤติกรรมของนักเรียนหลักสูตรและที่ครูกระทำต่อหลักสูตรและนักเรียน		✓				

ตาราง 3 (ต่อ)

กระบวนการเรียนการสอน หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี	ขั้นที่ 1 การพูดประกอบความคิด	ขั้นที่ 2 การขยายความคิด	ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ	ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน	ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินผล	ขั้นที่ 6 การประยุกต์และนำความรู้ไปใช้
-ผู้เรียนได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น -การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม -การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงาน ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Benjamin Bloom) -การเรียนรู้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เมื่อมีความรู้ขั้นต้นจึงจะนำไปสู่การเรียนรู้ในขั้นสูงได้ดี ประกอบด้วย การรู้จำข้อมูล เนื้อหา การเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ทฤษฎีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทางสังคมของไวโกตสกี (Vygotsky's Sociohistorical theory) -การเรียนรู้ที่มีผลต่อการพัฒนาทางสติปัญญา คือการเรียนรู้ผ่านทางสังคมและวัฒนธรรม -พัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคลได้นั้น เมื่อผู้ใหญ่ได้ให้ความช่วยเหลือหรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ (Roger Pierangelo) -การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูเป็นผู้ชี้แนะและผู้อำนวยความสะดวก -มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีในสภาพที่ผ่อนคลาย บรรยากาศอบอุ่นและเป็นอิสระ	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓

ตาราง 4 การนิยามองค์ประกอบรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์

ขั้นที่ 1 การจุดประกาย ความคิด	ขั้นที่ 2 การขยาย ความคิด	ขั้นที่ 3 การลงมือ ปฏิบัติ	ขั้นที่ 4 การนำเสนอ ผลงาน	ขั้นที่ 5 การสรุป และประเมินผล	ขั้นที่ 6 การประยุกต์ และนำความรู้ไปใช้
การจุดประกายความคิด หมายถึง กระบวนการ เรียนรู้ ที่ผู้เรียนได้พิจารณา จากประเด็นคำถามที่ครู ถามเพื่อเป็นการกระตุ้น ยั่วให้ผู้เรียนได้ติดตาม ประเด็นปัญหาที่ครูถาม ทำ ให้ผู้เรียนสนใจในกิจกรรม	การขยายความคิด หมายถึง กระบวนการ เรียนรู้ที่ครูให้ผู้เรียน แบ่งกลุ่มย่อยจับคู่สนทนา พูดคุยจากประเด็นแรกที่ ครูถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากคู่สนทนา จากนั้นแบ่ง กลุ่มออกเป็น 5 คน ระดม สมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่ง กันและกัน	การลงมือปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการ เรียนจากการที่ผู้เรียนเข้า กลุ่มอภิปรายระดมพลัง สมองจากประเด็นคำถาม แบ่งหน้าที่กันตามความ สามารถ ร่วมกันสร้าง ทางเลือก ลงมือปฏิบัติให้ เลขาของกลุ่ม จดบันทึก ข้อมูลที่ได้จากประเด็นการ อภิปราย	การเสนอผลงาน หมายถึง กระบวนการ ที่ผู้เรียนนำผลงานที่ได้ จากระดมสมอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ร่วมกันคิดวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้นำเสนอ ผลงานและรายงาน ผลงานของกลุ่ม	การสรุปและ ประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียน ร่วมกันอภิปรายสิ่งที่ได้ จากการเรียนรู้ร่วมกันใน กลุ่ม สรุป เพื่อสร้างองค์ ความรู้ด้วยตนเอง ได้พบ ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ไม่ต้องท่องจำ เนื่องจาก ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความ หมายด้วยตนเอง ครูสรุปข้อมูลอีกครั้ง	การประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปราย สรุป สิ่งที่ได้จากการเรียนหรือการทำ กิจกรรมร่วมกัน สรุปจากการทำ กิจกรรมร่วมกันว่ากิจกรรมที่ทำ นั้นๆ มีประโยชน์อย่างไร จะ ประยุกต์เอาความรู้ที่ได้จากการ เรียนรู้ในกิจกรรมนั้นๆ ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันในสถานการณ์ เหตุการณ์อย่างไร ผู้เรียนแต่ละ คนสามารถบันทึกสิ่งที่ตนเองได้ รับทราบจากการทำกิจกรรม นั้น ลงในสมุดกิจกรรมทุกครั้ง ครูเพิ่มเติมความรู้เพื่อนำไปใช้

3. การตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนเป็นช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

วิธีการศึกษา การดำเนินการในขั้นนี้โดยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 3 ท่าน ด้านจิตวิทยา 1 ท่าน ด้านการศึกษาพิเศษ 1 ท่าน ได้ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างของรูปแบบการเรียนการสอน และข้อบกพร่อง ต่างๆ จากนั้นทำการปรับปรุงก่อนนำไปสร้างเป็นแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ดังตัวอย่างในภาคผนวก ก

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

1. สร้างคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

โดยจัดทำโครงสร้างของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ แบบตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ดังเสนอในภาคผนวก ข ซึ่งมีลักษณะคำถามให้เลือกตอบ ได้แก่ เหมาะสม ไม่เหมาะสม ไม่แน่ใจ และแบบตรวจสอบขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ มีลักษณะ 2 แบบ คือ ลักษณะคำถามให้เลือกตอบคือ เหมาะสม ไม่เหมาะสม ไม่แน่ใจ ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญตามดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ และได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผลการตรวจสอบโครงสร้างของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ได้แสดงไว้ในภาคผนวก ค

การวิเคราะห์ข้อมูล ที่รวบรวมได้จากผู้เชี่ยวชาญโดยแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของรูปแบบการเรียนการสอน พิจารณาตามเกณฑ์ความสอดคล้องด้านดัชนี ความสอดคล้อง และนำความคิดเห็นจากการตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาให้น้ำหนักเป็นคะแนน ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 117)

ความคิดเห็นว่า	เหมาะสม	ได้คะแนนเป็น	+1
ความคิดเห็นว่า	ไม่แน่ใจ/ควรปรับปรุง	ได้คะแนนเป็น	0
ความคิดเห็นว่า	ไม่เหมาะสม	ได้คะแนนเป็น	-1

จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้องหรือ IOC (Index of Congruence) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งคำนวณได้จากสูตร IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับ ลักษณะพฤติกรรม
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

จากนั้น นำค่าคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาแทนค่าในสูตรดัชนีความสอดคล้อง ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ขึ้นไป ถือว่ารูปแบบการเรียนการสอนนั้นอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ ไม่ต้องทำการปรับปรุง

จากการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบโครงสร้างของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ สรุปได้ว่าโครงสร้างของรูปแบบการเรียนการสอนนี้ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกันทุกรายการ (IOC = 1.00)

วิธีการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาคู่มือ

1. วัตถุประสงค์

1. ครูผู้สอนกำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะวัดและให้สอดคล้องครอบคลุมกับเนื้อหา
2. ครูผู้สอนควรกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดขึ้นในการสอนแต่ละครั้ง

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษช่วงชั้นที่ 2 และนักเรียนปกติทั่วไป ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

3. ขั้นตอนการสอน

ครูผู้สอนที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์นี้ไปใช้ การดำเนินการตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ ซึ่งประกอบไปด้วยจำนวนการสอน 6 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 การจุดประกายความคิด (Igniting Stage) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้พิจารณาจากประเด็นคำถามที่ครูถามเพื่อเป็นการกระตุ้น ยั่วเย้าให้ผู้เรียนได้ติดตามคำถามที่ถาม ทำให้ผู้เรียนสนใจในกิจกรรม

ขั้นที่ 2 การขยายความคิด (Expanding the idea) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครูให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยจับคู่สนทนาพูดคุยต่อจากประเด็นแรกที่ครูถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคู่สนทนาที่มีความคิดเห็นที่อาจเหมือนหรือแตกต่างกัน จากนั้นแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มละ 5 คน ระดมสมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Performing) เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการที่ผู้เรียนเข้ากลุ่มอภิปราย ระดมพลังสมองจากประเด็นคำถาม แบ่งหน้าที่กันตามความสามารถ ร่วมกันสร้างทางเลือกและเลือกลงมือปฏิบัติ ให้เลขาของกลุ่มจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการอภิปราย

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน (Presenting) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนนำผลงานที่ได้จากการระดมสมอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ร่วมกันคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำเสนอผลงานและรายงานผลงานของกลุ่ม

ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินผล (Summarizing and Evaluating) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม สรุปเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้พบความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนไม่ต้องท่องจำ เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายด้วยตนเอง

ขั้นที่ 6 การประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ (Presenting) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปราย สรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนหรือการทำกิจกรรมร่วมกัน สรุปจากการทำกิจกรรมร่วมกันว่ากิจกรรมที่ทำนั้นๆ มีประโยชน์อย่างไร จะประยุกต์เอาความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในกิจกรรมนั้นๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันในสถานการณ์ เหตุการณ์อย่างไร ผู้เรียนแต่ละคนสามารถบันทึกสิ่งที่ตนเองได้รับการทำกิจกรรมนั้น ลงในสมุดกิจกรรมทุกครั้ง

4. สื่อการเรียนการสอน

วิธีการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น ต้องเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมที่ใช้ เช่น สื่อประเภทวีดิทัศน์ เทปบันทึกเสียง ซีดีเพลง เทปเพลง แผ่นภาพกิจกรรม ภาพยนตร์ หนังสือ เรื่องสั้น หนังสือพิมพ์ ข่าว กระดาษA4 กระดาษโปสเตอร์ ฟิวเจอร์บอร์ด ปากกาเขียนไวท์บอร์ด สีเมจิก สีเทียน สีไม้ ภาพถ่ายบุคคลสำคัญ

5. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลครูผู้สอนต้องเลือกใช้วิธีการวัดให้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการจะวัด เช่น การสังเกตเหมาะกับการเฝ้าดูพฤติกรรม โดยครูผู้สอนอาจจะใช้แบบบันทึกการสังเกต ทั้งแบบปลายเปิดและแบบปลายปิด โดยแบบปลายปิดนั้น เป็นการเฝ้าดูพฤติกรรมที่เกิดขึ้น อาจจะไม่เป็นทางการมากนัก ส่วนแบบปลายเปิดนั้นเป็นแบบสังเกตครูเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการจะดู ก่อนข้างจะเป็นทางการ นอกจากนั้นวัดและประเมินผลจากการตอบคำถาม การสรุป อภิปราย ตรวจผลงาน หรือการทดสอบ เป็นต้น

6. ขอบเขตของเนื้อหา

การกำหนดขอบเขตของเนื้อหา เนื้อหาที่จะนำมากำหนดจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ต้องให้ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งด้านทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ครูผู้สอนควรศึกษาจากเอกสาร เนื้อหา รายละเอียด หลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งด้านทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อจะได้รู้และเข้าใจ สามารถนำหลักการมากำหนดขอบเขตเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากไม่รู้เป็นรู้ได้ จากทำไม่ได้เป็นทำได้ และสามารถบอกได้ว่ากิจกรรมที่ทำให้แต่ละกิจกรรมนั้น สามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

บทบาทครู

ครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ กระตุ้นโดยใช้คำถามเพื่อจุดประกายความคิดให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ จากข้อมูล สถานการณ์ ข่าว เหตุการณ์ กรณีศึกษา และอื่นๆ

บทบาทผู้เรียน

ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น การตอบคำถาม การมีปฏิสัมพันธ์ การสื่อสาร มีความรับผิดชอบ การทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม ศึกษาเรียนรู้จากใบงาน กิจกรรมที่ครูกำหนดให้ร่วมเรียนรู้ นำเสนอผลงาน

ตาราง 5 แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนรู้การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1.	-การสื่อสาร -การจัดการตนเอง	รู้เธอ-รู้ฉัน	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคุ้นเคยกันและทำกิจกรรมร่วมกัน 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนถึงเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองอย่างอิสระภายใต้กฎกติกาที่กำหนด	1. ขึ้นจุดประกายความคิด หมายถึง ขึ้นนำเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้โดยใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด การแสดงความคิดเห็น และสนใจในกิจกรรมที่ครูจะให้ทำต่อไป เช่น ครูให้นักเรียนดูภาพ
2.	-การสื่อสาร -การทำงานกลุ่ม -ความรับผิดชอบ -การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง	รู้ดี เต็มด้อย	1. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักรู้ – เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง 2. เพื่อให้นักเรียนรู้มองเห็นจุดดีหรือจุดเด่นและเข้าใจจุดด้อยของแก้ไขพัฒนาต่อไป	แล้วซักถามถึงสาเหตุที่เกิดขึ้นระบุปัญหาและซักถามถึงประเด็นเรื่องต่างๆ เมื่อครูสังเกตเห็นว่านักเรียนให้ความสนใจแล้วเตรียมเข้าสู่กิจกรรมในขั้นที่ 2.ขั้นขยายความคิด หมายถึง การให้ผู้เรียน
3.	-การสื่อสาร -ความรับผิดชอบ -การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง -การจัดการตนเอง	ฉันคิด-ฉันตอบ	เพื่อให้รู้จักตัวเองมากขึ้น และทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น	แบ่งกลุ่มระดมพลังสมอง ออกเป็นกลุ่มย่อยๆ 2 คน คิดจับคู่ หรือเข้ากลุ่มย่อย 5คน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน นักเรียนช่วยกันบันทึกสิ่งที่เพื่อนในกลุ่มช่วยกันคิด ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การแก้ไขปัญหา การทำกิจกรรมตามใบงาน แล้วคัดเลือกแนวคิดที่ดีที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
4.	-การสื่อสาร -ความ รับผิดชอบ -การตระหนักรู้ อารมณ์ตนเอง -การทำงาน กลุ่ม -การจัดการ ตนเอง	ไดอารี่ของ ฉัน	เพื่อให้นักเรียนสามารถ แสดงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และความเชื่อ ของตนเองได้อย่าง เหมาะสม	3. ขั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หมายถึง การที่ผู้เรียน วิธีดำเนินการเรียนรู้จาก การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จากการที่ได้ระดมพลัง ความคิด แล้วหาทางเลือก และลงมือปฏิบัติ โดยที่ ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน กระบวนการต่างๆ การ ทำงาน และเรียนรู้ร่วมกับ ผู้อื่น จากการทำงานกลุ่ม
5.	-การสื่อสาร ความ รับผิดชอบ -ทำงานกลุ่ม -การตระหนักรู้ อารมณ์ตนเอง -การควบคุม ตนเอง	ฉันเก่ง หรือไม่	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ควบคุมอารมณ์ของ ตนเองได้ 2. เพื่อให้นักเรียนเห็น ข้อดีข้อเสียของการ ควบคุมอารมณ์ของ ตนเอง 3. เพื่อให้รู้จักเอาใจเขา มาใส่ใจเรา	4. ขั้นนำเสนอผลงาน หมายถึง การให้ผู้เรียน นำเสนอผลงานที่กลุ่มแต่ละ กลุ่มช่วยกันคิด วิเคราะห์ และร่วมกันสร้างสรรค์ ผลงานตามมติของกลุ่ม 5. ขั้นสรุปและประเมินผล หมายถึง การให้ผู้เรียนสรุป สิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ เรียนรู้ จากที่กลุ่มนำเสนอ การที่
6.	-การสื่อสาร -การควบคุม อารมณ์ตนเอง	ฉัน-เธอ คือ บุคคลที่มี คุณค่า	เพื่อให้นักเรียนตระหนักรู้ คุณค่า ยอมรับ และนับ ถือในศักดิ์ศรีของตนเอง และผู้อื่น	ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วย ตนเองนี้ ทำให้ผู้เรียนได้ เรียนสิ่งที่มีความหมาย โดย ไม่ต้องท่องจำตามตำรา

ตาราง 5 (ต่อ)

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
7.	-การสื่อสาร -ความรับผิดชอบ -การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง - การควบคุมอารมณ์ - การเอาใจเขามาใส่ใจเรา - การจัดการตนเอง	ค่าของคน	เพื่อให้นักเรียนตระหนักรู้คุณค่า ยอมรับในศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่น	6. ชั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ แล้วนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
8.	-การสื่อสาร -ความรับผิดชอบ -การทำงานกลุ่ม - การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง - การควบคุมอารมณ์ตนเอง - การจัดการตนเอง	วิเคราะห์ตัวเอง	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจในศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง 2. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์ตนเอง	

ตาราง 5 (ต่อ)

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
9.	การสื่อสาร -ความ รับผิดชอบ -การทำงาน กลุ่ม -การตระหนัก รู้อารมณ์ ตนเอง -การจัดการ ตนเอง - การควบคุม อารมณ์ ตนเอง - การสร้าง แรงจูงใจ ให้กับตนเอง	รู้ตัว รู้ตน	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก คิดและสร้างความ ตระหนักในตนเองมาก ขึ้น 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ฝึกคิดและมองสิ่งต่างๆ ในเชิงบวก 3. เพื่อให้นักเรียนมี ความรู้สึกที่ดีกับตนเอง	
10.	การสื่อสาร -ความ รับผิดชอบ -การทำงาน กลุ่ม -การตระหนัก รู้อารมณ์ ตนเอง - การสร้าง แรงจูงใจ ให้กับตนเอง	ฉันและ บุคคล พิเศษ	1. เพื่อให้นักเรียนมี ความตระหนักในตนเอง ด้านสังคมมากขึ้น 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก เลือกตัวแบบที่ดี เพื่อ สร้างแรงบันดาลใจ ให้กับตัวเอง	

ตาราง 5 (ต่อ)

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
11.	- การสื่อสาร - ความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่ม - การเอาใจเขามาใส่ใจเรา - การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง - การจัดการตนเอง	แวนดามองใจ	เพื่อให้นักเรียนมองโลกในแง่ดี	
12.	- การสื่อสาร - ความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่ม - การเอาใจเขามาใส่ใจเรา - การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง - การควบคุมตนเอง - การจัดการตนเอง	การคิดเห็นชอบต่อตัวเองและผู้อื่น	1. เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักและเห็นชอบต่อตนเองที่พยายามเอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ 2. ฝึกการมองโลกในแง่ดี	

ตาราง 5 (ต่อ)

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
13.	การสื่อสาร - ความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่ม - การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง - การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง - การจัดการตนเอง - การเอาใจเขามาใส่ใจเรา	ทางเลือกที่ดี	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และรู้จักเลือกทางเลือกที่ดี 2. เพื่อให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล	
14.	การสื่อสาร - ความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่ม - การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง - การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	อ่ายอมแพ้	เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักรู้มุ่งมั่นฝ่าอุปสรรคไปสู่เป้าหมายได้โดยไม่ย่อท้อ	

ตาราง 5 (ต่อ)

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
14. (ต่อ)	- การจัดการตนเอง - การเอาใจเขามาใส่ใจเรา			
15.	- การควบคุมอารมณ์ของตนเอง - การจัดการตนเอง - การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง - การเอาใจเขามาใส่ใจเรา	จุดจบของจุดเดือดทางอารมณ์	เพื่อให้นักเรียนรู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม	
16.	การสื่อสาร - ความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่ม - การควบคุมอารมณ์ของตนเอง - การจัดการตนเอง การตระหนักรู้ อารมณ์ตนเอง	ขอบคุณเพื่อนที่เตือนใจ	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์โกรธได้ 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกถึงแนวทางในการควบคุมอารมณ์	

ตาราง 5 (ต่อ)

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
16. (ต่อ)	- การเอาใจ เขามาใส่ใจ เรา			
17.	การสื่อสาร -ความ รับผิดชอบ -การทำงาน กลุ่ม - การสร้าง แรงจูงใจ ให้กับตนเอง - การจัดการ ตนเอง - การควบคุม อารมณ์	มาฝึกซ้อม รับความ ล้มเหลวกัน เถอะ	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก สร้างแรงจูงใจให้กับ ตนเองได้ 2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึก ประสบการณ์จริงของผู้ ที่ประสบความสำเร็จ 3. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก เปลี่ยนวิกฤติให้เป็น โอกาส	
18.	การสื่อสาร -ความ รับผิดชอบ -การทำงาน กลุ่ม -การควบคุม อารมณ์ของ ตนเอง -การเอาใจ เขามาใส่ใจ เรา -การจัดการ ตนเอง	พอกใจให้ ใสสะอาด	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ยับยั้งชั่งใจไม่โมโหง่าย 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก เอาใจเขามาใส่ใจเรา	

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษที่เข้ารับการจัดกิจกรรม ได้แก่ แบบทดสอบทักษะทางสังคม แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบทดสอบทักษะทางสังคม ได้สร้างตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

1.2 สร้างแบบทดสอบทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 6 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 25 ข้อ เป็นข้อความเชิงบวกและเชิงลบ

1.3 นำแบบทดสอบทักษะทางสังคมที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำแบบทดสอบทักษะทางสังคม ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

1.5 นำแบบทดสอบทักษะทางสังคม มาตรวจให้คะแนน มีน้ำหนักเป็น 6, 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ โดยมีเกณฑ์ดังนี้

มาตรวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ที่มีข้อความทางบวก

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	6	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	5	คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

มาตรวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษที่มีข้อความทางลบ

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	ให้	3	คะแนน
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน

ไม่เห็นด้วย	ให้	5	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	6	คะแนน

1.6 หากคุณภาพของแบบทดสอบทักษะทางสังคม โดยใช้ค่าอำนาจจำแนกใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบทดสอบรายข้อกับคะแนนแบบทดสอบทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคด้วยวิธี Corrected Item - Total Correlation ซึ่งค่าความสัมพันธ์ (r) ที่ได้ในแต่ละข้อ ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกเพื่อนำใช้ในการวิจัยในข้อที่มีความสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่ 0.195 ขึ้นไป มีความครอบคลุมตามจุดประสงค์ จำนวน 21 ข้อ

เกณฑ์การแปลความหมายใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายแปลผลได้ดังนี้

102 – 126	คะแนน หมายถึง	ทักษะทางสังคมสูง
77 – 101	คะแนน หมายถึง	ทักษะทางสังคมค่อนข้างสูง
51 – 76	คะแนน หมายถึง	ทักษะทางสังคมปกติ
26 – 50	คะแนน หมายถึง	ทักษะทางสังคมค่อนข้างต่ำ
0 – 25	คะแนน หมายถึง	ทักษะทางสังคมต่ำ

แบบทดสอบทักษะทางสังคมมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9142 ข้อความที่คัดเลือกไว้เป็นข้อความทางบวกตั้งแต่ ข้อ 1 - 21

ตาราง 6 ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบทักษะทางสังคม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา
1	.4939	คัดเลือกไว้	13	.5099	คัดเลือกไว้
2	.6091	คัดเลือกไว้	14	-.1737	ตัดทิ้ง
3	.5229	คัดเลือกไว้	15	.1829	ตัดทิ้ง
4	.5652	คัดเลือกไว้	16	.1735	ตัดทิ้ง
5	.6787	คัดเลือกไว้	17	.5732	คัดเลือกไว้
6	.5671	คัดเลือกไว้	18	.6095	คัดเลือกไว้
7	.5241	คัดเลือกไว้	19	.4793	คัดเลือกไว้
8	.3809	คัดเลือกไว้	20	.5736	คัดเลือกไว้
9	.6537	คัดเลือกไว้	21	.5544	คัดเลือกไว้
10	.5631	คัดเลือกไว้	22	.6123	คัดเลือกไว้
11	.5232	คัดเลือกไว้	23	.4190	คัดเลือกไว้
12	.5027	คัดเลือกไว้			

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9142

2. แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ได้สร้างตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

2.2 สร้างแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Lating Scale) มี 6 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.3 นำแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ ที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของโกลแมน (Goleman. 1995) แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษาที่ใช้และคุณภาพของแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์

2.5 นำแบบทดสอบวัดความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ตอบให้คะแนนแต่ละข้อมีค่าน้ำหนักเป็น 6, 5, 4, 3, 2 และ 1 โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

มาตรวัดความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ที่มีข้อความทางบวก

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	6	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	5	คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

มาตรวัดความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ที่มีข้อความทางลบ

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	ให้	3	คะแนน
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	5	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	6	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายแปลผลได้ดังนี้

259 – 312	คะแนน หมายถึง	ความฉลาดทางอารมณ์สูง
189 – 250	คะแนน หมายถึง	ความฉลาดทางอารมณ์ค่อนข้างสูง
127 – 188	คะแนน หมายถึง	ความฉลาดทางอารมณ์ปกติ
64 – 126	คะแนน หมายถึง	ความฉลาดทางอารมณ์ค่อนข้างต่ำ
0 – 63	คะแนน หมายถึง	ความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

2.6 หากคุณภาพของแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้อำนาจจำแนกใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบรายข้อกับคะแนนแบบทดสอบทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคด้วยวิธี Corrected Item - Total Correlation ซึ่งค่าความสัมพันธ์ (r) ที่ได้ในแต่ละข้อ ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกเพื่อนำมาใช้ในการวิจัยในข้อที่มีความสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่ 0.195 ขึ้นไป มีความครอบคลุมตามจุดประสงค์จำนวน 52 ข้อ

แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9412

ข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 1 - 17, 19 - 52

ข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 18

ตาราง 7 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา
1	.5076	คัดเลือกไว้	31	.4042	คัดเลือกไว้
2	.3603	คัดเลือกไว้	32	.4093	คัดเลือกไว้
3	.5845	คัดเลือกไว้	33	.5845	คัดเลือกไว้
4	.4341	คัดเลือกไว้	34	.6335	คัดเลือกไว้
5	.3416	คัดเลือกไว้	35	.4655	คัดเลือกไว้
6	.5180	คัดเลือกไว้	36	.5631	คัดเลือกไว้
7	.4080	คัดเลือกไว้	37	.5847	คัดเลือกไว้
8	.3508	คัดเลือกไว้	38	.4668	คัดเลือกไว้
9	.4302	คัดเลือกไว้	39	.4525	คัดเลือกไว้
10	.6029	คัดเลือกไว้	40	.5753	คัดเลือกไว้
11	.4147	คัดเลือกไว้	41	.6229	คัดเลือกไว้
12	.5681	คัดเลือกไว้	42	.6161	คัดเลือกไว้
13	.0632	ตัดทิ้ง	43	.2672	คัดเลือกไว้
14	.3078	คัดเลือกไว้	44	.4589	คัดเลือกไว้
15	.4106	คัดเลือกไว้	45	-.0122	ตัดทิ้ง
16	.2956	คัดเลือกไว้	46	.6365	คัดเลือกไว้
17	.4397	คัดเลือกไว้	47	.5082	คัดเลือกไว้
18	.2547	คัดเลือกไว้	48	.3913	คัดเลือกไว้
19	-.1476	ตัดทิ้ง	49	.5500	คัดเลือกไว้
20	-.0248	ตัดทิ้ง	50	.4674	คัดเลือกไว้
21	.0142	ตัดทิ้ง	52	.5805	คัดเลือกไว้
22	-.0686	ตัดทิ้ง	53	.5472	คัดเลือกไว้
23	.4132	คัดเลือกไว้	54	.4623	คัดเลือกไว้
24	.2745	คัดเลือกไว้	55	.5147	คัดเลือกไว้
26	.2982	คัดเลือกไว้	56	.4346	คัดเลือกไว้
27	.3604	คัดเลือกไว้	57	.4834	คัดเลือกไว้
28	.4696	คัดเลือกไว้	58	.5898	คัดเลือกไว้
29	.4323	คัดเลือกไว้	59	.5409	คัดเลือกไว้
30	.1469	ตัดทิ้ง	60	.5811	คัดเลือกไว้

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9412

3. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

วัตถุประสงค์

เพื่อใช้ประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล สร้างแบบประเมินเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้
2. สร้างแบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 6 อันดับ จำนวน 20 ข้อ โดยนำคำตอบของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษแต่ละคนมาหาคำนวนักเป็นคะแนนดังต่อไปนี้

มีความพึงพอใจมากที่สุด	ให้คะแนนเป็น	6	คะแนน
มีความพึงพอใจมาก	ให้คะแนนเป็น	5	คะแนน
มีความพึงพอใจค่อนข้างมาก	ให้คะแนนเป็น	4	คะแนน
มีความพึงพอใจค่อนข้างน้อย	ให้คะแนนเป็น	3	คะแนน
มีความพึงพอใจน้อย	ให้คะแนนเป็น	2	คะแนน
มีความพึงพอใจน้อยที่สุด	ให้คะแนนเป็น	1	คะแนน

จากนั้นแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของผู้ประเมิน โดยเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์การตัดสินระดับความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

ได้คะแนน 5.50 - 6.00	ระดับความพึงพอใจ มากที่สุด
ได้คะแนน 4.50 - 5.49	ระดับความพึงพอใจ มาก
ได้คะแนน 3.50 - 4.49	ระดับความพึงพอใจ ค่อนข้างมาก
ได้คะแนน 2.50 - 3.49	ระดับความพึงพอใจ ค่อนข้างน้อย
ได้คะแนน 1.50 - 2.49	ระดับความพึงพอใจ น้อย
ได้คะแนน 1.00 - 1.49	ระดับความพึงพอใจ น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่อง (Pilot Study) รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างวิจัย เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ อีกทั้งการทดลองใช้เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและปรับปรุงก่อนนำไปใช้ทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน

การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและศึกษาความเป็นไปได้ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคระหว่างการดำเนินการ
2. เพื่อปรับปรุงรูปแบบจำลองการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษก่อนนำไปใช้ได้จริง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ 25 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 เลือกโดยการสุ่มตัวอย่างง่าย และนักเรียนสมัครใจ

ในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยมีอาจารย์ 1 คน ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มๆ 5 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ใบกิจกรรม สมุดบันทึกกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การเรียนรู้ใช้เวลา 1 สัปดาห์ๆ เวลา 07.00 - 08.00 น. วันจันทร์ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์

2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยใช้วิธีการสังเกต สอบถาม และสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบจำลองให้สมบูรณ์มากขึ้น ก่อนนำไปใช้ทดลองจริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่

1. คู่มือครูตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะของสังคมและความฉลาดทางอารมณ์
2. แบบทดสอบทักษะทางสังคม

3. แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์

ผลการวิเคราะห์ ข้อมูล จากการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ และผู้ช่วยวิจัย มีขั้นตอนการศึกษานำร่อง สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอน 18 กิจกรรม พบว่ามีเนื้อหาสาระ มีความครอบคลุมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

2. ใบกิจกรรม ใบงาน มีความเหมาะสม อ่านแล้วเข้าใจ แต่บางกิจกรรมมีเนื้อหามากเกินไป ปรับให้กระชับบางกิจกรรมมีกิจกรรมมากเกินไป

3. แบบทดสอบทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์สามารถวัดได้

4. แบบประเมิน ความพึงพอใจ ภาษาที่ใช้เหมาะสมอ่านแล้วเข้าใจ

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ และการปรับปรุง แก้ไขรูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้นำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การพิมพ์สะกดคำผิด บางกิจกรรมมีเนื้อหาศึกษาที่ให้นักเรียนศึกษา ใช้เวลาน้อยเกินไป โดยเพิ่มเวลามากขึ้นเล็กน้อย เพิ่มเวลาให้นักเรียนนำเสนอมากขึ้น ครูกระตุ้นให้แต่ละกลุ่มคิดวิเคราะห์มากขึ้น กระตุ้นและให้กำลังใจในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบจำลองการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

วัตถุประสงค์

เพื่อทำการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

วิธีดำเนินการ

การทดลองใช้รูปแบบการวิจัยนี้ ใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 62) ซึ่งมีแบบแผนการวิจัยดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE	T ₁	X	T ₂
RC	T ₂	~X	T ₂

เมื่อ	R	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม
	E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experimental group)
	C	แทน	กลุ่มควบคุม (Control group)
	X	แทน	รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความสามารถพิเศษ
	~X	แทน	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามปกติ
	T ₁	แทน	การสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
	T ₂	แทน	การสอบหลังการทดลอง (Posttest)

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษที่มีความสามารถโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านรวมกันตามคุณลักษณะดังนี้ คือ ความสามารถทางสังคม - อารมณ์ (Social / Emotional Abilities) ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical / Embolic Abilities) ความสามารถทางกีฬา (Somatic / Bodily Abilities) ความสามารถทางศิลปะ (Spatial / Visual Abilities) ความสามารถทางดนตรี (Sonance / Auditory Abilities) ความสามารถทางภาษา (Verbal / Linguistic Abilities) ความสามารถทางด้านช่างเทคนิคและอิเล็กทรอนิกส์ (Mechanical / Technical Abilities) ความสามารถทางการคิด (Thinking Abilities) ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ (Scientific / Realistic Abilities) เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงหลักสี่ ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โดยการคัดเลือกโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยมีขั้นตอนการคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจเบื้องต้น จากนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ โดยมีข้อมูลจากส่วนต่างๆ เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ยืนยันได้ตรงกัน

1.1 ครูผู้สอน ครูประจำชั้น และผู้ปกครองนักเรียน เสนอชื่อนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ โดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านรวมกัน

1.2 ข้อมูลจากครูประจำชั้น ครูผู้สอน ครูประจำชั้น เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองเสนอชื่อว่าเป็นนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษโดดเด่นกว่าเพื่อนในระดับชั้นเดียวกัน

1.3 ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์ 1 - 10 %

1.4 นักเรียนมีประวัติผลงานโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกระดับดี หรือดีเด่น ตั้งแต่ในระดับโรงเรียน ระดับเขต หรือระดับชาติ

1.5 ใช้แบบสำรวจความสามารถพิเศษในขั้นต้นของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์ ว่ามีความสามารถโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน ได้แก่ แนวความสามารถทางสังคม - อารมณ์ (Social / Emotional Abilities) ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical / Embolic Abilities) ความสามารถทางกีฬา (Somatic / Bodily Abilities) ความสามารถทางศิลปะ (Spatial / Visual Abilities) ความสามารถทางดนตรี (Sonance / Auditory Abilities) ความสามารถทางภาษา (Verbal / Linguistic Abilities) ความสามารถทางด้านช่างเทคนิคและอิเล็กทรอนิกส์ (Mechanical / Technical Abilities) ความสามารถทางการคิด (Thinking Abilities) ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ (Scientific / Realistic Abilities)

ขั้นตอนที่ 2 การคัดแยกอย่างเป็นทางการ โดยใช้ข้อมูลทั้งหมดจากขั้นตอนที่ 1 ซึ่งคัดเลือกเฉพาะนักเรียนที่มีผลการสำรวจอยู่ในเกณฑ์ 10 - 20 เปอร์เซนต์ของเด็กทั้งหมด ข้อมูลเหล่านั้น ได้แก่

2.1 ผู้เรียนได้รับการประเมินระดับสติปัญญา เด็กอายุ 2-15 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนที่ระดับสติปัญญาเฉพาะฉลาดและฉลาดมากเท่านั้น

2.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูประจำชั้นครู ประจำวิชา หรือผู้ที่รู้จักเด็กเป็นอย่างดี

2.3 ใช้ข้อมูลจากการสำรวจแนวความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์

คัดเลือกนักเรียนเฉพาะผู้ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับเหนือเกณฑ์เฉลี่ย

ขั้นตอนที่ 3 การวินิจฉัย เป็นการคัดเลือกขั้นสุดท้ายโดยใช้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และ 2 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้วินิจฉัยเหลือ 1-5% คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยการสมัครเฉพาะนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกจากขั้นที่ 3 จับสลากสุ่มเข้าเป็นกลุ่มทดลอง 25 คน และกลุ่มตัวอย่าง 25 คน โดยสมัครใจเข้าร่วมเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนทำการทดลองทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างทำการทดลองความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมก่อนทดลอง
ระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p-value
ด้านทักษะการสื่อสาร	กลุ่มทดลอง	41.48	7.33	48	1.566	.124
	กลุ่มควบคุม	38.04	8.18			
ด้านทักษะการทำงานกลุ่ม	กลุ่มทดลอง	34.48	5.07	48	1.611	.114
	กลุ่มควบคุม	32.04	5.62			
ด้านความรับผิดชอบ	กลุ่มทดลอง	56.56	3.11	48	2.685**	.010
	กลุ่มควบคุม	23.08	3.41			
เฉลี่ยรวมทุกด้าน	กลุ่มทดลอง	101.52	14.93	48	1.881	.066
	กลุ่มควบคุม	93.16	16.46			

จากตาราง 8 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมก่อนทดลอง
ระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับเด็กกลุ่มควบคุมนั้น โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
กล่าวคือ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความสามารถทางสังคมก่อนการทดลองใกล้เคียงกัน

ตาราง 9 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ก่อนทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลอง (n=25) กับกลุ่มควบคุม (n=25)

ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	SD	df	t	p-value
ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง	กลุ่มทดลอง	39.80	5.94	48	1.249	.114
	กลุ่มควบคุม	37.72	5.84			
ด้านการควบคุมอารมณ์	กลุ่มทดลอง	22.60	5.46	48	1.133	.263
	กลุ่มควบคุม	20.96	4.78			
ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	กลุ่มทดลอง	72.56	11.14	48	1.616	.114
	กลุ่มควบคุม	68.32	6.92			
ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา	กลุ่มทดลอง	49.92	8.05	48	0.000	1.000
	กลุ่มควบคุม	49.92	4.62			
ด้านการจัดการตนเอง	กลุ่มทดลอง	72.08	12.46	48	1.655	.104
	กลุ่มควบคุม	66.20	12.66			
เฉลี่ยรวมทุกด้าน	กลุ่มทดลอง	251.92	38.03	48	1.487	.144
	กลุ่มควบคุม	238.24	25.87			

จากตาราง 9 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ก่อนทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับเด็กกลุ่มควบคุม ทั้งรายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความฉลาดทางอารมณ์ก่อนทดลองใกล้เคียงกัน

สำหรับการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคม ก่อนทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับเด็กกลุ่มควบคุมเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานกลุ่ม พบว่า เด็กกลุ่มทดลองกับเด็กกลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมก่อนทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านความรับผิดชอบพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมก่อนทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับเด็กกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยเด็กกลุ่มทดลองสูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุม

ดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยประสานงานไปยังโรงเรียนที่กำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือโรงเรียน ไพฑูริย์ศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษกับกลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่มๆ ละ 5 คน คละความสามารถพิเศษด้านต่างๆ ผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยมีผู้ช่วยวิจัย 1 คนช่วยสังเกตพฤติกรรม ส่วนกลุ่มควบคุมโดยใช้รูปแบบการสอนแบบปกติ โดยใช้วิธีบรรยายทั้งกลุ่ม ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง ระหว่างวันที่ 19 พฤศจิกายน 2550 - 21 มกราคม 2551 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ๆ ละ 3 ครั้งๆ ละ 50 นาที

2. ผู้วิจัยทดสอบนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ผู้วิจัยทดสอบนักเรียนด้วยแบบทดสอบทักษะทางสังคมและแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ใช้เวลา 6 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน คือวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 07.00 - 08.00 น. เฉพาะกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้ ส่วนกลุ่มควบคุมใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติบรรยายทั้งกลุ่มใหญ่

4. หลังจากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบทักษะทางสังคมและแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์

5. ให้กลุ่มทดลองประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ดังนี้

(1) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ก่อนทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมทั้งด้านรวมและรายด้าน ทดลองด้านค่าสถิติ t - test independent

(2) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองด้วยค่าสถิติ t - test dependent

(3) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองด้วยค่าสถิติ t - test independent

(4) ประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ภายหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอน และทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจกับเกณฑ์คะแนนความพึงพอใจในระดับค่อนข้างมากขึ้นไป (คะแนนความพึงพอใจเท่ากับ 4.00 ขึ้นไป) ด้วยค่าสถิติ t - test แบบ One - Sample Test

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษภายหลังการทดลองใช้

วิธีการศึกษา

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ ในการนำไปใช้ปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยพิจารณาดังนี้

1. เกณฑ์ในการพิจารณาถึงคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษหลังการทดลอง ใช้รูปแบบหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษของกลุ่มทดลอง หลังการใช้รูปแบบหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ภายหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน มีความพึงพอใจในระดับค่อนข้างสูงขึ้นไป (คะแนนความพึงพอใจเท่ากับ 4.00 ขึ้นไป)

ผู้วิจัยได้นำผลการรวบรวมข้อมูลจากการประเมินประสิทธิภาพ รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษกลุ่มทดลองและข้อสังเกตของผู้วิจัย ในการจัดการเรียนการสอนมาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างรูปการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ทั้งด้านรวมและรายด้าน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังทดลอง ทั้งด้านรวมและรายด้าน

ตอนที่ 4 ประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ภายหลังจากการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนและทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจกับเกณฑ์คะแนนความพึงพอใจในระดับค่อนข้างมาก(คะแนนความพึงพอใจเท่ากับ 4.00)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

1. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

สรุปรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การจุดประกายความคิด (Igniting Stage)

การจุดประกายความคิด หมายถึง ขั้นนำ เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ โดยครูนำสถานการณ์ เหตุการณ์จริงในชีวิตประจำวันมาซักถาม ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานการณ์นั้นๆ เพื่อ

- 1) กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น
- 2) กระตุ้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์เปรียบเทียบ
- 3) กระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนแนวคิดแสดงความคิดเห็นโดยบอกเหตุและผล

ขั้นที่ 2 ขยายความคิด (Expanding the Idea)

การขยายความคิด หมายถึง การให้ผู้เรียนคิดด้วยการจับคู่คิดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แบ่งกลุ่ม 5 คน คิดระดมสมองในประเด็นต่างๆ ต่อจากขั้นที่ 1 นักเรียนในกลุ่มแบ่งหน้าที่กันจดบันทึก คนซักถาม รวบรวมแนวคิดการจัดการเรียนรู้ มีลำดับนี้

- 1) ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนแนวคิด มุมมองของเพื่อน
- 2) ระดมสมองในกลุ่มแสดงความคิดเห็น คัดเลือกแนวคิดที่ดีตามมติของกลุ่ม
- 3) ผู้ยอมรับความคิดของกันและกัน
- 4) ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ (Performing)

การลงมือปฏิบัติ หมายถึง การให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการระดมความคิด แล้วหาทางเลือกและลงมือปฏิบัติ โดยที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ การทำงานการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น จากการทำงานกลุ่ม การจัดการเรียนมีดังนี้

- 1) ผู้เรียนในกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงาน, กิจกรรม ที่ครูแจกให้
- 2) ร่วมกันคิด แสดงความคิดเห็นที่ดีที่สุด ตกลงกันในกลุ่ม จดบันทึก ตกแต่ง

ผลงาน เตรียมนำเสนอ

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน (Presenting)

การนำเสนอผลงาน หมายถึง การให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานของกลุ่ม แต่ละกลุ่มช่วยกันคิด วิเคราะห์ และร่วมกันสร้างสรรค์ เสนอผลงานตามที่มติของกลุ่มตกลง การจัดการเรียนรู้มีดังนี้

- 1) ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มตกลงกันเขียนกิจกรรมตามใบงานหรือใบกิจกรรมกำหนด
- 2) ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มช่วยกันตกแต่งผลงานเตรียมนำเสนอ
- 3) ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอหรือช่วยกันนำเสนอทั้งหมด

ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินผล (Summarizing and Evaluation)

การสรุปและประเมินผล หมายถึง การให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ เรียนรู้จากที่กลุ่มนำเสนอ การที่ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองนี้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนสิ่งที่มีความหมาย โดยไม่ต้องท่องจำตำรา การจัดการเรียนรู้สามารถทำได้ดังนี้

- 1) ผู้เรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่ม
- 2) ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันประเมินผลว่ากิจกรรมเหล่านี้มีประโยชน์อย่างไรบ้าง
- 3) ครูช่วยสรุปความคิดรวบยอดที่ชัดเจนเพิ่มเติม

ขั้นที่ 6 การประยุกต์และการนำความรู้ไปใช้ (Transforming the idea into the new situation)

การประยุกต์และการนำความรู้ไปใช้ หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ แล้วนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนรู้ทำได้ดังนี้

- 1) ผู้เรียนช่วยกันบอกถึงวิธีการนำเอาความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมไปใช้ได้
อย่างไรบ้าง
- 2) ถ้าเกิดเหตุการณ์นั้นๆ ผู้เรียนจะดำเนินการหรือคิดอย่างไร โดยครูสนทนาซักถาม เพื่อให้แนวทาง

**2. คุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม
และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ**

ตาราง 10 ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

รายการประเมิน	การตัดสิน			ค่า IOC
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	
1.หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์	5	0	0	1.00
2.วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาด	5	0	0	1.00
3.กระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์	5	0	0	1.00

จากตาราง 10 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ มีความเหมาะสมทั้งทางด้านหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอน

ตาราง 11 ผลการตรวจสอบคุณภาพขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

รายการประเมิน	การตัดสิน			ค่า IOC
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	
1. ความชัดเจนของวัตถุประสงค์	5	0	0	1.00
2. ความเหมาะสมของหัวข้อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	5	0	0	1.00
3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระของกิจกรรม	5	0	0	1.00
4. ความเหมาะสมกับระดับช่วงชั้นของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ	5	0	0	1.00
5. ความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดกิจกรรม	5	0	0	1.00
6. ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	5	0	0	1.00
7. ความสอดคล้องของเนื้อหาสาระกับการจัดกิจกรรม	5	0	0	1.00
8. ความเหมาะสมของการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	5	0	0	1.00
9. ความเหมาะสมของกิจกรรมสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ได้	5	0	0	1.00
10. ลักษณะของกิจกรรมสามารถนำไปใช้ได้จริง	5	0	0	1.00

จากตาราง 11 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ มีความเหมาะสม สามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ แต่ก็มีข้อเสนอแนะแผนกิจกรรมการเรียนรู้บ้าง เช่น ชื่อกิจกรรมบางกิจกรรมยังไม่ค่อยสอดคล้องกับกิจกรรม การสะกดคำผิด เนื้อหาในบางกิจกรรมมากเกินไป ควรปรับให้สั้นลงบ้างจะดีมาก ผู้วิจัยก็นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะไว้

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมของเด็กกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ทั้งด้านรวมและรายด้าน

ตาราง 12 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมก่อนและหลังการทดลอง เด็กกลุ่มทดลอง (n=25)

ตัวแปร	การทดลอง	$\bar{X}$	SD	df	t	p-value
ด้านทักษะการสื่อสาร	หลังทดลอง	48.48	5.13	24	5.635**	.000
	ก่อนทดลอง	41.48	7.33			
ด้านทักษะการทำงานกลุ่ม	หลังทดลอง	38.48	3.66	24	4.639**	.000
	ก่อนทดลอง	34.48	5.08			
ด้านความรับผิดชอบ	หลังทดลอง	28.00	2.74	24	3.940**	.001
	ก่อนทดลอง	25.56	3.11			
เฉลี่ยรวมทุกด้าน	หลังทดลอง	114.96	10.46	24	5.524**	.000
	ก่อนทดลอง	101.52	14.93			

จากตาราง 12 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมก่อนและหลังการทดลองของเด็กกลุ่มทดลองนั้นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านความรับผิดชอบ มีค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมก่อนและหลังการทดลองของเด็กกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยทุกด้านค่าคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตาราง 13 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและ
หลังการทดลอง เด็กกลุ่มทดลอง (n=25)

ตัวแปร	การทดลอง	$\bar{X}$	SD	df	t	p-value
ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง	หลังทดลอง	43.76	4.46	48	4.538**	.000
	ก่อนทดลอง	39.80	5.94			
ด้านการควบคุมอารมณ์	หลังทดลอง	26.04	4.05	48	3.806**	.001
	ก่อนทดลอง	22.60	5.46			
ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	หลังทดลอง	75.92	9.03	48	2.473*	.021
	ก่อนทดลอง	72.56	11.14			
ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา	หลังทดลอง	52.68	7.76	48	2.642*	.014
	ก่อนทดลอง	49.92	8.05			
ด้านการจัดการตนเอง	หลังทดลอง	78.12	9.86	48	4.186**	.000
	ก่อนทดลอง	72.08	12.46			
เฉลี่ยรวมทุกด้าน	หลังทดลอง	271.12	31.02	48	5.031**	.000
	ก่อนทดลอง	251.92	38.03			

จากตาราง 13 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการทดลองของเด็กกลุ่มทดลองนั้นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์และด้านการจัดการตนเอง ค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการทดลองของเด็กกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองและด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรานั้นค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการทดลองของเด็กกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทุกด้านค่าคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังทดลองทั้งด้านรวมและรายด้าน

ตาราง 14 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคม หลังทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลอง (n=25) กับกลุ่มควบคุม (n=25)

ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	SD	df	t	p-value
ด้านทักษะการสื่อสาร	กลุ่มทดลอง	48.48	5.13	48	4.665**	.000
	กลุ่มควบคุม	40.32	7.08			
ด้านทักษะการทำงานกลุ่ม	กลุ่มทดลอง	38.48	3.66	48	4.026**	.000
	กลุ่มควบคุม	33.44	5.08			
ด้านความรับผิดชอบ	กลุ่มทดลอง	28.00	2.74	48	4.251**	.000
	กลุ่มควบคุม	23.52	4.50			
เฉลี่ยรวมทุกด้าน	กลุ่มทดลอง	114.96	10.46	48	4.729**	.000
	กลุ่มควบคุม	97.28	15.49			

จากตาราง 14 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมหลังการทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับเด็กกลุ่มควบคุมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กกลุ่มทดลองที่ค่าคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ในทุกด้านคือ ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านความรับผิดชอบ คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมหลังการทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับเด็กกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในทุกด้านค่าคะแนนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ตาราง 15 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ หลังทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลอง (n =25) กับกลุ่มควบคุม (n =25)

ตัวแปร	การทดลอง	$\bar{X}$	SD	df	t	p-value
ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง	หลังทดลอง	43.76	4.46	48	5.331**	.000
	ก่อนทดลอง	36.52	5.12			
ด้านการควบคุมอารมณ์	หลังทดลอง	26.04	4.05	48	3.025**	.004
	ก่อนทดลอง	22.68	3.80			
ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	หลังทดลอง	75.92	9.03	48	3.771**	.000
	ก่อนทดลอง	66.44	8.74			
ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา	หลังทดลอง	52.68	7.76	48	1.612	.114
	ก่อนทดลอง	49.20	7.51			
ด้านการจัดการตนเอง	หลังทดลอง	78.12	9.86	48	3.310**	.002
	ก่อนทดลอง	68.92	9.79			
เฉลี่ยรวมทุกด้าน	หลังทดลอง	271.12	31.02	48	3.845**	.000
	ก่อนทดลอง	238.72	28.52			

จากตาราง 15 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์หลังการทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับเด็กกลุ่มควบคุมนั้นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าคะแนนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง และด้านการจัดการตนเอง ค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์หลังการทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับเด็กกลุ่มควบคุมนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าคะแนนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรานั้นค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์หลังการทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับเด็กกลุ่มควบคุมนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือเด็กกลุ่มทดลองและเด็กกลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์หลังการทดลอง ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเราใกล้เคียงกัน

**ประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อ
เสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มี
ความสามารถพิเศษ**

ภายหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจ
กับเกณฑ์คะแนนความพึงพอใจในระดับค่อนข้างมาก(คะแนนความพึงพอใจเท่ากับ 4.00)

ตาราง 16 คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทาง
สังคมและความฉลาดทางอารมณ์ และการเปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนนความพึงพอใจใน
ระดับค่อนข้างมาก (4.00)

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	SD	df	t	p	ระดับความพึงพอใจ
1	เนื้อหาแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม	5.80	0.41	24	22.045	.000	พึงพอใจมากที่สุด
2	กิจกรรมของรูปแบบการเรียนการสอน ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนคิดสร้างสรรค์ ในการแก้ไขปัญหา	5.80	0.50	24	18.000	.000	พึงพอใจมากที่สุด
3	นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกครั้ง	5.48	0.65	24	11.329	.000	พึงพอใจมาก
4	นักเรียนกล้าพูด กล้าแสดงออกและ กล้านำเสนอ	5.24	0.78	24	7.960	.000	พึงพอใจมาก
5	นักเรียนได้ฝึกการคิดและฝึกยอมรับผู้อื่น แม้ความเห็นไม่ตรงกัน ถ้าหากความคิด นั้นดีกว่า	5.56	0.65	24	11.988	.000	พึงพอใจมากที่สุด
6	กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้าง ให้นักเรียนมีทักษะในการสื่อสารกับเพื่อนๆ	5.60	0.65	24	12.394	.000	พึงพอใจมากที่สุด
7	กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้าง ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น	5.64	0.57	24	14.421	.000	พึงพอใจมากที่สุด
8	กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้าง ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น	5.60	0.50	24	16.000	.000	พึงพอใจมากที่สุด
9	กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้าง ให้นักเรียนควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น	5.76	0.44	24	20.189	.000	พึงพอใจมากที่สุด
10	กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้าง ให้นักเรียนรู้จักวิธีการจัดการอารมณ์ของ ตนเองได้ดีขึ้น	5.88	0.33	24	28.342	.000	พึงพอใจมากที่สุด
11	กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้าง ให้นักเรียนมองโลกในแง่บวกหรือในเชิง สร้างสรรค์	5.68	0.63	24	13.394	.000	พึงพอใจมากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	SD	df	t	p	ระดับความพึงพอใจ
12	กิจกรรมการเรียนรู้การสอนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	5.96	0.20	24	49.000	.000	พึงพอใจมากที่สุด
13	กิจกรรมการเรียนรู้การสอนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา	5.96	0.20	24	49.000	.000	พึงพอใจมากที่สุด
14	สื่อการเรียนรู้การสอนที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	5.84	0.37	24	24.588	.000	พึงพอใจมากที่สุด
15	สถานที่ในการทำกิจกรรมเหมาะสม	5.52	0.65	24	11.635	.000	พึงพอใจมากที่สุด
16	ระยะเวลาในการทำกิจกรรมเหมาะสม	5.32	0.99	24	6.678	.000	พึงพอใจมาก
17	กิจกรรมการเรียนรู้การสอนนี้มีประโยชน์ต่อนักเรียน	6.00	0.00	24	-	-	พึงพอใจมากที่สุด
18	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	5.76	0.44	24	20.189	.000	พึงพอใจมากที่สุด
19	นักเรียนอยากให้มีการเรียนการสอนเช่นนี้ในโรงเรียนแก่นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทุกคน	5.80	0.58	24	15.588	.000	พึงพอใจมากที่สุด
20	นักเรียนอยากให้มีการเรียนการสอนเช่นนี้ในโรงเรียนแก่นักเรียนทั่วไป	5.84	0.37	24	24.588	.000	พึงพอใจมากที่สุด
เฉลี่ยทุกข้อ			0.01	30.673**		30.673	พึงพอใจมากที่สุด

จากตาราง 16 พบว่า เด็กกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 5.70$ SD = 0.01)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่เด็กกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมในระดับพึงพอใจมากที่สุด ยกเว้นข้อที่ 3 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกครั้ง ข้อ 4 นักเรียนกล้าพูด กล้าแสดงออกและกล้านำเสนอ และข้อ 16 ระยะเวลาในการทำกิจกรรมเหมาะสม เด็กกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมในระดับพึงพอใจมาก

ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนนความพึงพอใจในระดับค่อนข้างมาก (4.00) พบว่า เด็กกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์มากกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้(4.00)ทั้งด้านรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ มีสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. สร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์
2. ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์

2.1 เปรียบเทียบความสามารถทางสังคมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

2.2 เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

2.3 ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถทางด้านสังคมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มทดลองมีทักษะทางสังคมสูงขึ้น
2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มทดลองมีความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้น
3. ทักษะทางสังคมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ภายหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

4. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษภายหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

5. ความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ภายหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มทดลองอยู่ในระดับสูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยมี 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอน

1. สร้างโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์เป็นโครงสร้างของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

2. ตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอน โดยนำโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษที่พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และจิตวิทยาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 5 ท่าน พิจารณาถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ของโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

1. สร้างคู่มือครูสำหรับรูปแบบการเรียนการสอน โดยนำโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ตรวจสอบคุณภาพคู่มือครูโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเชิงพินิจ

2. สร้างเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน โดยนำโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ประกอบด้วยแบบทดสอบทักษะทางสังคม แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้น 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 2 ท่าน ด้านการศึกษาพิเศษ 2 ท่าน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 1 ท่าน

ตรวจสอบและพัฒนาในด้านดัชนีความสอดคล้อง ความเที่ยงตรง ความยากง่าย ค่าอำนาจ
จำแนกและความเชื่อมั่น แล้วปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่อง

การทดลองใช้รูปแบบจำลองรูปแบบการจัดเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความ
ฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยการนำรูปแบบการ
เรียนการสอนนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนไพท
อุดมศึกษา จำนวน 20 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เลือกโดย
วิธีการสุ่มอย่างง่าย และมีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย และความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบจำลองไปใช้ได้จริง ตลอดจนศึกษาอุปสรรคและ
ปัญหา ระหว่างการดำเนินการแล้วปรับปรุงรูปแบบจำลองการจัดการเรียนการสอนเพื่อ
เสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ม
ีความสามารถพิเศษ ก่อนนำไปใช้จริง

ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน

การนำรูปแบบจำลองรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาด
ทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ
Randomized Control Pretest - Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 62) ประชากรที่
ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนไพทอุดมศึกษา ในภาค
เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 50 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยความสมัครใจ คัดเลือกเข้า
กลุ่มทดลอง 25 คน และกลุ่มควบคุม 25 คน ในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะ
ทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ส่วน
กลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอนแบบปกติโดยวิธีบรรยายใช้ระยะเวลาทดลองสัปดาห์ละ 3 ครั้งๆ ละ
50 นาที รวม 6 สัปดาห์ ภายหลังการทดลองประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบทักษะ
ทางสังคม แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการ
เรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้น
ที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทาง
สังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดย

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทาง
สังคมของเด็กกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาด
ทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทาง
สังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทางความฉลาดทางอารมณ์ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

5. ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษต่อรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ-ของกลุ่มทดลอง

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอน

ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ตลอดจนความคิดเห็นต่างๆ จากนักเรียนที่ได้รับจากการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อนำไปปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษที่พัฒนาขึ้น เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ มีการสื่อสาร แสดงความคิดเห็นร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การฝึกควบคุมอารมณ์ ฝึกคิดและสะท้อนปัญหา และสร้างทางเลือกในการนำเอาความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การจุดประกายความคิด (Igniting Stage) เป็นการเปิดประเด็นคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมา โดยนำมาซักถามเพื่อจุดประกายความคิด มุมมอง เกี่ยวกับสถานการณ์นั้นๆ พร้อมประเมินและคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้นภายหลังได้

ขั้นที่ 2 การขยายความคิด (Expanding the idea) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนขยายความคิดจากประสบการณ์ เดิม กับประสบการณ์ใหม่จากการพูดคุย สนทนา แลกเปลี่ยนมุมมอง แนวคิดกับเพื่อนผู้เรียนด้วยกันและครูผู้สอน ผู้เรียนได้ฝึกการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ (Performing) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จากการระดมความคิด การเลือกลงมือปฏิบัติ โดยที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน

กระบวนการต่างๆ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จากใบงาน ใบกิจกรรมหรือใบความรู้ต่างๆ รวมทั้งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆซึ่งแนวความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ เริ่มมากขึ้น ผู้เรียนได้ฝึกการระดมสมองความคิดจากเพื่อนๆ ในกลุ่ม ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนการทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน (Presenting) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานของกลุ่มนำเสนอผลงานที่กลุ่มช่วยกันคิด และลงมติว่าจะนำเสนอด้วยประเด็นใด ผู้เรียนรู้จักแบ่งหน้าที่กันทำงาน ผู้เรียนได้ฝึกการกล้าแสดงออก และกล้านำเสนอ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน

ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินผล (Summarizing and Evaluating) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ การเรียนรู้จากที่กลุ่มนำเสนอผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากผู้เรียนได้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยไม่ต้องท่องตามตำรา ผู้เรียนได้ฝึกทักษะด้านการประเมินผลการเรียนรู้จากสิ่งที่ตนเองได้เรียนในแต่ละครั้ง

ขั้นที่ 6 การประยุกต์ และการนำเสนอความรู้ไปใช้ (Transforming the idea into the new situation) เป็นการฝึกให้ผู้เรียน ได้นำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ซึ่งต่อเนื่องจากขั้นสรุปและประเมินผล ผู้เรียนก็จะสามารถประยุกต์และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด เนื่องจาก บรรยากาศที่จัดการเรียนการสอนอบอุ่นปลอดภัย ปราศจากความวิตกกังวล ทำให้ผู้เรียนรู้สึก ดีขึ้นและได้เห็นประโยชน์ที่ได้จากการเรียนว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่า มีความหมาย บทบาทของครูผู้สอนเป็นเพียงผู้เอื้ออำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

2.1 คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางด้านสังคมหลังการทดลองระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ช่วงชั้นที่ 2 กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์หลังการทดลองระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ช่วงชั้นที่ 2 กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษได้คิดวิเคราะห์ ศึกษาจากกรณีศึกษา ร่วมกันระดมสมองคิดวิเคราะห์ถึงผลดีผลเสีย การดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้จะทำอย่างไร นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของวิลเลียม ไตแก ครูใช้คำถามกระตุ้นยั่วให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ ข้อมูลร่วมกัน มีการบันทึกข้อมูลการนำเสนอผลงาน ช่วยกันสรุปและประเมินผล รวมทั้งการนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ นอกจากนี้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ทำให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสม และได้เรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมาย ด้วยเนื้อหาที่ฝึกคิดและรู้สึกว่าเป็นการเรียนรู้ที่ดีจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน (อารี สันทนต์. 2540 : 175; อ้างอิงจาก Williams. 1972) ทำให้นักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นที่จะศึกษา แสวงหาความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์และสถานการณ์ เห็นจุดจบ หรือบทสรุปของเรื่องนั้นๆ ว่าจบลงอย่างไร นอกจากนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวดังกล่าวได้ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก มีทักษะทางสังคม มีความสามารถในการแก้ปัญหา (คัตนางค์ มณีศรี. 2546 : 9; อ้างอิงจาก Giwen Doty.n.d.) ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนสอนนี้ ครูเป็นผู้สนับสนุนนักเรียนได้เรียนรู้จากตัวแบบเหตุการณ์ โดยเลือกวิเคราะห์ แยกแยะส่วนที่ดี ซึ่งในแต่ละขั้นตอนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ มีดังนี้

ขั้นที่ 1 การจุดประกายความคิด (Igniting state) เป็นการใช้คำถามกระตุ้นยั่วให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ อยากรู้ อยากเห็น อยากติดตามเหตุการณ์ สถานการณ์ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นแยกส่วนดีส่วนเสียของการกระทำ (Joyce ;& Weil. 1996 : 106 - 128) ในขั้นนี้เป็นคำถามที่ถามถึงความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ สถานการณ์นั้นนักเรียนรู้สึกอย่างไร

ขั้นที่ 2 การขยายความคิด (Expanding the idea) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครูให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยจับคู่สนทนาพูดคุยจากประเด็นหรือสถานการณ์ เหตุการณ์นั้นอย่างไร

หลังจากเข้ากลุ่มๆ ละ 5 คน ระดมสมองรับฟังแนวความคิดของผู้อื่นมากขึ้น และได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในขั้นนี้นักเรียนได้ฝึกยุทธวิธีในการคิดอย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นยุทธวิธีสำรวจจุดบอด ยุทธวิธีตั้งคำถามยั่วๆ การให้ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงและนิสัย ยุทธวิธีการพัฒนาและการประเมินสถานการณ์ต่างๆ เป็นต้น (กรมวิชาการ. 2546 : 182)

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ (Performing) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจากใบกิจกรรม ใบงาน นักเรียนได้เข้ากลุ่มร่วมกันอภิปราย ระดมสมองจากประเด็นคำถาม โดยแบ่งหน้าที่กันตามความสามารถและความถนัด ร่วมกันสร้างทางเลือก ลงมือปฏิบัติบันทึกจากการระดมสมอง ช่วยกันตกแต่งผลงาน กิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นนี้ ชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่าผู้เรียนร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน ซึ่งก่อให้เกิดสภาพการณ์แบบชนะ - ชนะ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีทั้งด้านจิตใจและสติปัญญา ผู้เรียนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน อาศัยฟังพากันเพื่อให้งานสำเร็จ การเรียนรู้ที่ดีต้องหันหน้าเข้าหากัน (Face to Face Interaction) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และเรียนรู้ต่างๆ ร่วมกัน โดยต้องอาศัยทักษะทางสังคม (Social Skills) มีทักษะในการทำงานกลุ่มและมีทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Processing) จนกระทั่งกลุ่มมีผลงานหรือสัมฤทธิ์ผล ในการทำงานทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม สนทนาคัดตรวจสอบวัดได้ประเมินได้ การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันแล้วจะช่วยให้เด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้น ด้วย (Johnson ;& Johnson. 1974 : 213 - 2439)

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน (Presenting) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนนำผลงาน ซึ่งได้จากการระดมสมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิด วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากใบงานหรือใบกิจกรรม แล้วบันทึกข้อมูลนำเสนอแนวคิดของกลุ่มนำเสนอผลงาน ในขั้นนี้นักเรียนได้ฝึกความกล้าแสดงออก ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งกิจกรรมในขั้นนี้สอดคล้องผลการวิจัยของวนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546 : 107 - 108) ที่พบว่า เทคนิควิธีการสอนการพัฒนาทักษะชีวิตโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student Center Attention) เน้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำ (Learning by Doing) การเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการ เรียนรู้ (Experiential Learning) การเรียนการสอนที่เป็นบูรณาการ (Integration) และการเรียนการสอนแบบร่วมมือกัน กิจกรรมในขั้นนี้นั้นทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและทางอ้อมในการเรียนรู้

ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินผล (Conclusion and Evaluation) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย สรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ และทั้งหมด นักเรียนได้รับฟังการนำเสนอแนวคิดของกลุ่มแล้วนำมาเชื่อมโยงกับแนวคิดของตนเอง แล้วสังเคราะห์สร้างองค์ความรู้ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นการฝึกการคิดสร้างสรรค์ขั้นสูง ดังเช่น ยุทธวิธีการเรียนรู้ ของวิลเลียม (กรมวิชาการ. 2540 : 175 - 176) จะเห็นได้ว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมแก่เด็กเล็กๆ โดยไม่ต้องรอให้เด็กโตเสียก่อน การลงข้อสรุปหรือสรุปและประเมินผลเป็นลำดับขั้นการคิดขั้นสูงในทฤษฎีของบลูม

(กรมวิชาการ. 2540 : 9 - 12) ในการประเมินนักเรียนต้องใช้มีวิจารณญาณตัดสินประเมินผลได้ การเรียนรู้อะไรก็ตาม ผู้เรียนสามารถประเมินหรือตีค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้ ย่อมเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและเมื่อนักเรียนสรุปแล้ว ครูสรุปเพิ่มเติมให้เป็นความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นๆ ก็จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องท่องจำ จากการทดลองวิจัยรูปแบบการเรียนการสอนในชั้นนี้ พบว่าในชั้นสรุปนี้ นักเรียนกลุ่มทดลองสามารถสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนได้ ภายในเวลารวดเร็ว

ขั้นที่ 6 การประยุกต์และการนำความรู้ไปใช้ (Transforming the idea into new situation) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปราย สรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนหรือการทำกิจกรรมร่วมกัน สรุปการทำกิจกรรมร่วมกันว่ากิจกรรมที่ทำนั้นๆ มีประโยชน์อย่างไร จะประยุกต์เอาความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในกิจกรรมนั้นๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันในสถานการณ์ เหตุการณ์นั้นได้อย่างไร กิจกรรมในขั้นตอนนี้ ฝึกคิดทำนายหรือคาดการณ์ถึงสถานการณ์ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮิลดา ทาบา (กรมวิชาการ. 2540 : 92 - 120) เกี่ยวกับการนำแนวคิดทั่วไปไปใช้ (Application of Generalization) ฝึกการทำนายหรือคาดการณ์ ตั้งสมมติฐาน เช่น จะเกิดอะไรขึ้น ถ้า ถ้าทำสิ่งนี้ ผลจะเกิด ผู้เรียนได้ ฝึกมุมมองฝึกคิด ชုံมความคิด ชုံมคิดเหตุการณ์ ซึ่งถ้าหากเกิดเหตุการณ์นั้นๆ กับตนเองก็มี แนวโน้มที่จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านการกรองจากการระดมความคิดไปใช้ได้ดีกว่า การไม่ได้ฝึกชုံมกับเหตุการณ์นั้นๆ มาก่อน เช่น การชုံมดับเพลิง ชုံมหนีไฟ ซึ่งเหตุการณ์นี้ ยังไม่เกิดแต่ถ้าเหตุการณ์นั้นๆ เกิดก็พร้อมรับและดำเนินการได้อย่างคล่องแคล่ว หลักการและ ยุทธวิธีนี้ เป็นส่วนขยายเนื้อหาของเรื่องที่ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเซลแมน (กรม วิชาการ. 2540 : 103; อ้างอิงจาก Selman. 1971) ที่มีความเห็นว่าเป็นทักษะสำคัญขั้นต้น ใน การคิดเชิงจริยธรรมขั้นสูง

2. ผลการทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทาง สังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ (The Development of Instructional Model for Enhancing Social Skills and Emotional Intelligence for the Gifted Students in Prathomsuksa 4 - 6)

ภายหลังการนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษไปทดลองใช้กับกลุ่ม ตัวอย่าง การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ได้ผลดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ก่อนทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ก่อน ทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุม ทั้งรายด้านและโดยรวมแตกต่าง

กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความฉลาดทางอารมณ์ก่อนทดลองใกล้เคียงกัน แสดงว่ากลุ่มทดลองกับควบคุมไม่แตกต่างกัน

ผลวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันโดยรวม ภายหลังการทดลองแล้ว ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างเห็นได้ชัดเจน

หากพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนด้านทักษะทางสังคมโดยรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาทำการทดลองมีความ สามารถไม่แตกต่างกัน หากพิจารณารายด้านเฉพาะด้านความรับผิดชอบ อาจกล่าวได้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกัน ผู้เรียนกลุ่มทดลองได้ให้ความสนใจและสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นในเวลา 07.00 - 08.00 น. เข้าร่วมมากกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนในเวลา 12.00 - 13.00 น. แสดงว่าผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูงอยู่แล้ว ก่อนทดลองจึงทำให้มีคะแนนสูงกว่า ซึ่งก็สูงกว่า 2.48 คะแนนต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ก่อนทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ก่อนทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุม ทั้งรายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความฉลาดทางอารมณ์ก่อนทดลองใกล้เคียงกัน แสดงว่ากลุ่มทดลองกับควบคุมไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นสรุปได้ว่า การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกัน โดยรวม แต่ภายหลังการทดลองแล้วสามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างเห็นได้ชัดเจน

2.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะและทางสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองทั้งด้านรวมและรายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะทางสังคมก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองนั้น โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าคะแนนหลังการทดลองมีแนวโน้มสูงกว่าก่อนการทดลอง จะเห็นได้ว่าการที่นักเรียนได้เรียนรู้ตามแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ทำให้นักเรียนมีความสามารถทางสังคมมากขึ้น นักเรียนมีทักษะการสื่อสารมากที่สุด เนื่องจากกิจกรรมเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและการทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ พรสีมา (2539 : 61 - 82) พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้ คือทำให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นดีขึ้น ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่มากขึ้น และมีทักษะในการติดต่อสื่อสารดีขึ้น และคะแนนทักษะด้านนี้สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .01 และในรูปแบบการเรียนการสอนทุกขั้นตอน นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารทุกขั้นตอน และสอดคล้องกับงาน

วิจัยของ นิตยา คงเกษม (2544 : 156) นักเรียนมีทักษะทางสังคมมากขึ้น อาจเนื่องมาจากการทำงานเป็นกลุ่มซึ่งกลุ่มช่วยเพิ่มกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม

2.4 ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าคะแนนหลังการทดลองมีแนวโน้มสูงกว่าก่อนการทดลองเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ และการจัดการตนเอง ค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้ เพราะกิจกรรมการเรียนรู้ได้เน้นกิจกรรมในขั้นตอนการสอนหลายกิจกรรมและแต่ละกิจกรรมได้เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งในกิจกรรมช่วงแรกๆ จะเน้นให้นักเรียนได้เกิดความตระหนักรู้ในตนเองรู้อารมณ์ความรู้สึกของตน กล้าเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริงประกอบ กับจัดกิจกรรมเน้นบรรยากาศที่อบอุ่นทำให้ผู้อื่นรู้สึกไว้วางใจ นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ตนเองเป็นผู้สร้างความรู้เอง ยิ่งทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ปรัชญาการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivist) คือผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยความเข้าใจด้วยตนเอง ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่น ๆ ได้พบสิ่งใหม่ๆ แล้วนำความรู้ที่มีอยู่เดิม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) (ทิศนา แชมมณี. 2545 : 77; พรทิพย์ สุวรรณโรจน์. 2543 : 12; และบุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2540 : 42) และสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมใจ บุญประสพ (2545 : บทคัดย่อ) โดยศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ นั้น ในขั้นตอนการสอนขั้นต่างๆ นักเรียนได้ทำงานร่วมกับบุคคลอื่น นักเรียนได้ฝึกการควบคุมอารมณ์ตนเอง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งบางครั้งแตกต่างออกไปจากที่ตนเองคิด นักเรียนสามารถใช้วิจารณญาณ สามารถจัดการตนเองได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ผลของคะแนนเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ด้านดังกล่าว ส่วนด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองและการเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเกิดจากลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์นี้ กิจกรรมที่เน้นการร่วมเรียนร่วมรู้ โดยไม่มีการแข่งขันกัน ไม่มีแพ้ - ชนะ แต่ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้บรรลุถึงเป้าหมาย ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และในกิจกรรมของรูปแบบนี้ จึงส่งผลให้เด็กได้พัฒนา

แรงจูงใจในตนเองและการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา คงเกษม (2544 : 151) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการเรียนรู้การสอนที่เรียนแบบร่วมมือ ที่บูรณาการกับโยนิโสมนสิการที่มีต่อความสามารถทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า กลุ่มทดลองมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีแรงจูงใจ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น หลังการทดลองโดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 แต่ในงานวิจัยครั้งนี้พิจารณาโดยรวมแล้ว หลังการทดลอง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งอาจเป็นผลมาจาก ผู้วิจัยได้นำวิธีการฝึกมหาสติปัฏฐานเพิ่มเติมให้นักเรียนได้ฝึกตั้งแต่กิจกรรมที่ 15 - 18 เพราะสอดคล้องกับการวิจัยของ รมณีย์ อาภาภิรม และเอื้อมพร พิมพีไกร (รมณีย์ อาภาภิรม. 2546 : บทคัดย่อ และ เอื้อมพร พิมพีไกร. 2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า ผลการฝึกปฏิบัติมหาสติปัฏฐาน 4 สามารถพัฒนาด้านอารมณ์ สังคมได้ การที่ค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบ จึงปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีความ สามารถด้านความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.5 ผลของความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการเรียนรู้พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.70 ซึ่งถือว่าสูงมาก เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ที่สร้างขึ้นนี้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ความเข้าใจด้วยตนเองสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) คือผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากคนอื่น ๆ หรือจากเพื่อน (ทิตนา แวมมณี. 2545 : 288 - 289) ซึ่งครูมีหน้าที่จัดการให้นักเรียนได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาของนักเรียนภายใต้สมมติฐาน (Assumption) ต่อไปนี้ สถานการณ์ที่เป็นปัญหาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก่อให้เกิดความขัดแย้งที่เป็นปัญหา ความขัดแย้งทางปัญหาก่อให้เกิดเป็นแรงจูงใจให้เกิดกิจกรรมไตร่ตรองเพื่อขจัดความขัดแย้งนั้น การไตร่ตรองบนฐานแห่งประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญหที่อยู่ภายใต้การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกระตุ้นให้มีการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา กิจกรรมในรูปแบบการเรียนการสอนนี้ ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะความร่วมมือในการเรียนรู้ได้จริง ตามขั้นตอนการเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของ จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson ;& Johnson. 1987 : 45 - 50) ที่พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ ทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถสูง สามารถอธิบายให้เพื่อนฟัง ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น และทำให้ผู้เรียน ได้รับความเอาใจใส่และความเห็นใจมากขึ้น ผู้เรียนพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีโอกาสฝึกทักษะทางสังคมและผู้เรียนเรียนรู้วิธีการทำงานกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมกลุ่มนี้จะ

เป็นประโยชน์มากต่อการทำงานของผู้เรียนในอนาคต ซึ่งกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ทำให้ผู้เรียนมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเห็นได้ชัด ในเรื่องของกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนไม่รู้สึกโดดเดี่ยว บรรยากาศในกลุ่มล้วนเป็นการเรียนแบบพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันในกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันและกัน จึงเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน และมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อรูปแบบการเรียนการสอน และมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้ฝึกการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์นั้นๆ ฝึกให้ผู้เรียนได้คาดการณ์จากสถานการณ์ หรือการพยากรณ์ล่วงหน้า ซึ่งและสามารถนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนของ ทาบา (กรมวิชาการ. 2540 : 102) และผู้เรียนได้ฝึกการคิดสร้างสรรค์ในการคิดแก้ปัญหา ซึ่งตรงกับขั้นตอนการสอนในชั้นที่ 2 คือการขยายความคิดหรือคิดหาคำตอบอย่างหลากหลาย (Divergent) คำตอบมิได้มีเพียงคำตอบเดียว ซึ่งวิธีการเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวการสอนของ วิลเลียมส์ (กรมวิชาการ. 2540 : 175 - 186) และกิจกรรมในลักษณะนี้เป็นการฝึกความคิดระดับสูง การคิดระดับสูงนี้เหมาะสำหรับกลุ่มตัวอย่างนี้ ซึ่งเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดระดับสูง นับว่าสอดคล้องกับความเห็นของ อุษณีย์ โพธิสุข (2537) การฝึกคิดระดับสูงเหมาะสมกับการเรียนการสอนเด็กที่มีความสามารถพิเศษ กิจกรรมการเรียนรู้จึงทำให้ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนนี้มากที่สุด

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

นอกจากผลการทดลองที่ปรากฏดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังพบข้อสังเกตบางประการที่เป็นประโยชน์ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ 6 องค์ประกอบ ไปจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้พบข้อสังเกตดังนี้ คือ
ขั้นที่ 1 การจุดประกายความคิด พบว่า เมื่อผู้สอนเสนอสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ไม่ว่าจะเป็นจากข่าวสารทางโทรทัศน์ วิทยู ชาวจากหนังสือพิมพ์นักเรียนให้ความสนใจ กระตือรือร้นที่จะตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น เนื่องจากครูสมมติสถานการณ์ที่นักเรียนเคยได้ยินได้ฟังมาบ้างแล้วเพื่อให้เด็กมีความสนใจมากขึ้น หลังจากนั้นครูก็เสนอคำถามเพื่อขยายความคิดที่ต่อเนื่องมาที่ขั้นตอนที่ 2 ของรูปแบบการสอน

ขั้นที่ 2 การขยายความคิด พบว่าในช่วงกิจกรรมแรกๆ นักเรียนไม่ค่อยกล้าที่จะเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่มมากนัก ซึ่งในขั้นตอนนี้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน 2 คน หลังจากนั้นเข้ากลุ่มใหญ่ 5 คน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม ในขั้นนี้พบว่า ความคิดเริ่มขยายแตกต่างกัน ทำให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนมุมมองกัน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีภายในกลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 นี้ ครูยังคงใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้นักเรียน ระดมสมองมากขึ้น เมื่อครูกระตุ้นโดยใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดแนวคิดในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งผู้เรียนได้ฝึกการทำงาน คาดการณ์ หรือพยากรณ์ หลังจากกิจกรรมที่ 2 - 3 ไปแล้วนักเรียนบางกลุ่มเห็นเพื่อนออกไปนำเสนอและนำเสนอได้ดีมาก ผู้วิจัยก็เสริมแรงโดยการชมทันทีที่พฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้นนักเรียนคนที่ไม่กล้าออกไปนำเสนอและไม่กล้าพูด ก็กล้าพูดและกล้าออกไป นำเสนอ และแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ในช่วงกิจกรรมตั้งแต่ 5 - 18 นักเรียนส่วนใหญ่จะขอเวลาเพิ่ม และจะออกไปนำเสนอทุกๆ คนในกลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มจะแบ่งหัวข้อกันพูด และลำดับการพูดของแต่ละคนได้อย่างรวดเร็ว

ในขั้นตอนการนำเสนอนี้ ผู้วิจัยพบว่า การจัดบรรยากาศการให้กำลังใจ ช่วยให้นักเรียนพึงพอใจที่จะทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม โดยไม่แบ่งระดับชั้นกัน เช่น ประถมศึกษาปีที่ 6 ก็สามารถทำกิจกรรมกับน้องชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จะเห็นได้ว่าผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมต่างชั้นเรียนกันได้อย่างราบรื่น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าการคละชั้นเรียน นักเรียนก็สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างราบรื่น ไม่แตกต่างกันมากนักในด้านความคิดและเหตุผล ผู้วิจัยพบว่า ถ้านักเรียนได้เห็นตัวอย่าง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ถึงแม้ว่าจะเรียนต่างชั้นกัน นักเรียนก็สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างดีซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ร่วมกันหรือการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ของสลาบิน (Slavin.1990:56) คือสมาชิกในกลุ่มทุกคนมีโอกาสที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้เท่าเทียมกันทั้งผู้เรียนที่เก่ง อ่อน ปานกลางเป็น เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนการสอนนี้ ประยุกต์กิจกรรมแบบร่วมมือ ผู้เรียนสร้างความรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเองผ่านการเรียนรู้จากกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ลักษณะคำถาม เช่น จะเกิดอะไรขึ้น ถ้า ถ้านักเรียนเป็น นักเรียนจะอย่างไร ขั้นตอนนี้ให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มมีแนวคิดมุมมองมากขึ้น เพื่อนำไปสู่แนวทางการสร้างทางเลือก โดยคิดถึงเหตุ - ผล ที่จะกระทบ ขั้นนี้ครูยังคงใช้คำถามกระตุ้นต่อเนื่อง จากคำตอบที่นักเรียนตอบ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ พบว่านักเรียนได้ฝึกกระบวนการทำงานร่วมกับมุมมองความคิดจากกลุ่มอย่างหลากหลาย สมาชิกในกลุ่มได้แบ่งงานกันทำโดยผู้วิจัยสังเกตดู นักเรียนบางคนก็จะเสนอตัวเองในการทำงาน เช่น มีหน้าที่เขียน บางคนจะเป็นคนซักถามคำถามเพื่อนสมาชิกในกลุ่มว่าตกลงหรือคิด แล้วนำมาสรุปตอบในใบงานและใบกิจกรรม ในขั้นนี้สังเกตเห็นนักเรียนมีความกระตือรือร้น ช่วยกันทำ ตกแต่งบ้าง สังเกตว่าเวลาที่กำหนดให้ยังไม่เพียงพอ นัก แต่ผู้เรียนสามารถทำงานได้ภายในเวลาที่จำกัด

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน พบว่านักเรียนบางกลุ่มไม่มีโอกาสได้ออกมานำเสนอ ก็ยังตกลงกันไม่ได้ว่าใครจะออกมานำเสนอ ในช่วงกิจกรรมที่ 1, 2 หรือ 3 แต่บางกลุ่มก็เสนอตัวที่จะออกมานำเสนอ ก่อน หลังจากนั้นกลุ่มอื่นๆก็กล้าที่จะออกมานำเสนอ ในช่วงแรก สังเกตเห็นว่านักเรียนบางคนอยากออกมานำเสนอ ในกิจกรรมที่ 1 – 3 แต่ยังไม่ค่อยกล้ามีผู้ใดเสนอตัวออกมานำเสนอ ในกิจกรรมท้ายๆ นักเรียนเริ่มสนใจที่จะออกมานำเสนอทุกคน

ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินผล พบว่านักเรียนสามารถช่วยกันสรุปได้ว่ากิจกรรมที่ทำในแต่ละครั้ง ได้ข้อคิดอะไรจากการทำกิจกรรม นักเรียนสามารถตอบได้อย่างรวดเร็ว และสามารถประเมินผลจากกิจกรรมที่ครูให้ทำแต่ละกิจกรรมได้ เมื่อนักเรียนสรุปแล้ว ครูช่วยสรุปเพิ่มเติม ในขั้นนี้ใช้เวลาไม่มากนัก พบว่าการจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มี ความสามารถพิเศษนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจง่าย เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกคิดจากสถานการณ์จริง หรือจากกรณีศึกษา หรือนิทาน ครูชี้ประเด็นคำถามต่างๆ นักเรียนได้ฝึกคิดจากความรู้สึกของแต่ละคน ทำให้ผู้เรียนมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การจัดบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นสิ่งสำคัญมาก ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความไว้วางใจ ทำให้ครูได้รับรู้ว่าผู้เรียนคิดอย่างไร อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องหรือไม่ ว่าถ้าเป็นนักเรียนในสถานการณ์เช่นนี้จะทำอย่างไร พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีความหมาย ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถสรุปและประเมินผลจากการเรียนรู้และ เป็นการฝึกทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์

ขั้นที่ 6 การประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ พบว่า นักเรียนสามารถบอกหลักการ ประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างรวดเร็ว และสามารถบันทึกกิจกรรมลงในสมุดกิจกรรมของตนเอง ที่ผู้วิจัยแจกสมุดให้นักเรียนสำหรับบันทึก การบันทึกความรู้ที่ได้รับ จากการทำกิจกรรมทุกครั้ง พบว่าพอถึงขั้นกิจกรรมที่ 5 นักเรียนบางคนก็สามารถบันทึกข้อมูลลงในสมุดของตนเองได้ แต่ผู้วิจัยเตรียมสมุดให้มีบรรทัดสำหรับบันทึกเพิ่มเติมหน้ากระดาษ และผู้เรียนจะวาดภาพประกอบหรือเพื่อบันทึกเวลาที่เพื่อนทำกิจกรรมเสร็จ นักเรียนบางคนก็ชอบวาดรูป แต่เนื่องจากเวลามีจำกัด ไม่ค่อยได้ทำมากนักนักเรียนคนใดบันทึกเสร็จเร็วก็จะวาดรูป แต่ นักเรียนบางคนบอกกับครูว่าชั่วโมงหน้าถ้ามีเวลาจะมาทำต่อ ในช่วงกิจกรรมขั้นประยุกต์และ นำความรู้ไปใช้นี้ นักเรียนในแต่ละกลุ่มจะช่วยกันบอกถึงการประยุกต์และนำเอาความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ทุกกิจกรรม แต่ครูผู้สอนสรุปวิธีการนำเอาความรู้ไปประยุกต์เพิ่มเติม เพื่อให้ นักเรียนมั่นใจมากยิ่งขึ้น เป็นการสนับสนุนความคิดของนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจมาก

2. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษนี้ เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้ที่ต้องคอยกระตุ้น ใช้คำถามเพื่อฝึกให้นักเรียนได้คิดสร้างสรรค์ โดยหาคำตอบอย่างหลากหลายคำตอบหรือ

ทิศทางออกซึ่งมีหลายคำตอบ ไม่ใช่เพียงคำตอบเดียว กิจกรรมเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกการคิดระดับสูง กิจกรรมเหล่านี้ครูต้องเตรียมคำถามที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ซึ่งเป็นเหตุการณ์หรือคำตอบบางคำตอบ ครูก็จะซักถามคำถามเชื่อมโยงจากข้อมูลที่นักเรียนตอบ บรรยายการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าครูให้ความสำคัญกับเด็ก ผู้เรียนก็จะตั้งใจคิดและตอบคำถามประกอบกับการทำงานเป็นกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น บางคนที่ไม่ค่อยพูดเมื่อจัดกิจกรรมไปแล้ว 2-3 กิจกรรม พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองพูดแสดงความคิดเห็นมากขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ผู้เรียนมีความพึงพอใจมาก เนื่องจากไม่ต้องท่องตำรา เมื่อจบกิจกรรมที่ 18 แล้ว นักเรียนบอกครูว่าน่าจะขอทางโรงเรียนมาสอนอีกและสนุกดี พร้อมกับขอไปกิจกรรม (สำหรับสมาชิกในกลุ่มอ่าน) จากทุกกิจกรรม ครูถามว่าจะเอาไปทำอะไร นักเรียนบอกว่าเอาไปอ่าน จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้เอง ทำให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ในสิ่งที่ตนเองได้เรียน ผู้เรียนจึงมีความพึงพอใจ มาก ดังนั้นผู้สอนก็มีบทบาทสำคัญสำหรับการจัดกิจกรรม การกระตุ้นให้กำลังใจผู้เรียน การให้ความสำคัญสำหรับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลหรือผู้บริหารระดับกระทรวง ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและเห็นความสำคัญว่ากลไกทางจิตวิทยาเป็นกุญแจที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่ง ที่จะส่งผลให้คนที่มีศักยภาพสูงกลายมาเป็นผู้นำทางสังคมด้านต่าง ๆ ได้ ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของเด็กที่มีความสามารถพิเศษเป็นอย่างยิ่งหรือมีการนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ เนื่องจากกลุ่มเด็กที่มีความสามารถพิเศษบางอย่างหรือหลายอย่างแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเด็กกลุ่มนี้จะไม่มีปัญหาในการปรับตัว จากงานวิจัยหลายเรื่องมีปัญหที่พบบ่อยในเด็กกลุ่มนี้ เช่นมีความเครียดสูง (Stress) หรือมีความคับข้องใจ (Frustration) ความคาดหวังและสภาพแวดล้อมที่ตัวเด็กได้รับความกดดันและจากระบบการศึกษาที่ตัวเด็กต้องปฏิบัติตามในสิ่งที่ตนไม่สนใจ (อุษณีย์ โพธิสุข.2544:26; Lesley K Sword:2005) ซึ่งสอดคล้องกับ ลอรี เอส บอทตัน (Lori S. Broughton. 2004 ; citing Linda Silverman. 1993) ที่กล่าวว่าเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีสังคม อารมณ์ที่ละเอียดอ่อน ลึกซึ้งกว่าเด็กทั่วไป ยิ่งระดับสติปัญญาสูงเท่าไร และความสามารถพิเศษยิ่งสูง พบว่าเด็กกลุ่มนี้ยังมีความคิดแตกต่างจากกลุ่มเพื่อนทั่วไป และไม่เพียงแต่การคิดที่แตกต่างเท่านั้น เด็กกลุ่มนี้ยังรู้สึกแตกต่างด้วย ดังนั้น ครูจะต้องเข้าใจ และช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเหล่านี้ในด้านที่เป็นบวก ครูจะต้องให้เข้าใจในเรื่องที่จะต้องพัฒนา และจัดทำเป็นพื้นฐานของหลักสูตร เพื่อทำให้ความสามารถของเด็กที่มีความสามารถพิเศษมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (Lori S. Broughton. 2004 ; citing Linda Silverman.

1993) ในทางตรงกันข้ามถ้าหากเด็กกลุ่มนี้ไม่ได้รับการพัฒนาในทางที่ถูกควบคุมไปกับการเรียน
ด้านวิชาการ อาจส่งผลให้เด็กกลุ่มนี้กลับมาทำร้ายสังคม จากการใช้ความเก่งไปในทางที่ไม่
ถูกต้องเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ

ดาบรอสกี ชื่อ “The Theory of Positive Disintegration ” ทฤษฎีนี้อธิบายถึงกลไกทาง
จิตวิทยาของคนที่มีความสามารถพิเศษว่ามีโครงสร้างในรูปแบบที่สูงซับซ้อนกว่าคนทั่วไปจาก
ความคิดที่ละเอียดอ่อนจึงทำให้เกิดความขัดแย้งภายในที่รุนแรงกว่าคนทั่วไป ทฤษฎีนี้เป็น
ทฤษฎีที่แผ่กระจายในเชิงบวก Possitive Disintegration ถ้าคิดดี หรือมีการคิดแผ่กระจายใน
เชิงบวกบุคคลเหล่านี้ก็จะสร้างสรรค์สิ่งต่างๆให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ในทางตรงกันข้าม
ถ้าเด็กเหล่านี้คิดแผ่กระจายไปทางลบก็จะมีแต่ทำลายซึ่งเกิดผลเสียอย่างมากในสังคม (อุษณีย์
โพธิสุข.2544:26 ; อ้างอิงจาก Dabrowski.1964)

2. รัฐบาลหรือกระทรวงศึกษาธิการ ควรมีนโยบายในการให้การพัฒนาทางอารมณ์
และสังคม อยู่ในส่วนข้อกำหนดของกระบวนการพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ นั้นหมายถึงผู้ที่ดำเนินการ
จัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ต้องมีการตรวจสอบ ประเมิน และจัดกิจกรรม
ที่จะพัฒนาเด็กด้านจิตวิทยาของเด็กกลุ่มนี้ ตามข้อตกลงของปฏิญญาสากล กรุงเทพฯ ซึ่งเป็น
ปฏิญญาสากลฉบับแรกของโลก (Anuruthwong ;& et, all. 2002 : 22)

3. รัฐบาลหรือผู้บริหารระดับกระทรวง ควรมีการจัดอบรมครูและบุคลากรที่สอนทั้ง
ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา ในการพัฒนาด้านสังคม อารมณ์ สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
ในประเทศไทยขึ้น เนื่องจากการวิจัยในต่างประเทศจำนวนมาก พบว่า มีความต้องการในการ
ฝึกฝนด้านสังคม อารมณ์ อย่างมาก โดยจัดควบคู่ไปกับโครงสร้างของห้องเรียนที่ออกแบบมา
เพื่อช่วยเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อให้ได้เรียนรู้ที่จะจัดการกับความคิดและปัจจัยที่ส่งผล
กระทบต่อความฉลาดต่างๆ (Lori S. Broughton. 2004) จึงจะทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถ
พิเศษได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ได้อย่างสูงสุดเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะประเทศไทยยังขาดแคลน
บุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านนี้อย่างมาก

4. รัฐบาลหรือผู้บริหารระดับกระทรวงควรมีการเร่งประสานงานกับกรมสุขภาพจิตโดย
มีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น มีการประสานงานในการทำงาน
ร่วมกับสถานศึกษามีระบบการป้องกัน การส่งต่อและช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้อย่างจริงจังเพื่อเป็น
การส่งเสริมให้คนเก่งหรือคนที่มีความสามารถพิเศษให้ได้ใช้ศักยภาพของตนให้เกิดประโยชน์
อย่างสูงสุดเพื่อทัดเทียมกับประเทศต่างๆในการสร้างระดับมั่นคงของชาติซึ่งเป็นการ
ลงทุนทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครู ผู้บริหารที่จะนำเอารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม
และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นอื่นๆ ควรมีความรู้ความเข้าใจลักษณะนิสัย
และธรรมชาติของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ ควรมีการศึกษาจากคู่มือครูอย่าง

ละเอียด จนสามารถปรับกิจกรรมให้เข้ากับสถานการณ์จริง การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม กระตุ้นและเอื้อต่อการฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอย่างสร้างสรรค์ หรือคิดแบบ อเนกนัย (Divergent) การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่อบอุ่น ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียน และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน การจัดเตรียมสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อม

2. การนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ไปใช้ ควรมีการปรับเนื้อหา กิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบให้เหมาะสมกับความสามารถ ระดับชั้นของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียน ได้คิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น การอภิปราย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การระดมสมองกับ ผู้เรียนในกลุ่มให้มากขึ้นทุกกิจกรรม ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การควบคุมตนเอง การเอาใจเขามาใส่ใจเราให้มากขึ้น และมีการปรับกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น เกม บทบาท สมมติ เพิ่มสถานการณ์จำลองให้หลากหลายมากขึ้น และการเพิ่มตัวแบบที่ดีหรือบุคคลต่างๆ ในหลายๆ แง่มุมมอง

3. การนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปกติทั่วไป โดยปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสม ยาก ง่ายตาม ศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน หรือนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้กับนักเรียนปกติ ทั่วไป ในระดับชั้นที่สูงกว่าช่วงชั้นที่ 2 ถ้านำไปใช้ในระดับช่วงชั้นเดียวกันควรปรับเนื้อหาให้ น้อยลง จำนวนข้อในใบงานลดลง เพิ่มสื่อการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม เช่น เรื่องราวจากวีดิทัศน์ การ์ตูน เรื่องสั้น ละคร บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง ทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถ พิเศษ กับวิธีการสอนแบบอื่นๆ เช่น การสอนแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Directed Learning) หรือการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Based Learning) การสอนแบบโยนิโส มนสิการ ควรเป็นการศึกษาเปรียบเทียบในกลุ่มต่างวัฒนธรรม เช่น กลุ่มด้อยโอกาส หรือใน สังคมอื่นๆ ได้แก่ เปรียบเทียบกับต่างประเทศ เป็นต้น
2. ควรมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความ ฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในรูปแบบอื่น
3. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ใน การพัฒนา เรื่องอารมณ์และสังคมของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
4. ควรมีการศึกษาองค์ประกอบในด้านสังคม อารมณ์ ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
5. ควรมีการศึกษาผลกระทบของความฉลาดทางอารมณ์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพทาง การศึกษาของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษที่อยู่ในภาวะเสี่ยง

6. ควรมีการศึกษาแนวทางในการวัดผลลัพธ์ของการบรรลุความสำเร็จที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะ ความฉลาดทางอารมณ์และอัตมโนทัศน์ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

7. ควรมีการศึกษาติดตามผลในระยะยาวด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษในประเทศไทยในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน

8. ควรมีการศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลด้านสังคม อารมณ์ที่ส่งผลต่อผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ

9. ควรมีการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อสังคม อารมณ์ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

10. ควรมีการศึกษาด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่ออารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

11. ควรมีการศึกษาเชิงลึกเป็นรายกรณีด้านสังคม อารมณ์ ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). *การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหลักสูตร.
- กรมสุขภาพจิต. (2544). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กองบรรณาธิการ. (2546, มกราคม). จะจำแนกความถนัดในการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างไร. *วารสารสถานปฏิรูปการศึกษา*. 5 (58) : 33 – 35.
- กองวิจัยทางการศึกษา, กรมวิชาการ. (2543). *รายงานการวิจัยรูปแบบหรือแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- กำพล ทองบุญน่ม. (2546). *จิตสไตน์แม่กายพิการ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมดา.
- ขวัญตา บุญวาศ. (2547). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการพยาบาลด้วยการสร้างความรู้แบบร่วมมือ*. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม : ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ไอเดีย สแควร์.
- คมเพชร นัตตศุกุล. (2545). *รายงานการวิจัยเรื่องแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก*. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จอม ชุ่มช่วย. (2545, กรกฎาคม). ความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Intelligence. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 2542 ; 5(5) : 20 – 26.
- จันทนา ภาคบงกช. (2544). *การพัฒนา EQ : ความธรรมดาที่ไม่ธรรมดา. ใน รวมบทความทางวิชาการ เล่ม 2 อีคิว : จากแนวคิด...สู่การปฏิบัติ*. บทบรรณาธิการ โดยอัจฉรา สุขารมณ์, วิลาศลักษณ์ ชวัลลี และอรพินทร์ ชูชม. หน้า 159 -162. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ Desktop.
- ดราวรรณ กล่อมเกลี้ยง. (2546). *การสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร*. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุขฎิ บริพัตร ณ อยุธยา,หม่อม. (2540). *เด็กปัญญาเลิศ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นอ้อ แกรมมี จำกัด.
- ทศนา แหมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตินา แคมมณี. (2546). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2542, กรกฎาคม – ธันวาคม 2542 และมกราคม – มิถุนายน 2543).
ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา. การแนะแนวการศึกษา.2 (3-4) :
9 – 12.
- _____. (2544). หลักสูตรการพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (EQ) นักเรียน สำหรับ
อาจารย์ที่ปรึกษา. กรุงเทพฯ : สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2542). ความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- เทียมใจ พิมพ์วงศ์. (2542). การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม
การเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียน
แบบสหร่วมใจ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธนธร เจริญราช. (2546). การศึกษาทักษะทางสังคม และความเครียดของนักเรียนที่มี
ความสามารถพิเศษ ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการวัดกิจกรรมศิลปะ. ปรินญานิพนธ์
กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- นันทนา วงษ์อินทร์. (2542, 21-23 กรกฎาคม). EQ (Emotional Intelligence) : ความเฉลียว
ฉลาดทางอารมณ์กับความสำเร็จในชีวิต. วารสารสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.
เสนอการประชุมปฏิบัติการเรื่องการให้คำปรึกษาในภาวะวิกฤตและประชุมใหญ่สามัญ
ประจำปีเพื่อเลือกตั้งนายกสมาคม.
- _____. (2544). การมีความรู้เรื่อง EQ กับการใช้ EQ. ใน รวมบทความทางวิชาการเล่ม 2
จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. บรรณาธิการ โดยอัจฉรา สุขารมณ์, วิลาศลักษณ์ ชวาลลี
และอรพินทร์ ชูชม. หน้า 133. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ Desktop.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2540). การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้. ใน ทฤษฎีการเรียนรู้
แบบมีส่วนร่วม : ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- บุญลือ จุฑาพรรณนาชาติ. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา
บรรยากาศองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2543). ความฉลาดทางอารมณ์กับงานประชาสัมพันธ์. สุทธิปริทัศน์. 14
(43) : 60.

เบสท์ ออฟ เดอะ เยียร์ 2004. (ซีดีเพลง). (2548).

ประนอม เดชชัย. (2536). เสริมทักษะการเรียนรู้การสอนวิชาสังคมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.

เชียงใหม่ : ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประสงค์ สังขะไชย. (2546). การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์.

กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

ประสาธน์ อิศรปรีดา. (2538). สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. มหาสารคาม : นำอักษรการพิมพ์.

ปสาสน์ กงตาล. (2535, กันยายน). การร่วมมือกันเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 15 (9) : 12 – 19.

ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์. (2536). ผลการใช้เกมการเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ปิยะรัตน์ คัญทัพ. (2546). รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบเว็บเควสท์ในระดับประถมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนนานาชาติ.

กรุงเทพฯ : ปริญญาโท. กศ.ด. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ผดุง อารยะวิญญู. (2539). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 4
สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.

ผดุง อารยะวิญญู. (2542). การเรียนรู้ระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). รวบรวมบทความทางวิชาการ “คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ EQ”.

กรุงเทพฯ : เดสทอร์ค.

_____. (2545). คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ EQ. ใน รวบรวมบทความทางวิชาการอีคิว. บรรณธิการ หน้า 15-16. โดยอัจฉรา สุขารมณ์, วิลาศลักษณ์ ชวัลลี และอรพินทร์ ชูชม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ Desktop.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (ม.ป.ป.). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระธรรมปิฎก. (2540). สมาธิ : ฐานสู่สุขภาพจิตและปัญญาหยั่งรู้. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์สยาม.

พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ. (2540). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน. กรุงเทพฯ :
เดอะบุคส์.

พระราชวรมุณี (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2542, สิงหาคม). อีคิวในแนวพุทธศาสนา. เรียบเรียง,
โดย พรณี บุญประกอบ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 5(1) : 7-13.

- พรทิพย์ สุวรรณโรจน์. (2543). *การเรียนรู้นานาชาติ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ภาศิษฎา อ่อนดี. (2539). *ทักษะทางสังคมกับการปฏิบัติงานและมนุษยสัมพันธ์ของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศิริราช*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2541). *Multiple Intelligences*. เอกสารในการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "ทักษะการคิดและรูปแบบการเรียนรู้" (Thinking Skill & Learning Style) ณ ห้องประชุมตึกชาญอิสระ ระหว่างวันที่ 6 – 8 กุมภาพันธ์ 2541.
- มยุรี สาลีวงศ์. (2535). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ STAD กับกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครูของ สสวท*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2546). *ผลของการพัฒนาจิตที่มีต่อประสิทธิภาพในการทำงาน*.
กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- รวีวรรณ สุวรรณโรจน์. (2543). *การเรียนรู้นานาชาติ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- รังสี วิบูลย์อรชร. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดปราชินบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนสังคมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เลน่า มาเรีย คลิงวัลล์. (2543). *บันทึกจากปลายเท้า*. แปลโดย อุลล่า ฟิวสเตอร์ และสมใจ รักษาศรี. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2543). *การบริหารการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ส.ส.ท.
- วรรณสวัสดิ์ อุทัยพันธุ์. (2540). *ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจบัณฑิต*. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : บริษัท แอล ที เพรส จำกัด.

- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : บริษัท แอล ที เพรส จำกัด.
- วัลลภ ปิยมโนธรรม. (2541, ตุลาคม). “โครงการฝึกสติอารมณ์ (Thai emotional intelligence),” โรงเรียนไผทอุดมศึกษา : 1 – 4.
- วารี ถิระจิตร. (2530). *การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิกรม กรมดิษฐ์. (2550). *มองซีอีโอโลก*. กรุงเทพฯ : โพสต์ พับลิชชิง.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). *กระบวนการทัศน์ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2542). *พลังการเรียนรู้ในกระบวนการทัศน์ใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิโชติ พงษ์ศิริ. (2540). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิซึมด้วยวิธีสอนแบบแก้ปัญหากับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- วิชัยภูมิ ฐานฐาน 4. *ศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติบ้านบางเมือง*. (วัดทัศน). (2547).
- วีรวัฒน์ ปันนิตามัย. (2543). *เชาวน์อารมณ์ (EQ)*. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด.
- วิลาสลักษ์ ชวัลลี. (2542, สิงหาคม). *การพัฒนาสติปัญญาของอารมณ์ เพื่อความสำเร็จในการทำงาน*. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 5 (1) : 40.
- ศรีธรรม ฐานะภูมิ. (2535). *พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- _____. (2535). *เด็กปัญญาเลิศและเด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2547). *ค้นหา วัดแวว และพัฒนาหนูน้อยอัจฉริยะ*. กรุงเทพฯ : รุ่งศิริพลับลิชชิง.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). *จิตวิทยาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- คันสนีย์ จิตรคุปต์. (2545). *เทคนิคสร้าง IQ EQ AQ 3 Q เพื่อความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ : สถาบันสร้างสรรค์ศักยภาพทางสมอง.
- คันสนีย์ นาคะสิทธิ์. (2545). *การศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สรารค์ โคว์ตระกูล. (2545). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สรเรณีย์ หุ่นแสน.(2547). การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถทาง
สังคม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สันติศักดิ์ ผาผาย. (2546). การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
กิจกรรม โดยใช้รูปแบบพหุปัญญา เพื่อการเรียนรู้. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษา
ปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สามารถ สุขาวงษ์. (2537). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงาน
กลุ่มและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคม
ศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการ โดยการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ. ปรินญาณิพนธ์
กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

_____. (2537). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและ
ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา
ด้วยการสอนแบบโครงการ โดยการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ. ปรินญาณิพนธ์
กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สาธิตา เมธนาวัน. (2545). องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของพยาบาลในการปฏิบัติการ
พยาบาล. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้
ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนัก
นายกรัฐมนตรี.

_____. (2542). เทคนิคการพัฒนาศักยภาพสมองให้เต็มประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ :
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

_____. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียน สำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

_____. (2541). แผนพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

_____. (2543). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). คู่มือและแผนการสอนหลักสูตร
ลดระยะเวลาเรียน และหลักสูตรเพิ่มพูนประสบการณ์. สำหรับเด็กที่มีความสามารถ
พิเศษด้านภาษาไทย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี.

_____. (2541). รายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

_____. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุพัตรา ดันประเสริฐ. (2547). ผลของการฝึกวิปัสสนาตามฐานตามโปรแกรมการฝึกของคุณแม่
สิริ กรินชัย ที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเองของนักศึกษา
พยาบาลที่มีลักษณะเก็บตัวและแสดงตัว .ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
พัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่าย
เอกสาร.

สุภารัตน์ ท้าวบุญชู. (2546). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความฉลาดทาง
อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบ
ไตรสิกขาและการสอน (การมัธยมศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุขุมล เกษมสุข. (2535). การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
หลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ .

สุชาดา บัวลอย. (2545). การศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กที่มี
ความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ตามแนว
ทฤษฎีสรคนิยม (Constructivist) ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.

สุปราณี ไกรวัฒน์สุสรณ์ ;และคณาพร คมสัน. (2542). รายงานการวิจัยการศึกษาผลการสอน
ภาษาอังกฤษความทฤษฎีพหุปัญญาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัด
กรมสามัญศึกษา.

อนุสรณ์ สุชาตานนท์. (2536). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และ
บุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบ
ร่วมมือ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อนุสรณ์ สุชาติานนท์. (2536). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และ
บุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือ. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2545). สุดยอดการพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
เบรนนีท.
- อรรถัย เกิดภิบาล. (2545). การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา
ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จาก
การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรพรรณ พรสีมา. (2539). การพัฒนาด้านการคิดและสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนในโครงการนำร่องศูนย์พัฒนาอัจฉริยภาพเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและ
แนวปฏิบัติ : การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.
- อัจฉรา สุขารมณ. (2547). ความฉลาดทางอารมณ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2547. จาก
<http://www.emotionalsmarts.com/EmotionalSmart.thml>.
- อัจฉรา สุขารมณ ; และอรพินทร์ ชูชม. (2548). โปรแกรมการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทาง
อารมณ์ตามแนวตะวันออกสำหรับเยาวชนไทย เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (มปป.). การพัฒนาศักยภาพอย่างสมบูรณ์. กรุงเทพฯ :
สถาบันการศึกษาสัตยาไส.
- _____. (2550). นิทานสีขาว. กรุงเทพฯ : ฟรีมายด์.
- อารี พันธุ์ณี. (2540). คิดอย่างสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ดันอ้อแกรมมี.
- _____. (2546). จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไยใหม่
เอ็ดดู เกท.
- _____. (2545). การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตด้วย EQ. ใน รวมบทความค้นคว้าวิจัยและ
พัฒนาหนูด้วยอัจฉริยะ. บรรณาธิการ โดยศรียา นิยมธรรม. หน้า 43 – 48. กรุงเทพฯ
: บริษัทรุ่งศิริพลับพลึง จำกัด .
- อารี สันทนต์. (2542). พหุปัญญาและเรียนรู้แบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- _____. (2543). พหุปัญญาในห้องเรียน : วิธีการสอนเพื่อพัฒนาปัญญาหลายด้าน. กรุงเทพฯ
: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.

- อารี สัตนหจวี. (2547). *พหุปัญญาประยุกต์*. กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- _____. (ม.ป.ป.). *พหุปัญญาและการเรียนแบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). *สร้าง EQ ให้ลูกคุณ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2540). *โรงเรียนจะพัฒนาอัจฉริยภาพของเด็กได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- _____. (2541). *รายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2542). *ฝึกลูกให้เป็นนักคิด*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บริษัทแฟมิลี่ไคเรค จำกัด.
- _____. (2542). *เมื่อลูกก็มีปัญหา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บริษัทแฟมิลี่ไคเรค จำกัด.
- _____. (2545). *E.Q. ปัญญาของมนุษย์ชาติ*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- อุษณีย์ โพธิสุข ; และคณะ. (2542). *เก่ง ดี มีสุข : คู่มือการให้บริการแนะแนวและจิตวิทยาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อุษณีย์ อนุรุทธิ์วงศ์. (2546, กันยายน). *ปริซึมแห่งการเรียนรู้. วารสารสานปฏิรูปการศึกษา*. 6 (65) : 103 – 104.
- _____. (2548). *สำรวจแววลูกน้อย*. บริษัท อิกไนท์ติ้ง อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด.
- เอี่ยมพร พิมพ์ไกร. (2546). *ผลการฝึกปฏิบัติมหาสติปัฏฐาน 4 ที่มีต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาเทคโนโลยีการเกษตร - การผลิตพืช*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ครุศาสตร์เกษตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.
- Armstrong Thomas. (1994). *Multiple Intelligences in the classroom*. Verginai : ASCD.
- _____. (2003). *You're Smarter Than you think*. Canada : free spirit.
- Artzt, A. F.;& C. M. Newman. (1990, September). Cooperative learning. *Mathematics*. 83 (9) : 448 – 452.
- Anuruthwong ;& et al. (2002). *Proceeding of 7th Asia pacific Conference in Bangkok*. Bangkok : Ministry of the Prime Minister.
- Bar – On, R. (1997). *Baron Emotional Quotient Inventory : A measure o emotional intelligence*. (Technical manual). Toronto : Multi – Health System.
- Beck, S.E. (1995, May). *Cooperative Learning and feminist Pedagogy : A Modal for Classroom Instruction in Nursing Education*. *Journal of Nursing Education*. 34 (5) : 222 – 227.

- Bandeira ;& et al.(2000). *Psychometric qualities of a Social Skills Inventory : HIS*.
(Online). Available : [http : //www.scielo.br/scielo.php?pid=S1413 -
294X2000000200006&=sci_abstrac](http://www.scielo.br/scielo.php?pid=S1413-294X2000000200006&=sci_abstrac). Retrieved March 5, 2008.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of Education Objectives. Handbook II : Affective Domain*. New York : Mckay.
- Bullock, Velma Lucille. (1996, August). Influences of a Constructivist Approach on students Attitudes Toward Mathematics in a Preservice elementary Teachers Mathematics Course. *Dissertation Abstracts International*. 57 (2). 611 – A. Michigan : Bell Howell.
- Clark, B. (1992). *Growing up gifted*. 4th ed. New York : Merrill.
- Cooper, R. K. ;& Sawaf, A. (1997). *Executive EQ Intelligence in Leadership and Organization*. New York : Grosset / Putnam.
- David Lazear. (1994). *Multiple Intelligences Approaches to Assessment*. Arizona : Zephyr.
- Dabrowski, Kazimierz. (2008). *Dabroski's Theory*. (Online). Available : [http : //www.talentdevelop.com/Page 55.html](http://www.talentdevelop.com/Page%2055.html). Retrieved January 10, 2008.
- Donaldson. (2545). *Emotional Intelligence*. (Online). Available <http://www.emotionalsmarts.com/EmotionalSmart.thml>. Retrieved August 15, 2005.
- Duke, L. (1990). *Teaching : An Introduction*. New York : McGraw – Hill International.
- Gallagher. James J.;& Gallagher, shelagh A. (1994). *Teaching the gifted Child*. 4th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Gardner, H. (1983). *Frame of mind : The Theory multiple Intelligence*. New York : Basic Books.
- Gary A. Davis ;& Sylvia B. Rimm. (1994). *Education of the gifted and Talented*. United states : Allyn and Bacon.
- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence ; Why it can Matter More than IQ*. New York : Bantam Books.
- Grant, Margaret E. (1997). *Learning and Instruction Theory into Practice*. 3rd ed. New Jersey : Prentice – Hall Inc.
- Hallahan, Danial P.;& Kanffman, James M. (1991). *Exceptional Children ; Introduction to Special Education*. (Online) <http://www.Sq.Smg.com/>.Why your Social Skills are important. Retrieved November 7, 2007.

- Herbert A, Marlowe., C Jr. (1984). *The structure of Social Intelligence (Competence Skill, Behavior)*. (Online). www.thailis.un.net/dao/search.nsp. Retrieved March 2, 2007.
- Iraca u.m. Gross ; et al. (2001). *Gifted Students in Primary Schools : Differentiating the curriculum*. Australia : In script.
- J. Anna, Madrid. (2001). *Computer – mediated Communication, Social Skills, and Loneliness*. (Online). Available : www.buu.thailis.uni.th/dao/detail.nsp. Retrieved July 3, 2007.
- Joyce, B. ;& Weil, M. (2000). *Model of Teaching*. 6th education. USA : Allyn and Bacon.
- Johnson and Johnson. (2005, February). *What is Cooperative learning ?* (Online). Available : <http://www.co.operation.org/pages/cl.html>. Retrieved June 2, 2005.
- Jonassan, D.H. (1992). *Evaluating Constructivist learning*. In T.M. Duffy (e.d.), *Constructivism and the technology of instruction* (pp. 137 – 147). New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Johnson, D.W. ;& Johnson, R.T. (1974). *Instructional goal struction : Cooperative, Competitive or individualistic*. Review of Education Research.
- Joyce. B. ;& Weil M. (1996). *Model of teaching*. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Kevin J. O'Connor. (2002). "The Application of Dabrowski's Theory to the gifted," *The Social and Emotional Development of Gifted Children*. The United States of America : Prufrock Press.
- Khatena, Joe. (1992). *Gifted Challenge and Response for Education*. F. E. Peacock. Illinois.
- Loewen, Arthur Craig. (1993). Using a Constructivist Perspective to Investigate the Learning and teaching of Mathematics, in *Dissertation Abstracts International*. 53 (12). 4241 – A. Michigan : Bell Howell.
- Lori Saunders Broughton. (2004). *Training Elements of Elementary Teachers in social and Emotional Development of Gifted Students*. (Online). Available : http://proquest.umi.com/dissertations/preview_all/3189478. Retrieved November 7, 2007.
- Maker C. June. (1982). *Teaching Models in Education of the Gifted*. Arizona : An Aspen.

- Maurice Lorr ; Richard P. Youniss;& Edward C. Stefic.(1991). *An Social Skills Inventory*.
(Online). Available :
[http://www.leaonline.com/doi/abs/10.1207/s15327752jpa5703_9?prevSearch=](http://www.leaonline.com/doi/abs/10.1207/s15327752jpa5703_9?prevSearch=authorsfie...)
authorsfie... Retrieved March 5, 2008.
- Marie Connie, Ramaekers. (1990). *Effect of Social Skills on Student development in the residence hall environment*. (Online).Available:[www.Thailis.uni.net.th/dao/](http://www.Thailis.uni.net.th/dao/search)
search. Retrieved December 8, 2006.
- Mayer, Jonh D. ;& Cobb, Casey D. (2000, June). Education Policy on Emotional Intelligence : Does It Make Sense ?. *Educational Psychology Review*. 12(2): 163 – 183.
- Rebecca, N. (1998, Summer). The Comfort Corner : Fostering Ressiliency And Emotional Intelligence. *Childhood Education*.7(4) : 200-204
- Riggio, Ronald E. (1989a). *Social Skills Inventory*. U.S.A. : Consulting Psychologist. Press.
- _____. (1989b). *Social Skills Inventory*. (Online).Available : <http://wbarratt.indstate.edu/dragon/se-ssi.thm>. Retrieved May 15, 2006.
- Rockwood, A. Collins. (2003). Bodily – Kinesthetic intelligence as praxis : A test of instructional effectiveness. *Dissertation Abstracts International*. AAT 3076520. State University of New York at Buffalo.
- Roger Pierangelo. (2003). *The special Educator's Book of Lists*. Second Edition.
- Salovey, P ;& Mater, J. D. (1990). *Emotional Intelligence*. Imagination, Cognition, and Personality, 9. 185 – 211.
- Sherry Renee, Miller. (1990). *Effect of Social Skills on and Non – Social Situation*. (Online).Available: www.buu.thailis.uni.th/dao/detail.nsp. Retrieved August 12, 2005.
- Slavin, R.E. (1990). *Cooperative Learning Theory : Research and Practice*. U.S.A. : Allyn and Bacon.
- Smith, Deborah Deutsch ;& Luckasson, Ruth. (1992). *Introduction to Special Educational Teaching in an Age of challenge*. Boston : Allyn & Bacon.
- Sohn, S. Cutler. (2003). A method for introducing Gardner's Theory Intelligences to middle school students (Massachusetts, Ho ward Gardner. in *Dissertation Abstracts International*. AAT 3103223. Boston College.

- Thomas, Christine darling. (1994,January). Constructivism and African – American Student' Confidence in Mathematics. in *Dissertation Abstracts International*. 54 (7). 2499 – 2500 – A. Michigan : Bell Howell.
- Thomsen, Elisabelt. (2003). Multiple intelligences theory in practice : A case study of two teaches talking ownership of theory. in *Dissertation Abstracts International*. AAT NQ 82174. university of Alberta (Canada).
- Woolfolk, Anita E. (1995). *Educational Psychology*. 6th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Xingbing, Li. (2002, August). *Culture the Cooperative Idea of the Gifted and talented children the information Class*. Igniting Children potentials and Creativity' the 7th Asia – Pacific Conference on Giftedness. 7 (7) : 68.
- Yates, Joyce Meed. (2000, April). The Relationship between Emotional Intelligence and Health Habits of Health Education Students. *Dissertation Abstracts International*. 60 (9) : 3284-A

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ศาสตราจารย์ ดร.อารี สันทนต์

ประวัติการศึกษา :

อ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 2) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

M.S. (การประถมศึกษา) Indiana University

Ed.D. (หลักสูตรและการสอน) Columbia University

ตำแหน่งทางวิชาการ ศาสตราจารย์

ประสบการณ์วิชาชีพ :

อดีต คณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อดีต อาจารย์ใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อดีต อาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อดีต อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิต บางนา

ผลงานทางวิชาการและการค้นคว้าหรือการแต่งตำรา

ตำรา

1. เสริมประสิทธิภาพครู
2. การวัดและประเมินผลกลุ่มวิชาเตรียมประสบการณ์
3. 50 เรื่องพื้นเมืองนานาชาติ
4. 50 เรื่องเนื่องในพระพุทธศาสนา
5. ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการปฐมวัยศึกษา
6. การเรียนแบบร่วมมือ
7. พหุปัญญาประยุกต์
8. นิทาน 4 ภาค
9. หนังสือแปรรูปแบบการเรียนการสอนเด็กปัญญาเลิศ
10. ทฤษฎีการเรียนรู้ของสมองสำหรับพ่อ แม่ ครูและผู้บริหาร

ฯลฯ

ปัจจุบัน : ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่งศาสตราจารย์เกียรติคุณคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม

ประวัติการศึกษา :

ก.ศ.บ. (ภาษาอังกฤษ -คณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยวิชาการบางแสน ชลบุรี
ก.ศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าวิจัยเด็ก
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

M.A. (Special Education for the Deaf) University

ตำแหน่งทางวิชาการ ศาสตราจารย์

ผลงานทางวิชาการและการค้นคว้าหรือการแต่งตำรา

ตำรา

1. พัฒนาการทางภาษา
2. จิตวิทยาทั่วไป (บทเรียนโปรแกรม)
3. การสอนเพื่อบรรเทา
4. การสอนซ่อมเสริม
5. การติดต่อกับผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
6. แบบฝึกการเตรียมความพร้อม
7. การศึกษาพิเศษสำหรับเด็กปฐมวัย
8. การเรียนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย
9. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
10. เด็กปัญญาเลิศ : คู่มือครู
11. เด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าที่เป็นจริง
12. การคัดแยกและวินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
13. ความบกพร่องทางการได้ยิน : ผลกระทบทางจิตวิทยาการศึกษาและสังคม
14. ประมวลคำศัพท์การศึกษาพิเศษ
15. ปัญหาความยุ่งยากในการเรียนรู้
16. การวัดและประเมินผลทางการศึกษาพิเศษ

การวิจัย

1. การสำรวจเด็กพิการในวัยในวัย 5 – 14 ปี ในประเทศไทย
2. การศึกษาสถานภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. การประเมินผลระยะครึ่งโครงการด้านการศึกษาพิเศษ โครงการพัฒนาศึกษาอาเซียน
4. การทดลองการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา
5. การสร้างแบบคัดแยกแป้นหมุน

6. การสร้างแบบคัดแยกเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่เป็นจริง

7. การสร้างแบบคัดแยกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ปัจจุบัน : ข้าราชการบำนาญ ภาควิชาการศึกษาพิเศษ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประธานมูลนิธิส่งเสริมเด็กปัญญาเลิศ

3. รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธมณี

ประวัติการศึกษา :

2509 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน

2516 สำเร็จการศึกษาปริญญาโท การแนะแนว จากมหาวิทยาลัยจอร์เจีย
เอเธนส์ มลรัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

2519 สำเร็จการศึกษาปริญญาเอก จิตวิทยาการศึกษา
จากมหาวิทยาลัยจอร์เจีย เอเธนส์ มลรัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

2542 ศึกษาทำงานในประเทศออสเตรเลีย : ซิดนีย์, เมลเบิร์น แคนเบอร์รา

2543 ศึกษาทำงานในประเทศญี่ปุ่น : โตเกียว นารา

2545 ศึกษาทำงานในประเทศอังกฤษ : ลอนดอน, สก๊อตแลนด์

ตำแหน่งทางวิชาการ รองศาสตราจารย์

ประสบการณ์ในวิชาชีพ :

2508 – 2509 อาจารย์โรงเรียนพณิชยการสีลม

อาจารย์โรงเรียนพณิชยการดุสิต

2509 – 2511 อาจารย์โรงเรียนพณิชยการราชดำเนิน

2511 – 2513 อาจารย์ตรีโรงเรียนฝึกหัดครูนครศรีธรรมราช

2514 – 2519 อาจารย์โทวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

2520 – 2523 เลขานุการคณะกรรมการจัดงานปีเด็กสากล

2520 – 2524 ศึกษาพิเศษ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

2525 – 2526 อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนว

และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2526 – 2530 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนว

และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2531 – 2545 รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการแนะแนว
และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ผลงานทางวิชาการและการค้นคว้าหรือการแต่งตำรา

ตำรา

1. การสังเกตพฤติกรรมเด็ก
2. กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็ก
3. แบบเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน” เล่น”
4. การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ
5. เอกสารการสอน ชุดวิชาพัฒนาพฤติกรรมวัยเด็ก : หน่วยที่ 7 โรงเรียนและ
สังคมกับการพัฒนาเด็ก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
6. เอกสารการสอน ชุดวิชาพฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 3
พัฒนาการปฐมวัยศึกษาในประเทศไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
7. ภาษากับการคิด : ภาษาไทยกับความคิดสร้างสรรค์ กรมการฝึกหัดครู
กระทรวงศึกษาธิการ
8. การสังเกตและฝึกงานพฤติกรรมเด็ก บริษัทจุรินทร์ไทยจำกัด
9. เอกสารการสอน ชุดวิชาพฤติกรรมเด็ก : หน่วยที่ 9 เด็กกับการพัฒนา
ความคิดสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
10. รวมบทความ : จิตวิทยาการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
11. ความคิดสร้างสรรค์ บริษัทจุรินทร์ไทยจำกัด
12. การแนะแนวระดับประถมศึกษา : ความคิดสร้างสรรค์
13. เอกสารการสอนชุด ชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา :
หน่วยที่ 1 การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
14. การพัฒนาและส่งเสริมความเก่งของลูกรัก : กิจกรรมส่งเสริมความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์
15. จิตวิทยาการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
16. ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้
17. “รักลูก ลูกรัก ” รวมบทความเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ สำนักพิมพ์เคล็ด
ไทย

18. “รักลูก ลูกรัก ” รวมบทความเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ การสอน เล่ม 2 คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
19. พฤติกรรมขององค์กร : บทที่ 7 การประยุกต์ใช้แนวความคิดการจูงใจเพื่อ
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบุคคล
20. เอกสารประกอบการอบรม “การคิดเพื่อบ่มเพาะความสำเร็จ” (Thinking for
Success) พนักงานกรุงไทยการไฟฟ้า
21. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ ธนการพิมพ์
22. กิจกรรมมารู้จักตัวเองกันเถอะ ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
23. เอกสารการสอน ชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนวหน่วยที่ 3
การพัฒนาเครื่องมือมาตรฐานทางการแนะแนวการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ฯลฯ

งานวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล ป.4
2. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับ ป.5-ม.ศ.3
3. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอุดมศึกษา
4. วิจัยผลติดตามผลนักศึกษาวิชาเอกคหกรรมศาสตร์ กรมการฝึกหัดครู

ปัจจุบัน : ข้าราชการบำนาญ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์

อาจารย์ประจำ สาขาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติการศึกษา :

2510	ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาปีที่ 5
2513	ครุศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(การประถมศึกษา)
2517	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การประถมศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2522	Certificate of Kindergarten Teaching and Supervision (Israel)
2530	Doctor of Education (Ed.D.)

(Curriculum & Instruction in Early Childhood Education)

2539 Certificate of Special Education System (Israel)

ประสบการณ์ในวิชาชีพ :

2514 อาจารย์โครงการสอนอนุบาล ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์

2517 เลขาธิการโครงการและผู้ช่วยวิจัย โครงการวิจัย " การฝึกกลุ่มสัมพันธ์และ
การรับรู้สำหรับครูในสถาบันฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา" โครงการวิจัย
ในความร่วมมือ ของ UNICEF กับภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2519 อาจารย์โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2522 อนุกรรมการฝ่ายพัฒนาเด็ก มูลนิธิไทย – อิสราเอลแห่งประเทศไทย

2527 – ผู้อำนวยการฝ่ายนิเทศ ฝึกสอน ฝึกงานและวิจัย โรงเรียนประถมสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2532 คณะทำงาน “ ชุดพัฒนากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับอนุบาล”
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2534 กรรมการโครงการ “ พัฒนาคุณภาพศูนย์กำลังบูรพา” โครงการภายใต้
ความร่วมมือของกองกำลังบูรพา กระทรวงกลาโหม, กรมพัฒนาชุมชน
กระทรวงมหาดไทย สมาคมสตรีภาคพื้นแปซิฟิกและเอเชียอาคเนย์แห่ง
ประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2538 ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ

2539 อาจารย์ผู้สอนและกรรมการบริหารหลักสูตรระดับปริญญาตรีและปริญญา
โท สาขาวิชาการศึกษปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตำแหน่งทางวิชาการ รองศาสตราจารย์

ผลงานทางวิชาการและการค้นคว้าหรือการแต่งตำรา

ตำรา

1. กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
2. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
3. เอกสารประกอบคำสอนวิชา กร 411 การศึกษาก่อนวัยเรียนกับชุมชน
4. เอกสารคำสอนวิชา กร 335 ดนตรีและกิจกรรมเข้าจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัย
5. ชุดเตรียมความพร้อม วิชาเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ชั้นอนุบาล1และ2

สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

6. ชุดเสริมทักษะ วิชาภาษาไทย ชั้นอนุบาล 1, 2 และ 3 สำนักพิมพ์ต้นอ้อ
ปัจจุบัน : รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล

ประวัติการศึกษา :

- 2531 การศึกษาระดับบัณฑิต วิชาเอกคหกรรมศาสตร์
วิทยาลัยครูสิงห์บุรีวิทยาลัยเกษตร
- 2537 การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาพิเศษ
สาขาการสอนผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2549 การศึกษาดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาพิเศษ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลงานทางวิชาการและการค้นคว้าหรือการแต่งตำรา
ตำรา

- 1. การแก้ไขการพูดไม่ชัด ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2. เสียงในภาษา ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 3. นิทานแสนสนุก สำนักพิมพ์แม็ค กรุงเทพฯ

งานวิจัย

- 1. การศึกษาความต้องการกำลังคนในการพัฒนาการศึกษาพิเศษ
- 2. การสำรวจเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
- 3. การสำรวจเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
- 4. การพัฒนาความสามารถด้านการจัดหมวดหมู่ ช่าย ขวา การจำคำ โดยใช้
กิจกรรมการเล่น
- 5. การศึกษามลภาวะทางเสียงของโรงเรียนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อมลภาวะของเสียง
ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ปัจจุบัน : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หัวหน้าภาควิชาการศึกษาพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

แบบตรวจสอบ

แบบตรวจสอบ

รูปแบบการเรียนรู้การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์

รายการประเมิน	การตัดสิน		
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ไม่แน่ใจ
1. หลักการของรูปแบบการเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์			
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์			
3. กระบวนการของการเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์			

**แบบตรวจสอบขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อ
เสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ที่มีความสามารถพิเศษ**

รายการประเมิน	การตัดสิน			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่ เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	
1. ความชัดเจนของ วัตถุประสงค์				
2. ความเหมาะสมของหัวข้อ ที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน				
3. ความเหมาะสมของเนื้อหา สาระของกิจกรรม				
4. ความเหมาะสมกับระดับ ช่วงชั้นของนักเรียนที่มี ความสามารถพิเศษ				
5. ความเหมาะสมของ ระยะเวลาการจัดกิจกรรม				
6. ความเหมาะสมของการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน				
7. ความสอดคล้องของเนื้อหา สาระกับการจัดกิจกรรม				
8. ความเหมาะสมของการ ประเมินผลการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน				
9. ความเหมาะสมของ กิจกรรมสามารถพัฒนาทักษะ ทางสังคมและความฉลาดทาง อารมณ์ได้				
10. ลักษณะของกิจกรรม สามารถนำไปใช้ได้จริง				

ภาคผนวก ค

- แบบทดสอบความทักษะทางสังคม
- แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์
- แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ

แบบทดสอบทักษะทางสังคม (Social Skills Test)

คำชี้แจง

โปรดตอบข้อความแต่ละข้อตามความคิดเห็น ความรู้สึกหรือการกระทำที่แท้จริงของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้จักทักษะทางสังคมของตนเอง และเป็นแนวทางในการปรับปรุงทักษะทางสังคม และการสร้างสัมพันธภาพ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้เป็นประโยชน์ต่อไป คำตอบของนักเรียนทุกคนจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับจะไม่นำมาเปิดเผยไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ขอให้ตอบคำถามตามความเป็นจริง

แบบทดสอบมีทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบทักษะทางสังคม จำนวน 21 ข้อ

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในระดับที่ตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึก หรือการกระทำของนักเรียนมากที่สุดและกรุณาตอบทุกข้อ

6	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5	หมายถึง	เห็นด้วย
4	หมายถึง	ค่อนข้างเห็นด้วย
3	หมายถึง	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

ชื่อ ด.ช./ ด.ญ. นามสกุล

อายุ ชั้น.....

ตอนที่ 2 แบบทดสอบทักษะทางสังคม จำนวน 21 ข้อ

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็น ด้วย	ค่อนข้าง ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
	6	5	4	3	2	1
1. ฉันสามารถพูดคุยกับเพื่อนได้อย่าง คล่องแคล่ว						
2. ฉันสามารถใช้คำและประโยคในการพูด ได้อย่างเหมาะสมกับกาละ เทศะ						
3. เวลาที่ฉันพูดหรือกำลังเล่าเรื่อง เพื่อนๆ ตั้งใจฟังฉันจนพูดจบ						
4. ฉันกล้าพูดและกล้าแสดงออกต่อหน้า ผู้อื่นทั้งที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน						
5. เวลาที่ฉันออกไปพูดหน้าชั้น ฉันพูดได้ โดยไม่ต้องอ่านตามเนื้อหาที่เตรียมมา						
6. ฉันรู้ตัวเองว่าฉันเป็นคนสุภาพ รู้จัก กาลเทศะ						
7. ฉันกล้าพูดและกล้าแสดงออกหน้าชั้น						
8. ฉันชอบทำงานกลุ่มกับ เพื่อนๆ เพราะมีการแลกเปลี่ยนแนวคิดกัน						
9. ฉันสามารถเป็นผู้นำที่ดีในการอภิปราย						
10.ฉันวางแผนก่อนทำงานทุกครั้ง						
11.ฉันพูดโต้ตอบกับผู้อื่นด้วยความสนใจ						
12.ฉันให้โอกาสเพื่อนพูดแสดงความคิด เห็น โดยไม่รู้สึกรำคาญ						

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
	6	5	4	3	2	1
13.เมื่อความคิดเห็นไม่ตรงกันในกลุ่มฉันจะพูดชี้แจงไม่ให้ขัดแย้งกัน						
14.เวลาทำงานกลุ่มฉันตั้งใจทำงานที่ฉันรับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ						
15.ฉันปฏิบัติตามกฎกติกาอย่างเคร่งครัด						
16. เมื่อมีการเล่าเรื่องต่างๆฉันมักแสดงท่าทางประกอบ						
17.บางครั้งงานกลุ่มที่ทำออกมาไม่ดีเท่าที่ควรฉันตั้งใจปรับปรุงใหม่ในครั้งต่อไป						
18.ฉันมั่นใจในการทำงานทุกครั้ง						
19.หากฉันพูดหรือทำอะไรผิดพลาดฉันยอมรับคำแนะนำ ตักเตือนจากผู้อื่น						
20.ฉันชอบส่งงานตามกำหนดเวลา						
21.ฉันชอบทำงานเพื่อส่วนรวมในกลุ่ม						

แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Test)

คำชี้แจง

โปรดตอบข้อความแต่ละข้อตามความคิดเห็น ความรู้สึกหรือการกระทำที่แท้จริงของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้จักอารมณ์ของตนเอง และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการใช้อารมณ์เหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ต่อไป คำตอบของนักเรียนทุกคนจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับจะไม่นำมาเปิดเผยไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น ขอให้ตอบคำถามตามความเป็นจริง

แบบทดสอบมีทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 52 ข้อ

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในระดับที่ตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึก หรือการกระทำของนักเรียนมากที่สุดและกรุณาตอบทุกข้อ

6	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5	หมายถึง	เห็นด้วย
4	หมายถึง	ค่อนข้างเห็นด้วย
3	หมายถึง	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

ชื่อ ด.ช./ ด.ญ. นามสกุล.....

อายุ ชั้น.....

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 52 ข้อ

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็น ด้วย	ค่อนข้าง ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
	6	5	4	3	2	1
1. ฉันสามารถพูดคุยกับเพื่อนใหม่โดยไม่ เคอะเขิน						
2. ฉันไม่รู้สึกอายที่เล่นกับเพื่อนใหม่ที่เพิ่ง เจอกันวันแรก						
3. เวลาที่ฉันพูดหรือกำลังเล่าเรื่อง เพื่อนๆ มักสนใจและอยากให้ฉันเล่าอีก						
4. ฉันกล้าที่จะทักทายเพื่อนใหม่ก่อนเสมอ						
5. เวลาที่ฉันออกไปพูดหน้าชั้น ฉันพูดได้ อย่างคล่องแคล่ว						
6. ครูมักชมว่าฉันพูดจาสุภาพและรู้จัก กาลเทศะ						
7. ฉันกล้าที่จะนำเสนอรายงานหน้าชั้น						
8. เวลาที่ครูให้งานฉันชอบทำงานกลุ่มกับเพื่อนๆ						
9. ฉันชวนเพื่อนวางแผนในการทำงาน						
10. ฉันเตือนเพื่อนให้ทำงานตามที่วางแผน ไว้						
11. ฉันชอบเป็นผู้นำกลุ่ม						
12. เวลาทำงานกลุ่มฉันชอบตอนที่มีการ อภิปรายกลุ่ม						
13. ต่างคนต่างช่วยกันทำงานตามความสามารถ						

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็น ด้วย	ค่อนข้าง ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
	6	5	4	3	2	1
14.เมื่อเพื่อนแบ่งหน้าที่กันฉันก็รับผิดชอบ ในงานนั้นเป็นอย่างดี						
15.ฉันพยายามทำงานในกลุ่มอย่างเต็มที่						
16.ฉันสามารถบอกถึงจุดแข็งและจุดอ่อน ของตนเองได้						
17.ถ้าฉันพยายามมากขึ้นฉันจะสามารถ ทำสิ่งต่างๆได้ดี						
18.ชีวิตของฉันเต็มไปด้วยความสับสน วุ่นวาย						
19.ฉันรู้เท่าทันอารมณ์ของฉันดี						
20.ทุกวันฉันจะมีเวลาให้ตนเองได้รู้สึก ผ่อนคลาย						
21.ฉันรู้ตัวเองดีว่าตนเองกำลังโกรธ						
22.ฉันรู้ตัวเองว่าขณะนี้ฉันรู้สึกต่อต้าน						
23.ฉันรู้ตัวเองดีว่าฉันอารมณ์เสียเพราะ อะไร						
24.แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด ฉันสามารถทำให้ใจสงบได้						
25.ฉันสามารถสังเกตหรือรับรู้ได้ว่าฉัน ฉันทำให้ผู้อื่นไม่สบายใจ						

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็น ด้วย	ค่อนข้าง ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
	6	5	4	3	2	1
26.ถ้าฉันไม่สมหวังฉันก็ไม่วุ่นวายใจ เพราะฉันพยายามทำจนสุดความสามารถ						
27.เมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด ฉันมักปรับเปลี่ยนให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกสนานได้						
28.ฉันสามารถแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างเหมาะสม						
29.ถึงแม้ว่าฉันอารมณ์ไม่ดีฉันก็สามารถควบคุมอารมณ์ได้						
30.เมื่อฉันพยายามฝ่าอุปสรรคจนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย						
31.ฉันสามารถอดทนรอจนกว่าจะมีความพร้อมที่จะได้มาในสิ่งที่ต้องการ						
32.ฉันใช้เวลาฝึกฝนทำงานด้วยตนเองเพื่อพัฒนาทักษะ						
33.เมื่อไม่เข้าใจหรือสงสัยในเรื่องใด ฉันศึกษาค้นคว้าหาความรู้จนกว่าจะเข้าใจ						
34.ฉันพยายามปรับปรุงการทำงานของตนเองให้ดีขึ้นเรื่อยๆ						
35.ฉันกระตุ้นตนเองในการทำงานโดยคำนึงถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้น						
36.ฉันจูงใจตนเองโดยคิดถึงแต่สิ่งดี ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาทีหลัง						
37.ฉันเรียนรู้วิธีใหม่ ๆ ในการจัดการกับปัญหา						
38.ฉันไม่กลัวปัญหาเพราะปัญหาทุกปัญหามีทางออก						

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็น ด้วย	ค่อนข้าง ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
	6	5	4	3	2	1
39.เมื่อฉันทำอะไรผิดพลาดไปฉันจะพยายามแก้ไขใหม่ให้ถูกต้อง						
40.ฉันมองปัญหาทุกปัญหาว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย						
41.ฉันไม่กลัวความล้มเหลว						
42.ฉันพยายามปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ						
43.ฉันยอมรับในความเห็นที่แตกต่างกัน						
44.ฉันสามารถทราบได้ว่าบางคนแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง						
45.ฉันรับรู้ความรู้สึกของคนอื่นได้ดี						
46.หากมีบางคนเสแสร้งแสดงอารมณ์ฉันสามารถรับรู้ได้						
47.ฉันยอมรับในความรู้สึกของผู้อื่น						
48.ฉันมักพยายามให้เพื่อนรู้สึกดีขึ้น						
49.ฉันมักยินดีกับความสำเร็จของเพื่อนๆเสมอ						
50.ฉันยินดีช่วยเหลือหากเพื่อนๆต้องการ						
51.ฉันมีความสามารถในการพูดให้กำลังใจคนอื่น						
52.ฉันเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและแสดงความรู้สึกเหมาะสม						

**แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะ
ทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ที่มีความสามารถพิเศษ**

คำชี้แจง

โปรดตอบข้อความแต่ละข้อ ตามความคิดเห็น ความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน ขอให้
ตอบคำถามตามความเป็นจริง โดยเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามระดับความคิดเห็นของนักเรียน
แบบประเมินความพึงพอใจมีทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ

ตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม
และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ
จำนวน 20 ข้อ

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับความคิดเห็น ความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน
มากที่สุด และกรุณาตอบทุกข้อ

6	หมายถึง	มากที่สุด
5	หมายถึง	มาก
4	หมายถึง	ค่อนข้างมาก
3	หมายถึง	น้อย
2	หมายถึง	ค่อนข้างน้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

ชื่อ ด.ช. / ด.ญ. นามสกุล.....

อายุ..... ชั้น.....

ตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ จำนวน 20 ข้อ

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	น้อย	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
	6	5	4	3	2	1
1. เนื้อหาแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม						
2. กิจกรรมของรูปแบบการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา						
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกครั้ง						
4. นักเรียนกล้าพูด กล้าแสดงออกและกล้านำเสนอ						
5. นักเรียนได้ฝึกการคิดและฝึกการยอมรับผู้อื่น แม้ความคิดเห็นไม่ตรงกัน ถ้าหากความคิดเห็นนั้นดีกว่า						
6. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะในการสื่อสารกับเพื่อนๆ						
7. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม						
8. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น						
9. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น						
10. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนรู้จักวิธีการจัดการอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น						

ข้อความ	มากที่สุด 6	มาก 5	ค่อนข้าง มาก 4	น้อย 3	ค่อนข้าง น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
11. กิจกรรมการเรียนรู้การสอนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนมองโลกในแง่บวกหรือในเชิงสร้างสรรค์						
12. กิจกรรมการเรียนรู้การสอนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง						
13. กิจกรรมการเรียนรู้การสอนช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา						
14. สื่อการเรียนรู้การสอนที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม						
15. สถานที่ในการทำกิจกรรมเหมาะสม						
16. ระยะเวลาในการทำกิจกรรมเหมาะสม						
17. กิจกรรมการเรียนรู้การสอนนี้มีประโยชน์ต่อนักเรียน						
18. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมไปประโยชน์ใช้ในชีวิตประจำวันได้						
19. นักเรียนอยากให้มีกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเช่นนี้ในโรงเรียนแก่นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทุกคน						
20. สรุปในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนรู้การสอนนี้						

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง
ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง		
คนที่	คะแนนเต็ม 126 คะแนน	
	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง
1	111	112
2	105	126
3	105	110
4	109	110
5	110	119
6	113	114
7	102	120
8	102	108
9	126	126
10	96	108
11	117	124
12	112	126
13	71	126
14	125	125
15	76	110
16	100	105
17	104	126
18	68	95
19	70	98
20	94	111
21	102	126
22	105	112
23	104	119
24	96	108
25	88	111

กลุ่มควบคุม		
คนที่	คะแนนเต็ม 126 คะแนน	
	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง
1	105	96
2	124	120
3	108	99
4	101	107
5	60	89
6	82	82
7	61	113
8	63	64
9	72	75
10	88	82
11	96	96
12	108	118
13	98	83
14	82	102
15	92	97
16	120	115
17	106	83
18	90	112
19	95	90
20	95	109
21	84	106
22	83	82
23	107	85
24	115	125
25	109	106

ตารางคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง		
คนที่	คะแนนเต็ม 312 คะแนน	
	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง
1	277	290
2	279	303
3	264	270
4	274	293
5	279	292
6	252	267
7	276	292
8	264	295
9	312	312
10	262	278
11	309	310
12	297	312
13	174	278
14	311	312
15	211	265
16	247	256
17	287	309
18	185	214
19	179	187
20	258	271
21	278	301
22	250	264
23	233	283
24	216	226
25	229	275

กลุ่มควบคุม		
คนที่	คะแนนเต็ม 312 คะแนน	
	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง
1	266	233
2	290	297
3	238	242
4	261	249
5	223	197
6	201	217
7	228	272
8	219	245
9	194	187
10	227	212
11	244	235
12	275	286
13	207	212
14	259	258
15	203	245
16	245	262
17	240	248
18	237	259
19	252	228
20	253	259
21	272	259
22	223	232
23	224	222
24	291	307
25	235	240

ภาคผนวก จ

คู่มือครู

กิจกรรม

คู่มือผู้สอน

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม
และความฉลาดทางอารมณ์

โดย

ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์

นิสิตปริญญาเอก สาขาการศึกษาพิเศษ

คำนำ

การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กศ.ด.) สาขาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานกลุ่ม มีความรับผิดชอบ ตระหนักรู้ตน เข้าใจอารมณ์ของตนเองและความรู้สึกของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ การสร้างแรงจูงใจให้ตนเองมุ่งมั่นอดทน เพื่อไปสู่เป้าหมาย มีความเชื่อมั่นในตนเอง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าการจัดการเรียนรู้ควรเป็นการพัฒนาตนเอง การควบคุมอารมณ์ มีแรงจูงใจ มีทักษะทางอารมณ์ สังคม สามารถเผชิญปัญหาเพิ่มขึ้น และมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้สูงขึ้น ทั้งความรู้ และทักษะทางอารมณ์ สังคม ต้องควบคู่ไปด้วยกัน ผลสัมฤทธิ์ไม่เน้นเนื้อหาของวิชาการ แต่จะเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เปลี่ยนแนวคิดเชิงบวก รู้จักเอาใจเขาไม่ใส่ใจเรา รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง สามารถจัดการกับตนเองได้ดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ และนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ โรงเรียนไพฑูริย์ศึกษาที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ และให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ตรวจให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจจนทำให้การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์
ผู้วิจัย

คู่มือผู้สอน

ตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

1. หลักการแนวคิด

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะของสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ เป็นแบบแผนโครงสร้างในการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย มีอิสระในการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีบทบาทในการจุดประกายความคิด กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ครูให้กำลังใจ ช่วยเหลือ แนะนำ เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้รับความสะดวก การจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้เองได้ และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม การทำงานกลุ่ม ระดมสมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและระหว่างครูผู้สอนด้วย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยความกระตือรือร้น โดยได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน กิจกรรมเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ได้ฝึกในสถานการณ์ตัวอย่างทำให้เห็นแนวทางสามารถเชื่อมโยง ประยุกต์นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนร่วมเรียนร่วมรู้กับเพื่อนในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม มีการช่วยเหลือสนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการชมเชยและให้กำลังใจกัน ทำให้สมาชิกได้รับการยอมรับ ทุกคนมีคุณค่า ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จตามเป้าหมายร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มแบ่งงาน แบ่งหน้าที่กันตามความสามารถ ผู้เรียนได้รับการประเมินรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้ใช้ทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความไว้วางใจ การสื่อสาร การยอมรับ การสนับสนุน การแก้ไขข้อขัดแย้งด้วยความคิดแตกต่างกัน แต่ก็ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยการรู้จักแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ มีลักษณะการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มย่อย จับคู่ 2 คน และกลุ่มใหญ่ กลุ่มละ 5 คน การจัดการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมิน ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์ และนำความรู้ไปใช้ โดยมีสาระการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์

อยู่ในรูปของกิจกรรมกรณีตัวอย่างเรื่องจริงจากข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์
นิทาน การฝึกมหาสติปัฏฐาน 4 เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทาง
อารมณ์มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิด

1. ทักษะการสร้างความรู้ด้วยตนเอง คือ การแสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์
สังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา สรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรม และสามารถ
ประยุกต์นำเอาความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน
2. ความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกัน มีการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีทักษะในการ
ทำงานกลุ่ม และสามารถแก้ปัญหาร่วมกันได้
3. การพัฒนาทักษะทางสังคมและความฉลาดในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง รับรู้
อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. การจัดการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม
การเรียนรู้ของผู้เรียนออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การจุดประกายความคิด (Igniting stage) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่
ผู้เรียนได้พิจารณาจากประเด็นคำถามที่ครูถามเพื่อเป็นการกระตุ้น ยั่วให้ผู้เรียนได้คิดตาม
คำถามที่ถาม ทำให้ผู้เรียนสนใจในกิจกรรม

ขั้นที่ 2 การขยายความคิด (Expanding the idea) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ครู
ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยจับคู่สนทนาพูดคุยต่อจากประเด็นแรกที่ครูถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคู่
สนทนาที่มีความคิดเห็นที่อาจเหมือนหรือแตกต่างกัน จากนั้นแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 คน ระดม
สมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Performing) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้จากการที่ผู้เรียน
เข้ากลุ่มอภิปราย ระดมพลังสมองจากประเด็นคำถาม แบ่งหน้าที่กันตามความสามารถ ร่วมกัน
สร้างทางเลือกและเลือกลงมือปฏิบัติ ให้เลขากลุ่มจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการอภิปราย

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน (Presenting) หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนนำผลงาน
ที่ได้จากการระดมสมอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ร่วมกันคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้
นำเสนอผลงานและรายงานผลงานของกลุ่ม

ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินผล (Summarizing and Evaluating) หมายถึง

กระบวนการที่ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม สรุปเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้พบความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนไม่ต้องท่องจำ เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายด้วยตนเอง

ขั้นที่ 6 การประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ (Transforming the idea into the new situation) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปราย สรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนหรือการทำกิจกรรมร่วมกัน สรุปจากการทำกิจกรรมร่วมกันว่ากิจกรรมที่ทำนั้นๆ มีประโยชน์อย่างไร จะประยุกต์เอาความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในกิจกรรมนั้นๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันในสถานการณ์ เหตุการณ์อย่างไร ผู้เรียนแต่ละคนสามารถบันทึกสิ่งที่ตนเองได้รับจากการทำกิจกรรมนั้น ลงในสมุดกิจกรรมทุกครั้ง

4. กิจกรรมการเรียนรู้

ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

ขั้นที่ 1 การจุดประกายความคิด (Igniting stage)

1. ผู้เรียนคิดวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาที่ผู้สอนนำเสนอ เช่น จากข่าว เหตุการณ์จริงไปงาน

2. นักเรียนสนทนาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ครูถาม

ขั้นที่ 2 การขยายความคิด (Expanding the idea)

1. ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่ครูถาม

2. ผู้เรียนจับคู่สนทนาในประเด็นที่ครูกำหนดให้

3. ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม 5 คน ระดมสมองสนทนาอภิปรายในประเด็นที่ครูถาม

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Performing)

ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ระดมสมอง อภิปรายร่วมกันในประเด็นต่อจากขั้นที่ 2 สมาชิกในกลุ่มแบ่งบทบาทและหน้าที่กัน เช่น เลขาทำหน้าที่บันทึกข้อมูล ตามที่มติกลุ่มกำหนด และช่วยกันเตรียมนำเสนอและรายงาน

ขั้นที่ 4 การเสนอผลงาน (Summarizing and Evaluating)

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่กลุ่มของตนร่วมกันคิดวิเคราะห์ โดยแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผน การนำเสนอ ตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นที่ 5 การสรุปและประเมินผล (Summarizing and Evaluating)

ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย สรุป สิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม

ขั้นที่ 6 การประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ (Transforming the idea into the new situation)

1. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายว่าได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรม และจะนำเอาประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง
2. ครูสรุปเพิ่มเติมจากที่นักเรียนสรุป และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
3. ผู้เรียนบันทึกสิ่งที่ได้รับประโยชน์จากการทำกิจกรรมลงในสมุดกิจกรรมของตนเอง ทุกครั้งหลังทำกิจกรรม

5. การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้

การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่าส่วนอื่นๆ โดยในช่วงแรกที่ครูและผู้เรียนเจอกันครั้งแรกบรรยากาศควรอบอุ่น ไม่ทำให้ผู้เรียนกังวลใจ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับผู้เรียน การสนทนาพูดคุยแล้วครูจุดประกายความคิด โดยเปิดประเด็นปัญหาให้ผู้เรียนพิจารณา ช่วงแรกผู้เรียนใช้ความคิด คิดเพียงลำพังคนเดียว แต่พอให้จับคู่คิดร่วมกันกับเพื่อนก็จะมองเห็นมุมมองที่ทั้งเหมือนกัน และแตกต่างกัน จากนั้นก็แบ่งกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มใหญ่ขึ้น 5 คน ความคิดเห็นก็หลากหลายมากขึ้น ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนทุกครั้ง มีการสื่อสารกัน ฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน ฝึกคิดและแก้ปัญหา วางแผนงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันตามความถนัด และความสามารถเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ดี

6. บทบาทของผู้สอน

1. ศึกษาคู่มือผู้สอนเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์
2. เตรียมความพร้อมของสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ในการจัดการเรียนการสอน
3. ช่วยดูแลการแบ่งกลุ่มของนักเรียน กลุ่มละ 5 คน จำนวน 5 กลุ่ม
4. ช่วยอธิบายกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์แก่ผู้เรียน
5. กระตุ้น เสริมแรงให้กำลังใจ ให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ ดูแลอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนให้เป็นไปตามขั้นตอนกิจกรรม
6. จุดประกายความคิด เปิดประเด็นเรื่องที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สนใจ อยากรู้ อยากร่วมแสดงความคิดเห็น

7. ให้คำแนะนำปรึกษาด้านวิชาการ เช่น สรุปเพิ่มเติม เพื่อให้ได้แนวคิดว่าให้นำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

8. ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการสังเกตพฤติกรรมกิจกรรม การอภิปราย และการบันทึกความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม

7. บทบาทของผู้เรียน

1. กระตือรือร้น สนใจร่วมกิจกรรมตามครูแนะนำ

2. ผู้เรียนดำเนินการเรียนรู้จากการศึกษาจากใบงานกิจกรรมการอภิปรายร่วมกับเพื่อน ทั้งแบบจับคู่กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ พยายามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม ร่วมนำเสนอและแสดงความคิดเห็น

3. ผู้เรียนสามารถอธิบาย ชักถาม เสนอแนะ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจสมาชิกในกลุ่ม

4. ผู้เรียนเป็นผู้นำตนเอง ควบคุมตนเองในการเรียนรู้ วางแผนกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่มร่วมวางแผน แก้ไข ปรับปรุงผลงานจากการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

5. ผู้เรียนช่วยกันประสานงาน กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมให้เกียรติไว้วางใจซึ่งกันและกัน

8. โครงสร้างของกิจกรรมการเรียนรู้

โครงสร้างของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ประกอบด้วย

1. ชื่อกิจกรรม
2. จุดประสงค์
3. ระยะเวลาที่ใช้
4. วัสดุ อุปกรณ์
5. ขั้นตอนการทำกิจกรรม
6. การวัดและประเมินผล

9. ตารางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วันที่จัด	กิจกรรม
3 ธ.ค. 2550	1. รู้เธอ – รู้ฉัน
6 ธ.ค. 2550	2. รู้ดี เต็ม ต้อย
7 ธ.ค. 2550	3. ฉันคิด – ฉันตอบ
11 ธ.ค. 2550	4. ไดอารี่อารมณ์
13 ธ.ค. 2550	5. ฉันเก่ง หรือไม่
14 ธ.ค. 2550	6. ฉัน – เธอ คือบุคคลที่มีคุณค่า
17 ธ.ค. 2550	7. ค่าของคน
20 ธ.ค. 2550	8. วิเคราะห์ตัวเอง
21 ธ.ค. 2550	9. รู้ตัว – รู้ตน
27 ธ.ค. 2550	10. ฉันและบุคคลพิเศษ
28 ธ.ค. 2550	11. การคิดเห็นชอบต่อตัวเองและผู้อื่น
6 ม.ค. 2551	12. แวนตามองใจ
7 ม.ค. 2551	13. ทางเลือกที่ดี
9 ม.ค. 2551	14. ย้ายยอมแพ้
11 ม.ค. 2551	15. จุดจบของจุดเดือดทางอารมณ์
14 ม.ค. 2551	16. ขอบคุณเพื่อนที่เตือนใจ
17 ม.ค. 2551	17. มาฝึกซ้อมรับความล้มเหลวกันเถอะ
18 ม.ค. 2551	18. ฟอกใจให้ใสสะอาด

กิจกรรมที่ 1

รู้เธอ – รู้ฉัน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคุ้นเคยกันและทำกิจกรรมร่วมกัน
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนถึงเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองอย่างอิสระ ภายใต้กฎกติกาที่กำหนด

เวลาที่ใช้ 50 นาที

- วัสดุอุปกรณ์
1. แผ่นป้ายที่ตัดเป็นรูปต่างๆ สำหรับแจกนักเรียนคนละ 1 แผ่น
 2. ดินสอหรือปากกาสำหรับนักเรียนคนละ 1 แท่ง/ด้าม
 3. เทปบันทึกเสียง แผ่นซีดีเพลง

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** โดยครูแนะนำชื่อครู ครูใช้คำถามถามนำว่า ถ้าเพียงแค่การรู้จักชื่อ ทำให้เราเข้าใจในรายละเอียดของคนๆ นั้นหรือไม่ อย่างไร เช่น เขาชอบ / ไม่ชอบอะไร

2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องราวที่สำคัญๆ ของตนเอง 3 ข้อ เขียนตัวหนังสือตัวโต อ่านและมองเห็นง่าย โดยอาจจะเขียนเป็นคำคุณศัพท์ที่บ่งบอกถึงลักษณะของตนเอง เมื่อเขียนเสร็จแล้วก็ให้แขวนป้ายไว้ที่คอของนักเรียนแต่ละคน

3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ให้นักเรียนเข้าแถวเป็นรูปวงกลม ครูเปิดเพลงเบาๆ เมื่อเสียงเพลงหยุด ให้นักเรียนเข้าไปทักทาย สนทนา พูดคุย ทำความรู้จักเพื่อน ใช้เวลา 3 นาที เมื่อเสียงเพลงดังขึ้น ก็ให้นักเรียนเดินไปรอบๆ วง เมื่อเสียงเพลงหยุด ให้นักเรียนเข้าไปจับคู่ สนทนา ทักทายเพื่อนคนอื่นๆ ให้ได้ข้อมูลมากที่สุด และให้ทำความรู้จักเพื่อนทุกๆ คน ให้มากที่สุด ภายในเวลาที่จำกัด 3 นาที ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งครูสังเกตเห็นว่านักเรียนได้ทำความรู้จักเพื่อนพอสมควรแล้ว ครูปิดเพลง

4. **ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ขั้นนี้ครูสนทนากับนักเรียนว่าได้พบปะพูดคุยกับเพื่อนแล้ว ใครทำความรู้จักเพื่อนได้มากที่สุดกี่คน ประทับใจในตัวเพื่อนคนไหนบ้างเป็นพิเศษ 3 – 4 คน แล้วให้นักเรียนกลับไปหาสมาชิกคนพิเศษ เพื่อสนทนาข้อมูลเพิ่มเติม ครูให้นักเรียน

อาสาสมัครแนะนำเพื่อนที่ประทับใจ ประทับใจในตัวเพื่อนอะไรบ้าง เหมือนหรือต่างกับนักเรียนตรงไหนบ้าง

5. ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่า “รู้เธอ – รู้ฉัน” มีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร ความเหมือน และความต่างของเพื่อนและตัวเรา ดี / ไม่ดีอย่างไร

6. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ ครูซักถามนักเรียนว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง จากนั้นครูสรุปเพิ่มเติมว่า ถ้าหากเราอยากทำความรู้จักกับบุคคลอื่นนั้น ตัวเราเองต้องแนะนำตัวเราก่อน ต้องเปิดเผยตัวเองก่อน ครูแจกสมุดบันทึกกิจกรรมสำหรับนักเรียนแต่ละคน นักเรียนอาจรวมกลุ่มกันสรุปบันทึก กลุ่มละ 3 – 5 คน

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจสอบบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

แนวคิด

การที่เราอยากทำความรู้จักใครสักคน เราต้องแนะนำตัวเราก่อน คือ การเปิดเผยตัวเรา

กิจกรรมที่ 2

รู้ดี เด่น ด้อย

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักรู้ – เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนรู้มองเห็นจุดดีหรือจุดเด่น และเข้าใจจุดด้อยของตนเอง เพื่อจะได้นำไปแก้ไขพัฒนาต่อไป

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์ กระดาษจดบันทึกกิจกรรม

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูให้นักเรียนนั่งหลับตา สูดลมหายใจเข้า – ออก ลึกๆ ยาวๆ สัก 2 – 3 ครั้ง หลังจากนั้นให้นักเรียนฟังคำพูดที่พูดถึงนักเรียนครั้งแรกเป็นคำพูดที่กล่าวชื่นชมยกย่องนักเรียนต่างๆ นาๆ หลังจากนั้นเป็นคำพูดที่พูดเชิงตำหนิต่อว่าต่างๆ เมื่อนักเรียนฟังเสร็จแล้ว ให้นักเรียนลืมตาขึ้น ครูซักถามถึงความรู้สึกของนักเรียนที่ได้ฟังคำพูดที่พูดตัวนักเรียนในแง่ดี และครั้งที่ 2 เป็นคำพูดเชิงตำหนิแล้วรู้สึกอย่างไรบ้าง
2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ให้นักเรียนจับคู่สนทนาเล่าถึงความรู้สึกของตนเองที่เกิดขึ้นเมื่อได้ฟังคำกล่าวทั้ง 2 แบบ หลังจากนั้นจับคู่ 2 คนและจับคู่ 5 คน ร่วมสนทนาซักถามความรู้สึกเหมือนหรือต่างกันอย่างไร
3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ให้นักเรียนจดบันทึกความรู้สึกที่ได้จากการพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่ม 5 คน ว่าเหมือนกัน และต่างกันอย่างไรบ้าง
4. **ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสรุปและจดบันทึกว่ารู้สึกอย่างไรบ้าง เมื่อได้ยินคำกล่าวด้านดี และด้านลบ (ตำหนิ ต่อว่า)
5. **ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล** ให้ตัวแทนกลุ่มหรือสมาชิกในกลุ่มช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ จากนั้นครูเปิดเพลง “ก้อนนิน” จากวงโรสเป็นการสรุปอีกครั้งว่าเพลงนี้ได้ข้อคิดอย่างไร
6. **ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้** ทำกิจกรรมและการฟังเพลงนี้แล้ว เราได้ข้อคิดในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอะไรบ้าง ครูสรุปเพิ่มเติมว่า การที่เรา

ตระหนักรู้ และเข้าใจอารมณ์ – ความรู้สึกของตนเองได้นั้น จะทำให้เราเข้าใจตัวเราเองสามารถจัดการกับปัญหาที่เข้ามากระทบกระเทือนอารมณ์ ความรู้สึกได้อย่างมีสติ ในชีวิตจริงอาจจะต้องเจอทั้งคำพูดที่ดี / ไม่ดี เราไม่ควรปรุงแต่งอารมณ์ของเราตาม เราต้องใช้วิจารณญาณจัดการกับปัญหาที่จะเข้ามากระทบอารมณ์ และความรู้สึกของเราได้เหมือนเพลงก้อนหิน ถ้าเราบีบมือเราก็กีบ ถ้าเราปล่อยเสีย ก็ไม่เจ็บอะไร จากนั้นให้นักเรียนบันทึกกิจกรรมการประยุกต์ และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมืออภิปรายถึงอารมณ์และความรู้สึกของสมาชิกขณะที่ได้ฟังคำชม / คำตำหนิ
2. ตรวจผลงานจากการบันทึกกิจกรรมของแต่ละคน

กิจกรรมที่ 3

ฉันคิด – ฉันตอบ

จุดประสงค์

เพื่อให้รู้จักตัวเองมากขึ้น และทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น

เวลาที่ใช้ 50 นาที

- วัสดุอุปกรณ์
1. ใบงาน ฉันคิด - ฉันตอบ
 2. กระดาษ A4
 3. ฟิวเจอร์บอร์ด

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูตั้งคำถามถามนักเรียนว่าจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าคนที่ไม่มีอาวุธพกติดตัวตลอดเวลาและจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าคนไม่รู้จักและไม่เข้าใจตัวเอง
2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูให้นักเรียนจับคู่สนทนา พูดคุยถึงคำถาม 2 คำถามที่ครูถาม ใช้เวลา 3 นาที จากนั้นจับคู่ 5 คน สนทนาในกลุ่มเกี่ยวกับ 2 คำถามที่ครูถาม ภายในกลุ่มเลือกเลขจากบัตรที่คำตอบลงในกระดาษที่ครูแจกให้ ใช้เวลา 5 นาที
3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ให้ตัวแทนกลุ่ม 5 คน นำเสนอคนละ 2 นาที ครูแจกกระดาษใบงาน ฉันคิด - ฉันตอบ ครูให้เวลาทำ 5 นาที ครูให้นักเรียนจับคู่คุยกันเกี่ยวกับคำตอบแต่ละข้อ ทั้งสองแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แลกเปลี่ยนใบงานซึ่งกันและกัน ทำให้รู้จักกันมากขึ้น
4. **ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ขั้นนี้ครูให้นักเรียนนำใบงานที่ตนเองเขียน ติดบนฟิวเจอร์บอร์ด นักเรียนแลกเปลี่ยนกันอ่านของตนเองกับเพื่อนๆ
5. **ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล** ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมนี้
6. **ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้** ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าจะนำเอากิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร หลังจากนั้นครูสรุปเพิ่มเติมว่า การที่นักเรียนได้เขียนถึงตนเองบ่อยๆ ว่าตนเองคิดอย่างไร รู้ว่าตนเองชอบ / ไม่ชอบอย่างไร นักเรียนมีความรู้สึกต่อสิ่งที่พบเห็นอย่างไร ในประเด็นต่างๆ เช่น ความกลัว ความต้องการ สิ่งที่

ต้องการแก้ไข สิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้นักเรียนมีเพื่อนมากขึ้นว่าเขาชอบ / ไม่ชอบอะไร เป็นต้น เมื่อสรุปจบครูให้นักเรียนบันทึกลงในสมุดกิจกรรมว่าจะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างไร

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน
กิจกรรมที่ 3
ฉันคิด – ฉันตอบ

ให้ตอบคำถามต่อไปนี้ ใช้เวลา 5 นาที

1. สิ่งที่ทำให้ฉันมีความสุข คือ
2. สิ่งที่ทำให้ฉันเสียใจ คือ
3. สิ่งที่ทำให้ฉันโกรธ คือ
4. สิ่งที่ทำให้ฉันพึงพอใจ คือ
5. ฉันอยากให้โรงเรียน
6. ฉันอยากให้เพื่อนๆ
7. สิ่งของฉันกลัว คือ
8. ถ้าฉันแก้ไขได้ ฉันอยากแก้ไข
9. ฉันชอบเรียนวิชา
10. ฉันไม่ชอบเรียนวิชา
11. ฉันทำคะแนนได้ดีที่สุดในวิชา
12. สิ่งที่คุณชอบทำในเวลาว่าง คือ
13. ฉันอยากให้คุณพ่อ คุณแม่
14. ฉันชอบคนที่
15. ฉันไม่ชอบรับประทาน

ชื่อ ด.ช./ ด.ญ. นามสกุล..... ชั้น.....

กิจกรรมที่ 4

ไต่อาวี่ของฉิน

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และความเชื่อของตนเองได้อย่างเหมาะสม

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์ สมุดที่ทำเป็นปฏิทินสำหรับเขียนบันทึกได้

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูเล่าเหตุการณ์ที่ครูเคยพบเจอให้นักเรียนฟังว่ามีเด็กผู้หญิง 2 คน เป็นเพื่อนกัน A : เล่าเหตุการณ์ที่กำลังไม่สบายใจให้เพื่อนฟัง แต่ B : กลับหัวเราะด้วยเสียงดังลั่น A หายเส้ำร่ำตกใจ เมื่อเห็นเพื่อนหัวเราะ สมมุติถ้านักเรียนเป็น A และ B จะรู้สึกอย่างไร

2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูให้นักเรียนจับคู่ พูดคุยกันว่าถ้าเป็น A และ B จะรู้สึกอย่างไร จากนั้นแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน สนทนาว่าถ้าเป็น A และ B จะรู้สึกอย่างไร ให้เลขาของกลุ่มบันทึกสิ่งที่เพื่อนในกลุ่มตอบ ครูถามนำต่ออีกว่า ในชีวิตประจำวันเรามักไม่กล้าแสดงอารมณ์และความรู้สึกออกมาด้วยเหตุผลต่างๆ จะส่งผลให้นักเรียนเป็นอย่างไร สมาชิกในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น

3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ครูแจกกระดาษที่ทำเป็นปฏิทินตั้งได้แจกให้ ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มเขียนคำบรรยายความรู้สึกที่เกิดขึ้น เช่น เขินอาย ยุ่งยากใจ คับข้องใจ หลังจากนั้นเขียนประโยคบรรยายความรู้สึกที่เกิดขึ้น ระบุวัน เดือน ปี ไว้ในแต่ละแผ่น ครูใช้เวลา 10 – 15 นาที

4. **ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่ตนเขียนแลกเปลี่ยนกันอ่าน จากนั้นร่วมกันคิดวิเคราะห์ว่ากิจกรรมนี้ สมาชิกในกลุ่มรู้สึกอย่างไร และได้อะไรจากการทำกิจกรรมนี้

5. **ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล** ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการจัดกิจกรรมนี้ โดยออกมานำเสนอ

6. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ ครูซักถามนักเรียนว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปราย จากนั้นครูสรุปข้อมูลเพิ่มเติมว่า เราจะนำเอากิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ในชีวิตประจำวันเรามักไม่กล้าแสดงอารมณ์และความรู้สึกออกมา เพราะบางครั้งมีเหตุผลอื่นๆ จึงไม่กล้าแสดงออกจึงทำให้ผู้นั้นมีความรู้สึกอึดอัด เครียด วิตกกังวลใจ คับข้องใจ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของตนได้ เนื่องจากขาดความตระหนักรู้ และขาดความเข้าใจ ถ้าหากนักเรียนรู้จักเขียนบรรยายความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสมุดไดอารี่ เมื่ออารมณ์ดีแล้วนำมาอ่านทบทวนอารมณ์ที่เกิดขึ้นว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะเป็นวิธีจัดการกับอารมณ์ ณ ตอนนั้นได้อย่างเหมาะสม ก็จะทำให้นักเรียนจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกของตนได้ จากนั้นให้นักเรียนบันทึกข้อมูลประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจสอบบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

กิจกรรมที่ 5

ฉันเก่งหรือไม่

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นข้อดีข้อเสียของการควบคุมอารมณ์ของตนเอง
3. เพื่อให้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์ 1. ใบงานกรณีศึกษา ชีนาติน ชีตาน
2. กระดาษ A4

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูแจกกรณีศึกษานักฟุตบอลโลก ปี 2006 นัดชิงชนะเลิศ ระหว่างทีมฝรั่งเศสกับทีมอิตาลี โดยประเทศเยอรมันนี้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน ครูให้นักเรียนอ่านจากใบงานที่ครูแจกให้ ใช้เวลา 2 นาที อ่านแล้วรู้สึกอย่างไร

2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูแบ่งกลุ่ม จับคู่ 2 คน แล้วสนทนากันเกี่ยวกับเรื่องกรณีศึกษานักฟุตบอลโลก ชีนาติน ชีตาน นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับการกระทำของชีนาติน ชีตาน กับมาร์ตาเรซซี่ เห็นด้วยเพราะอะไร และไม่เห็นด้วยเพราะอะไร ถ้านักเรียนเป็นชีนาติน จะทำอย่างไร เมื่อได้ยินคำพูดยั่วยุให้โกรธ จับคู่ 2 คน ใช้เวลา 3 นาที หลังจากนั้น เข้ากลุ่มย่อย 5 คน สนทนาในประเด็นคำถามเหมือนกับจับกลุ่ม 2 คน

3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ให้เลขาของแต่ละกลุ่มจดบันทึกข้อมูลจากการระดมสมอง แสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มของตนแล้วให้แต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นตามประเด็นคำถามดังกล่าวข้างต้น

4. **ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่ตนเขียน แลกเปลี่ยนกันอ่าน จากนั้นร่วมกันคิดวิเคราะห์ว่ากิจกรรมนี้ สมาชิกในกลุ่มรู้สึกอย่างไร และได้อะไรจากการทำกิจกรรมนี้

5. ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย สรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

6. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ ครูซักถามนักเรียนว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปราย จากนั้นครูสรุปเพิ่มเติมว่า การรู้จักควบคุมอารมณ์ ไม่นำเอาสิ่งที่ได้ยื่นมาปองแต่ตั้งยัดมัน คือ รู้จักผ่อนคลายเป็นอภัยนำมาซึ่งชัยชนะและความสำเร็จครูให้นักเรียน บันทึกข้อมูลสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ลงในสมุดบันทึกกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจสอบบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน 1
กิจกรรมที่ 5
กรณีศึกษาซีนาดีน ซีดาน

ซีนาดีน ซีดาน เป็นนักฟุตบอลทีมชาติของฝรั่งเศส ซึ่งมีฝีเท้ายอดเยี่ยมมาก ซีดาน ได้เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลโลกรอบชิงชนะเลิศปี 2006 กับทีมชาติฝรั่งเศส ในขณะที่เกมการแข่งขันเริ่มขึ้น ทั้ง 2 ทีมต่างโชว์ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ท่ามกลางคนดูที่เชียร์อย่างสนุกสนานและตื่นเต้น ขณะที่ซีดานเข้าไปเตะแย่งฟุตบอลทันใดนั้น ซีดานก็ได้ยินเสียงที่เปล่งออกมาจากปากนักฟุตบอลคู่ต่อสู้ที่ชื่อว่ามาร์ตาเรซซี่ นักฟุตบอลทีมชาติอิตาลี (เสียงที่เปล่งออกมานั้นไม่สุภาพ) ส่งผลให้ซีดานไม่สนใจเตะลูกฟุตบอล แต่กลับมาสนใจที่เป้ามาร์ตาเรซซี่ ซีดานตัดสินใจอย่างรวดเร็วทันทีที่เสียงตะโกนจากปากมาร์ตาเรซซี่สิ้นสุดลง ซีดานก็เอาศีรษะของตนพุ่งเข้าไปใส่มาร์ตาเรซซี่จนต้องล้มลง กรรมการสนามเห็นเข้าก็ให้ใบแดงซีดาน ออกจากการแข่งขัน ผู้คนจำนวนมากต่างก็ตกใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ท่ามกลางการลุ้นฟุตบอลอย่างระทึกใจ

ใบงาน 2

กิจกรรมที่ 5

กรณีศึกษา ชีนาดิน ชีดาน

1. นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของชีดานหรือไม่ เพราะอะไร

2. ถ้านักเรียนเป็นชีดาน นักเรียนจะอย่างไรในตอนที่ได้ยินคำพูดของ มาตา เรซซี่ ที่ยั่วยุให้โกรธ

3. นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของ มาตา เรซซี่ หรือไม่ เพราะอะไร

4. ถ้านักเรียนเป็น มาตาเรซซี่ จะอย่างไรที่จะเอาชนะคู่แข่งอย่างชีดานได้ที่ไม่ใช่ คำพูดที่ยั่วยุให้โกรธ (หาคำตอบให้ได้มากที่สุด)

5. ช่วยกันหาข้อดีของการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

.....

กิจกรรมที่ 6

ฉัน – เธอ คือ บุคคลที่มีคุณค่า

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนักรู้คุณค่า ยอมรับ และนับถือในศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่น

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์ 1. ใบงานกรณีศึกษา
2. กระดาษ A4

ขั้นตอนกิจกรรม

- 1. ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูแจกกรณีศึกษาตามตำราวิจัย สุริยท
นักปลูกปามาตั้ง 10 กว่าปี โดยไม่ย่อท้อ ครูให้เวลาอ่าน 2 นาที และแจกกรณีศึกษาหมอบาท
เดี่ยว
- 2. ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูแบ่งกลุ่ม จับคู่ 2 คน สนทนาถึงเรื่อง กรณีศึกษาตาม
ตำราวิจัย อ่านแล้วนักเรียนพูดคุยกันว่ารู้สึกอย่างไร เมื่ออ่านแล้ว หลังจากนั้นเข้ากลุ่ม 5 คน
สนทนาพูดคุยในกลุ่มว่าอ่านแล้วรู้สึกอย่างไร ท่ามกลางเวลาปลูก เพื่อนบ้านคิดว่าดาบวิชัยเป็น
คนบ้า เสียสติ และถูกหัวเราะจนในที่สุดป่าไม้เติบโตให้ร่มเงาและเป็นแหล่งอาหารของชาวบ้าน
- 3. ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ขั้นนี้ให้นักเรียนเล่าถึงความดีของกรณีตัวอย่างบุคคลทั้ง
สองท่าน โดยให้เลขาของแต่ละกลุ่มเขียนบันทึกข้อมูลความดีของบุคคลทั้งสอง พร้อมนำเสนอ
- 4. ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน
- 5. ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล** ครูให้นักเรียน แต่ละกลุ่มสรุปและประเมินผลที่ได้
จากการทำกิจกรรมนี้ร่วมกัน
- 6. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้** ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น
ว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร นักเรียน
ได้ข้อคิดจากการทำกิจกรรมนี้อย่างไรบ้าง จากนั้นครูสรุปเพิ่มเติมว่ามนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีและมี

คุณค่า ถ้าหากเราประพฤติตน และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง คนใกล้ชิด และส่วนรวม
เมื่อครูสรุปเพิ่มเติมเสร็จแล้วให้นักเรียนบันทึกประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ลงในสมุด

การประเมินผล

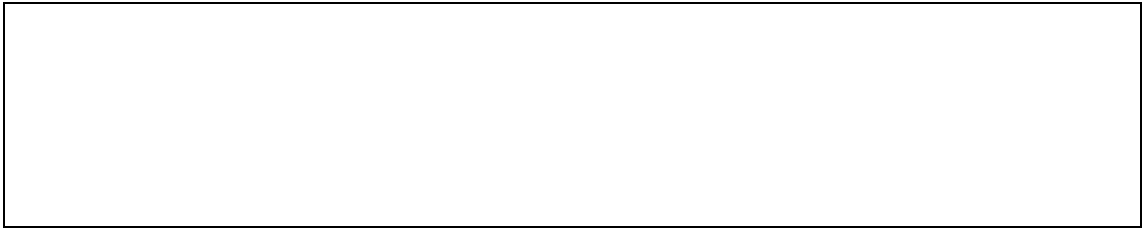
1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน 1

กิจกรรมที่ 6

กรณีศึกษา ดาบตำรวจวิชัย สุริยุท

ดาบตำรวจวิชัย สุริยุท เป็นนักอนุรักษ์ และปลูกป่าคนสำคัญของหมู่บ้าน นายดาบตำรวจวิชัย เกิดที่จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพพื้นดินแห้งแล้ง ดาบตำรวจวิชัยท่านนี้ตื่นเช้ามาท่านก็จะนำจอบหรือเสียมออกไปปลูกต้นไม้ตามริมสองข้างของถนนทางเข้าหมู่บ้าน และก็เอาน้ำไปรดทุกๆ วัน ท่านทำเช่นนี้ทุกวัน เป็นเวลานานกว่า 10 กว่าปี ทุกครั้งที่ท่านไปปลูกป่า ชาวบ้านที่พบเห็นต่างก็พากันหัวเราะ คิดว่าท่านตำรวจผู้นี้เสียสติ (บ้า) แต่ท่านไม่ได้ถือโกรธอะไร แต่กลับยังคงทำตามอุดมการณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 “คืนป่าให้แผ่นดิน” จนกระทั่งเวลาล่วงไป 10 กว่าปี ต้นไม้ทุกต้นเติบโตให้ร่มเงา และอุดมไปด้วยอาหาร เช่น กระจับปี่ ต้นขี้เหล็ก และอื่นๆ ต่างก็นำมาประกอบเป็นอาหารได้ ผืนแผ่นดินอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านปรับเปลี่ยนเสียงหัวเราะมาเป็นชมเชย ยินดี ยกย่อง นายดาบตำรวจวิชัยผู้นี้ จนในที่สุดท่านได้รับรางวัลคนดีของแผ่นดิน สื่อมวลชนต่างถ่ายทอดแนวคิดและอุดมการณ์ของท่านตำรวจผู้นี้ในรายการโทรทัศน์เกือบทุกช่อง หนังสือพิมพ์ทุกฉบับ

กิจกรรมที่ 7

ค่าของคน

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนักรู้คุณค่า ยอมรับในศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่น

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษ A4
2. กระดาษฟิวเจอร์บอร์ด
3. กาวหรือลวดเย็บกระดาษ

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูสนทนากับนักเรียนถึงกิจกรรมที่แล้ว และสนทนาถึงความดีของบุคคลต่างๆทำเพื่อแผ่นดินอย่างเช่นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระองค์ท่านทรงเป็นแบบอย่างให้กับพสกนิกรชาวไทย พระองค์ท่านมีพระปรีชาสามารถมากหลายด้าน เช่น ทางดนตรี ศิลปะ วิทยาศาสตร์ การศึกษา การเมือง การปกครอง ภาษา กีฬา และอื่นๆ เป็นต้น ครูซักถามนักเรียนว่า นักเรียนเห็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียน เพื่อนบ้าน เพื่อนนักเรียน และคนอื่นๆ ทำความดีอะไรบ้าง นักเรียนซาบซึ้งในความดีของบุคคลเหล่านั้นอย่างไร

2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูให้นักเรียนจับคู่สนทนาเกี่ยวกับความดีของบุคคลที่ตนเองประทับใจมากที่สุด และบุคคลคนนั้นประกอบความดีอะไรบ้าง หลังจากนั้นจับกลุ่ม 3 คน โดยเปลี่ยนกลุ่มเล่าความดีของบุคคลที่ตนประทับใจ

3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ครูแจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น ให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มเขียนความดีของตนเองที่ทำ สิ่งของตนเองภาคภูมิใจ เขียนลงในกระดาษ เมื่อเสร็จแล้วให้พับเป็นสี่เหลี่ยม แล้วจับสลากออกมาผลัดกันอ่านภายในกลุ่ม แล้วให้สมาชิกในกลุ่มของตนทายว่าเป็นความดีของใคร ถ้าใครที่ทายได้ถูกต้อง

ให้เพื่อนคนนั้นมอบของขวัญ (ครูเตรียมไว้ให้) มอบให้เพื่อน และพร้อมกับให้เพื่อนคนที่เป็นเจ้าของความดีนั้นเล่ารายละเอียดเพิ่มเติม สมาชิกในกลุ่มรวมทั้งครูซักถามความรู้สึก

4. ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มเลือกความดีในกลุ่ม ส่งเป็นตัวแทน นำเสนอโดยออกมาเล่าสิ่งที่ตนเองได้ทำ และประทับใจเป็นอย่างไร หลังจากนั้นให้แต่ละคนนำเอาความดีที่ตนเองเขียนไปติดไว้ที่กระดานฟิวเจอร์บอร์ดที่ครูเตรียมให้ พร้อมกับเวียนไปอ่านของเพื่อนแต่ละกลุ่ม

5. ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าตนเองรู้สึกอย่างไรบ้างในขณะที่ตนเองเขียนถึงความดีของตน รู้สึกอย่างไรในขณะที่ตนกำลังฟังเพื่อนเล่าถึงความดีของเขา ในขณะที่ตนฟังคนอื่นเล่าถึงความดีของตน

6. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า เราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง นักเรียนระดมสมองช่วยกันคิดแล้วบอกครู ครูเขียนคำที่นักเรียนบอก สรุปการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้บนกระดาน หลังจากนั้นครูสรุปเพิ่มเติมว่า การที่นักเรียนแต่ละคนได้เล่าถึงความดีที่ตนเองได้ทำนั้น ทำให้ผู้เล่าและผู้ฟังนั้นเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน การที่เราฝึกการชมตนเองนั้น ทำให้เราเกิดความภาคภูมิใจว่า ตัวเราเองเป็นคนมีคุณค่า แล้วความรู้สึกเหล่านี้จะทำให้ตัวเราเห็นคุณค่าของคนอื่นๆ ด้วย ไม่ทำร้ายจิตใจผู้อื่น นอกจากนั้นยังจะส่งผลให้ตัวเราพัฒนาการทำความดีๆ ต่อไปมากยิ่งขึ้น ในทำนองเดียวกัน เมื่อเราเห็นคุณค่าของคนอื่นๆ คนอื่นๆ เขาก็จะพัฒนาความดีของเขาต่อไปยิ่งๆ ขึ้น สุดท้ายครูให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมเมื่อบันทึกเสร็จแล้ว ครูสนทนาซักถามนักเรียนในแต่ละกลุ่มให้ช่วยกันคิดว่ากลุ่มของตนเองนั้นจะทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียนของตนอย่างไรบ้าง ให้แต่ละกลุ่มเสนอโครงการที่กลุ่มตนเองอยากทำแล้วเสนอครูในชั่วโมงหน้า

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจสอบที่ผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

กิจกรรมที่ 8

วิเคราะห์ตัวเอง

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจในศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์ตนเอง

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์ ใบงานกิจกรรมที่ 8

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูหยิบรูปภาพบุคคลคนหนึ่งให้นักเรียนดู(เป็นภาพถ่ายของคุณ กำพล ทองบุญน่ม. (2546). จากรูปภาพภายนอกนี้ นักเรียนเห็นอะไรบ้าง เพียงพอหรือไม่ เพราะเหตุใด ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูให้นักเรียนจับคู่คุยกันในประเด็นที่ว่า เราควรรู้อะไรเกี่ยวกับตัวเราบ้าง เราเข้าใจตัวเองมากน้อยเพียงใด ใช้เวลา 5 นาที หลังจากนั้นเข้ากลุ่ม 5 คน ชักถามพูดคุยกันในประเด็นเดิม เพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น
3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ครูแจกใบงานสำหรับการวิเคราะห์ตัวเองแก่สมาชิกในกลุ่มทุกๆ คน ตัวอย่างข้อความในเอกสาร เช่น
ฉันมีความสามารถพิเศษ / เก่งในด้าน
ฉันทำงาน / เรียนได้ดีในช่วงเวลา
ฉันสนุกกับการทำงาน ถ้า
ฉันประสบความสำเร็จ คือ
ฉันมีเป้าหมาย / ความหวังอันสูงสุดในชีวิต คือ
ฉันมักจะอ่อนแอ / จุดอ่อน (ด้อย) ในด้าน

ฯลฯ

กิจกรรมขั้นนี้ ครูใช้เวลา 5 – 10 นาที

4. ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน ครูให้นักเรียนในกลุ่ม 5 คน แลกเปลี่ยนกันอ่านข้อมูลของตนกับเพื่อนๆ จนกระทั่งครบในกลุ่ม ให้นำใบงานของแต่ละคนไปติดไว้ที่ฟิวเจอร์บอร์ดที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ แลกเปลี่ยนกันอ่าน

5. ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และสรุปว่าเราได้ประโยชน์หรือข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้ ให้แต่ละกลุ่มปรึกษาหารือกัน ช่วยกันคิด ครูซักถามนักเรียนว่า ถ้าเราไม่เข้าใจศักยภาพที่แท้จริงของตัวเองแล้วจะเกิดอะไรขึ้น การวิเคราะห์ตัวเรากับเพื่อนๆ เหมือนหรือต่างกันอย่างไร ถ้าเหมือนกันแล้วจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าแตกต่างกันจะเกิดอะไรขึ้น จำเป็นหรือไม่ที่คนเราจะต้องเหมือนกันเสมอไป เพราะอะไร

6. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร นักเรียนระดมสมองช่วยกันคิดแล้วบอกครู ครูเขียนคำที่นักเรียนบอกบนกระดาน หลังจากนั้นครูสรุปเพิ่มเติมว่า ศักยภาพของแต่ละคนนั้น ถือได้ว่ามีอยู่ในตัวของบุคคลทุกๆ คน บางครั้งอาจแตกต่างกัน แต่การที่คนเรามีการกระตุ้น และตระหนักในศักยภาพของตนเองนั้น ก็จะส่งผลให้บุคคลนั้นได้ดึงเอาศักยภาพที่มีอยู่นั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด นอกจากนั้นยังทำให้ตัวเราพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทำให้การจัดการตนเองได้ดี เสร็จแล้วให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้ลงในสมุดกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจสอบที่ผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน
กิจกรรมที่ 8.1
การวิเคราะห์ตัวเอง

ให้นักเรียนวิเคราะห์ตัวเองตามความจริง

1. ฉันมีความสามารถพิเศษ / เก่ง ในด้าน
2. ฉันทำงาน / เรียนได้ดี ในช่วงเวลา
3. ฉันสนุกกับการทำงาน ถ้า
4. ฉันประสบความสำเร็จ คือ
5. ฉันมีเป้าหมาย / ความหวังอันสูงสุดในชีวิต คือ
6. ฉันมักจะอ่อนแอ / รู้สึกด้อยในด้าน
7. ฉันมักจะผิดหวัง เสียใจ ในเรื่อง
8. ฉันมีความสุขที่สุด เมื่อ
9. ฉันชอบที่สุด เมื่อ
10. ฉันมีความมั่นใจในตนเอง เมื่อ

ชื่อ ด.ช./ ด.ญ.นามสกุล.....ชั้น.....

ใบงาน
กิจกรรมที่ 8.2
การวิเคราะห์ตัวเอง

คิดและช่วยกันตอบคำถามต่อไปนี้ ตอบให้ได้คำตอบมากที่สุด

1. จะเกิดอะไรขึ้นถ้าเราไม่รู้และไม่เข้าใจถึงศักยภาพที่แท้จริงของตัวเอง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จะเกิดอะไรขึ้นถ้าหากคนเรามีความสามารถเหมือนกันหมดทั้งโลก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อกลุ่ม.....

กิจกรรมที่ 9

รู้ตัว รู้ตน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดและสร้างความตระหนักในตนเองมากขึ้น
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักฝึกคิดและมองสิ่งต่างๆ ในเชิงบวก
3. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีกับตนเอง

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์ 1. ใบงานกรณีตัวอย่างเลน่า มาเรียคลิงวัลล์
2. กระดาษ A4

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูซักถามนักเรียนว่าเชื่อหรือไม่ที่ คนพิการไม่มีแขนทั้งสองข้าง และขาซ้ายและขาขวาวัยยาวไม่เท่ากัน สามารถที่จะประสบความสำเร็จ โดยการเป็นนักร้อง และนักกีฬาที่มีชื่อเสียงได้ เพราะอะไรจึงเชื่อ ที่ไม่เชื่อเพราะอะไร

2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูแจกใบกรณีตัวอย่างของเลน่า มาเรียคลิงวัลล์ ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านโดยใช้เวลา 2 นาที จากนั้นจับคู่พูดคุยกัน ถึงแนวคิดและวิธีปฏิบัติของเลน่า หลังจากนั้นเข้ากลุ่ม 5 คน สนทนาในประเด็นเดิม

3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนอะไรคือแรงบันดาลใจที่ทำให้เลน่าประสบความสำเร็จ โดยให้เลขาของแต่ละกลุ่ม ช่วยกันเขียนสิ่งที่ได้จากการระดมสมองลงในกระดาษ A4 ที่ครูแจกให้

4. **ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่ได้จากการช่วยกันคิด

5. **ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล** ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปว่าเราได้ประโยชน์หรือข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

6. **ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้** ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า เราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง ครูเขียนคำที่นักเรียนบอกบนกระดาน หลังจากนั้นครูสรุปเพิ่มเติมว่า การที่คนเราสร้างความตระหนักในตนเองรู้ตัว รู้ตน รู้อดทน ฝึกฝน และสร้างกำลังใจให้ตนเอง จะทำให้เราเกิดแรงบันดาลใจไปสู่เป้าหมาย โดยไม่ย่อท้อต่อปัญหา และอุปสรรคทั้งปวง จากนั้นให้นักเรียน แต่ละคนบันทึกสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมลงในสมุดบันทึกกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน
กิจกรรมที่ 9
กรณีตัวอย่างของเลน่ามาเรีย คลิงวัลล์

เลน่า มาเรีย คลิงวัลล์ เลน่าเป็นสตรีชาวสวีเดน เธอเป็นผู้พิการที่ไม่มีแขนทั้งสองข้าง ส่วนขาข้างซ้ายของเธอนั้นยาวเพียงแค่ครึ่งหนึ่งของขาขวา โดยเธอพิการมาตั้งแต่กำเนิด เลน่าประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านหน้าที่การงานและครอบครัว เลน่าสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยการดนตรี ที่กรุงสต็อกโฮล์ม เธอเป็นนักร้องชื่อดัง ซึ่งมีผลงานหลายอัลบั้ม เลน่าเป็นนักกีฬาว่ายน้ำของทีมชาติสวีเดน ได้รับเหรียญรางวัลมากมาย นิสัยส่วนตัวของเธอ เธอเป็นคนร่าเริงแจ่มใสดูแลตนเองได้เป็นอย่างดี เธอสามารถทำอาหารได้ ทำงานฝีมือ ถ่ายรูปได้ ขับรถได้ เธอเล่าให้ฟังถึงความพิการของเธอ “ฉันไม่เคยคิดถึงความพิการของตัวเองในแง่ลบ ฉันมักคิดว่าฉันเป็นเหมือนคนอื่น ๆ เพียงแต่ทำบางสิ่งบางอย่างที่ต่างไปจากคนอื่นบ้าง” ก็เท่านั้นเอง

เลน่า มาเรีย คลิงวัลล์.(2542).บันทึกจากปลายเท้า. แปลโดย อุลล่า ฟิวสเตอร์ และ
สมใจ รักษาศรี. พิมพ์ครั้งที่8. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊ค.

กิจกรรมที่ 10

ฉันและบุคคลพิเศษ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักในตนเองด้านสังคมมากขึ้น
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเลือกตัวแบบที่ดี เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับตัวเอง

เวลาที่ใช้ 50 นาที

- วัสดุอุปกรณ์
1. ใบงานกิจกรรม
 2. กระดาษ A4
 3. กระดาษฟิวเจอร์บอร์ด

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูสนทนาซักถามนักเรียนถึงบุคคลในรูปภาพที่ครูนำมาให้ดูว่าเป็นใคร ชื่ออะไร มีประวัติและผลงานอะไรบ้าง มีส่วนที่เด่น และด้อยอย่างไร ภาพที่ให้ดูเป็นภาพถ่ายดร. อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา

2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูซักถามนักเรียนต่อไปว่า นักเรียนคิดว่า มีใครหรือไม่ ที่คิดทำอะไรแล้วประสบความสำเร็จทุกเรื่อง / ทุกครั้ง มีหรือไม่มี ที่คนๆ นั้น ไม่เคยเสียใจเลย แม้แต่ครั้งเดียวในชีวิต แต่ละบุคคลที่ครูนำมาให้ดูนี้ ครูให้นักเรียนจับคู่สนทนาพูดคุยกับเพื่อนว่าบุคคลพิเศษที่ตนชื่นชობนั้นคือใคร มีประวัติและผลงานที่เด่นๆ อะไรบ้าง ใช้เวลา 2 – 4 นาที จากนั้นนักเรียนเข้ากลุ่ม 5 คน ผลัดเปลี่ยนกันเล่าถึงบุคคลพิเศษที่ตนชื่นชობ ในประเด็นชื่ออะไร ประวัติและผลงานเด่นๆ เหตุผลที่ประทับใจ เพราะอะไร

3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ครูแจกใบงานกิจกรรมโดยให้นักเรียนแต่ละคนเลือกบุคคลที่ตนชื่นชอบยกย่องเป็นคนพิเศษ 1 คน คัดวิเคราะห์ เปรียบเทียบความคล้ายคลึง และความแตกต่างระหว่างตนกับบุคคลพิเศษ ตามใบงานกิจกรรมที่ครูแจกให้ ครูใช้เวลา 5 นาที

4. **ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ครูให้นักเรียนนำผลงานที่ตนเองทำเสร็จแล้วติดที่ฟิวเจอร์บอร์ดที่ครูเตรียมให้ นักเรียนแลกเปลี่ยนกันดู

5. **ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล** ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปว่านักเรียนได้ประโยชน์หรือข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

6. **ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้** ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร นักเรียน

ระดมสมองช่วยกันคิด แล้วบอกครู ครูเขียนคำที่นักเรียนบอกบนกระดาน หลังจากนั้นครูสรุปเพิ่มเติมว่า การที่คนเรารู้จักคิดตระหนักถึงตนเองจะทำให้ตัวเราเข้าใจในตัวเองมากขึ้น รู้ว่าตัวเองมีศักยภาพ ความสามารถอย่างไร ยิ่งเรามีบุคคลที่เรายกย่องว่าเป็นบุคคลพิเศษนั้น จะทำให้เราได้มีตัวแบบหรือแบบอย่างเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับเราให้ไปถึงเป้าหมายได้ จากนั้นให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ลงในสมุดกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน
กิจกรรมที่ 10

ให้กรอกข้อมูลเปรียบเทียบตัวนักเรียนกับบุคคลพิเศษที่นักเรียนยกย่อง

ฉัน	ฉันและบุคคลพิเศษ	ชื่อบุคคลพิเศษ
รูปร่าง :	รูปร่าง :	รูปร่าง :
ความสนใจ / ชอบ :	ความสนใจ / ชอบ :	ความสนใจ / ชอบ :
ความสามารถ :	ความสามารถ :	ความสามารถ :
งานอดิเรก :	งานอดิเรก :	งานอดิเรก :
หลักในการทำงาน :	หลักในการทำงาน :	หลักในการทำงาน :
อารมณ์ :	อารมณ์ :	อารมณ์ :

ใบงานกิจกรรมที่ 10.1

เลือกคำในกิจกรรมที่ 10 เปรียบเทียบตัวนักเรียนกับบุคคลพิเศษ

ฉัน	ความคล้ายคลึง	บุคคลพิเศษ(ใส่ชื่อบุคคลพิเศษ)

ชื่อ ด.ช./ ด.ญ.นามสกุล.....ชั้น.....

กิจกรรมที่ 11

แวนตามองใจ

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมองโลกในแง่ดี

เวลาที่ใช้ 50 นาที

- วัสดุอุปกรณ์
1. ใบงานกรณีศึกษา
 2. กระดาษ A4
 3. ฟิวเจอร์บอร์ด

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูสนทนาซักถามนักเรียนว่านักเรียนเคยมีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการมองเห็นอาหารชนิดต่างๆ โดยเฉพาะทำสุกใหม่ๆ จะมีกลิ่นหอม แล้วเรารู้สึกอย่างไร มองเห็นภาพธรรมชาติ ทะเล ป่าไม้ รู้สึกอย่างไร มองเห็นสิ่งที่น่าเกลียด ขยะแขยง แล้วรู้สึกอย่างไร

2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูแจกใบงานกรณีตัวอย่างให้นักเรียนแต่ละคนอ่านโดยใช้เวลา 2 นาที จากนั้นจับคู่สนทนากับเพื่อนเกี่ยวกับกรณีตัวอย่างในประเด็นที่ว่าหญิงสาวในเรื่องเป็นคนอย่างไร

- เห็นด้วยกับการกระทำนั้นหรือไม่
- สามีของเธอเป็นคนอย่างไร เห็นด้วยหรือกับการกระทำ

จากนั้นให้นักเรียนเข้ากลุ่ม 5 คน สนทนาในประเด็นดังกล่าว

3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์ประเด็นกรณีตัวอย่าง ครูแจกกระดาษ A4 ให้นักเรียน แล้วเขียนประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์

4. **ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานติดที่ฟิวเจอร์บอร์ดที่ครูเตรียมให้ พร้อมให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเล่าถึงกรณีศึกษาที่กลุ่มตนเองร่วมกันวิเคราะห์

5. **ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล** ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปว่านักเรียนได้ประโยชน์หรือข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

6. **ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้** ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร นักเรียนตอบแล้วครูเขียนสิ่งที่นักเรียนตอบบนกระดาน ครูสรุปเพิ่มเติมว่า การมองโลกในแง่ดีจะทำให้

จิตใจของเราดี มีความสุข แต่ถ้าจิตใจเราสกปรกก็จะทำให้เรามองเห็นสิ่งนั้นสกปรกหรือไม่ดีตามไปด้วย ดังนั้น สิ่งที่เราต้องทำ คือ การทำความสะอาดจิตใจของเราก็จะทำให้จิตใจของเราบริสุทธิ์ เริ่มมองเห็นสิ่งต่างๆ เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นเรื่อยๆ จิตใจของเราก็จะค่อยๆ สูงขึ้นเรื่อยๆ จากนั้นให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจสอบบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน
กิจกรรมที่ 11
กรณีศึกษา “แวนตามองใจ”

เมย์เป็นผู้หญิงที่มีหน้าตาสวย รูปร่างสมส่วน เมย์ เป็นคนที่ชอบสนใจเรื่องของคนข้างบ้าน ทุกเช้า เธอชอบไปยืนชมวิวที่ตรงหน้าต่าง ขณะนั้นเธอมองออกไปนอกหน้าต่าง และดูเพื่อนบ้านกำลังซักผ้า และตากผ้าอยู่ หลังจากดูเสร็จแล้ว เธอก็ลงมาตีเครื่องตีกับสามี และเธอก็เล่าให้สามีฟังว่า “เพื่อนบ้านคงจะซักผ้าไม่เป็น เสื้อผ้าที่ซักยังสกปรกอยู่เลย ไม่รู้ว่าเธอใช้ผงซักฟอกหรือเปล่า”

สามีตอบว่า “คุณอย่าไปยุ่งเรื่องของชาวบ้านเลย เราซักผ้าของเราให้สะอาดก็พอแล้ว” แต่ภรรยาก็ไม่เชื่อ ทุกเช้าเธอก็ออกไปชมวิวที่หน้าต่างและมองเพื่อนบ้าน แล้วก็ลงมารายงานสามีอีกอยู่มาวันหนึ่ง เมย์ก็ลงมาบอกสามีว่า “นี่คุณวันนี้เพื่อนบ้านเรา คงใช้ผงซักฟอกแล้ว วันนี้เสื้อผ้าขาวสะอาดจริงๆ” สามีจึงหัวเราะแล้วตอบว่า “คือ ผมเบื่อคุณมาก ที่ต้องมารายงานผมทุกวัน ผมก็เลยตื่นแต่เช้าเอาผ้าชุบน้ำไปเช็ดกระจกหน้าต่าง เมื่อก่อนนี้หน้าต่างบ้านเราสกปรก แต่วันนี้กระจกใสแล้ว ก็เลยมองอะไรข้างนอกสะอาดไปหมดเลย

ปรับปรุงมาจาก อางอง ชุมสาย ณ อยุธยา.(มปป.). การพัฒนาศักยภาพอย่างสมบูรณ์.
ลพบุรี : สถาบันการศึกษาสัตยาไส.

ใบงาน
กิจกรรมที่ 11.1
กรณีตัวอย่าง “แวนตามองใจ”

1. นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของเมย์หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าสามีของเมย์เป็นคนอย่างไร เห็นด้วยหรือไม่กับการกระทำนี้

.....

.....

.....

3. ถ้านักเรียนเป็นสามีของเมย์จะอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

4. ถ้านักเรียนเป็นเมย์ จะอย่างไร

.....

.....

.....

5. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 12

การคิดเห็นชอบต่อตัวเองและผู้อื่น

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักและเห็นชอบต่อตนเองที่พยายามเอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้
2. ฝึกการมองโลกในแง่ดี

เวลาที่ใช้ 50 นาที

- วัสดุอุปกรณ์
1. ใบงานกิจกรรม
 2. กระดาษ A4
 3. ฟิวเจอร์บอร์ด

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูให้นักเรียนฟังคำพูดประโยคหนึ่งของเด็กชายคนหนึ่งว่า “ฉันมันคงเอาดีไม่ได้หรอก” นักเรียนฟังคำพูดของเด็กคนนี้เรารู้สึกอย่างไรบ้าง ถ้าครูอยากให้นักเรียนพูด 1 ประโยค นักเรียนอยากจะพูดว่าอะไรมากที่สุด
2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูซักถามนักเรียนว่า การที่คนเรามีความเห็นชอบต่อตนเองและผู้อื่นดีหรือไม่อย่างไร ให้เวลา 2 นาที จากนั้นแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน สันทนาพูดคุยในประเด็นดังกล่าวใช้เวลา 3 นาที
3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ให้แต่ละกลุ่มบันทึกสิ่งที่ได้จากการสนทนา พูดคุยกันในประเด็นดังกล่าวว่า การเห็นชอบต่อตนเอง และผู้อื่นดี เพราะอะไร ไม่ดีเพราะอะไร จากนั้นครูแจกใบกิจกรรมให้นักเรียนเขียนบรรยายในประเด็นข้อคำถามในใบกิจกรรม ตามความเป็นจริง
4. **ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ครูให้นักเรียนนำผลงานที่ตนเองทำเสร็จแล้วติดที่ฟิวเจอร์บอร์ดที่ครูเตรียมให้
5. **ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล** ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปว่านักเรียนได้ประโยชน์หรือข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้
6. **ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้** ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร นักเรียนช่วยกันตอบแล้วครูเขียนสรุปประเด็นที่นักเรียนตอบบนกระดาน หลังจากนั้นครูสรุปเพิ่มเติมว่า การที่คนเรามีความสามารถตระหนักในตนเองแล้วจะส่งผลให้เกิดความรู้เห็นชอบต่อตนเอง

สามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ และสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้ง และพัฒนาไปสู่การเห็นชอบต่อตนเอง จากนั้นให้นักเรียนบันทึกข้อมูลลงในสมุดบันทึกกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน
กิจกรรมที่ 12
การคิดเห็นชอบต่อตัวเองและผู้อื่น

ให้นักเรียนเขียนบรรยายตามหัวข้อทางซ้ายมือ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งและพัฒนาการเห็นชอบต่อตนเอง

ให้นักเรียนบรรยายเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้นักเรียนรู้สึกไม่สบายใจหรือรู้สึกเป็นทุกข์ อาจเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนหรือเป็นเรื่องของความสัมพันธ์กับผู้อื่นตามเหตุการณ์ให้ระบุสิ่งต่อไปนี้ ☐ ความคิดที่เกิดขึ้น ☐ ภาพที่ปรากฏในใจ ☐ การพูดกับตนเองระหว่างที่เกิดเหตุการณ์	
เหตุการณ์ดังกล่าว นักเรียนมีปฏิกิริยาหรือตอบโต้อย่างไรบ้าง นักเรียนเห็นชอบกับการกระทำนั้นหรือไม่ในขณะนี้	
ให้นักเรียนระบุการตอบโต้หรือการกระทำที่นักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต หากมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก	
ถ้าเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นกับน้องหรือเพื่อนสนิท นักเรียนจะเตือนเพื่อนหรือไม่เตือนอย่างไร	

ชื่อ ด.ช./ ด.ญ.นามสกุล.....ชั้น.....

กิจกรรมที่ 13

ทางเลือกที่ดี

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และรู้จักเลือกทางเลือกที่ดี
2. เพื่อให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์ 1. ใบงานกิจกรรมที่ 13
2. กระดาษ A4
3. ฟิวเจอร์บอร์ด

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูสนทนาและซักถามนักเรียนว่านักเรียนเคยดูข่าวว่านักธุรกิจที่มีเงินจำนวนพันๆ ล้าน แต่ก็ยังไม่เพียงพอยังทุจริตคอร์รัปชัน สุดท้ายเมื่อถูกจับได้ก็ต้องไปอยู่ในคุก

2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูให้นักเรียนจับคู่สนทนาพูดคุยกันและให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะอะไร เช่น

- ร่ำรวย – ไม่มีความสุข / จน – มีความสุข
- สวย – ไม่ฉลาด / ชี้เท้า – ฉลาด
- รวยเงิน – ขาดเพื่อน / ฐานะปานกลาง – เพื่อนเยอะ

3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ครูแจกใบงานกิจกรรมทางเลือกที่ดีให้กับนักเรียนทุกคน แล้วให้นักเรียนทำกิจกรรมใบงาน

4. **ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน ติดที่ฟิวเจอร์บอร์ดที่ครูเตรียมให้

5. **ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล** ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปว่านักเรียนได้ประโยชน์หรือข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

6. **ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้** ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ครูเขียนข้อมูลที่นักเรียนตอบบนกระดาน ครูสรุปเพิ่มเติมว่า การรู้จักคิดวิเคราะห์ ใช้วิจารณญาณ เลือก

ทางเลือกอย่างมีเหตุผลสนับสนุน ทำให้เราสามารถแก้ปัญหาได้ดีขึ้น จากนั้นครูให้นักเรียน
บันทึกสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน
กิจกรรมที่ 13

ให้นักเรียนเลือกคำเปรียบเทียบข้อมูลพร้อมทั้งให้เหตุผล

1. ชื่อสัตว์ : ร้ารวย

ฉันอยากเป็นคน.....มากกว่า.....

และการรู้สึกเช่นนี้เป็นเพราะ.....

2. คนดี : มีชื่อเสียง

การเป็น.....สำคัญกว่า.....

เพราะ.....

3. ฉลาด : เสียสละ

การเป็น.....สำคัญกว่า.....

เพราะ.....

4. อุดหนุน : ใจเย็น

การเป็น.....สำคัญกว่า.....

เพราะ.....

5. สติ : ชัยชนะ

การเป็น.....สำคัญกว่า.....

เพราะ.....

ชื่อ ด.ช./ ด.ญ.นามสกุล.....ชั้น.....

กิจกรรมที่ 14

อ่ายอมแพ้

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความมุ่งมั่นฟันฝ่าอุปสรรคไปสู่เป้าหมายได้โดยไม่ย่อท้อ

เวลาที่ใช้ 50 นาที

- วัสดุอุปกรณ์
1. ใบงานตัวอย่างนิทานเรื่องกบสองตัว
 2. กระดาษ A4
 3. ฟิวเจอร์บอร์ด

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูสนทนากับนักเรียนถึงข่าวที่ลงในหน้าหนังสือพิมพ์ ออกอากาศทางสถานีวิทยุ และโทรทัศน์ที่ว่าคนไทยได้ขึ้นไปปักธงชาติไทยที่ภูเขาเอเวอร์เรสต์ได้คนแรกของประเทศไทย และล่าสุดมีคนไทย 2 คนได้ปั่นจักรยานรอบโลกเป็นครั้งแรกของคนไทย จากตัวอย่างนี้นักเรียนคิดว่าอะไรที่ทำให้เขาบรรลุเป้าหมายได้ท่ามกลางความยากลำบากเหล่านี้

2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูให้นักเรียนจับคู่คุยกันว่าอะไรเป็นปัจจัยให้คนในข่าวทั้ง 2 ข่าวประสบความสำเร็จได้ ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในข่าวจะรู้สึกอย่างไร จะทำอย่างนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ครูแจกใบงานกรณีตัวอย่างนิทานเรื่องกบสองตัว ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่ว่า กบอ้วนมีคุณลักษณะอย่างไร และกบตัวผอมมีคุณลักษณะอย่างไร อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้รอดชีวิตมาได้ อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้คนเราประสบความสำเร็จ ระดมสมองภายในกลุ่มมาให้ได้มากที่สุด จากนั้นให้เลขาของกลุ่มบันทึกข้อมูลที่ได้จากการระดมสมอง เขียนลงในใบงานกิจกรรมที่ 14.1 และ 14.2 ที่ครูแจกให้

4. **ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน** ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน ดิตที่ฟิวเจอร์บอร์ดที่ครูเตรียมให้ พร้อมให้แต่ละกลุ่มออกมาเล่าถึงกรณีตัวอย่างนิทานเรื่องกบสองตัว ที่กลุ่มตนเองร่วมกันวิเคราะห์

5. **ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล** ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปว่านักเรียนได้ประโยชน์หรือข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

6. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร เมื่อนักเรียนตอบแล้วครูเขียนข้อความที่นักเรียนตอบบนกระดาน ครูสรุปเพิ่มเติมว่าในชีวิตของคนเราถ้าหากเราคิดจะทำสิ่งใดก็ตาม เราจะประสบความสำเร็จได้โดยที่เราต้องมีความตั้งใจ มีความมุ่งมั่น เพียรพยายาม แม้ว่าในครั้งแรกจะล้มเหลวก็ตาม จงอย่ายอมแพ้ต่อสิ่งใดง่ายๆ แต่จงอดทนสู้ต่อไป แล้ววันหนึ่งจะมาถึงดังนิทานเรื่องกบสองตัว

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจสอบที่กผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน
กิจกรรมที่ 14
กรณีตัวอย่างนิทานเรื่อง “กบสองตัว”

วันหนึ่งในช่วงเวลาเย็นมีกบสองตัวมีลักษณะแตกต่างกัน ตัวหนึ่งอ้วนอีกตัวหนึ่งผอม ทั้งสองตัวกำลังกระโดดโลดเต้นกันไปอย่างสนุกสนาน แต่แล้วกบสองตัวนี้เคราะห์ร้าย ต้องพลัดตกลงไปในถังนม ทำอย่างไรก็ไม่สามารถที่จะกระโดดออกมาได้ จนกระทั่งเริ่มเหนื่อยอ่อน กบตัวอ้วนบอกกับกบตัวผอมว่า “ข้าว่าต่อไปไม่ไหวแล้วละ ข้าต้องขอยอมแพ้ เพราะข้าเหนื่อยเต็มที่แล้ว ขอยอมตายอยู่ในถังนมนี้แหละ” แต่กบตัวผอมพูดว่า ... “เพื่อน..... จงอย่ายอมแพ้ เราพยายามกันไปเถอะ ตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็ย่อมมีหนทางและความหวังอยู่เสมอ” กบตัวอ้วนแหวกว่ายไปมาได้ไม่นาน กบตัวอ้วนรู้สึกอ่อนแอท้อแท้ใจ จึงจมนมในถังตายไป ส่วนกบตัวผอมยังไม่ละความพยายาม แม้เกือบจะหมดแรงแล้ว แต่ก็ยังแหวกว่ายไปมาอยู่ในถังนมนั้น โดยไม่ยอมแพ้ฝ่ายๆ ทันใดนั้นกบผอมรู้สึกว่ามีอะไรแข็งๆ อยู่ข้างหลัง กบตัวผอมได้ใช้กำลังที่เหลืออยู่ทั้งหมดดันเนย พร้อมกับกระโดดออกมาจากถังนมได้ในที่สุด ด้วยความดีใจ

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2549). แนวทางแห่งความสุข. กรุงเทพฯ :พริมาyard.

ใบงาน
กิจกรรมที่ 14.1
กรณีตัวอย่างนิทานเรื่อง “กบสองตัว”

ช่วยกันคิดและตอบคำถามต่อไปนี้

1. กบตัวอ้วนมีคุณลักษณะนิสัยอย่างไร

.....
.....

2. กบตัวผอมมีคุณลักษณะนิสัยอย่างไร

.....
.....

3. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้กบตัวผอมรอดชีวิตได้

.....
.....

4. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้คนเราประสบความสำเร็จ

.....
.....

5. อะไรจะเกิดขึ้นถ้าคนทั้งโลกมีคุณลักษณะนิสัยคล้ายกับกบตัวผอม

.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อกลุ่ม.....

ใบงาน
กิจกรรมที่ 14.2
กรณีตัวอย่างนิทานเรื่อง “กบสองตัว”

คิดและตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่ออ่านนิทานเรื่องกบสองตัวจบ
.....
.....
2. ถ้านักเรียนเป็นกบตัวอ้วนจะตัดสินใจเหมือนในนิทานหรือไม่ อย่างไร
.....
.....
3. ถ้านักเรียนเป็นกบตัวผอมจะตัดสินใจเหมือนในนิทานหรือไม่ อย่างไร
.....
.....
.....
4. ถ้านักเรียนมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นนักเรียนจะอย่างไร
.....
.....
5. อะไรจะเกิดขึ้นถ้าคนทั้งโลกมีคุณลักษณะนิสัยคล้ายกับกบตัวอ้วน
.....
.....
.....
.....

ชื่อกลุ่ม.....

กิจกรรมที่ 15

จุดจบของจุดเดือดทางอารมณ์

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์ 1. ใบงานกิจกรรมที่ 15
2. ฟิวเจอร์บอร์ด
3. เครื่องเล่น VCD โทรทัศน์ แผ่น VCD “ พบที่ฟุ้งภายในตนเอง และ
การกลับมาแห่งภพมา ”

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด ครูสนทนาซักถามนักเรียนว่าเมื่อไม่นานมานี้มีข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ วิทย์ และโทรทัศน์ ชาวเมืองว่ามีเด็กวัยรุ่นคนหนึ่งเป็นบุตรชายของอดีตนางสาวไทย ได้ขับรถไปบนถนนแห่งหนึ่ง ระหว่างที่ขับรถไปนั้น มีรถโดยสารประจำทางแล่นตัดหน้ามา ด้วยความโกรธเด็กหนุ่มคนนี้ก็ขับรถตามมาติดๆ พอผู้โดยสารกำลังลง ด้วยความโมโหคนขับรถเมล์ เขาก็ขับรถเก้งก้นหูลหูลาแฉ่งพุ่งชนผู้โดยสารจนถึงแก่ความตาย สุดท้ายจึงโดนจับข้อหาขับรถโดยประมาท ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

2. ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด ครูให้นักเรียนจับคู่คุยกันเกี่ยวกับข่าวที่ครูเล่าให้ฟัง ในประเด็นต่อไปนี้ โดยใช้เวลา 3 นาที

- ฟังข่าวนี้แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร
- เด็กวัยรุ่นคนนั้นทำเกินไปหรือไม่ เพราะอะไร
- ถ้าสมมุติว่านักเรียนเป็นเด็กวัยรุ่นคนนั้น นักเรียนจะขับรถชนผู้โดยสารหรือไม่ เพราะอะไร

หรือไม่ เพราะอะไร

- ท่านรู้สึกเห็นใจเด็กวัยรุ่นคนนั้นหรือไม่ กับข้อหาที่ทางตำรวจแจ้ง
- ถ้าเราเป็นญาติผู้เสียหายจะอย่างไร
- พ่อ – แม่ ของเด็กวัยรุ่นจะรู้สึกอย่างไรที่ลูกต้องถูกตำรวจแจ้งข้อหา

เมื่อจับคู่คุยกันเสร็จแล้ว ให้นักเรียนเข้ากลุ่ม 5 คน ร่วมกัน อภิปรายในประเด็นดังกล่าว ใช้เวลา 5 – 7 นาที

3. ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันบันทึกผลเสียและเสนอแนะวิธีป้องกันปัญหาของเหตุการณ์ในข่าวของเด็กวัยรุ่นที่ควบคุมอารมณ์โกรธไม่ได้ หลังจากนั้นครูให้นักเรียนดู VCD พบที่พึ่งภายในตนเอง และการกลับมาแห่งภาพมายา (วิธีการฝึกมหาสติ ฐาน 4) ของศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติบ้านวังเมือง

4. ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน ดิดที่ฟิวเจอร์บอร์ดที่ครูเตรียมให้ พร้อมรายงานถึงผลเสียของการไม่รู้จักรับควบคุมอารมณ์และเสนอแนะวิธีป้องกันปัญหาพร้อมเล่าถึงความรู้สึกที่ได้ปฏิบัติตามมหาสติฐาน 4 ใน VCD

5. ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปว่านักเรียนได้ประโยชน์หรือข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

6. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ครูเขียนข้อมูลที่นักเรียนตอบบนกระดาน ครูสรุปเพิ่มเติมว่า “คนที่โกรธหรือโมโหรุนแรงเปรียบเสมือนน้ำเดือด 100 องศา ถ้าเราไม่รู้จักรับควบคุมอารมณ์ อดทน อดกลั้นให้เป็นนิสัย โดยปล่อยให้อารมณ์หงุดหงิด อารมณ์เสียบ่อยๆ ก็เปรียบเสมือนน้ำที่อุณหภูมิ 90 – 99 องศา ก็คือยังร้อนอยู่ ถ้ามีอะไรกระทบอีกก็อาจจะเดือดถึง 100 องศาได้ ดังนั้น การฝึกควบคุมอารมณ์ตามแนวมหาสติฐาน 4 แล้วยังทำให้ใจเราสบาย มีสติรู้เนื้อรู้ตัว และมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ดังคำขวัญที่ว่า “ชีวิตจะสดใส ถ้าหัวใจปราศจากมารสมุขอารมณ์” จากนั้นให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมลงในสมุดกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. สังเกตจากการฝึกมหาสติฐาน 4
4. สัมภาษณ์ความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน
5. ตรวจสอบบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน

กิจกรรมที่ 15

กรณีศึกษาเรื่อง “จุดจบของจุดเดือดทางอารมณ์”

คิดและตอบคำถามต่อไปนี้

1. เมื่อฟังข่าวนี้แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร

.....
.....

2. เด็กวัยรุ่นคนนี้ทำเกินไปหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....

3. ถ้าสมมติว่านักเรียนเป็นเด็กวัยรุ่นคนนั้นนักเรียนจะทำเหมือนเขาหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....
.....

4. นักเรียนรู้สึกเห็นใจเด็กวัยรุ่นคนนั้นหรือไม่ กับข้อหาที่ทางตำรวจแจ้ง เพราะอะไร

.....
.....

5. ถ้าเราเป็นญาติของผู้เสียหายหรือญาติของผู้เสียชีวิตจะรู้สึกอย่างไร และจะอย่างไร

.....
.....

6. ถ้านักเรียนเป็นพ่อ แม่ ของเด็กวัยรุ่นคนนั้นจะรู้สึกอย่างไรที่ลูกต้องถูกตำรวจจับ

.....
.....

ชื่อกลุ่ม.....

กิจกรรมที่ 16

ขอบคุณเพื่อนที่เตือนใจ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์โกรธได้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกถึงแนวทางในการควบคุมอารมณ์

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์ 1. ใบงานกรณีศึกษาเรื่องของ”ลิเดีย” และใบงานกิจกรรมที่16.1
2. กระดาษ A4
3. ฟิวเจอร์บอร์ด
4. VCD การกลับมาแห่งภาพมายาของศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติบ้านวัง
เมือง

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด ครูแจกใบงานกรณีศึกษาลิเดีย และกระดาษ A4
ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านโดยใช้เวลา 2 นาที ให้แต่ละคนฝึกตั้งคำถามในใจเกี่ยวกับกรณีตัวอย่าง
นี้ คนละ 2 – 3 คำถาม
2. ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด ครูให้นักเรียนแต่ละคนจับคู่สองคนแลกเปลี่ยนกันดู
คำถามที่ตนเองตั้ง จากนั้นสนทนากันในประเด็นดังนี้
 - ถ้าท่านเป็นลิเดียท่านจะทำอย่างไร
 - ท่านคิดว่าลิเดียทำถูกต้องหรือไม่
 - ถ้าท่านเป็นลิเดีย ท่านจะรู้สึกอย่างไร เมื่อมีคนมารุมดูจำนวนมาก
 - หลังจากทีลิเดียหยุดดูด่าเก่งแล้ว เขาจะรู้สึกอย่างไร
 - ถ้าท่านเป็นเก่ง ท่านจะทำอย่างไรเมื่อโดนลิเดียดูด่าด้วยคำพูดที่รุนแรง
3. ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ร่วมกันอภิปรายใน
ประเด็นดังกล่าว พร้อมกับระดมสมอง ตอบคำถามในแต่ละประเด็นโดยครูแจกใบงานกิจกรรม
ที่16.1 และจากเหตุการณ์นี้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันปรับเปลี่ยนมุมมอง โดยให้มองสิ่งที่ดีใน
เหตุการณ์นั้น จากนั้นให้นักเรียนฝึกปฏิฐาน 4 ตาม VCD การกลับมาแห่งภาพมายาของศูนย์
พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติบ้านวังเมือง

4. ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน ติดที่ฟิวเจอร์บอร์ดที่ครูเตรียมไว้

5. ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปว่านักเรียนได้ประโยชน์หรือข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

6. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร เมื่อนักเรียนตอบแล้วครูเขียนข้อมูลที่นักเรียนตอบบนกระดาน ครูสรุปเพิ่มเติมว่าจากกรณีศึกษาเรื่องของลิเดียเป็นการเปรียบเทียบเอาเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตของคนอื่นกับชีวิตของเรา โดยเราศึกษาพฤติกรรมทั้ง 2 คน ที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เกิดผลดีผลเสียอย่างไร ความโกรธทำให้คนเราขาดสติ ขาดความยับยั้งชั่งใจ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การควบคุมอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนควรฝึกไว้

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. สังเกตจากการฝึกมหาสติปัฏฐาน 4
4. สัมภาษณ์ความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน
5. ตรวจสอบบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน
กิจกรรมที่ 16
กรณีศึกษาเรื่องของ “ลิเดีย”

ลิเดีย เป็นเด็กหญิงลูกครึ่งไทย – อเมริกัน หน้าตาน่ารักมาก ลักษณะนิสัยของลิเดียเป็นคนใจร้อน หงุดหงิดง่าย และเจ้าอารมณ์ ถ้าหากใครทำให้โกรธลิเดียก็จะอาละวาด ระเบิดอารมณ์ใส่คนๆ นั้นทันที ด้วยเสียงดังลั่น ลิเดียกับนาตาลีเป็นเด็กที่รักกันมาก แต่ทั้งสองคนลักษณะนิสัยตรงกันข้าม คือ นาตาลีเป็นคนใจเย็น ควบคุมอารมณ์ได้ดี พูดจาสุภาพด้วยเสียงนุ่มนวล รู้จักการอดทน และรอคอย ด้วยนิสัยที่ตรงกันข้ามนี้ นาตาลีจึงเป็นเพื่อนที่ลิเดียรักมากคนหนึ่ง วันหนึ่งเป็นช่วงพักกลางวัน ทั้งสองคนกำลังนั่งอ่านหนังสือและทำรายงานอยู่ที่ม้าหินอ่อนใต้ร่มไม้บริเวณโรงเรียน ขณะนั้นเก่งกับก้องกำลังวิ่งไล่จับกันอยู่ นั่นบังเอิญเก่งวิ่งสะดุด ก้อนหินเซถลามาดอนลิเดียเข้า ขณะที่ลิเดียกำลังยกแก้วน้ำดื่ม ทำให้น้ำสละสีแดงหกเลอะเสื้อนักเรียนสีขาว ทันใดนั้นลิเดียกระโดด พร้อมตะโกนด่าว่าเก่งอย่างรุนแรง เก่งพยายามขอโทษ แต่ลิเดียก็ดุด่าด้วยคำที่ไม่ซ้ำกัน จนมีเพื่อนๆ ตกใจต่างก็วิ่งมารุมดูกันใหญ่ แต่ลิเดียก็ยังไม่หยุดจนกระทั่งเหนื่อย ส่วนนาตาลีตกใจรีบเข้าไปปลอบใจเพื่อน

ใบงาน
กิจกรรมที่ 16
กรณีศึกษาเรื่องของ “ลิเดีย”

คิดและตอบคำถามต่อไปนี้

1. ถ้านักเรียนเป็นลิเดียนักเรียนจะอย่างไร

.....
.....

2. นักเรียนคิดว่าลิเดียทำถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....

3. ถ้านักเรียนเป็นลิเดีย นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร เมื่อมีคนมารุมดูจำนวนมาก

.....
.....

4. นักเรียนคิดว่าหลังจากที่ลิเดียหยุดดูด่าเก่งแล้ว เขาจะรู้สึกอย่างไร

.....
.....

5. ถ้านักเรียนเป็นเก่ง นักเรียนจะอย่างไรเมื่อโดนลิเดียดูด่าด้วยคำพูดที่รุนแรง

.....
.....

6. นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นถ้าคนทั้งโลกมีนิสัยคล้ายกับนิสัยของลิเดีย

.....
.....
.....

ชื่อกลุ่ม.....

กิจกรรมที่ 17

มาฝึกซ้อมรับความล้มเหลวกันเถอะ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์จริงของผู้ที่ประสบความสำเร็จ
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์ 1. ใบงานเรื่องราวและประวัติบุคคลต่างๆ
2. กระดาษ A4
3. ฟิวเจอร์บอร์ด
4. VCD การกลับมาแห่งภพมายาของศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติบ้านวัง
เมือง

ขั้นตอนกิจกรรม

1. **ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความคิด** ครูสนทนาและซักถามนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือ นิยายเรื่องแฮร์รี่พ็อตเตอร์ว่านักเรียนรู้จักผู้เขียนเรื่องนี้หรือไม่ว่าเป็นใครมาจากไหน อะไรคือ แรงบันดาลใจในการเขียน เป็นต้น

2. **ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความคิด** ครูแจกใบงานเรื่องราวและประวัติของผู้เขียนเรื่องแฮร์รี่ พ็อตเตอร์ คือ เจ.เค.โรว์ลิง นักเขียนที่รวยที่สุดในโลกให้กับนักเรียนทุกคน ใช้เวลาอ่าน 3 นาที เมื่ออ่านเสร็จแล้วให้นักเรียนจับคู่สนทนากันในประเด็นต่อไปนี้

- ชีวิตของ เจ.เค.โรว์ลิง ในวัยเด็ก – มีครอบครัวเป็นอย่างไรบ้าง
- อะไรคือสาเหตุหรือแรงบันดาลใจในการเขียนเรื่องนี้
- เหตุการณ์ใดที่ทำให้เราสงสัย เจ.เค.โรว์ลิง
- คนที่จะประสบความสำเร็จระดับโลก คือ คนที่ไม่เคยล้มเหลวมาก่อน

3. **ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ** ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ครูแจกใบงาน กรณี ตัวอย่างของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ให้กลุ่ม 1 – 5 แต่ละกลุ่มร่วมกัน อภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

- ชีวิตในวัยเด็กไอน์สไตน์เป็นอย่างไร
- ชีวิตในวัยเรียนของไอน์สไตน์เป็นอย่างไร
- อะไรคือแรงบันดาลใจในไอน์สไตน์ประสบความสำเร็จ

- คนที่ประสบความสำเร็จต้องไม่เคยล้มเหลวมาก่อนหรือไม่ อย่างไร
- คุณสมบัติของคนที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างไร

จากนั้นให้นักเรียนฝึกมหาสติปัฏฐาน 4 ตาม VCD การกลับมาแห่งภาพยนตร์

4. ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน ดิดที่ฟิวเจอร์บอร์ดที่ครูเตรียมไว้ให้ พร้อมส่งตัวแทนกลุ่มออกมาเล่าถึงกรณีตัวอย่างที่กลุ่มตนเองศึกษา

5. ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปว่านักเรียนได้ประโยชน์หรือข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

6. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร นักเรียนตอบแล้วครูเขียนสิ่งที่นักเรียนตอบบนกระดาน ครูสรุปเพิ่มเติมว่า ยิ่งเราล้มเหลวมากเท่าไร เราก็ยิ่งใกล้จะสำเร็จมากขึ้นเท่านั้น เพราะการฝึกซ้อมความล้มเหลวนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง เหมือนกับเราซ้อมกีฬาเราซ้อมบ่อยเราก็มีทักษะมากขึ้นเท่านั้น ที่ว่าการพร้อมความล้มเหลว เวลาฉุกเฉิน หรือคับขัน คนเรามักจะขาดสติ ทำอะไรผิดๆ ถูกๆ เพราะเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น โดยไม่ทันได้รู้ตัวมาก่อน เช่น การซ้อมดับเพลิงในอาคารต่างๆ จะได้ชินกับสถานการณ์ เมื่อเกิดขึ้นจริงจะได้มีสติ ดังนั้น การฝึกซ้อมกับความล้มเหลวจึงสำคัญอย่างยิ่ง จะช่วยให้เรามีประสบการณ์ และมีความคุ้นเคยกับเหตุการณ์ต่างๆ จากนั้นให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. สังเกตจากการฝึกมหาสติปัฏฐาน 4
4. สัมภาษณ์ความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน
5. ตรวจสอบบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ในงาน
กิจกรรมที่ 17.1
กรณีตัวอย่าง เจ.เค.โรว์ลิง

เจ.เค.โรว์ลิง เกิดมาในครอบครัวเล็กๆ ที่ไม่ได้ร่ำรวย เพียงแต่เธอโชคดีที่มีพ่อแม่ที่ชอบสะสมหนังสือแทบทุกชนิด พ่อและแม่ของเธอเป็นชาวลอนดอน พ่อของ เจ.เค.โรว์ลิง ใด้งานเป็นวิศวกรฝึกงานฝ่ายผลิตที่บริสทอล ชิตเดลีส์ ซึ่งเป็นบริษัทผลิตเครื่องยนต์สำหรับเครื่องบินในบริสทอล ส่วนแอนน์ก็รับหน้าที่เป็นแม่บ้าน ทำสวน ดูแลบ้านให้สะอาดและเป็นแม่ที่ดีของลูก

แม่ของเธอชอบอ่านนิทานหรือหนังสืออื่นๆ ให้เธอและน้องฟังอยู่ตลอดเวลา เจ.เค.เองก็มีนิสัยรักการอ่านและเป็นนักเล่านิทานตัวยงตั้งแต่เด็กๆ เพราะได้รับการถ่ายทอดจากแม่ นั่นเอง ทำยที่สุดกลายเป็นว่าคุณแม่และน้องสาวชอบการเล่าเรื่องของ เจ.เค. มาก ทำให้เธอเกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจที่จะไปหาเรื่องราวใหม่ๆ มาเล่าให้แม่และน้องฟังอยู่เสมอ เมื่อเธอมีลูก เธอก็นำประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกมาเป็นพื้นฐานในการเขียนเรื่องแฮร์รี่ พอตเตอร์ ซึ่งถือเป็นการนำเรื่องใกล้ตัวมาประยุกต์ใช้ได้อย่างดี

เจ.เค.โรว์ลิง มีชื่อจริงว่า โจแอนด์ แคทลีน โรว์ลิง (Joanne Kathleen Rowling) เธอเกิดเมื่อวันที่ 31 ก.ค. 1965 ที่เมืองเยตต์ (Yate) ประเทศอังกฤษ พ่อกับแม่ของเธอเรียกเธอว่าโจแอนน์ และต่อมาทุกคนก็เรียกชื่อเล่นของเธอว่า “โจ” เมื่อ เจ.เค. มีอายุได้ 4 ขวบ เจ.เค. มีน้องสาวที่ห่างจากเธอเพียง 2 ปี ชื่อว่าดี พ่อแม่ของเธอมีส่วนสนับสนุนให้เธอมีนิสัยรักการอ่าน เจ.เค. เล่าว่า พ่อแม่ของเธอมีฝีมือในการทำอาหาร และต้องการให้ทุกคนกินพร้อมหน้าพร้อมตากันทั้งครอบครัว และ “เมื่อแม่หยุดพักแม่ต้องมีหนังสือในมือ” แอนน์อ่านหนังสือทุกอย่างที่ขวางหน้าและเป็นคนอ่านหนังสือเร็วมาก โดยไม่ข้ามสักหน้า อ่านตั้งแต่เรื่องประวัติศาสตร์ คลาสสิก รักโรแมนติก ตื่นเต้น นิยายสืบสวนสอบสวน ไม่แต่เพียงเท่านั้นแอนน์แม่ของ เจ.เค. ยังชอบว่ายน้ำ เล่นกีตาร์ เต้นรำกับเพลงเดอะ บีทเทิลส์ และพาสุนัขตัวโปรดไปเดินเล่น เจ.เค. เป็นเด็กที่รักการอ่านหนังสือ พวกเขาจึงไม่เคยห้ามเธออ่านหนังสือเล่มไหนทั้งสิ้น และพ่อแม่ก็จะอ่านหนังสือให้ลูกฟัง เพราะเชื่อว่านิทานเป็นส่วนหนึ่งของการเลี้ยงดูเด็ก พ่อของเธอถือว่าเป็นผู้สร้างความทรงจำเกี่ยวกับหนังสือครั้งแรกให้แก่เธอ โดยเขาได้อ่านหนังสือนิทานเรื่อง The Wind in the Willows ให้เธอฟัง

ในตอนที่เธออายุ 4 ขวบ เธอต้องอยู่แต่ในบ้านเพราะเป็นหัด แต่เธอก็ไม่เหงาแต่อย่างใด เพราะมีหนังสือมากมายอยู่ในบ้าน ทำให้เธอเพลิดเพลินกับการอ่านหนังสือเล่มต่างๆ โดยมีสิ่งสารพัดในหนังสือเป็นเพื่อนของเธอ ไม่ว่าจะเป็นหนู คางคก ตัวตุ่น และตัวแบดเจอร์ เธอ

ติดใจมากจนลืมไปว่าตัวเองไม่สบายไปเลย สิ่งนี้เองที่เป็นตัวเสริมสร้างจินตนาการของเธอตั้งแต่วัยเด็ก และเพราะจินตนาการนี้เองที่เป็นตัวสร้างความร่ำรวยให้เธออย่างไม่มีขอบเขต

หนังสือที่เธออ่านสมัยเด็กๆ คือเรื่อง The Little White Horse ซึ่งเป็นหนังสือที่เธอโปรดปรานมากที่สุด และมีอิทธิพลต่อการเขียนแฮร์รี่ พอตเตอร์มากที่สุดเช่นกัน และหนังสือชุด The Chronicles of Narnia ของ C.S. Lewis ก็มีอิทธิพลต่อการเขียนแฮร์รี่ พอตเตอร์ ในเวลาต่อมาเป็นอย่างมากอีกด้วย โดยเฉพาะหนังสือเล่มแรกในชุดที่มีชื่อว่า The Lion, the Witch and the Wardrobe หรือที่เคยตีพิมพ์มาเป็นภาษาไทยว่า “เมืองในตู้เสื้อผ้า”

เจ.เค.โรว์ลิง เริ่มเขียนหนังสือตั้งแต่อายุ 6 ขวบ โดยเขียนหนังสือเล่มแรกขึ้นมาชื่อ Rabbit ซึ่งเป็นเรื่องกระต่ายที่ต้องจับเจ้าอยู่แต่ในบ้านเพราะออกหัด แต่ก็ไม่เหงาแต่อย่างใด เพราะมีเพื่อนสัตว์อื่นๆ มาเยี่ยมอยู่ไม่ได้ขาด ซึ่งเธอเขียนเรื่องนี้จากเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับเธอตอนที่เป้นหัด โดย เจ.เค.โรว์ลิงนำมาจากหนังสือเล่มโปรดของเธอที่เขียนโดยริชาร์ด สแกร์รี่ นักเขียนเรื่องราวตลกๆ เกี่ยวกับท่าทางของสัตว์ชนิดต่างๆ พอเขียนเสร็จแล้ว เจ.เค.โรว์ลิงนำไปให้แม่ดู แม่ก็ชมเชยว่าเธอเขียนได้ดีมาก เธอจึงนำไปพิมพ์เป็นเรื่องเป็นราวเสียเลย

เจ.เค.โรว์ลิง และไดแอนนี่น้องสาว ก็คงเหมือนพี่น้องสองสาวทั่วไปที่มักมีเรื่องราวทะเลาะเบาะแว้งเล็กๆ น้อยๆ ตามประสา แต่ทั้งคู่ก็เป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน เจ.เค.ในฐานะพี่สาวคนโตชอบออกคำสั่งและมักจะแนะนำว่าจะเล่นอะไรกันดี บ่อยครั้งที่เธอกำกับละครชีวิตเกี่ยวกับเรื่องราวของเธอเอง ส่วนไดแอนนี่ก็มักจะได้เล่นบทนำในละครของ เจ.เค.เสมอ นับเป็นความทรงจำวัยเด็กที่สดใสของทั้งคู่อย่างดีที่สุดทีเดียวไม่นับการเล่นเกมหน้าผา โดยใช้น้ำโดบ้านจินตนาการให้ฉากละครบนหน้าผาซ้ำแล้วซ้ำเล่า

เมื่อ เจ.เค.โรว์ลิง อายุ 9 ขวบ ครอบครัวของเธอก็ต้องย้ายบ้านอีกครั้ง คราวนี้ไปอยู่ทุทส์ฮิลล์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ชายแดนอังกฤษใกล้กับแคว้นเวลส์ เป็นบ้านสร้างด้วยหินติดกับป่าและแม่น้ำสวยงามมาก ทำให้ชีวิตในวัยเด็กของ เจ.เค.โรว์ลิง ได้อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติมาโดยตลอด การย้ายบ้านทำให้เธอต้องย้ายโรงเรียนด้วยและที่โรงเรียนแห่งใหม่นี้ เจ.เค.โรว์ลิง ก็ได้ถูกทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ในเรื่องเศษส่วนที่เธอไม่เคยเรียนมาก่อน ทำให้เธอทำข้อสอบไม่ได้เลย ครูจึงทำโทษด้วยการแยกเด็กฉลาดและเด็กโง่ โดยให้พวกฉลาดนั่งทางซ้าย ส่วนพวกฉลาดน้อยกว่าให้นั่งทางขวา ซึ่งแน่นอนว่า เจ.เค.โรว์ลิง เป็นเด็กที่ได้นั่งขวาสุดไกลเกือบถึงสนามเด็กเล่นเลยทีเดียว

ชีวิตวัยเด็กของเธอผ่านความยุ่งยากบ้างมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเธอเริ่มโตขึ้น เพราะยาของเธอเสียชีวิตกะทันหันด้วยโรคหัวใจวาย เจ.เค.โรว์ลิง รักและสนิทสนมกับยาและปู่ของเธอมาก พวกเขาต่างใช้เวลาด้วยกันอย่างอบอุ่น เพราะปู่กับยามีร้านขายของชำและพักอยู่ชั้นบนของร้าน ทุกครั้งทีไปเยี่ยมปู่กับย่า สองพี่น้องก็จะเล่นขายของด้วยอาหารกระป๋องกับเงินจริงๆ ส่วนตากับยายนั้นก็เป็นคนที่รักการทำสวนและสุนัขมาก

เมื่อ เจ.เค.โรว์ลิง ก้าวเข้าสู่วัยรุ่น เธอมีนิสัยที่ตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ ไม่ค่อยมั่นใจในตัวเอง เจียบขริ่ม และดูถูกตัวเอง นอกจากนี้เธอยังเคยให้สัมภาษณ์ว่า “ฉันเป็นต้นฉบับของเด็กบ้าหนังสือตัวอ้วนเตี้ย สวมแว่นสายตาทาหนาเตอะ มีชีวิตอยู่ในโลกของการฝึกกลางวัน เขียนหนังสือได้ไม่รู้เบื่อ และนานๆ ครั้งก็ออกจากสายหมอก บังคับให้น้องที่น่าสงสารฟังเรื่องที่ฉันแต่ง และเล่นเกมที่ฉันคิดขึ้นมา”

เธอเป็นคนเจียบและขี้อาย แต่จะเปิดเผยตัวมากขึ้นถ้าอยู่ในกลุ่มเพื่อนสนิท เธอรู้ตัวมาตลอดว่าเธอจะต้องเป็นนักเขียน แต่ก็ไม่กล้าบอกใคร ยกเว้นเวลาเธอเขียนอะไรออกมาเธอจะเอาให้ไดแอนนี่น้องสาวอ่านเสมอ วิชาที่เธอชอบมากที่สุดคือวิชาภาษาอังกฤษและภาษาอื่น และพ่อกับแม่ก็ส่งเสริมสนับสนุน เพราะอยากให้เธอเอาไปใช้ได้จริงในหน้าที่การงานและจะทำให้เธอมีอนาคตการทำงานที่มั่นคง เนื่องจากเธออยู่ในกลุ่มเด็กเรียน เป็นดาวเด่นในหมู่เพื่อนร่วมชั้น ทำคะแนนได้อย่างยอดเยี่ยม เธอจบการศึกษาพร้อมเกียรตินิยมจากไวยัติน ในปี 1983 ขณะเรียนชั้นมัธยมเธอมักถูกกลุ่มอันธพาลกลั่นแกล้ง แต่เธอก็ตอบโต้สุดกำลัง และทำให้เธอกลายเป็นคนที่ชิงชังการใช้กำลังทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะจากเพื่อนนักเรียน ครูหรือแม้กระทั่งครูรัก

เจ.เค.โรว์ลิง เข้าเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยเอกเซเตอร์ ที่ตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลตอนใต้ของอังกฤษ ใช้เวลาเดินทางเพียงชั่วโมง จากบ้านของเธอที่ทุทส์ฮิลล์ ตอนเรียนมหาวิทยาลัย เธอต้องเรียนสาขาฝรั่งเศส เพราะพ่อต้องการให้เรียน โดยให้เหตุผลว่า การเรียนภาษาฝรั่งเศสจะช่วยให้เธอเรียนรู้อะไรได้มากขึ้นและเพิ่มโอกาสในการทำงาน แต่เธอต้องการเรียนภาษาอังกฤษมากกว่า อันที่จริงแล้วเธอมีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ที่มหาวิทยาลัย เธอไม่ได้เป็นดาวเด่นอีกต่อไปแล้ว ดังนั้นเธอจึงใช้เวลาส่วนใหญ่ขลุกในห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือต่างๆ โดยมี The Lord of the Rings เป็นหนังสือที่เธอชื่นชอบที่สุด ว่ากันว่าเธออ่านหนังสือเล่มนี้จนเก่าและเปื่อยเลยทีเดียวนะ

หลังจากเรียนจบ เจ.เค.โรว์ลิง มุ่งหน้าไปหางานทำที่ลอนดอน เธอเข้าคอร์สเรียนเลขานุการ โดยมีแรงบันดาลใจจากความเป็นนักสู้ของเจสสิก้า มิตฟอร์ด และเธอก็ได้ทำงานเป็นผู้ช่วยทางด้านวิจัยที่แอนเนสติ อินเตอร์เนชั่นแนล องค์กรที่ทำงานทางด้านปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วโลก เจ.เค.โรว์ลิง ช่วยงานวิจัยเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับกลุ่มประเทศในแอฟริกาที่พูดภาษาฝรั่งเศสที่เธอรู้เรียนมา เธอทำงานทุกๆ ที่ใจเรียกร้องว่าเธอมีความต้องการที่จะเป็นนักเขียนอยู่เสมอ และในขณะเดียวกันหากเธอมีเวลารว่างเธอก็จะหันเหความสนใจมาที่งานเขียนของเธอ หลังจากทำงานที่แอนเนสติได้ 2 ปี เธอก็ลาออกไปทำงานเป็นเลขานุการ และท้ายที่สุดก็ไปเป็นพนักงานพิมพ์ดีดของสำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง เธอมีหน้าที่พิมพ์จดหมายปฏิเสธนักเขียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกให้มีผลงานตีพิมพ์ เธอยอมรับว่าเธอเป็นเลขานุการที่ไม่ดีนัก เพราะไม่ค่อยใส่ใจ จิตใจของเธอหมกมุ่นแต่การเขียนงาน

เดือน ส.ค. 1992 เจ.เค.โรว์ลิง แต่งานกับชาวโปรตุเกสชื่อจอร์จีโอ อารานตีซ โดยที่ก่อนหน้านี้เป็นช่วงที่เธอไปใช้ชีวิตเป็นครูสอนภาษาอังกฤษอยู่ที่ปอร์โต ประเทศโปรตุเกส ที่นี้เองที่ทำให้เธอมีเวลาว่างหลังจากการสอนหนังสือทำงานเขียนที่เธอต้องการมากขึ้น ชีวิตของเธอต้องตกกระทบลำบากพอสมควร เพราะอารานตีซตกงาน ทำให้ เจ.เค.โรว์ลิง ต้องรับหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวอยู่คนเดียว และต้องถูกคนแรกหลังจากที่เคยแท้งมาก่อน ในช่วงท้องนี้เองน้ำหนักเธอลดลงถึง 11 กิโลกรัม เนื่องจากความเครียดที่เป็นผลมาจากชีวิตสมรสที่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะแม้แต่คอยหึงหวงและทะเลาะเบาะแว้งกับสามีและเลี้ยงชีวิตของตัวเองและลูกด้วยเงินจากสังคมสงเคราะห์เพียงอย่างเดียว แต่สามีของเธอก็ยังคอยตามหาเรื่อง เนื่องจากเขาติดยาเสพติด จนเธอต้องขอร้องศาลไม่ให้สามีเข้าใกล้ หลังจากนั้นไม่นานเธอเลิกกับสามี แล้วเลือกที่จะไปอยู่เอดินบะระ เมืองที่ไคแอนน์น้องสาวของเธอใช้ชีวิตอยู่กับสามีโรเจอร์ ซึ่งเป็นเจ้าของภัตตาคารแทนที่จะกลับไปบ้านที่ทุสอีลล์ เพราะพ่อของเธอแต่งงานใหม่หลังจากที่แม่ของเธอเสียชีวิต

ชีวิตที่เอดินบะระยากลำบากมากสำหรับเธอและลูกน้อยเจสสิกา เพราะเธอไม่ต้องการเป็นภาระของน้องสาวเธอจึงขอเงินสงเคราะห์เพื่อยังชีพ เธอรู้สึกอับอายแต่ก็ไม่มีทางเลือกมากนัก และยังตกอยู่ในวังวนของความยากจน เธอใช้เวลาวันที่เดียวกว่าชีวิตความเป็นอยู่จะเริ่มดีขึ้น ต่อมาเธอแต่งงานครั้งที่ 2 และมีลูกกับสามีใหม่ 2 คน ตอนนี้เป็นตอนที่เธอเริ่มเขียน แฮร์รี่ พอตเตอร์ และนำไปให้นักพิมพ์ต่างๆ พิมพ์ แต่โดนปฏิเสธมาตลอด จนมีอยู่ครั้งหนึ่งเธอโดนปรามาสว่า เธอไม่สามารถรวยได้จากการเขียนหนังสือหรอก

ต่อมาในปี 1997 แฮร์รี่ พอตเตอร์ เล่มแรกเขียนเสร็จสมบูรณ์และวางขายครั้งแรกวันที่ 25 มิ.ย. หลังจากวางขายเพียง 3 วัน มีชาวอเมริกันคนหนึ่งประมูลหนังสือเธอไปด้วยราคา 1 แสนเหรียญ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นให้แฮร์รี่ พอตเตอร์เริ่มดังขึ้น

เมื่อเธอและหนังสือเธอเริ่มดัง ก็มีคนขุดคุ้ยอดีตของเธอออกมาพูด โดยมีหนังสือพิมพ์บางฉบับจ้างสามีเก่าของเธอให้ออกมาขุดคุ้ยเรื่องราวเก่าๆ แต่เธอก็ยังคงเงียบเฉยไม่ได้ตอบโต้แต่อย่างใด เธอยังคงใช้ชีวิตเหมือนคนธรรมดาคนหนึ่ง นั่งกินอาหารในร้านธรรมดาๆ กับสามีเหมือนเมื่อครั้งที่ยังไม่รวยเหมือนปัจจุบัน

ความสำเร็จของเธอส่งผลให้เจ้าฟ้าชายชาร์ลส์ ทรงมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่เธอ สำหรับการสร้างสรรค์วรรณกรรมเด็กสำหรับเธอ เนื่องจากพระองค์เองก็เป็นแฟนคลับของแฮร์รี่ พอตเตอร์เหมือนกัน ทั้งยังตรัสกับ เจ.เค. ว่า “ข้าพเจ้าเหลือเชื่อจริงๆ ว่ามีผู้ที่เขียนหนังสือได้สวยงามเช่นนี้”

เมื่อเวลาผ่านไป 13 ปี เธอได้กลับมายังสถาบันเก่าที่เธอสำเร็จการศึกษามาด้วยเกรด 2.2 อีกครั้งด้วยความภาคภูมิใจยิ่งกว่าเดิม ผู้ดำเนินการในพิธีได้กล่าวสดุดี เจ.เค.โรว์ลิง ถึงความสำเร็จที่เธอได้มาว่ามีอยู่ 3 ประการ คือ

ประการแรก เธอมีความสามารถพิเศษที่มีมาโดยกำเนิดและได้ฝึกฝนอยู่ตลอดเวลา
ประการที่สอง เธอได้สั่งสมประสบการณ์ชีวิตไว้ โดยช่วงเวลาทุกข์ยากนั้นได้เพิ่มความ
แข็งแกร่งให้แก่เธอ

ประการสุดท้าย เธอทำงานหนัก เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในตนเอง พยายามทำทุกอย่างให้ประสบ
ความสำเร็จไม่ว่าจะมีอุปสรรคขนาดไหนก็ตาม

ผู้ดำเนินพิธียังได้ยกคำกล่าวทางพุทธศาสนาที่ เจ.เค.โรว์ลิง ชื่นชอบเป็นการส่วนตัว
และระลึกถึงอยู่เสมอว่า “ชีวิตคือความทุกข์”

นี่คือภาพรวมที่ทำให้ เจ.เค.ประสบความสำเร็จเหมือนอย่างที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

ไบงาน
กิจกรรมที่ 17.2
กรณีตัวอย่าง อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ เกิดเมื่อวันที่ 14 มี.ค. ปี ค.ศ. 1879 ที่เมืองอูล์ม ประเทศเยอรมนี ถึงแม้ว่าไอน์สไตน์เป็นชาวเยอรมันแต่ก็มีเชื้อสายยิวด้วย บิดาของเขาคือ เฮร์แมน ไอน์สไตน์ เป็นเจ้าของร้านจำหน่ายเครื่องยนต์และสารเคมี มารดาของเขาชื่อว่าพอลลีน

ตอนอายุ 5 ขวบ เขาได้รับเข็มทิศจากพ่อของเขา ซึ่งเป็นเหมือนจุดที่ทำให้เขาชอบทิศเหนือ – ใต้ แต่ก็ไม่มีใครสามารถให้คำตอบกับเขาได้ และตั้งแต่นั้นมาเขาเริ่มสนใจทางคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ ซึ่งเหตุนี้เองทำให้เขาละทิ้งวิชาอื่น ยกเว้นวิชาดนตรี เขาเรียนวิชาอื่นๆ ได้แย่มาก แม้ว่าจะทำคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ได้ดีมาก เขาก็มักจะถูกครูตำหนิอยู่เสมอ

ไอน์สไตน์เป็นเด็กเงียบขรึม มักไม่ค่อยชอบออกไปเล่นกับเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน จนบิดาเข้าใจว่าเขาเป็นคนโง่ จึงได้จ้างครูมาสอนพิเศษให้กับเขาที่บ้าน โดยเฉพาะเรื่องการพูด ถึงแม้ว่าการพูดของเขาจะดีขึ้น แต่เขาก็กังเียนขรึม

ไอน์สไตน์เริ่มเรียนคณิตศาสตร์เมื่อประมาณอายุ 12 ปี โดยมีลุงของเขาทั้ง 2 คน เป็นผู้อุปถัมภ์ความสนใจด้านปัญญาของเขาในช่วงย่างเข้าสู่วัยรุ่นและวัยรุ่น โดยการแนะนำและให้ยืมหนังสือเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ทำให้เขาสนใจมาก เมื่ออายุ 16 ปี เขาก็สามารถเรียนรู้หลักการทางคณิตศาสตร์ชั้นสูงหลายอย่าง เช่น วิชาการแคลคูลัส และดิฟเฟอเรนเชียล การอินทิกรัล และกฎของนิวตัน ตลอดจนหลักการทางฟิสิกส์อีกมากมาย

ต่อมาไอน์สไตน์ได้สอบเข้าเรียนต่อวิชาคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ที่วิทยาลัยโปลีเทคนิคเมืองซูริก (Federal Polytechnic of Zurich) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ไอน์สไตน์สอบวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนดีมาก ส่วนวิชาชีววิทยาและภาษาได้แย่มาก ดังนั้น แม้ว่าเขาจะมีความสามารถชั้นเลิศในสาขาวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ แต่การที่เขาไร้ความรู้ใดๆ ทางด้านศิลปศาสตร์ ทำให้เขาไม่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าสถาบันเทคโนโลยีแห่งสมาพันธรัฐสวิสในเมืองซูริกได้

ต่อมาอีก 1 สัปดาห์ เขาได้รับจดหมายจากครูใหญ่วิทยาลัยโปลีเทคนิค เชิญเขาไปพบและแนะนำให้เขาไปเรียนต่อเพื่อให้ได้ประกาศนียบัตร ซึ่งเขาสามารถเข้าเรียนต่อที่วิทยาลัยโปลีเทคนิคได้โดยไม่ต้องสอบ ครูใหญ่ได้แนะนำเขาให้ไปเรียนที่โรงเรียนอาเทแคนโทแนล ในสวิตเซอร์แลนด์ เขาจึงเข้าเรียนที่วิทยาลัยของสวิตเซอร์แลนด์ตามหลักสูตร 1 ปี ในปี ค.ศ. 1902 ไอน์สไตน์ได้พบกับเพื่อนเก่าคนหนึ่งได้ฝากให้เขาทำงานที่สำนักงานจดทะเบียนสิทธิบัตร

ที่กรุงเบิร์น แม้ว่าไอน์สไตน์จะไม่ชอบงานที่นั่นมากนัก แต่รายได้ปีละ 250 ปอนด์ ก็ทำให้เขาปฏิเสธไม่ลง ในระหว่างที่ไอน์สไตน์ทำงานอยู่ที่นั่น เขาได้ใช้เวลาส่วนหนึ่งไปกับการประดิษฐ์สิ่งของ สิ่งประดิษฐ์ชิ้นแรกของเขา คือ เครื่องมือบันทึกการวัดกระแสไฟฟ้า

ปี ค.ศ. 1903 ไอน์สไตน์ได้แต่งงานกับมิเลวา มารี เพื่อนเก่าสมัยเรียนที่มหาวิทยาลัยแห่งเมืองซูริก และในปี 1905 เขาได้ค้นพบทฤษฎีสัมพันธภาพพิเศษ หรือ The Special Theory of Relativity ทฤษฎีนี้กล่าวถึง เวลา สถานที่ ทิศทาง และการเคลื่อนที่ของสิ่งต่างๆ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงมวลสารที่สามารถเปลี่ยนเป็นพลังงานได้ และพลังงานก็สามารถเปลี่ยนเป็นมวลสารได้ หรือมวลสารกับพลังงานเป็นสิ่งเดียวกัน ซึ่งทฤษฎีสัมพันธภาพนั้นต่อมาได้นำไปสู่การค้นคว้าเรื่องพลังงานปรมาณู เพราะทฤษฎีนี้อธิบายว่ามวลเพียงเล็กน้อยของแร่ชนิดหนึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นพลังงานมหาศาลที่ใช้ในโรงงานไฟฟ้าขนาดใหญ่ได้อย่างสบาย

ในปี ค.ศ. 1921 ไอน์สไตน์ได้เสนอผลงานออกมาอีกชิ้นหนึ่ง คือ ทฤษฎีการแผ่รังสี (Photoelectric Effect Theory) และจากผลงานชิ้นนี้ทำให้เขาได้รับรางวัลโนเบลสาขาฟิสิกส์ นอกจากนี้ทฤษฎีของเขายังสามารถล้มล้างทฤษฎีของจอห์น ดาลตัน (John Dalton) นักฟิสิกส์และเคมีชาวอังกฤษที่ว่า “สสารย่อมไม่สูญไปจากโลกเพราะอะตอมเป็นส่วนที่เล็กที่สุดของสสารซึ่งไม่สามารถจะแยกออกไปได้อีก” แต่ไอน์สไตน์ได้กล่าวว่า “สสารย่อมมีการสูญสลาย นอกจากพลังงานเท่านั้นที่จะไม่สูญหาย เพราะพลังงานเกิดขึ้นจากสสารที่หายไป และอะตอมไม่ใช่ส่วนที่เล็กที่สุดของสสาร เพราะฉะนั้นจึงสามารถแยกออกได้อีก”

วันที่ 2 ส.ค. 1939 นักวิทยาศาสตร์ 3 คน คือ เอ็ดเวิร์ด เทลเลอร์ ยูเจน พอลวิกเนอร์ และลีโอ ซิลาร์ด ได้เข้าพบไอน์สไตน์เล่าเรื่องที่ได้อ่านพบว่า เยอรมนีกำลังสร้างระเบิดนิวเคลียร์ ทั้งสามชักชวนไอน์สไตน์ให้เขียนจดหมายถึงประธานาธิบดี รูสเวลต์ ให้ตระหนักถึงภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น หากเยอรมนีสามารถสร้างระเบิดชนิดนี้ได้ก่อน แต่เรื่องก็เงียบหายไป

จนเมื่อวันที่ 13 ส.ค. ปี ค.ศ. 1942 โครงการเกี่ยวกับระเบิดนิวเคลียร์ถูกตั้งขึ้นโดยใช้ชื่อว่าโครงการแมนฮัตตัน (Manhattan Project) มีงบประมาณที่ใช้ในการนี้ 2 พันล้านเหรียญสหรัฐ สามารถสร้างระเบิดนิวเคลียร์ขึ้นมาได้ 3 ลูก 2 ลูกถูกใช้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ประเทศญี่ปุ่น

เหตุเพราะในช่วงกลางปี ค.ศ. 1945 นั้น เยอรมนีกับอิตาลีได้ยอมแพ้สงคราม เหลือเพียงแต่ญี่ปุ่นเท่านั้นที่ยังไม่ยอมแพ้ฝ่ายพันธมิตรจึงตัดสินใจทิ้งลูกระเบิดปรมาณู เพื่อบังคับให้ญี่ปุ่นยอมแพ้สงคราม ลูกระเบิดปรมาณูลูกแรกของโลกที่ได้สร้างขึ้นจากการทดลองถูกทิ้งลงที่เมืองฮิโรชิมา ในวันที่ 6 ส.ค. ปี ค.ศ. 1945 ซึ่งเมื่อระเบิดได้เกิดควันเป็นรูปดอกเห็ดพุ่งขึ้นสูงถึง 8 ไมล์ จากลูกระเบิดปรมาณูนี้เองทำให้มีผู้บาดเจ็บล้มตายกว่า 1.5 แสนคน แต่ญี่ปุ่นยังไม่ประกาศยอมแพ้ ดังนั้น ฝ่ายสัมพันธมิตรจึงตัดสินใจทิ้งระเบิดอีก 1 ลูก ที่เมืองนางาซากิ (Nagasaki) ในวันที่ 9 ส.ค. ปี ค.ศ. 1945 ทำให้มีผู้เสียชีวิตอีกกว่า 1 แสนคน ลูกระเบิด 2 ลูกนี้ทำให้ญี่ปุ่นยอมแพ้สงคราม เป็นการยุติสงครามโลกครั้งที่ 2 ลง การทิ้งระเบิดที่มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมากนี้ ไอน์สไตน์เสียใจอย่างยิ่ง เขาเสียใจที่ได้เซ็นชื่อในจดหมายฉบับนั้น ไอน์สไตน์

คิดว่า ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางสันติ มากกว่าจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือทำสงครามกัน

เมื่อสงครามยุติ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ก็ลงนามในสัญญาที่ขอให้ยุติการใช้ระเบิดปรมาณู และให้หันมาใช้ปรมาณูเพื่อสันติแทน เขาได้กล่าวไว้ว่า “ฉันไม่รู้ว่าอาวุธชนิดใดที่จะใช้ในสงครามโลกครั้งที่ 3 แต่ในสงครามโลกครั้งที่ 4 นั้น มนุษย์จะสู้รบกันด้วยท่อนไม้และก้อนหิน”

สำหรับดนตรีนั้น ไอน์สไตน์ดื่มด่ำกับดนตรีจนคนทั่วไปคิดไม่ถึง และไม่เชื่อว่าไอน์สไตน์รู้เรื่องดนตรีและเล่นดนตรีได้ระดับนักดนตรีชั้นนำของโลกทีเดียว เขากล่าวไว้ว่า “คนเราจะต้องการอะไรอีก นอกจากอาหารอร่อย มีไวโอลินให้เล่น มีที่นอน มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับเขียนหนังสือ” ไอน์สไตน์พูดถึงดนตรีว่ามีความวิเศษกำหนดไม่ได้ อยู่เหนือวิทยาศาสตร์ด้วยซ้ำไป ประโยคที่เขาบอกว่า “เราสามารถอธิบายว่าเบรโฟเนอิมโฟนี เป็นความผันแปรของคลื่นเสียง” น่าจะอธิบายถึงความซาบซึ้งต่อดนตรีของเขาได้อย่างดี

ในช่วงบั้นปลายชีวิต ไอน์สไตน์ชอบนั่งอยู่ในมุมมืดๆ สูดบุหรี่ปลังนั่งคิดไปเรื่อย ๆ ตราบใดที่ความรู้สึกสงสัยของเขายังไม่หมดไป แม้กระทั่งในตอนที่ลมหายใจของเขาพรายริน เขาก็ยังคิดหาคำตอบให้กับสิ่งที่เขายังสงสัยและค้างคาใจอยู่ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 18 มิ.ย. ปี ค.ศ. 1955 เขาได้เสียชีวิตลงอย่างสงบด้วยโรคหัวใจวาย

นับมาถึงวันนี้ ชีวิตของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ สูญสลายไปนานแล้ว เช่นเดียวกับसारอื่นๆ ที่สูญสลายกลายเป็นพลังงานตามทฤษฎีสัมพัทธภาพของเขา และพลังงานนั้นอาจจะเปลี่ยนแปลงมาเป็นสารรูปลักษณะใดสักอย่างหนึ่งก็ได้ แต่บรรดาชาวโลกที่รักและใส่ใจในเรื่องความรู้ไม่เคยลืมเขา ชื่อเสียงเกียรติคุณอันสูงยิ่งของเขายังคงระบือจนกระทั่งทุกวันนี้ ทั้งหมดนั้นล้วนเป็นผลจากความฝันหรือจินตนาการของเขา และทางแห่งชีวิตที่เขาเลือกเอง

วิกรม กรมดิษฐ์.(2550). มองชี้อิโวลูก. กรุงเทพฯ:โพสต์ พับลิชชิง.

ใบงาน
กิจกรรมที่ 17

คิดและตอบคำถามต่อไปนี้

1. ชีวิตในวัยเด็กและวัยเรียนของไอน์สไตน์เป็นอย่างไร

.....
.....
.....

2. นักเรียนคิดว่าอะไรคือแรงบันดาลใจที่ทำให้ไอน์สไตน์ประสบความสำเร็จ

.....
.....

3. นักเรียนคิดว่าคนที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องเป็นคนที่ไม่เคยล้มเหลวมาก่อนหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....

4. นักเรียนคิดว่าคุณสมบัติของคนที่ประสบความสำเร็จมีคุณสมบัติอย่างไร

.....
.....
.....

5. นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นถ้าหากคนทั้งโลกมีความอดทน อดกลั้นและมีความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ

.....
.....
.....

ชื่อกลุ่ม.....

กิจกรรมที่ 18

พอกใจให้ใสสะอาด

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักยับยั้งชั่งใจไม่โมโหง่าย
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเข้าใจเขามาใส่ใจเรา

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. ใบงานกรณีตัวอย่าง
2. กระดาษ A4
3. ฟิวเจอร์บอร์ด
4. VCD การกลับมาแห่งภาพมายาของศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติบ้านวัง

เมือง

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ขั้นที่ 1 **ขั้นจุดประกายความคิด** ครูสนทนาซักถามนักเรียนว่าเราเคยดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์หรือไม่ที่พ่อ – แม่ทะเลาะกัน ในบ้านนั้นก็必有บุตรหลานอยู่ในบ้าน บุคคลใดได้รับความเครียด เก็บกดมากกว่ากัน เพราะอะไร

2. ขั้นที่ 2 **ขั้นขยายความคิด** ครูแจกใบงานกรณีตัวอย่าง A ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านใช้เวลาอ่าน (2 นาที) จากนั้นให้นักเรียนจับคู่สนทนากันในประเด็น ดังนี้ (3 นาที)

- เจ้านายคนนี้เป็นคนมีลักษณะนิสัยอย่างไร
- พนักงานหรือเพื่อนร่วมงานที่อยู่ในบริษัทนี้รู้สึกอย่างไร
- ถ้าท่านเป็นพนักงานที่ทำงานในบริษัทแห่งนี้ท่านจะรู้สึกอย่างไร และท่านจะทำอย่างไร ถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่เจ้านายกำลังดู ตำหนิพนักงานอย่างรุนแรง

ทำอย่างไร ถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่เจ้านายกำลังดู ตำหนิพนักงานอย่างรุนแรง

- จงบอกวิธีการพอกใจให้เจ้านายอารมณ์ร้าย

จากนั้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ร่วมกันอภิปรายในประเด็นข้างต้น

3. ขั้นที่ 3 **ขั้นลงมือปฏิบัติ** ครูแจกกระดาษ A4 ให้นักเรียนช่วยกันระดมสมองในประเด็นขั้นตอนที่ 2 แล้วเขียนบันทึกข้อมูลที่ได้จากการระดมสมอง จากนั้นครูให้นักเรียนฝึกมหาสติปัฏฐาน 4 จาก VCD การกลับมาแห่งภาพมายาของศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติบ้านวังเมือง

4. ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน ดิดที่ฟิวเจอร์บอร์ดที่ครูเตรียมไว้ให้ พร้อมให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานกรณีตัวอย่างเจ้านายอารมณ์ร้าย พร้อมเสนอแนะวิธีการพอกใจให้ใสสะอาดกับเจ้านายอารมณ์ร้าย

5. ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปว่านักเรียนได้ประโยชน์หรือข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

6. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเราจะนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร นักเรียนตอบแล้วครูเขียนสิ่งที่นักเรียนตอบบนกระดาน ครูสรุปเพิ่มเติมว่า เวลาที่เราโกรธ หงุดหงิด อารมณ์ของเราเปรียบเทียบกับเหมือนสีหม่นๆ หมองๆ หรือออกสีเทาๆ ไม่ใสสะอาด ถ้าใครอยู่ใกล้ๆ ต่างก็ได้รับการแบ่งปันอารมณ์ร้ายๆ นี้ไปด้วย ได้รับบ่อยๆ ก็ซึมซับอารมณ์โหดร้ายเข้าไป แต่เจ้านายคนที่ระบายก็โล่งที่ได้ระบายอารมณ์เสียออกไป แต่คนที่ได้รับเต็มๆ ก็คือพนักงานที่อยู่ใกล้ๆ ดังนั้น เจ้านายคนนี้ก็เปรียบเสมือนคนที่สร้างมลทินโรคภัยให้คนอื่นโดยไม่รู้ตัว ถ้าสลับเปลี่ยนเอาใจเขามาใส่ตัวเรา พนักงานเป็นเจ้านายและเจ้านายลองเป็นพนักงานก็จะเข้าใจความรู้สึกของเขาได้ดีว่าเป็นอย่างไร ถ้าหากเราเจอระเบิดก็ให้คิดว่าคนโรคประสาทจะได้เปลี่ยนจากโกรธเป็นสงสาร เพราะคนเป็นโรคประสาทหรือคนบ้าถ้าเราโกรธคนบ้าแสดงว่าเราบ้าตาม ดังนั้น เราจึงควรมารณรงค์กัน ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตามมาพอกจิตใจของเราให้ใสสะอาดด้วยการไม่สร้างมลทินให้กับคนรอบข้าง จิตใจจะได้สูงทั้งสองฝ่าย หลังจากนั้นให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม และการนำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

การประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมสนทนาและอภิปรายกลุ่ม
3. สังเกตจากการฝึกมหาสติปัญญา 4
4. สัมภาษณ์ความรู้สึกละเอียดของนักเรียนแต่ละคน
5. ตรวจสอบบันทึกผลงานจากสมุดบันทึกกิจกรรม

ใบงาน
กิจกรรมที่ 18
กรณีตัวอย่างเจ้านายอารมณ์ร้าย

ณ บริษัทแห่งหนึ่งเป็นบริษัทใหญ่ มีพนักงานบริษัทจำนวนมาก บริษัทนี้มีชื่อว่า บริษัท ABC จำกัด เจ้านายบริษัทนี้พนักงานต่างก็รู้จักกันว่าเจ้านายอารมณ์ร้าย เธอชอบอารมณ์เสียบ่อยๆ เธอมักจะระเบิดอารมณ์ใส่พนักงานบ่อยๆ ถ้าทำอะไรไม่ถูกใจเธอคนที่อยู่ใกล้เธอก็จะโดนระเบิดอย่างเต็มๆ หน้าตาก็จะเศร้าสร้อยขาดความสุขไปทั้งวัน ขณะที่เธอกำลังทิ้งระเบิดอารมณ์ใส่พนักงาน พนักงานก็จะอธิบายเหตุผล แต่เธอจะไม่ยอมฟังเด็ดขาด ขณะที่เธอกำลังทิ้งระเบิดอารมณ์ใส่หน้าคนอื่นตรงๆ คนนั้นห้ามพูดเด็ดขาด เธอทำประจำเช่นนี้จนเธอติดเป็นนิสัยกลายเป็นมะเร็งร้ายที่เกาะกินใจเธอ พนักงานเป็นคนที่ดีฉลาดกว่า รู้จักปรับเปลี่ยนมุมมองการคิด โดยการคิดว่า เธอคนเป็นโรคร้ายแรงระยะสุดท้าย พนักงานแทนที่จะโกรธเธอ แต่กลับกลายเป็นคิดว่าคนเจ้าอารมณ์คนนี้เป็นคนน่าสงสาร คิดว่าเธอป่วยเป็นโรคร้ายแรงระยะสุดท้าย เมื่อคิดเช่นนี้พนักงานก็อารมณ์ดี จิตใจก็ใสสะอาด เพราะไม่โกรธตอบ

ใบงาน
กิจกรรมที่ 18

คิดและตอบคำถามต่อไปนี้

1. เจ้านายคนนี้เป็นคนมีลักษณะนิสัยอย่างไร

.....
.....
.....

2. พนักงานหรือเพื่อนร่วมงานที่อยู่ในบริษัทนี้รู้สึกอย่างไร

.....
.....

3. ถ้าท่านเป็นพนักงานที่ทำงานในบริษัทแห่งนี้ท่านจะรู้สึกอย่างไร และท่านจะทำอย่างไร ถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่เจ้านายกำลังดู ด่าหิพนักงานอย่างรุนแรง

.....
.....
.....
.....

4. นักเรียนคิดว่า จะเกิดอะไรขึ้นถ้าหากบริษัททั่วโลกมีเจ้านายเป็นคนอารมณ์ร้าย

.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อกลุ่ม.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล

นางสาวศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์

วัน เดือน ปีเกิด

12 มิถุนายน 2511

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

51/23 ถนนเนตรดี ต.แสนสุข อ.เมือง

จ.ชลบุรี 20130

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

ภาควิชาการศึกษาานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2529

มัธยมศึกษาปีที่ 6

จากโรงเรียนอนุสรณ์การศึกษา อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด

พ.ศ.2532

ศึกษาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา

จากวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

จ.ปทุมธานี

พ.ศ.2542

การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาพิเศษ

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ.2551

การศึกษาดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาพิเศษ

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวศศิรินทร์ ศิริธาดากุลพัฒน์
วัน เดือน ปีเกิด	12 มิถุนายน 2511
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	51/23 ถนนเนตรดี ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20130
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ภาควิชาการศึกษาอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2529	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนอนุสรณ์การศึกษา อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด
พ.ศ.2532	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา จากวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี
พ.ศ.2542	การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาพิเศษ สาขาการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2551	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาพิเศษ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ